

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

YEVGENİY P. DUBROVİN • ASFALTTAKİ MANTARLAR

Yevgeniy P. Dubrovin

Asfalttaki Mantarlar

Çeviren: Ali Rıza Dırık

Roman

EVRENSEL
BASIM
YAYIN

Yevgeniy Panteleyeviç Dubrovin

ASFALTTAKİ MANTARLAR

Çeviren: Ali Rıza Dırık

Roman

DOĞA BASIN YAYIN

Dağıtım Ticaret Limited Şirketi

Tarlabaşı Blv. Kamerhatun Mah. Alhatun Sk. No: 25 Beyoğlu / İstanbul

T: 0212 255 25 46 F: 0212 255 25 87

www.evrenselbasim.com - info@evrenselbasim.com

Evrensel Basım Yayın 661

Asfalttaki Mantarlar: Yevgeniy Panteleyevič Dubrovin

Çeviren: Ali Rıza Dırık

Genel Kapak Tasarım: Savaş Çekiç

Kapak Uygulama: Bahar Eroğlu

ISBN 978-605-331-376-2

© Evrensel Basım Yayın 2015 - Sertifika No: 11015

Birinci Basım Nisan 2016 • İstanbul

Baskı: Ezgi Matbaacılık Tekstil Pors. İnş. San. Tic. Ltd. Şti.

Sanayi Cd. Altay Sok. No: 14 Yenibosna / İstanbul • Sertifika No: 12142

T: 0212 452 23 02 - www.ezgimatbaa.net

ASFALTTAKİ MANTARLAR

Önsöz

Klasik Sovyet yergisini iyi bilen okur, bu türden yeni kitapları bir güvensizlikle eline alır. Okur, İlf ve Petrov'u ezbere bilir, Zoşçenko'nun bibliyografi açısından nadir kalan yapıtlarını bulmak için sahaflarda koşturur ve bu muhteşem ustanın en azından "Seçme Yapıtları"nın yeniden basılmasını düşler. Klasik yazarların bugün bu tezgâhta çalışanların pek çoğunun elinden "yergi ekmeğini" yıllarca önce aldıklarından ve bugünkü yazarların olsa olsa eskiden başkaları tarafından yazılanları bugünün gerçeklerine uyarlayarak onların dillerini kullandıklarından kuşkulandır.

Belki bu tamı tamına böyle değil, ama, okuru anlamak mümkün. Bildiğimiz üst düzey örnekler, bugün yergi olarak ortaya çıkan her yapıtı değerlendirirken çıtayı da yüksekte tutmamız sonucunu doğuracaktır kaçınılmaz olarak.

Klasiklerden 'kurtulmak' zor, onların yolundan gitmeme çekiciliğinden kaçınmak ünlülerimize dahi her zaman nasip olmuyor. Peki ya, yazar daha çiçeği burnunda bir yergiciyse? Çünkü, ne kadar özgün bir konu kaleme alırsa alsın, ya konuların aktarımında, ya karakterleri betimleme üslubunda, ya da (çok sıkça rastlandığı gibi) dilde, vurgulamalarda mizahın önde gelenlerinin 'güçlü pençelerinden' kurtulup kendi özgün yolunu bulması çok ama çok zordur.

Bize göre, büyük bir fantezi ve güldürü ustası olan genç Yevgeniy Dubrovin'in önünde işte böyle bağımsız bir yol açılmaktadır. Dub-

rovin muhteşem mizahçılarımızın zengin deneyiminden çok şeyler almıştır. Onlardan çok şeyler almış, ama onları taklit etmemiş, onların devamı olmamıştır. Kendi çizgisini, kendi sesini, kendisini bulmuştur. Onun “lirik yergi” yapısı *Asfalttaki Mantarlar* daha önce Voronej’de yayımlanan “Kalkınma” dergisinde çıkmıştı. Şimdi ise, söz yerindeyse, Sovyet okurunun huzuruna çıkmaktadır.

...Romanın konusu olan dernek, çok meraklı bir dernektir. Adı da “Kentli Mantarlar Derneği”. Kısa adıyla KMD. Düşünün ki tertemiz bir asfalt ve asfaltta da mantarlar. Mantarlar verimli çernezyomda* yetişeceklerine asfaltta yetişiyorlar.

Enstitüyü bitirmiş kafa dengi birkaç kişi. Canları dağıtım sonucuna göre göreve gitmeyi çekmez. Babayığitleri bir düşüncedir alır: Ne yapmalı? Yanıtı çok basit. Üst düzey memurların kızlarıyla evlenmek. Ve güç birliği yapmaya karar verirler. İçlerinden en başarılı evliliği yapan, arkadaşlarını iyi işlere yerleştirecektir. Ve derhal “hedefleri” belirlerler. Maaş düzeyine bağlı olarak, Veteriner Vatslav Timofeyevîç Kobzikov başkanlığında Yönetim Kurulu’nu seçerler.

Başlangıçta derneğin işleri mükemmeldir. KMD’nin çok sayıda üyesi aile ocağını başarıyla kurar ve tüzük uyarınca, her ay maaşlarının üçte birini ortak kasaya yatırırlar. KMD Yönetim Kurulu’nun profesyonel statüye geçmesi söz konusudur.

Ama Kobzikov... bürokratlaşır. Kendisine bir sekreter tutar.

Görev yerine gitmez olur. Çevresine yordakçılar ve dalkavukları toplar. Kendisinden bir kült oluşturur.

(...)

“Kör talih” Yönetim Kurulu Başkanı’nın da peşini bırakmaz. Neredeyse düşleri gerçek olmuş, bir bakanın kızıyla evlenmiştir; ancak bir araştırma onun topu topu bir şoförün kızıyla evlendiğini ortaya çıkarır.

Böylece KMD adıyla bilinen dernek dağılır.

İlk bakışta Y. Dubrovin’in romanının düşünsel teması, genç uzmanların köyde çalışmaktan kaçıp ne pahasına olursa olsun kentte tutunma

* Çernezyom (*kara topraklar*): Orta Rusya’dan Güney Rusya’ya doğru uzanan ve Rusya’nın kuzeyinden farklı olarak tahıl, sebze ve meyve vermesi ile ünlü toprakların genel adı.

çabasında olanlarını grotesk tarzda ifşa etmek gibi görünebilir. Eğer bu yalnızca bu düşünceden ibaret olsaydı, şunu cesaretle sorabilirdik: “Burada yeni olan nedir? İnsanların bağımsız hareket etmesi gereken çizgi nerede? Tüm bunlar bayattır ve kabak tadı vermiştir.”

İşin aslı da Dubrovin’in yapıtının baş kahramanının Kobzikov olmamasıdır. Yazarın dikkat odağını oluşturan da KMD’nin faaliyetleri değildir. Yazınımızda yeni olarak ortaya çıkıp da –açıkça söylemek gerekirse–, öncüllerine hiç de benzemeyen kahraman sayısının azlığı epeydir sürmekteydi. Bu tipik kahramanda, gereğinden fazla güç ve enerji vardı, ama o bu gücü ve enerjiyi nereye sarfedeceğini, yaşamda neyi seçeceğini ve neye adayacağını bilmiyordu. Zaman zaman artık her şeyi yaşadığını, yaşamın tüm sırlarının kendisi için bilinir olduğunu sanıyordu. Her şeyi bilen ukala, gururlu ve yerinde duramayan bu ufak tefek ihtiyar bir kitaptan diğerine atlıyordu ve alaycı gülümsemesi yüzünden hiç eksik olmuyordu. Ancak Dubrovin okurların kalbinde bir endişe yaratarak kışkırtıcı tavrıyla edebiyat eleştirmenleri çevresinde bir protesto fırtınası kopardı. Aslında eski kahramanımız o yaşamını sürdürüyordu, genel hatlarıyla da zaten öyle kaldı, ancak, belki de kendisine biraz daha fazla eleştirel yaklaşıyor ve bir de ‘peki bundan sonra ne olacak?’ diye daha fazla düşünmeye başlıyordu.

Bu huzursuz kişilik, sözümona taze bir yapıtın genç kahramanı parodi peşindedir. Bu parodi de *Asfalttaki Mantarlar* romanıdır.

Yazar KMD’nin ortaya çıkışını ve yıkılışını anlatırken ‘güvendiği’ delikanlı gerek kaygısızca ve neşeyle asılsız iğneleyici öyküler anlatarak, gerekse birdenbire düz yolda ayakları birbirine dolaşarak ve acıklı bir saçmalığı cıvıdayarak sayfadan sayfaya geçer. İşte onun ta kendisi, söz yerindeyse, araştırma konusudur. Yine o, birkaç yıl önce taze yapıtımızın ‘gerçek’ kahramanı olarak kendisini anlatmayı deneyen henüz gelişmemiş bir çocuktur.

Gena Rıkov, tıpkı KMD’nin diğer üyeleri gibi, aile ocağını başarıyla kurma yönteminin arayışı içindedir. Ama aynı zamanda ‘der-

nekdaşlarına' pek uymaz. Gena yüreğinin derinliklerinde bir yerde, 'mantarların' gülünç durumunu mükemmel olarak kavramaktadır.

Ama, eğer bu böyleyse, böyle bir insan küçük burjuva zihniyetinin kaplumbağa zırhına nasıl bürünmüştür ve kafasını çıkarıp temiz bir rüzgârı koklamaktan nasıl korkar olmuştur? Evet, çünkü iyiyi kötünden ayırt etme becerisi hiç de yeterli değildir. Mücadele de etmesi gerekir: kendisi için, başkaları için, yaşam için. İşte tam da burada daha çocukluğundan beri var olan olumlu eğilimlerine rağmen, Gena Rıkov bunu başaramamaktadır.

Küçük burjuva batağı Gena'yı içine çeker, çünkü güçlüklerin karşısında durmak, onlarla mücadele edip yenmek yerine, hiçbir şey yapmadan güçlüklerin yanına yaklaşmadan yaşamak daha kolaydır. Yaşama ve çevresinde birlikte okuduğu, çalıştığı, sevdiği yoldaşlarına karşı borcu olduğuna ilişkin düşüncelerle kafasını yormaz. Arkadaşını, enstitüde beş yılını verdiği davasını, sevdiği kız arkadaşını kaybeder.

Gena sadece iyiliği savunamayacak bir güçsüzlükle sınırlı değildir. Kötülüğe de aktif olarak karşı koyamaz. Bir zamanlar diploma çalışmasını birlikte yaptığı eski sınıf arkadaşı ve sonradan da kendisinin ve topluluğun diğer üyelerinin birlikte evinde yaşadıkları ev sahibinin karısı olan Tina'yı hor görür. Ama, onunla açık bir mücadeleye girmekten korkar, çünkü, Anayasası tek bir 'istediğin her şeyi yap' paragrafından oluşan "Nuh'un Gemisi" cumhuriyetinde yaşamın rahat akışını bozamamaktadır.

(...)

Gena Rıkov'un yaşamında, gerçek büyük dünyanın nefesini açık açık ensesinde hissettiği anlar olmaktadır. O, bu yaşama kendisini seven ve onu mükemmel insan ideali olarak gören Katya ile birlikte gelir. Kim de eski dostunu unutmaz ve ona tüm içtenliğiyle köye dönmelerini önerir, oradan da yüksek lisansa gidecek bir yol vardır.

Ama Gena'da ne *İyiliğin* çağrısına yanıt verecek, ne de *Kötülüğe* aktif olarak karşı koyacak beceri vardır. Ve bir amaç belirlemedikçe, kendisinin davaya ve insanlara gerekli olduğunu hissetmedikçe yerinde sayacaktır. Kendi kendisine kızacak, kendisiyle ve 'mantar' kar-

deşleriyle alay edecek, yakasına yapışan küçük burjuva zihniyetinden nefret edecektir. Ama bununla birlikte yine o “Nuh’un Gemisi”nde kalacak, yine aynı şekilde önünden hızla geçen yaşamı tozlu penceresinden korkakça ve güvenmeksizin seyredecektir.

Gena’nın, içine düştüğü artık bayatlamış gerçeklikten kurtulması kolay değildir. Bu gerçeklik kendisi için yaşamın ta kendisidir, yani: asalaklık, iki yüzlülük ve açık bir küçük burjuva yaşamıdır. Burada yalnızca ‘kentli mantarlar’ yoktur; Gena’nın bir zamanlar okuduğu Tarım Enstitüsü Makineleştirme Bölümü’nün Dekanı Naum Zaharoviç Glibka ve yine aynı enstitüde asistan olan kariyerist Kosarevskiy ve “Nuh’un Gemisi”nin sahibi Yegor Yegoriç ve pek ama pek çokları, bu çevredekilerin en değişik tipleri bu mantarların içindedir.

Dubrovin, bu anlayış zincirini okurun gözleri önüne sererek adeta şunu söylemek istemektedir: evet, sanki bugünkü küçük burjuva, klasiklerin bize anlattıkları küçük burjuva değil. Bir sahtiyan divanı ahlar oflar çekerek içeri sokmuş, Ficus çiçeğini çöpe atmış, hatta bilinçsiz sakinleri komünist yaşam biçimi için mücadeleye davet eden çağırıcı mutfağa kendi elleriye çakmıştır. Üstüne üstlük, verili politikanın farkındadır da, onu atom fiziği, tarımın ultra makineleştirilmesi sorunları ilgilendirmektedir. Hatta o, vaat edilmiş yeryüzüne geri dönmek gibi muhteşem koşullar varken uzaya dahi seve seve gitmeye hazırdır. Tanınmayacak kadar değişmiştir; nasıl denir, bizim çağdaş burjuva artık modernleşmiştir. Ama bu işin özünü değiştirir mi? Hayır! İşin özü de zaten Mihail Zoşçenko’nun dediği gibi:

“Önceden de olduğu gibi amaç, güzel yaşamak ve karnını iyi doyurabilmek için zamana ayak uydurmaktır. Burjuvayı, yüzüne geçir-diği maskesinden değil, bu esaslara bakarak tanıyabiliriz.”

Yapıtın son sayfaları Gena Rıkov’un nihayet iyileşme yoluna girdiğinden doğrudan doğruya söz etmese de ve Rıkov bu iyileşmenin gerçekte nasıl bir biçim alacağını tam olarak bilmese de, net olan bir şey vardır ki, önceki gibi yaşamak mümkün değildir. O artık önceki gibi yaşayamaz.

Romanın mizah çizgisi böylesi bir yaşamın iflasını ve mantık dışılığını açığa çıkarmaktadır. 'Lirizm' ise, kahramanın yaşamın insan için var olan gerçek değerleri üzerinde çok ciddi ve derinlenmesine düşünmeye başlamakta olduğu kanısını vermektedir.

Biz, okurların Yevgeniy Dubrovin'in *Asfalttaki Mantarlar* yapıtını okuyunca bu konu üzerinde tekrar tekrar düşüneceklerinden eminiz.

Yuri Tomaşevskiy

“UÇAN HOLLANDALI”NIN MÜRETTİBATI

Kazlı gece

Yere düşen sabunluğun gürültüsüyle uyandım. Dirseklerimin üzerinde doğrulurken birilerinin pencereye tırmandığını gördüm. Yıldızlı gökyüzünün ışığında bir insan silueti beliriverdi. Yabancı, emekleyerek yaklaşıyordu. Elleri ve kıyafeti soluk lacivert bir haleyle parlıyordu. Yorganı üstümden atıp ayağa fırladım.

Pencereden gecenin nemi esiyor, yıldızların parıltısı insanın içine işliyor, karyolanın altında bir çekirge cır cır ötüyordu. Pencerenin önünde parlayan adamın dışında her şey gerçektir.

Parıltı saçan varlık döşemeye sıçrayıp parlayan izler bırakarak odanın orta yerine geçince bağırmaya dahi gücüm yoktu. Ardından, bu varlık aceleyle soyundu ve karyolaya yattı. Karyolanın yayları tiz bir sesle gıcırdadı.

Ortalığa tam bir sessizlik çöktü; sessizliği bozan tek şey uzaktaki bahçelerden gelen gürültülerdi. Kafamda görünmeyen adama, hayaletlere ve uzaydan gelen yabancılara ilişkin yabancı düşünceler cirit atıyordu. Çocukluğumda okuduğum fantastik, masalsı olan ne varsa bir anda belleğime oturdu. Gizemli ve açıklanamaz olgular karşısında artık çoktandır unutulmuş olan buz gibi bir korku duygusu beni sımsıkı kuşattı. Tıpkı bir çocuk gibi tiz bir sesle evin her yerinden duyulacak şekilde bağırıyordum ki, karyoladaki hayalet esneyerek:

“Oh, o kadar acıktım ki kardeş!” deyiverdi. “İki kilocuk but yok mu sende?” dedi.

Bir parça düş kırıklığıyla kendimi yastığın üzerine attım. Gizemli varlık Vatslav Kobzikov'du.

“Git, yıkan,” dedim; “bir mucize ikonu gibi kirden yağların parlıyor.”

Vatslav lavaboda yüzüne su vururken sövüp sayıyordu:

“Bakıyorum da, bu korkunç karanlıkta ev parıl parıl parlıyor! Sanırım, içkiyi bırakmak gerek..”

“Anlaşılan kirece fosfor bulaşmış. Yegor Yegoriç onu bir kimya artelinden satın almış.”

Terliklerimi giyip dışarı çıktım. Ev gerçekten de parıl parıl parlıyordu. Zaten mimarisi tuhaf olan ev, şimdi bir sihirli değneğin değmesi sonucu ortaya çıkan masalsi bir hayaleti andırıyordu. Barınağımızı oluşturan kuleler, merdiven başları, ek yapılar ve verandalar, dal budak salmış bir meşe ağacının kanatları altında kuluçkadaki civcivler gibi toplanmışlardı. Sayısız pencerelerden biri açılır açılmaz, bir su perisinin omuzlarına dökülmüş saçlarıyla içeri göz atacağı izlenimi doğuyordu.

Derin bir iç geçirdim. Evde su perisi dışında her şey vardı.

Yegor Yegoriç ve onun olağandışı binasını geçenlerde keşfetmiştik. Kaldığımız yurdun çatısı nisan sonunda bilinmeyen nedenlerle çökmüş ve öğrencilere geçici olarak özel dairelere yerleşmeleri önerilmişti.

Kim ile birlikte enstitü yakınlarındaki sokakları gün boyu dolaşmıştık, ancak akşam üstü ihtiyar bir kadın bize “Nuh’un Gemisi”nin varlığından söz etmişti.

“Orası herkesi kabul ediyor”, demişti ihtiyar kadın, “her alçağı çiftter çiftter alıyorlar.”

Zaten o sırada o kadar yorulmuş ve acıkmıştık ki, değil atalarımızın gemisinde, cehennemin dibinde dahi kalsak mutlu olacaktık.

Ama Yegor Yegoriç’in karanlık pencereli barınağı gözüme görünürdüğünde sözcüğün tam anlamıyla büyülenmiştim. Bunun benzerini Kupriyaniha Ninenin Masalları* kitabındaki resimlerde görebilirdiniz yalnızca.

Gıcırdayan avlu kapısını açtığımızda çok sayıda eşikle çevrili bir avluda bulmuştuk kendimizi. Bütün avlu boyunca uzanan iplerde çamaşırlar kuruyordu. O kadar çok çamaşır vardı ki, bizi çevreleyen

* 1868-1964 yılları arasında yaşamış ve anlattığı masallarla ünlenmiş Masalcı Nine.

tüm alan yan yatmış bir yelkenliyi andırıyordu. Zincirle bir kazığa bağlanmış olan dış kapının yanında yeşil bir horoz vardı. Horoz bizi görür görmez kötücül bir bakış fırlatarak ayakları üzerine dikilmişti. Bu bekçi horoz beni büsbütün büyülemişti.

Birileri avlunun bir köşesinde kuyu kazıyordu. Onların yanına gittik.

“Buranın sahibi kim?” diye sordu Kim. Bahriyeli gömlekli, yüzünde yarası olan oldukça genç görünümlü biri elindeki küreği yere sapladı:

“Burası cumhuriyet” dedi sararmış kocaman dişlerini göstererek, neşeli bir edayla, “herkes buranın sahibidir.”

“Biz öğrenciyiz. Boş odanız var mı?”

Eski denizci acıyarak baktı bize.

“Öğrenci kuş değil ki ağaç dalında pineklesin. Ne dersiniz çocuklar? Bunları alalım mı?”

‘Çocuklar’ bir süre anlaşılmaz bir şeyler homurdandılar. Çukuru çevreleyen grup şairane bir tablo oluşturunuyordu ve siper kazan entelektüelleri anımsatıyordu. En komiği de küreği beceriksizce sallayan sivri sakallı, sapsız altın gözlüklü olandı.

“Razı mısınız? Öyleyse yolunuz açık olsun!” diye haykırdı bahriyeli gömlekli. “Gidin, kalın!”

“Nerede?”

“İstediğiniz yerde. Tüm bina sizin.” Biz şaşırıp kaldık.

“Kirası için ne diyeceksiniz?” diye sordum.

Eski denizci, ‘boşver’ der gibi elini salladı.

“Ne verirsiniz kabulümdür. Öğrenciden para mı alınır! Maksat iyilik olsun. Gaza basın çocuklar, hava kararıyor!”

‘Çocuklar’ küreklerine sarıldılar; bizden yana bakan yoktu artık.

“Bunda bir bit yeniği var” dedi Kim uzaklaştığımızda. “Aşırı iyi bir yoldaş. Hoşlandım ondan.”

Her zaman olduğu gibi yine tartıştık, ama Kim’in kuşkularını gideremedim.

Binanın bir köşesinde boş bir odacık vardı ve biz aynı akşam oraya taşındık.

“Nuh’un Gemisi” Cumhuriyeti, bugüne kadar var olan cumhuriyetler içinde en ilginç olanıydı. Cumhuriyetin yasası tek bir paragraftan oluşuyordu: ‘Canının istediğini yap!’ Bütün gece boyunca elektrikli kullanabiliyor, bahçesinden salatalıkları koparıp alabiliyor, binanın çaydanlığını kullanabiliyor, günün hangi saatinde istersen girip çıkabiliyordun. Öyle bildiğimiz türden bir kira ödemesi yoktu, Başkan’a para gerekli olduğunda ödünç istiyordu. Üstelik Yegor Yegoriç bu parayı alırken de utanıp sıkılıyordu.

Binanın sahibi bir insan olarak hoşuma gidiyordu. Hep neşeli, hareketli ve sürekli meşguldü. Yegor Yegoriç iyi yürekli biriydi ve bir insan zora düştüğünde onu satmışlığı yoktu. Daireden yoksun insanlar için özellikle üzülmüyordu. “İnsan kuş değil ki ağaç dalında pineklesin! Ona bir köşe gerek” diyordu. Yeni köşecikler inşa etmek Yegor Yegoriç için bir hobiydi. Ev, bir maya gibi kabarıp gidiyordu. Uzun süre evin labirentlerinde yolumu şaşırdığım oldu. Tüm odalar tıklım tıklım doluydu, ama her gün eve akın akın yeni kiracılar gelip yerleşiyordu. Onlardan, kapıya barikat kurarak kurtulabilirdiniz ancak.

Yegor Yegoriç ise evi sürekli inşa ediyordu. O yorgun argın, toz toprak içinde yeni yeni köşecikler yapmak için çalışırken biz utanmaktan ileri gidemiyorduk. Kendimizi asalak ve tembel hissediyorduk. Hele de dairenin kirasını ödeyecek paramız olmadığında çok rahatsız oluyorduk. O zaman da herkes ev sahibine yardım etmeye çalışıyor, onun gözüne girmek için elinden geleni yapıyordu.

Evin parıltılı aydınlığını hayranlıkla seyrettikten sonra odaya döndüm. Vatslav karyolada sigara içiyordu; onun odamıza nasıl girdiği konusu ise gizemini koruyordu.

Bir sabah uyandıgımda, yanıbaşımdaya siyah takım elbiseli, kelebek kravatlı ve ayağında cilalı çizmeleriyle şık birinin tatlı tatlı horladığını gördüm şaşkınlıkla. Dürttüm küstahı. Aristokrat şaşkınlıkla gözlerini bana dikti.

“Pardon,” dedi, “Ne işin var burada?”

“Ya senin?”

“İçiyorlar, sonra da karyolalarını bulamıyorlar” diye homurdandı yabancı ve yeniden vurdu kafayı.

“Tam da dediğin gibi!”

Ancak, bir süre sonra her şey anlaşıldı ve Kobzikov kibarca özür diledikten sonra bizde kalmasına izin vermemi rica etti. İşin aslı şu ki, onu Veterinerlik Enstitüsü’nün yurdundan kovmuşlardı. Nedenini ise Vatslav karmaşık şekilde açıklıyordu:

“Bir donla çatıya çıktım. Nedenini ben de bilmiyorum. Bir kutlama sonrasıydı.”

Cumhuriyetin Başkanı’nın oluru alındıktan sonra rica yerine getirildi.

Böylelikle odamızda gizemli bir kişi olmuştu artık.

Vatslav Kobzikov’un tüm yaşamı buluşmalardan ibaretti. Odamızın yeni sakinini ancak gece geç saatlerde ya da sabahın erken saatlerinde görüyorduk. Kendisi onulmaz bir Don Juan’dı, ama farklı. Eğer ifade etmek mümkünse, bürokrat bir Don Juan’dı. Vatslav’ın, sevgililerinin adlarını, telefon numaralarını, iş yerlerini, ebeveynlerinin meşguliyet alanlarını ve diğer temel bilgileri kaydettiği kalın bir muhasebe defteri vardı. Geleceğin veterineri karyolanın baş tarafına küçük bir halı yerine renkli kurşun kalemle bir “Randevu Listesi” asıyordu.

Ayrıca yeni oda arkadaşımızı, sıradan baştan çıkarıcılardan farklı kılan çok sayıda malzemesi vardı: dürbün, Paris Meryem Ana Kiliyesi’nin fotoğrafının yer aldığı bir kaşkol, kentin planı ve telefon rehberi. Vatslav, bilim ve tekniğin en son ürünleriyle donanmış olan bir Don Juan’dı.

Ama en şaşırtıcı olan ise, Kobzikov’un, ifade yerindeyse, aşk ve sanat adına Don Juanlık yapan hafifmeşrep bir çapkına pek de benzememesiydi. Hayır, bu aşkı bir eğlence değil, ağır, ama zorunlu bir uğraş olarak gören son derece ciddi bir Don Juan’dı. Bunu niçin yapıyordu? Burada bir giz vardı. Kim ile birlikte bu gizi çözmek için

defalarca yeltendikse de Kobzikov hep aynı cümleyle karşılık vererek işin içinden sıyrılıyordu:

“Size Mısır Firavunu’nun mumyasının nerede olduğunu da anlatabayım mı?”

Karyolanın üzerinde asılı bir kırmızı nokta kavis çiziyordu ve pencereye bir dal sigara yapıştırmıştı. Vatslav’ın sesi duyuldu:

“Bugün son derece tatsız bir durum oldu kardeş. Emekli bir albay paslı kılıcıyla taaa tramvaya kadar kovaladı. Şükür ki var gücümle koşup kendimi içeri attım, yoksa hapı yutmuştum. Ancak kel şeytan ayakkabımı kaptı. Ne dersin, ayakkabıdan beni bulabilir mi?”

“Tarihte benzer bir olay var; Kül Kedisi’ni ayakkabısından buldular. O tarihlerden bu yana kriminal bilimi çok yol katetti.”

Vatslav derin bir iç geçirdi:

“Tüm bu olanlar, lanet olası bir kaz yüzünden! Fırından daha yeni çıkmış bir kazın nasıl koktuğunu düşünebiliyor musun? Bu dehşetli bir şey. Neredeyse kendimi kravatla bir dolaba asıyordum.”

“Ne dolabına?”

“Elbise dolabına elbette. Efendim, ben orada oturuyorum, onlar da kaz kemiklerini çıkartıp dünya sorunlarını tartışıyorlar.”

“Onlar kim? Ve sen neden dolaba girdin?”

“Sıkıştırma! Yani, orada oturuyorum, koku dolabın deliğinden içeri sızıyor. Karnım başladı guruldamaya: ‘Gurr-rur!.. Gurr-rur!’ Karnımı bastırdım, duvara sıkıştırdım, neler yapmadım neler! Aşagılık şey, top sesi gibi gurulduyor, duymamak için kulaklarını da kapatsan yararı yok. O sırada albay diyor ki: ‘Murzik yine dolapta fare yakaladı. Bırak şu alçağı anneciğim.’ Ardından, üzerinden ağır bir çuvalı kaldırmışlar gibi sandalye gıcırdadı. Doğal olarak ben de albayın karısının fizyonomimi görüp bayılmasını beklemeden kendimi dolaptan dışarı attım.”

Kobzikov, olasıdır, serüvenin ayrıntılarını kafasında yeniden canlandırarak bir süre sustuktan sonra özetledi:

“Ve tüm bunlar şu lanet olası kaz yüzünden; öte dünyada haşlanmak nasip olmasın ona! Eh, şimdi sadece tek bir bacağına her şeyi verirdim; sapsarı bir yağ içinde, bir dereotunun yapıştığı gövdesinde de bıçak izleri. Ben en son, avladığım bir kuşu yemiştim! Bir düğündeydi, iki yıl oldu neredeyse.”

Vatslav düşünceye daldı. Kaz yediğimi anımsadığımda benim de mideme kramplar girdi.

“Baksana, sen hiç smetanalı vareniki^{*} yedin mi? Ama ince bir lavaşa ve tereyağı. Ama smetana koyu olacak. O mereti bir tasa döküyorsun, karıştırıp ağzına götürüyorsun. Öyle bir haz alıyorsun ki!”

“Ben onu smetanasız da yedim” diye mırıldandı Vatslav.

“Biliyor musun, ben bir de neyi seviyorum? Belyaş!”^{**}

“Belyaş da neymiş?”

“Ne?” Şaşırdım. “Sen hiç duymadın mı? Zavallı! Bu bir hayaldir! Çöldeki bir kuyu! Güllerin güzel kokusu! Alınmış bir diplomadır!”

Vatslav’ın bilmediği bu leziz yemeği anlatmaya başladım. En sonunda kendimi iyice kaptırdım ve belyaşın tavada hışırdamasını canlandırmaya yeltendim.

Kobzikov kendinden geçiyordu.

“Dayanamıyorum! Marya’nın İvanı’nı uyandıracağım.”

On dokuz yaşında, yakışıklı, siyah züppe bıyıklı bir delikanlı olan İvan, meslek lisesini bitirdikten sonra bir fabrikada çalışmaya başlamıştı. Komşularımız içinde evli olan tek oydu ve bu yüzden de bizi hor görüyordu. Özellikle kızı doğduktan sonra burnu çok büyümüştü. Çiçeği burnunda baba, çocuğunu hiç kucağından bırakmıyordu. İvan bizden birisiyle karşılaştığında, baba olmanın mutluluğu, aile yaşamının bekâr yaşama göre avantajları, eşlerin sadakati üzerine ileri geri konuşur ve konuşması sırasında ‘eş bir arkadaştır,’ ‘sen çocuk sahibi olmanın ne büyük bir mutluluk olduğunu tasavvur edemezsin,’ ‘aile sahibi olmak büyük bir sorumluluktur,’ gibi iddialı ifadelere başvuruyordu.

* Hamurdan yapılan ve görünümü itibarıyla mantıyı andıran ve içine et, mantar, sebze, meyve ya da çökelek katılan bir yiyecek türü.

** Sovyetler Birliği’nde yaygın, Başkır mutfağına özgü içine et ya da kıyma katılan kızartma börek.

Sonuç olarak, İvan artık iflah olmaz bir insandı ve biz ona yalnızca günde üç kez yemek yiyebildiği için imreniyorduk. Her şeyi yiyordu: Koyun etli Ukrayna borşç'u, patatesi iyice pişirilmiş köfte, en basit patates çorbasından tutun da çorbaların kralı harçoya kadar çorbanın her türlüünü, kızarmış balık, Sibirya mantısı, etli krep ve bizim asla adını duymadığımız buna benzer pek çok yemeği yiyebiliyordu. Bu konuda eşi Marya sözcüğün tam anlamıyla becerikliydi. Şişman, kıpkırmızı yanaklı Marya avluda tencereleri tangırdatarak koştururken, ister istemez, İvan'a yemek yapmanın onun için bir ölüm kalım meselesi olduğunu düşünürdünüz.

Kobzikov, genç çiftin kapısına vurarak, anahtar deliğinden fısıldadı:

“İvan... İvaşek... uyan... İvan! Sana işim düştü!”

On beş dakika sonra bas bir ses duyuldu:

“Hey, ne var, bulaşık herif?”

“İvaşek, zıkkımlanacak bir şeyler at,” diye fısıldadı Kobzikov. “Sabahattan beri ağzıma bir dilim lokma girmedii.”

Kapının arkasından uykulu sesler duyuldu: ‘Nerede?’ ‘masanın altında... ekmek dolapta’; daha sonra, anlaşılan, Vatslav’a bir şeyler uzattılar, çünkü, veterinerin karnından çok sesli gürültüler geliyordu.

“Şçi”. Kokusu insanın içine işliyor. İster misin?”

Karyoladan kalktım ve çok lezzetli şçi'yi atıştırmaya başladık. Kaşıklar tabağın dibine kadar indiğinde Kim sağa sola kımıldamaya başladı:

“Ya ben rüya görüyorum, ya da burada gerçekten de bir şeyler yiyorlar” dedi uykulu, hırıltılı bir sesle.

“Rüya görüyorsun,” dedi Kobzikov.

“Dürüstçe değil bu. İnsanlar uyuyor, bunlarsa tıka basa yemek yiyorlar.”

“Sanırsın zavallı bir kazı mideye indirdiler” diye homurdandı Vatslav.

* İçine et, soğan, sarımsak ve benzer yiyecekler katılarak lahanayla hazırlanan, Rus mutfağına ait bir çorba türü.

Kim dirsekleri üzerinde doğruldu:

“Ne kazı?”

“Bildiğin bir kaz. Ayakları, ciğeri olan.”

“Yalan söylüyorsun!”

“Ancak kıyma kötü çıktı: buğday lapası, ama ben pirinç lapasını severim.”

“Ama, bunun ne olduğunu şeytan bilir!” Bozulmuştu Kim.

“Kes,” dedim Vatslav’a. “Sen de kaza taktın.”

“Elimde değil” dedi Kobzikov derin derin iç geçirerek; “Gözümün önünden gitmiyor rezil şey. Gövdesinde kıpkırmızı bir kabuk, sırtında da maydanoz.”

“Yeter artık,” dedim. Ağzımdan salyalar aktığını hissederken sinirlenmiştim. “Usandırıyor ama.”

“Kaz asla usandırmaz, bir de hazırlamasını bilersen. Bir de defne yaprağını, biberi ekledin mi...”

“Konuyu kapat,” dedim hırıltılı bir sesle, “yoksa olacakların sorumlusu sensin!”

Karyolalarımıza gittik. Oda sessizdi, köşede bir çekirge vardı, tavanda da tahta kuruları çınlayıp duruyordu. Uzanmış, kazı düşünüyorduk. Birden Vatslav giyinmeye başladı.

“Budalayız biz,” diye homurdandı. “Oturmuş birbirimizin ağzını sulandırıyoruz, oysa horoz elimizin altında.”

“Nerede?” diye aynı anda sorduk Kim’le.

“Yegoriç’in horozu! Kazdan nesi eksik?”

“Bu hoş bir şey değil.”

Öneri son derece ayartıcı olmasına karşın, kararsızdım, “hem horoz kızarmış değil ki!” dedim.

“Kızartırız. Bir iyilik yapmış oluruz. Dün o horoz bacağımı gagaladı. O yırtıcı hayvan pek yakında başımızı yer.”

Avludan geçerken vicdan azabı içimi kemiriyordu. Bir yandan, bu bir tür hırsızlıktı, ama diğerk yandan da bu konu, toplum için tehlikeli bir hayvanın ortadan kaldırılması olarak değerlendirilebilirdi.

Yegor Yegoriç'ın horozu "Nuh'un Gemisi" sakinlerini çok rahatsız ediyordu. Gece gündüz ötüyor, sokaktaki tavukları avlumuza topluyordu; sahibi tarafından gezmesi için salındığında, çamaşırları çekiyor, kirletiyor, en önemlisi de dalgınlığımıza gelirse ve fırsatını yakaladığında baldırımızı gagalamaktan geri durmuyordu. Binanın tüm sakinleri horozdan nefret ediyordu. Kimliği bilinmeyen bazı kötü niyetliler onu zehirlemeye çalışmışlar, iki kez komşu evin kurt köpeğini üzerine salmışlardı. Tüm bu düşmanca faaliyetler horozu fkkelendirmiş ve horoz insan düşmanı olup çıkmıştı.

"Bu horozu yemekle hayırlı bir iş yapmış oluruz."

Başkan ise bu vahşi hayvanı gözü gibi koruyordu ve sevgili horozuna 'Cumhuriyetin Silahlı Gücü' adını vermişti.

"nemli olan onu kafasından yakalamak" diyordu Kobzikov elinde baltayla kk bir inşaata sessizce yaklaşırken, "daha sessiz yr, bir oban kpeğinden dahi uyanık!"

Biz daha yolu yarılayamamıştık ki, kulübede önce bir homurtu duyuldu ve ardından kuvvetli bir ses geldi:

"Nereye! Nereye!.." Kobzikov kfr bastı.

"Duydu, alçak! Tsıp-tsıp-tsıp! Gu-gu-ruuu! Sana darı getirdim!"

Ama 'Cumhuriyetin Silahlı Gücü' dalkavuka konuşmalara aldırmadan ikinci kez tt.

"Beni takip et!" diye bağırdı Vatslav öne doğru fırlarken.

Inşaata daldık ve sağa sola koşturmaya başladık. Horoz sanki yer yarılmış da içine girmişti.

"Zinciri ek," dedi veteriner.

Zinciri ektim. Bir kanat ırpıntısı duyuldu, ardından ensemeye acı veren bir darbe indi.

"Burada!" diye bağırdı Kobzikov. "Yakalayacağım! Oy! Isırıyor, alçak! Kafasından yakala! Burnuma ne sokuluyorsun? Oy!"

Yıldızlar kapıdan görünmez olmuştu nedense.

“Kurtuldu! Yakala!”

Kümesten fırladık.

Tam yakalama anında çardağın penceresi açıldı ve beline kadar çıplak bir adam çıktı.

“Bu ne gürültü?” diye sordu bas bir ses. “Hey! Arkadaşlar! Hırsız mısınız?”

“Hayır!”

“Öyleyse uyumama engel olmayın! Küstahlığın âlemi yok!”

“Gel, yardım et Analapneh! Yegoriç’in horozunu kızartmak istiyoruz!” diye bağırdı Kobzikov.

Analapneh denen adam düşünceliydi ve susuyordu.

“Ekmek var mı?” diye sordu.

“Var. Tuzumuz eksik ama.”

“Tuz bende var!”

Bir dakika sonra, daha çok Analapneh olarak bilinen kentin grekoro-men güreş şampiyonu Boris Drıkin çıkageldi. Uzun ve gizemli isim çok basitçe deşifre ediliyordu: “Sırtın yere gelsin istemez misin?” Bu, Boris’in sevdiği bi ifadeydi. Şampiyon pijama ve rahat bir ayakkabı giymişti. Güreş pozisyonu almış, boğa boynunu eğmiş ve merakla soruyordu:

“Yegoriç evde mi?”

“Özel işleri için çıktı. Öğleye doğru döner.”

“Gelince bana gönderin!”

Bu ünlü adamın desteğinden cesaret alan bizler, bir köşede kıstırmak için naralar atarak horozun peşine düştük. Kendisini tehdit eden tehlikeden kuşkusu olmayan horoz, anlaşılan, Analapneh’in sıradan bir ölümlü olduğunu düşünmüş olacak ki, zaman kaybetmeksizin şampiyonun üzerine atladı. Pehlivan pozisyonunda donup kalmış Boris Drıkin ile “Cumhuriyetin Silahlı Gücü” arasında bir metreden az bir mesafe kalır kalmaz şampiyon tüm vücuduyla zavallı horozun üzerine bir ok gibi fırladı. “Silahlı Güç” yabanıl bir çığlık atarak hızla

yıldızlara yükselip kendisini çatıya attı. Boris Drıkin her iki elinde bir avuç tüyle toz toprak içinde yerden kalktı.

Tüyleleri savurarak “Dur bakalım, eninde sonunda sırtın yere gelecek!” diye homurdandı.

Şampiyon tükürdü ve çatıya tırmandı. Biz de onun peşinden gittik ve kovalamaca yeniden başladı.

“Su kaynadı!” diye bağırdı aşağıdan Kim.

“Tuz ekle! Tuz karyolanın altındaki pakette!” diye bağırdı Analapneh.

Canla başla çalışmaya başladık. Geceleri çatılara tırmanma konusunda bir parça deneyimi olan Vatslav öne fırladı. Soba bacasının yanında horozun kuyruğunun bir ucundan tutmayı başardı. Devamındaki başarı Drıkin’e düştü. O caninin bacağına bir tuğlayla yaraladı, bu uğurda burnunda bir sıyrık oluşsa da.

“Nuh’un Gemisi”nin sakinleri uyanmamış olsaydı belki de eninde sonunda cumhuriyetimizde bir silahsızlanma sağlayabilirdik. Uyku sarhoşu, şaşkın sakinler avluda toplandılar.

“Gidin yatın yurttaşlar,” diyerek onları ikna etmeye çalışıyordu Kim, “önemli bir şey yok. Bunlar uyurgezer.”

Ama sakinler öfkelenmişti ve küfürler savuruyorlardı.

Çatıdan yüzlerimiz çizik içinde ve öfkeli indik. Uzaklarda, bahçelerin ardında şafak gözlerini siliyordu.

“Bir daha gece gece kazdan söz edersen, bil ki suçlu sen olacaksın!” dedim Vatslav’a, karyolaya girerken. Ama aristokratın buna yanıtı, burnundan solumak oldu.

Deniz hastalığı

Cumhuriyette ilk uyanan genellikle ‘Silahlı Güç’ oluyordu. Gece-nin bir yarısında avludan yaman çığlıklar ve gıt gıdak sesleri geliyordu. Bilmeyen birisi avlumuzda kocaman bir tavuk çiftliği olduğunu düşünebilirdi.

Horoz Marya'yı uyandırmıştı. Marya'nın odasında sandalyeler yerinden oynamaya başlamıştı; süpürge iş başındaydı, tencereler şangırdıyordu. Yarı açık kapının arasından mırıltılar geldi: "Aman tanrım, yine uyuyup kalmışım!" Biraz sonra odamızı haşlanmış et kokusu sardı. İvan'a kahvaltı hazırlanıyordu.

Ardından rafta, kapı kacak sıtmaya tutulmuş gibi titremeye başladı. Kapılara pencerelerin camları, sabunluklar, fincanlar, kısacası ses veren ne varsa eşlik etmeye başladı. Bu da, bodrumdaki odalardan birinde yaşayan ve odasında illegal olarak diş tedavi makinesi bulunan diş doktorunun hastalarını kabule başlaması demekti.

Saat yedide çalar saatler uyandı. Cehennem azabı bir gürültü bir buçuk saat boyunca odadan odaya dalga dalga yayılmaya başladı. Bina sanki içine bir avuç böceğin atıldığı bir teneke kutu gibi gürültüden geçilmiyordu.

Hâlâ yatmayı akıl eden mutlu yurttaşlar yedi otuzda korkuyla karyolalarından fırladılar; top atışı başlamıştı. Tavana bir yerlerden düzenli olarak lağım suları akıyordu. Tavan eğilip büküldü ve pudralı bir yanak gibi şişerek sıvalarını atmaya başladı. Bu, Analapneh'in uyandığı ve iki pudluk* bir gülleyle sabah antrenmanı yapmakta olduğu anlamına geliyordu.

Yedi otuzdan sekiz otuza kadar kapılar aceleyle açılıp kapandı, sonrasında ortalığa bir sessizlik çöktü. Ama, Kim'le bizi uyku tutmuyordu artık. Yemekhanede kahvaltı ettikten sonra enstitünün parkının yolunu tuttuk ve gölgede bir yer bularak uyumaya devam ettik.

Neredeyse iki haftadır Kim ile uçan fareler gibi yaşadık: gündüzleri yatıp geceleri çalışıyorduk. İş günü genellikle akşam kırağısı düştükten ve yollar nemi emip daha da pekiştikten sonra başlıyordu. Ama, en önemlisi de ortalıkta insan kalmamasıydı.

Bu akşam kırağı erken düştü ve gökyüzünün kendisine doğru sürüklenip gelen güneşle epeyce ısınmış olan ucu daha soğuyamamış ve sadece belli bölümleri çapakla kaplıyken biz kendimizi kentin dı-

* Eskiden Rusların kullandığı 16,3 kiloluk ağırlık birimi.

şında bulduk. Kavakların dimdik dalları gökyüzünde kapkara çatlaklar gibi görünüyordu. Kim, lğdiş'i durdurup yulaf verdi.

"Git dolaş, çevreyi tanı," dedi bana. "İşte şurada kuşku uyandıran bir leke var."

"Çevreyi tanımaktan usandım" diye mırıldandım.

"Öyleyse makineyi hazırla."

"Makineyi hazırlamaktan usandım."

Kim elini omuzuma koydu.

"Moralini bozma," dedi. "Şimdi bizim için her dakika çok önemli." Çimende kayarak yamaçtan aşağı saldım kendimi. Ay henüz doğmamıştı. Gökyüzündeki yıldız çadırının aydınlığı berrak değildi, ama doğuda yeryüzünü karanlık kaplamıştı; ancak uzaklarda, kentin olması gereken yerde ufuk beliriyordu. Uyuyan birisinin nefesi gibi zayıf bir rüzgâr kâh bir yönden kâh diğer yönden sırayla ve zayıfça esiyordu. Rüzgâr batıdan estiğinde tramvay zillerini, lokomotif sirenlerini ve âdeta orada geceleme için kalmış arı kovanının uğultusunu andıran bir ses duyuyordum. Doğudan ise rüzgâr tarlalardan ak pelin kokusunu, ıhlamur balı kokusunu ve yalnız bülbüllerin kesik kesik seslerini taşıyordu. Ben bu bülbüllerin yuvasının nerede olduğunu biliyorum;

Döndüğümde "Ne yapıyoruz?" diye sordu Kim sabırsızlıkla. "Başlayabilir miyiz?"

"İn cin top oynuyor, âşıkları saymazsak tabii, ama onları tesbit etmek kolay değil."

"Âşıkların burada ne işi var?" diye homurdandı Kim. "Onlar ya sinemaya gider ya da dansa."

"Zavallı! Aşkı sinemasız, danssız düşünemiyor. Tina, siz hiç kendinizi doğanın kollarına bırakmaz mısınız?"

Tina bana döndü. Yüzü karanlıkta belli belirsiz beyazlamıştı.

"Hayır."

"Hatta siz hiç öpüşmüyorsunuzdur da!"

"Biz bunu önyargı sayıyoruz."

“Bırakın gevezeliği!” dedi Kim. “Gidelim!” Anahtara dokundu. Lamba yandı ve ışığın sarı halkası yere düştü. Tina kronometreyi hâzırladı. Aklıma şeytanı getirerek, İğdiş’in sırtına atladım.

“Orada mı?” diye sordu Kim.

“Evet.”

“Dokun.”

İğdiş’in gövdesine dokundum. İğdiş nefes alıp bir adım attı. Bir kez daha dokundum. İğdiş bir adım daha attı.

“Yürü! Yürü!” diye bağırdı arkadan Kim çubukları sallayarak. Sıçrayarak İğdiş’in kulağını çektim, ama o buna başını sallamakla yanıt verdi. Son bir yöntemimiz kalmıştı.

“Kamışlar hışırıyor, ağaçlar eğiliyor!..” diye bir şarkı tutturdum yapmacık bir sesle.

“Gece de karanlıktı!” diye böğürüyordu Kim arkadan.

“Karanlıktı!..” diye devam etti Tina.

İğdiş güvensizce etrafına bakındı ve titremeye başladı. “Uçan Hollandalı” gürültüyle yerinden oynadı.

“Âşık bir çift!..” diye söylüyordum gitgide aşka gelerek.

“Tüm gece sabaha dek gezdi!” sesi geliyordu arkadan gitgide artan gürültünün eşliğinde.

Şarkı söylemeyi bitirdiğimizde İğdiş kulaklarını kısıtarak dört nala koşmaya başladı. Bu ünlü şarkının motorumuz üzerindeki garip etkisini biz komşuların düğününde tesadüfen keşfetmiştik. O zaman İğdiş, uyumsuz bir koroyu duyar duymaz avluda çılgınca koşuşturmaya başlamıştı. Anlaşılan, onun hışırdayan kamışla bağlantılı hüznün verici birtakım anıları vardı. O gün bugündür biz bu anıları kendi çıkarlarımız için kullanıyorduk. Elbette, bu pek de dürüstçe değildi, ama ilim uğruna neler yapılmaz ki! Bize saatte yirmi kilometre hız gerekliydi.

“Tavşan! Tavşan! Saldır! Ulyuu!” diye bağırdı Kim yabanıl bir sesle.

Bu sözler üzerine İğdiş tamamen sersemledi. Sırtını kamburlaştırarak dörtnala koşmaya başladı. Berbat bir teknede fırtınaya yakalanmış gibi sarsıldım ve sağa sola savrulmaya başladım. Gözlerimin önünde kıvılcık integraller dans ediyor, mide bulantısı boğazıma hücum ediyordu.

Dışarıdan bakıldığında bu yabanıl bir manzara olmalıydı. Mışıl mışıl uyuyan tarlaların arasından korkunç bir şangırtı, gürültü ve çığlıklarla zayıf ışıqla aydınlanan biçimsiz bir şey kopmuş geliyordu. Ya cadılar toplanıyordu ya da tüccarlar eğlence düzenlemişlerdi.

Arkalarından bir toz bulutu havalanıyordu. Kasırganın tam orta yerinde Kim anahtarını şangırdatarak koşturuyordu. Yanında incecik bir kadın figürü vardı.

Kim'in, "Dur! Tamam!" sesi duyulunca kendimi çok kötü hissettim.

Derin derin soluyan İğdiş'i durdurunca neredeyse çime yığılacaktım. Midem bulanıyordu.

"Şimdi harika bir sürat yakaladık," dedi Kim aletin tekerleği altına girerken, "ama yoluk hindi bir yerlerde tutukluk yapıyor."

Tutukluk yapmasa şaşardım zaten.

Bir parfüm kokusu aldım. Tina gelmişti sessizce. Zaten o hep sessiz yürür ve hep iyi parfüm kokar. Kızıl saçları karanlıkta kül rengini almıştı.

"Erkek arkadaşın bir fanatik" dedim öfkeyle.

Tina oturdu; ipincecik, zarıftı.

"Kim akıllıdır!"

"Bunu o mu söyledi sana?"

Sırtüstü yattım ve yıldızları seyretmeye başladım, içimde bir kin vardı. Lanet olası "tohum ekme makinesi"! Ona bulaştığım güne lanet olsun!

"Her şey yolunda," dedi Kim bize doğru yaklaşırken. "İki tane tohum oluğu tıkanmış. Ben de dişlinin bozulduğunu sandım."

Ben oturağa çıktım. Ne de olsa 'Uçan Hollandalı'ya aferindi. Dişliyi bozmak yerine sadece tohum oluğunu tıkamıştı.

Çalışmayı akşam geç saatlerde bitirdik. Eski bir battaniyeden yaptığımız oturaktan indiğimde gözlerimin önünde her şey uçuşuyordu. Midemden boğazıma kaygan iğrenç bir şey yürüdü.

Bu tam anlamıyla bir deniz hastalığı kriziydi.

“Bugün beş kilo tohum ettik!” diye çığlık attı Kim. “Tam beş kilo! Evet, yaşam yine de harika.”

Her şey, diploma projeleri için konuların belirlendiği toplantıda başlamıştı. Ben ‘Lacivert Lepyagi Kolhozunda Mısır Ekiminde Topyekûn Makineleşme’ tezini aldım. Kim de ‘Lacivert Lepyagi Kolhozunda Ayçiçeği Yetiştirmede Topyekûn Makineleşme’ tezini aldı. Tina ise yine aynı kolhozda pancar yetiştirme tezini aldı. Bu belirlemeler sakince ve huzurlu bir şekilde yapıldı. ‘Lacivert Lepyagi’ Kolhozu enstitünün hemen yanbaşı ve artık denenmiş olduğu için hem öğrenciler hem de öğretim görevlileri için uygun bir yerdi: Bu çernezyom tarlalarında, birkaç kuşak mezuniyet tezi vermişti.

Ve birden, ‘Lacivert Lepyagi’yi on üçüncü öğrenci alır almaz, fakültemizin dekanı Naum Zaharoviç Glibka’ya ‘bir şeyler’ oldu. Dekan masasından fırladı ve bizim haylazlar ve asalaklar olduğumuzu söyledi bağıra bağıra. Neden biz tarımı ilerletmek istemiyorduk. Enstitünün şerefi konusunu neden ciddiye almıyorduk. Ve söyledikleri hep bu konu etrafında dönüyordu

Dekanımız asık suratlı ve konuşmayı pek sevmeyen biriydi. Çalışma odasında günlerce oturur ve düşünürdü. Bu ruh halindeki Glibka’ya kendi istifa dilekçesini yazıp uzatsanız, hiç bakmadan imzalayabilirdi.

Ancak Glibka zaman zaman ‘çileden çıkardı’ ve işte o zaman tamamen bambaşka bir insan oluverirdi. Gözleri parıldamaya başlar, kafası net ve kıvrak çalışır ve vücudunun her santimetresinden enerji fışkırdı. Böyle günlerde dekan tüm enstitüye bir hummadır salardı. Hatta enstitü de ne ki! Bütün il Naum Zaharoviç’ten söz ederdi.

Belleğimde böyle iki ‘esrime’ olayı kaldı. Birkaç yıl önce Glibka, kendisini sevmeyenlerin ‘köstebeklerle çift sürmek’ adını koydukları ‘kendi kendine sürülebilen tarla’ fikrini ortaya attı. Bu fikrin esası şuydu: Glibka, tarlalarda kendi inlerini eşelemekle tarlayı kazmış olacak olan köstebekler yetiştirilmesini öneriyordu. Geriye yalnızca

tırmıkla tümsekleri düzeltmek kalıyordu ki, bu yöntemle tarlayı sür sürebildiğin kadar!

Glibka kendisine taraftar bulmuştu. Sınıfımızdaki öğrencilerin yaz tatilleri, öğretim üyelerinin de tatilleri derhal iptal edildi. Herkes köstebek avına çıktı. Deneme tarlasını ağlarla çevirdiler. Kemirici hayvanlar kare yuva yöntemiyle toprağa salındı.

Bu fikir çok harika sonuçlar verdi. Deneme sahası birkaç gün sonra atom bombası kullanılarak yapılan savaş sonrası bir alanı andırıyordu. Foto muhabirleri ve yerel yöneticiler ayakları tümseklere takılıp tökezleye tökezleye yürüyorlardı tarlada. Glibka gecesini gündüzünü tarlada geçiriyordu. Saçı sakalı birbirine karışmış, zayıflamıştı.

Bir süre sonra köstebekler ölmeye başladı, çünkü deneyciler onları beslemek, üstelik de çok iyi beslemek gerektiğini unutmuşlardı. Ve bir hesap yapıldığında, traktör kullanmak köstebek beslemekten daha ucuza geliyordu.

Glibka tekrar içine kapandı. Sabahtan akşama kadar çalışma odasında oturuyor, pencereden dışarı bakıyordu. Ve daha sonra yine enstitünün altını üstüne getirdi. Naum Zaharoviç tarlanın her tarafına güçlü vantilatörler yerleştirip, uçaktan kendi kendine yapışan sentetik toz püskürtülmesi durumunda, tarlanın üzerinde direklerle tutturulabilecek berrak bir örtü oluşacağını keşfetti. İşte o zaman hava ne olursa olsun, ek, biç, buğday topla!

Glibka adı gazetelerde yeniden boy göstermeye başladı. Bizim sınıfın tümü günlerce deneme tarlasında kazık gibi dikilip (şu meşhur işkenceye maruz kalmış tarla) gökyüzünde berrak örtünün belirmesi gereken yeri seyrediyordu. Çatı nihayet hazırды, ama örtü görünmediği için onun olup olmadığından emin değildik; yaz aylarıydı ve aksi gibi yağmur da yağmıyordu. Glibka'nın sözlerine inandılar ve enstitüye kadar üç kilometre boyunca onu omuzlarda taşıdılar. Deneme tarlasına tarım sezonu başlayıncaya kadar öğrenciler için çadırsız spor-sağlık kampı kuruldu.

Bir hafta sonra yağmurlar başladı ve yukarıda hiçbir örtü olmadığı için sağlık kampındaki herkes üşüttü.

Yukarıda da anlatıldığı gibi, dekan üçüncü kez mezunların toplantısında esti gürlledi:

“Yeni bir şey icat etmeyen hiç kimse benim enstitümden mezun olamaz,” dedi dekan. “Bir bisiklet dahi olsa! Ama, kendinizin olacak! Emsalsiz! Özgün!”

Onunla tartışmanın bir yararı olmazdı. Biz üçümüz; Kim, ben ve Tina, özgün bir tohum ekme makinesi keşfetmeye koyulduk.

Avluda duran tohum ekme makinesinin etrafında tam üç gün boyunca dolandık durduk ve makinenin hiçbir eksiğini bulamadık. Her şey yerli yerindeydi.

“Onu tırtıllı tekerleğe oturtsak?” dedi Kim, sıkıntılıydı. “Ya da tekerlekleri üstten yapsak?”

Şaka bir yana, aklımıza hiçbir şey gelmiyordu. Bizimkiler kan ter içinde çalışıyorlardı ve birisi kuşlar için korkuluk keşfetmişti. Korkuluk insan sesini taklit ediyordu: “Kışışşt, alçaklar!”

Tüm büyük buluşlar, hep basit şeylerden başlamıştır. Bir defasında Kim derse geç kalmış ve otobüsün kondüktörüne: “Kaplumbağa gibi sürünüyorsunuz” demiş, kondüktör de “hoşunuza gitmiyorsa, hızlı trene binin,” diye lafı ağzına tıkamıştı. ‘Hızlı tren’ diye içinden geçirmişti Kim, “hızlı tren oluyor da hızlı tohum ekme makinesi neden olmasın?”

Fikir Tina ile benim hoşumuza gitmedi. Birincisi, Glibka bizi sıradanlıkla suçlayabilirdi; ikincisi de arkadaşlar önünde utanırdık. Topu topu hızlı bir tohum ekme makineciği... Ben yeni fikirler arayışını sürdürmekte diretiyordum. Örneğim, üç katlı bir inek ahırının nesi var? Çatısında konferans salonu ya da yazlık dans pisti yapmayı bir yana bırak, bu her şeyden önce toprak tasarrufuydu.

Ama Kim inatçı birisiydi. Tohum ekme makinesi üzerinde tek başına çalışmaya karar verdi. Arkadaşım artık bir süre sonra yurdun koridorlarında, başlıca malzemesi dört tekerlekli bir el arabasının eski tekerleği olan bir model taşıyordu. Buluş büyük bir gürültü kopardı ve ortak bir nefretin kaynağı oldu.

Ben acıdığım için Kim'e katıldım. İşin aslı şu ki, model gitgide güçleşiyordu: bir süre sonra tekerleğe bir semaver borusu, bir havale kolisi ve radyatör eklendi. Kim, bu Tanrı'nın cezası makineyi taşıırken kısıtılmış bir kara yılan gibi tüm vücuduyla kıvranıp duruyordu. Yüzünden ter akıyor ve dökülen ter yerde izler oluşturunuyordu.

Kim'e bundan sonra tek başına tohum ekme makinesi keşfetme olanağı sağlamak, onu kesinlikle yok olmaya mahkûm etmek olurdu. Ben gönüllü olarak bu arabanın peşine takılır takılmaz bir anda üç kilo verdim. Sonrasında kendimi koruma içgüdüm devreye girdi. Bu canavarı hafifletmezsem ne beni ne de Kim'i ebeveynlerimizin bir daha göremeyeceğini anladım.

İlk iş olarak tekerlekten ve çaydanlık borusundan kurtuldum; onların yerine daha hafif parçalar buldum. Ben üçüncü dereceden tornacıydım ve bunun bana çok yararı oldu. Kim, elbette benim müdahalemi ciddiye almadı. Tohum ekme makinesinde bir şeyleri değiştirme hakkını hep kendisine tanıdı. Aramızda bir savaştı başladı. O zorlaştırıyor, ben ise kolaylaştırıyordum. Kim bir şey yapıyor, ben ise daha başka bir şey. Doğal olarak, bundan kârlı çıkan bizim icadımız oluyordu.

Bu cehennem makinesi yavaş yavaş gerçek bir tohum ekme makinesi özellikleri almaya başladı.

Bilmem bundan sonrası ne olacaktı, ama makineyi Makine-Traktör Parkı Kürsüsü'nün yeni başkanı Dmitriy Alekseyeviç Kretov ya da kısacası Lyakseyiç gördü.

Dmitriy Alekseyeviç Kretov bizim enstitümüz için hiç de tipik bir insan değildi. Tarım Bilimleri Uzmanı ve Kürsü Başkanı Kretov gelişen bazı olayların yardımıyla, daha açık söylemek gerekirse, tek bir olay yüzünden, daha da netleştirirsek, Dmitriy Alekseyeviç kendi merakının kurbanı olmuştu.

İki yıl önceydi. O zamanlar pek de bilinmeyen bir kolhoz makine teknisyeni olan Dmitriy Alekseyeviç orak makineleri için rulman 'indirmek' üzere Tarım Aletleri Atölyesine gelmişti. Tabii ki, oraya yalnız gelmemişti ve tabii ki rulman yoktu. Öfkeli makine uzmanları bir sürü halinde baş mühendise yüklenmişlerdi. O ise kendisini savunuyordu:

“Ben onları size yaratayım mı, ha? Yoksa kilden mi yapacaktık?”

Onun bu sözlerine Kretoy dışında kimse dikkat etmemiş, Dmitriy Alekseyeviç de kendi yıkımına yol açan bu sözlere kulak kabartmıştı. “Hımm,” diye geçiriyordu içinden, “bunu kilden deneyip ona da saman eklessek? Bir de sobada kuruttun mu. Hiç olmazsa iki saatçik de olsa çalışırlardı.”

Dmitriy Alekseyeviç bunun ne sonuçlara yol açacağından kuşku-lanmaksızın derhal samandan rulmanlar hazırlamaya koyuldu. Rul-manlar Tarım Makineleri Atölyesi’nden gerçekleri gelinceye kadar iki gün boyunca herkesi şaşkına çevirerek çalıştı.

Emekli bir köy muhabiri kolhoza gelmemiş olsaydı tüm bunlar kargaşalara yol açmayabilirdi. Ama emekli köy muhabiri kolhoz-daydı ve derhal ‘Halk Ustası’ adlı bir yazı kaleme alıp il gazetesine gönderdi. Yazı işleri yazıyı yayımlamakta tereddüt etti ve kontrol için Tarım Enstitüsü’ne gönderdi. Yazı Glibka’nın eline geçti.

Kaba bir kıyaslama yaparak söylersek, “Halk Ustası” yazısı Naum Zaharoviç üzerinde patlayan bir bomba etkisi yapmıştı.

Dile kolaydı; kil ve samandan yapılmış rulmanlar iki gün çalış-mıştı! Bunlara bir de metal tozları eklense? Bir de seyrekleşmiş hava ortamında preslesek? Ya biraz bitkisel yağ ile doyursak?

Dekanın kafasında düşünceler cirit atıyordu ve hiçbir şeyden kuşku-lanmayan Dmitriy Alekseyeviç saman hazırlamak için kan ter içinde çalışadursun, Makine-Traktör Parkı İşletme Kürsüsü Naum Zaharoviç Glibka başkanlığında toplanıp hesaplamalar yapmaya baş-lamıştı. Çok karmaşık formüller ve diyagramlar yardımıyla üç gün boyunca şu bulgulara varılmıştı:

a) Preslenmiş saman, kayma rulmanların imalâtı için en iyi mal-zemedir. Bu malzeme sağlam, hafif ve ucuzdur. İmalâtı kolay ve kul-lanımı güvenilir.

b) Preslenmiş samanı kayış rulmanı olarak ilk kullanma deneme-sini 1676 yılında kendi kendini yetiştirmiş olan Rus mucit İvan Silin gerçekleştirmiştir.

c) Preslenmiş saman makine ve uçak sanayimizde geniş bir kullanım alanı bulacaktır.

d) Preslenmiş saman ülkeye 1 234 567 891,23 ruble tasarruf imkânı sağlayacaktır.

e) Tarım Enstitüsü'nün Makine-Traktör Parkı İşletme Kürsüsü, samandan rulman imalâtı teknolojisinin hazırlanması, denenmesi ve üretime sunulması işlemini iki yıllık bir sürede tamamlayacaktır.

f) Kürsü, bu çalışmanın başarıya ulaşacağından kuşku duymamaktadır, çünkü kürsünün başında ülke çapında tanınan Tarım Bilimleri Uzmanı N.Z. Glibka vardır.

N.Z. Glibka son maddenin üzerini çizdi, çünkü kendisi mütevazı bir insandı.

Bu belgenin kopyaları Bilimler Akademisi'ne, Bakanlar Kurulu'na, bütün merkezi gazetelerin yazı işlerine, uzaya çıkan ilk insan olan Gagarin'e ve daha 378 adrese gönderildi.

Bundan sonra Kretov'un çalıştığı kolhoza Tarım Bilimleri Uzmanı N.Z. Glibka başkanlığında geniş katılımlı bir heyet geldi. Komisyon kürsünün sonuç raporunu oy birliğiyle onayladı. Enstitü Bilim Konseyi'nin özel oturumunda Kretov'a Tarım Bilimleri Doktoru unvanı verildi, kendisi de Makine-Traktör Parkı İşletme Kürsüsü Başkanlığına atandı (N.Z. Glibka Tarımda Makineleşme Fakültesi'nin Dekanlığına seçilmişti). Bunun dışında mucidi, maaş ödememek kaydıyla preslenmiş Saman Araştırma Laboratuvarının Başkanlığına ve Yerel Kaynaklar Enstitüsü Rektörlüğüne seçtiler ve 'Dağ Gibi Rezervler' dergisinin samanla ilgili sayfasını yönetmesini onayladılar.

İlk zamanlar Kretov'un işleri başından aşkındı. Günlerce zekâ dolu grafikler, karmaşık çalışma planları hazırlıyor; maaş bordrolarını imzalıyor; bütçeler onaylıyor; kil, saman, kireç, bakır, bitkisel yağ, kireç sütü ve sosis için görev emirlerini imzalıyordu. Boş zamanlarında, samanın ne olduğu konusunda dergi ve gazete muhabirlerine röportaj veriyordu.

Sonraları işler azaldı. Muhabirler gelmez oldu, grafikler ve planların yoğunluğu azaldı, sayısız görev emrinden yalnızca sosislerle ilgili emirler listesi gelir oldu, bir de çok muntazam olarak maaş bordroları gelmeye devam etti.

Kretov kaygılanmaya başladı. Çok para alıp hiçbir şey yapmaktan utanıyordu. Samanın kaşifi dekanın kapısını çalmaya, ona utana sıkıla planlarını göstermeye ve planlar yerine getirilemediği için özür dilemeye başladı. En sonunda N.Z. Glibka'yı usandırdı (ve zaten dekan da yeni bir fikir geçiriyordu aklından).

"Saman! Saman!" dedi Glibka. "Neden onunla uğraşıyorsunuz? Saman geçmişte kaldı. Geleceğe dönük düşünmek gerek. Torçan köylülerinin hayvan gübresinden makine yağı elde ettiklerini duydunuz mu? Siz de bir samandır tutturmuşsunuz..."

Dmitriy Alekseyeviç'in canı sıkılmaya başlamıştı artık. O, saat beşte kalkmaya, koşmaya, küfür etmeye, birtakım şeyleri kanıtlamaya, beklenmedik gelişmelere müdahale etmeye alışmıştı, oysa burada... Kürsü saat onda açılıyordu, üstelik burası sıkıcıydı. Derslerden takmış bir öğrenci gelip burs dilenecek de, bir laborant anfiyi şaşırırsa yol gösterecek de; bu onun işi değildi ki. Bu durumda öğrenciler gelip yardımcı olurlardı yolunu şaşırırsa. Lyakseic günlerce traktörlerin olduğu garaja gider, laborantlara tamirde yardımcı olurdu. Oradan kir, pas, yağ içinde çıkar ve hiç de bundan rahatsız olmadan kürsüye koşardı. Öğretim üyeleri onun gözlerinin içine baka baka alay ederlerdi.

Bizim tohum ekme makinemiz Dmitriy Alekseyeviç için tutunacak bir dal oldu. Sanki yeniden doğmuştu.

Bizim icadımızı görür görmez:

"Çocuklar! Aferin size! Gerçekten de aferin! Büyük bir iş yapıyorsunuz!" dedi.

Kürsü başkanı tüm boş zamanlarını neredeyse hep bizimle geçiriyordu. Burada artık o kendi yerini bulmuştu, bize öğütler, direktifler veriyordu ve biz de onun dediklerini hiç sorgulamaksızın dinliyorduk, çünkü, hakkını vermek gerekirdi ki, muhteşem bir makine uzmanıydı.

Kretov bir parça para ayırıp idari işlerden sorumlu rektör yardımcısından bize bir iğdiş at vermesini talep etti. Bir süre sonra bizim tohum ekme makinesinin ilk örneği atelyelerde hazır durumdaydı. Örneğimiz korkunç bir gürültü yapıyordu ve en ufak dokunuşta lime lime olmak gibi aptalca bir alışkanlığa sahipti. Genel olarak tohum ekme makinesinin denemesini görmek için bir kalabalık toplanırdı. Harekete geçtiğimizde çocuklar ardımızdan bağırıp yuhalayarak koşturuyordu. Meraklılardan kurtulmak için geceleri çalışmaya başladık ve makineye enstitüde ‘Uçan Hollandalı’ adı verildi.

Gece çalışmanın rahatlıklarından biri de bizi sayısız muhabirden kurtarmasıydı.

Aslolan ş u ki, Glibka’nın üçüncü ‘fabrikası’ (biz öğrenciler ona “üşütük” diyorduk), öncekilere göre daha fazla gürültü koparmıştı. Fikri tek bir insan veriyorsa bu başka bir işti, bununla yüz yetmiş beş kişı, üstelik öğrenciler ilgileniyorsa, iş tamamen değişiyordu. İl gazetesinde kocaman bir makale çıktı: “Yüz Yetmiş Beş Halk Ustası.” Gençlik Gazetesi “Düşünce Fışkıran İnsanlar” adlı özel bir bölüm açmıştı.

Bu bölüm için malzemeleri Komsomol Kent Komitesi Eğitmeni İvan İvanoviç Beryozkin veriyordu. Bu insan, yaşamımda çok önemli bir rol oynamıştır ve kendisini ayrıca anmamı hak etmektedir.

Dört kez grup lideri, iki kez duvar gazetesi başyazarı, sağlık kolu sorumlusu, ayrıca başka pek çok sorumluluk almış ve sonunda da ünlenmiş olan “Başkan” lakaplı İvan İvanoviç Beryozkin’in yaşamı ve serüvenleri

İvan İvanoviç daha altı yaşındayken sokakta kendisini Çingene bir kadın yakalayıp:

“Büyük adam olacaksın. İpek gömlekler giyeceksin. Yolun Moskova’ya kadar uzanacak. Boş geçme, güzel insan” diye mırıldanmıştı.

Bu önemsiz sahne Beryozkin’in yazgısı üzerinde büyük bir etki yaptı. Ebeveyni (babası bir gölette bekçi, annesi de inek sağıcıydı) hiç beklenmedik bir şekilde fala inanmaya başlamıştı. Her fırsatta:

“Bizim Vanyuša öyle akıllı öyle akıllı ki, henüz okula gitmiyor olmasına karşın tüm rakamları biliyor. Çingene falına baktı da ‘büyük adam olacaksın’ dedi” diye konuşuyorlardı.

İvan’ın çocukluğu pek mutlu geçmemişti. Birazcık şımarırsa, hemen: “Bir de büyük adam olacak!” diye paylıyorlardı.

Dokuz yaşına geldiğinde artık anne babası ve bütün köy Beryozkin’i İvan İvanoviç olarak çağırmaya başladı.

Üçüncü sınıfta onu sınıfın sağlık kolu sorumlusu seçtiler (zaten başkan olacaktı ve şimdiden alışsındı).

İvan İvanoviç biraz daha büyüdüğünde onu sınıfta ve okulda bir-biri ardına yöneticilik makamlarına seçiyorlardı. Bazen, İvan’ın ‘ek yükü’ aynı anda beşe kadar çıkıyordu.

“Eğitimi ağır olanın, savaşta işi kolaylaşır,” diye avutup birtakım görevler daha yüklüyorlardı.

Başkan ağır ağır yazgısına razı olmaya başladı. “Ve şimdi, yoldaşlar, ...in başkanını seçmemiz gerekiyor. Öneriniz nedir?” sözlerini duyar duymaz, artık adının söylenmesini beklemeksizin yerinden kalkardı.

Zaten öteden beri pek de sağlıklı görünmeyen İvan İvanoviç’in beti benzi çekilmişti. Yanakları çocuklara özgü allığını yitirmiş, sesi katlanılmaz olmuştu. Beryozkin bağırmaı öğrenmişti.

Onuncu sınıfın bitmesine az bir süre kala, Çingene kadının kehanetinin boş laflardan ibaret olmadığını kanıtlayan bir olay oldu. Zaten Beryozkin’in okul ‘kariyerinin’ henüz bir önemi de yoktu. Çocukları on yıl boyunca ‘başkan’ olur, daha sonra da aldıkları bir diplomayla traktör şoförü olmaktan ileri gidemezlerdi.

Olay şuydu: İvan İvanoviç’in annesi hastalanmıştı ve çiftlikte annesinin yerine çalışması gerekiyordu. Daha ilk gün Başkan her inekten, annesinden bir buçuk kat daha fazla süt almıştı.

Doğal olarak İvan’a inanmadılar. Hesap sorumlusu uzun uzun kafasını salladı ve bidonlara çetrefil aygıtlar taktı. Ancak, ertesi gün İvan sağımı ikiye katlayınca şaşkınlık hayranlığa dönüştü. Kentten

bir muhabir geldi ve tam bir saat boyunca bu işin 'sırrı' konusunda sağımcının ağzından laf almaya çalıştı, ama o kestirip attı:

"Şeytan bilir... İnekler beni seviyor, sadece bu kadar." Muhabir oradan memnuniyetsiz ayrıldı, ama yine de Beryozkin'in adını vererek büyük bir makale yayımladı: 'Doğru besi rejimi, iyi yem ve sonuç: daha fazla süt.'

Annenin hastalığı devam ederken, Başkan da ineklerle ilgilenmek zorunda kaldı. Sağımalar korkunç artmıştı. İvan İvanoviç'in adı dilden dile dolaşıyordu. Fotoğrafı Şeref Tahtasın'a asıldı, kendisine de kolhozun toplantısında bir çalar saat hediye edildi.

Beryozkin kısa sürede kendisini toparladı. Çökük yanakların yerini al yanaklar aldı, katlanılmaz olan sesi düzeldi: ne de olsa iki ay içinde tek bir ikna çalışması yapmamış, bir tek 'azarlama' eylemine girişmemişti. Kimi azarlayacaktı ki? İnekleri mi?

Onuncu sınıf bittikten sonra İvan İvanoviç çiftlikte sağıcı olarak çalışmaya karar verdi. Annesi gece gündüz ağladı, babası oğluyla konuşmadı. Onların hayal ettiği bu muydu?!

Ama Çingene kadın kendi işini çok iyi biliyordu; denir ya, yazgıdan kaçılmazdı.

Aradan bir hafta geçmeden İvan İvanoviç'i kolhozun komsomol örgütü sekreterliğine, mücadele sayfası editörlüğüne, adını bilmediğim iki komisyonun başkanlığına ve propaganda seminerleri hatipliğine seçtiler.

Artık inek sağmaya zaman yoktu. Yazgısına nihai olarak boyun eğen İvan İvanoviç oturumlara katılıyor, insanları paylıyor, düşüncelerini telkin ediyor, ilçeye ve ile toplantılara gidiyordu. Bu toplantılardan birinde Başkan'a Büyük Başkan yaklaştı, omuzunu okşadı ve şunları söyledi:

"Bize tarım için sağlam beyinler gerekiyor. Komsomolun Kent Komitesi'ne eğitmen olarak gelir misin?"

Mutluluğu her halinden belli baba, köy mağazasına koşup ne zamandır durup tozlanmış siyah bir el çantası satın aldı ve oğluna da kendisi için çok değerli olan askerden kalma bayramlık çizmelerini verdi.

Kent Komitesi'nde İvan İvanoviç'i bir parça imrenseler de iyi karşıladılar: Bizzat kendisi inek sağlamıştı! Bu nedenle bayramlık çizimleri ve Cheviot elbisesi ile alay etmediler. Beryozkin daha ayağının tozuyla başkan olmayacağına göre, Kent Komitesi'nin sırlarını ona açtılar.

"Bizde genel sekreter bir kadın" dediler ona, "Hiç affı yoktur. Öyle bir faka bastırır ki, aklın almaz; yanıp kül olursun da kemiklerin dahi kalmaz. Geleceği parlak bir kız, geniş düşünür, bu nedenle bir fikir ortaya atıp sonucunu almak için varını yoğunu ortaya koymalısın. En iyisi Tarım Enstitüsü'ne git, konu sana yabancı değil ve orada bir şeyler bulursun. Haa, unutmadan: Ona asla yalan söyleme, çünkü daima inanır. Yöntemi budur. Anladın mı? Öyle bir inanır ki, bir soğuk bira dahi ikram etseler sevinemezsin."

Böylece İvan İvanoviç Beryozkin enstitümüze gelmiş oldu.

Onun iş günü büfede başlıyordu. İvan İvanoviç üç sıcak yemek ısmarlar ve somurtarak yerdi. Bundan sonra, el çantasının ağırlığı altında eğilerek yeni düşünceler arayışı içinde kaşları çatık olarak enstitünün koridorlarında dolaşır, levhalara, canlıların iç organlarının yer aldığı şemalara göz gezdirirdi.

Enstitü Beryozkin'i bunaltıyordu. Yüzlerce oda, koridorların karmaşıklığı, gürültücü öğrencilerin kalabalığı Başkan'ın cılız vücudunu yutuyordu. Sayısız labirentlere bir türlü alışamıyor, sınıfları, grupları, alt grupları karıştırıyor ve insanları tanıyamıyordu.

İvan İvanoviç beni görünce başladı şikâyet:

"O kadar çoksunuz ki Pryahin (beni Pryahin diye biriyle karıştırıyordu). Gün boyu ayaklar-başlar, ayaklar-başlar. Binlercesiniz..."

"Sekiz bin" dedim ona. Beryozkin suratını eğdi.

"Bu kadar öğrenciye ne gerek var? Sanayide ya da bir yerlerde belki de gereklidir. Köyde ise... İnek sağlamayı da öğretebilirim. Bu paralarla kaç tane çiftlik kurulabilirdi?"

"Ama siz boşuna böyle konuşuyorsunuz İvan İvanoviç..."

"Neden boşuna olsun ki? Hep ezberleyip duruyorsunuz, ama yaşamı tanıyamıyorsunuz, inek sağlamayı dahi beceremiyorsunuz. Mesela, sen sağabilir misin?"

“Hayır.”

“İşte bak! Ben seni çiftliğe asla almazdım.”

Bu sohbetimiz sonucunda, İvan İvanoviç'te enstitümüzü kolhoza dönüştürme fikri doğmuştu. Rektör başkan, dekanlar ekip başı, öğrenciler kolhoz çalışanları olmalıydı. Ekim, hasat toplama, inek sağma ve benzerleri. Öğrenciler tüm tarım çalışmalarına katılır ve bunun dışında ders dinleyebilirlerdi.

Glibka'nın dahi bu fikirden kafası karışmıştı. Ama İvan İvanoviç'i hiç beklenmedik bir şekilde “Genel Sekreter” destekliyordu.

“Düşünmek gerekir,” dedi Genel Sekreter. “Bunda rasyonel bir taraf var. Enstitüyü toprağa çekmek. Bilim adamları ve öğrencilerle görüş Beryozkin.”

Ve İvan İvanoviç onlara danışmaya başladı. Bir çırpıda sekiz komisyon ve alt komisyon, üç büro ve birkaç komite oluşturdu. Bir hafta sonra bu organlar basit bir hücre bölünmesi yöntemiyle çoğaldılar. Enstitü hareketli günler yaşamaya başladı. Siyah ‘Vulgalar’ın biri gidiyor diğeri geliyor, saman şapkalı şişkolar kalabalığının sonu gelmiyordu. Kuryeler insanlara çarparak koşuşturuyorlardı. Bundan en çok nasibini alan, tabii ki, Beryozkin'di. Onun aynı anda onlarca toplantı ve oturuma katılmayı nasıl becerdiği konusu benim için hâlâ bir muammadır.

İvan İvanoviç enstitünün diğer işlerine karışmıyordu. Diploma çalışmaları yapan öğrenciler hakkında röportajları için verileri dahi Glibka'nın çalışma odasından alıyordu. Onlar daha en baştan birbirlerinden hoşlanmışlardı. Küçük Lomonosov bizim tohum ekme makinesine olumsuz yaklaştığı için, makinemiz gazete sayfalarında son derece mütevazı bir yer kaplıyordu.

Kretov'un yardımı olmasaydı işimiz çok zordu. Kretov ‘Hollandalı’nın peşini bırakmıyordu. Kürsü Başkanı tohum ekme makinesi üzerinde çalışmaları sürdürmemiz için bize yüksek lisansa geçmemiz gibi cazip bir öneride bulundu.

Kim'i bilmem ama, bu öneri beni biraz gururlandırdı. Yüksek lisansa üçlük bir öğrenciyi alacak olmaları bir ilkti. Fakültenin bitiminde

genelde mutlak takdirnamelik öğrencileri, çok gözde olan aktivistleri alırlardı. Bizim sınıfta Kosarevkiy adında böyle birisi vardı. Kendisi Öğrenci Sendikası Komitesi başkanıydı. Rektör dahi onunla tokalaşarak selamlaşırdı. Kosarevskiy'in yazgısı daha dördüncü sınıfta belirlenmişti ve son zamanlarda garajda laborant olarak çalışıyordu.

Kosarevskiy'in burnu büyümüştü. Daha bir yıl önce bizimle selamlaşmamaya başladı, yalnızca güç bela kafasını sallıyor ya da Glibka'yı taklit ederek omuzumuzu okşuyordu. Ben de o derece şımar mazdım, elbette, ama yine de Kosarevskiy'i anlamak mümkündü. Enstitü biter bitmez yüksek lisansa geçmek yabana atılacak bir şey değildi!

Ben dahi yüksek perdeden başladığımı fark ettim, kolum ise birilerinin omuzunu okşamaya uzanıyordu.

Beni yüksek lisans için seçtikleri haberi kolhozumuzda şok etkisi yaratmıştı. Doğduğum köyde dahi adımın çok da iyi anılmadığını söylemek zorundayım. Ortaöğrenimi şöyle böyle okumuştum, kolhoz bostanının bekçisiyle iki büyük tatsızlık yaşamıştım. Bunun dışında, köy mağazasından kırmızı kareli ceketini sınıfta ilk satın alan bendim. Daha sonra herkes kendisine bu tür ceket aldı, ama 'moda düşkünü' ifadesi yalnızca benim için kullanılır olmuştu.

Şimdi ben, icat ettiğim tohum ekme makinesi ve kuşku yok ki, kentte bana verilecek yeni daireyi sevinçle anlatıyordum herkese. İhtiyarlar saygıyla kasketlerini çıkarıyorlardı huzurumda.

Ama, en önemlisi de yüksek lisansın beni aşağılık bir durumdan kurtarmış olmasıydı. Daha dördüncü sınıfta annemle bizim kolhoza tayin olmam kararına varmıştık. Başkan, annemin iyi bir tanıdığıydı, itirazı yoktu. Ama, bu yıl birden kolhoza Dimka'yı başkan seçtiler. Benim eski bir arkadaşım ve rakibim olan Dmitriy Fyodoroviç'i. Dimka'nın emrine girip onun gururunu mu okşayacaktım?! Bu, annemin koruma güdüsünden kaynaklanan bir merhamet miydi?! Asla. Bu asla olmamalı, Buz Prenses! Sen daha dur! Dimka'yı bana tercih ettiğine pişman olacaksın. Tohum ekme makinesinin seri üretimi başladığında kolhoza da Volga'yla geleceğim.

Buz Prenses'in öyküsü

Kız önümüzde oturuyordu; kibirli, tıpkı buz gibi soğuk. Arkadan ona iğne batırmaya ya da saçına dokunmaya utanıyorduk, ama dokuzuncu sınıfta aşkın başka türlü dışa vurumu bilinmezdi. Onun dikkatini çekebilmek için Dimka ile neler yapmadık ki!

Buz Prenses'in oturduğu sıraya canlı kurbağa koyuyor, boynuna böcekler atıyor, tertemiz defterine mürekkep döküyor, evinin açık olan pencerelerinden içeri kum atıyor, gölette bu kendini beğenmişin başını suya sokuyorduk.

Ne yapsak boşunaydı. Bize hiç bakmıyordu. Şikâyet dahi etmiyordu. Bizi gördüğü yoktu ve biz de onu anlıyorduk. Katya'nın yerinde biz de olsak yine onun gibi gururlanırdık. Okulun demirbaş müdürü olan babası, tanrımız ve efendimizdi. Okulumuzdaki tüm çocuklar onun avucunun içindeydi. Bizi cezalandırır, bağışlar, kırılan bir cam ve kırılan bir sıra için cezanın düzeyini belirlerdi. Okul müdürü ise demirbaş müdürünün elinde kör bir aletti. Okul müdürü o kurnaz entrikacının sözünden çıkmazdı.

İşte bizim de bu korkunç insanın kızına âşık olasıımız tutmuştu. Demirbaş müdürü uzun burnuyla bunun kokusunu almış olacak ki, bizi diğerlerine göre daha sıkı takibe almıştı. Onun çabaları sonucu sönemstrde hal ve hareketlerimden dolayı dört aldım. Dimka kendisini tütüne vermişti.

Ama kıskanç baba baskı yaparak hiçbir şey elde edemedi. Süreç yavaş yavaş ve kaçınılmaz olarak ilerliyordu. Bir buz kütlesi gibi yoluna çıkan her şeyi yıkıp geçerek ilerliyordu ve burada hiç kimse hiçbir şey yapamıyordu. Dimka ile kendimize ait gizli sırlarımızı paylaşmadık, hatta Buz Prenses'ten önemsiz birinden söz ediyormuş gibi söz ederdik, ama birbirimizi kıskançlıkla takip ederdik. Paylaşılamayan aşk sayesinde pekişen dostluğumuz bir granit gibi sağlamdı. Ayrılmaz bir ikili olduk, zayıfladık. 'Dörtlük öğrenci' konumundan 'üçlük öğrenci' bataklığına yuvarlandık. Ebeveynlerimize kaba ve öfkeli davranmaya ve hatta birbirimizden gizli olarak şiirler yazmaya kalkıştık.

Ama yeryüzünde her şeyin bir sonu vardır. Demirbaş müdürünün ailesi ikamet yerini değiştirmeye karar verdi. Katya da gitti! Ve biz birdenbire demirbaş müdürünü seviverdik! Ve biz onun bizimle alay etmeyi sürdürmesini büyük bir tutkuyla arzular olduk! Yeter ki gitmesindi! Hatta, sanki işe yarayacakmış gibi, yoklamak amacıyla iş-kencecimle günde birkaç kez selamlaşır oldum.

Tren garına geldiğimizde trenin kalkmasına epeyce zaman vardı. Ellerimiz ceplerimizde başına buyruk bir havada peronda turlamaya başladık. Kahrolası kız bize bakmıyordu... Gong çaldı. Kalplerimiz durdu. Ve birden Katya bize doğru yaklaştı. “Hoşça kalın çocuklar” dedi baştan savarcasına. “Gena, sen bana yazabilirsin.”

Dimka ile birlikte kurşun kalemleri çıkarıp Katya’nın adresini yazdık. Ardından inanılmaz bir şey oldu. Buz Prenses dudaklarını yanağıma değdiriverdi. Dimka da ardımdan kendi yanağını uzattı. Ama Katya sırtını dönüp gitti.

Onun neden böyle yaptığını bir türlü anlamadım. Bugüne kadar da anlamış değilim.

Geçenlerde onlardaydım. Dimka ile Katya’da. Köyün en sonunda, kavak ağaçlarının neredeyse gizlediği küçük bir evde yaşıyorlar.

Dimka’yı başkanlık seçimlerinden dolayı kutlamaya geldim. Dimka da bir şişe votka çıkardı. Gariptir, hiç değişmemiş. Sadece eskiden gürbüz bir danayken şimdi gerçek bir pehlivana dönüşmüş.

Katya da pek değişmemiş, Buz Prenses olarak kalmış. Sadece birazcık kilo almış, hareketleri daha yavaş, sesi daha yumuşak, bakışları daha sakin.

Aramızda açık bir sohbet olmadı. Sanki bir şeyler engelliyordu bizi. Belki de o çocukça öpücük ya da benim öğrenci, Dimka’nın da artık Dimka değil, Dmitriy Fyodoroviç olması durumuydu buna engel olan. Belki de tüm bunların nedeni benim moda takım elbisemdi. Basit köy ortamında galiba kıyafetim biraz süslü kaçıyordu.

Vedalaşırken Dimka parmaklarımı kuvvetle sıktı. Ben elimde olmadan yüzümü buruşturdum. Pençesine düşmüş elimi utana sıkıla

bıraktı. Pençesi bir kürek gibi geniş, kaba, pütür pütür, sert derili ve nasırlıydı.

“Bağışlayın” dedi alaycı alaycı, “sizin şehirli olduğunuzu unuttum. Biz burada kaba saba bir yaşam sürmeye alıştık.”

Eski arkadaşım ısrarla bana hep ‘siz’ diye hitap ediyordu.

“Önemi yok,” diye mırıldandım.

“Bizi bağışlayın,” dedi bir kez daha alaycı alaycı. “Yine gelin.”

“Yine uğra” dedi Katya uzun kirpiklerini indirerek.

Vatslav Kobzikov günah çıkartıyor

Evde bizi fantastik bir manzara bekliyordu. Vatslav Kobzikov kar-yolaya yarı çıplak uzanmış, şişeden birasını yudumluyordu. Masa yiyeceklerle donatılmıştı: yağda natürel morina balığı ciğeri, yeşil bezelye, sebzeli solyanka* ve bira şişeleri. Sucuk kabukları ve ısırlanmış kaşar peyniri artıkları ortalığa gelişigüzel atılmıştı. Daha bu sabah veterinerin cebinde bir kopeği dahi olmadığı ve burs almaya, Kızkardeş Alyonuş-ka** masalı kahramanının kuyuya olan mesafesi kadar zaman olduğu hesaba katıldığında, bizim şaşkınlığımızı anlamak mümkündü.

“Babaannen mi öldü?”

Kobzikov mahmur, uyku akan gözleriyle bana baktı, ama hiçbir yanıt vermedi. Bu haliyle karnını tika basa doyurmuş boa yılanını andırıyordu ve hatta yuvarlak bir şekilde öne doğru fırlamış karnında bir şeyler hafiften kımıldıyor gibi geliyordu.

“Mısır firavununun mumyasını mı buldun?”

“Hayır... hıkkk... kümesi kiraya verdim.”

“Sana ciddi bir soru soruyorum.”

“Görmüyor musun” dedi Kim, “adam tika basa yemiş! Hezeyan halinde.”

* Rus mutfağına özgü içine ya et ya sucuk ya da sosis ve ince ince doğranmış salatalık turşusu ve yeşil zeytin katılarak hazırlanan bol soslu bir çorba türü.

** Bir Rus halk masalı.

Ama, Kobzikov kızamıyordu.

“Hayır, ciddiym çocuklar... hıkkk... ‘Silahlı Güç’ün lokasyonunu çardağa aldım.”

“Daha açık konuşsana,” dedim.

“İzninizle anlatayım. Eşikte oturmuş düşünüyordum: Yegoriç’in ipten sarkıp zaten kendiliğinden avucuma gelen donlarını yürütsem mi yürütmesem mi? Satıp börek alabilirim. Birdenbire karşıma iki kişi çıktı. Bir kadın ve bir erkek. Gencecikler. ‘Evin sahibi siz misiniz?’ diye sordular. ‘Diyelim ki sahibiyim,’ diye kaçamak bir yanıt verdim. Umutsuzca dediler ki: ‘Boş odanız yok mu? Biz yeni evli öğrencileriz.’ ‘Nuh’un Gemisi’nin eşiğinden aşağıya bir göz attım ve dedim ki: ‘Hayır. Tüm odalar dolu.’ Üzülerek dönüp gittiler. Acıdım kendilerine. Yegoriç’in barakasına ikinci kez bir göz attım ve birden aklıma dahi-ce bir fikir geldi. ‘Durun!’ diye bağırdım. ‘Şimdilik şu ahırda kalmak ister misiniz? Horozu ben başka bir yere alırım.’ Nasıl sevindiklerini bir görseydiniz! Onlar için ben de o kadar sevindim ki, elime bahşiş tutuşturduklarını dahi fark etmedim.”

Kobzikov derin bir nefes aldı ve bira şişesine uzandı.

“Ev sahibi ve siz soyguncusunuz,” diye homurdandı Kim. Ağzına bir dilim eritilmiş peynir attı ve Tina’yı geçirmeye gitti. Ben hesap-lar konusunda kafa yormaya koyulmuştum, ama yiyeceklerin kokusu aklıma çeliyordu. Gayri ihtiyari şişeye uzandım.

“Ye ye,” dedi Kobzikov yapmacık bir tavırla.

Ben de zaten ona bir şey sormamıştım..

“Konserve de yiyebilirsin.”

Biraz şaşırmış olarak natürel morino balığı ciğeri kutusunu açtım ve içini boşaltmaya koyuldum.

“Bira ister misin? Çekinme.”

İşte burada Kobzikov’a kuşkuyla baktım. Yüz ifadesi aşırı derece-de cömertti.

“Benden ne istediğini itiraf et” dedim.

Veteriner ellerini sallayarak:

“Ne demek! Ne demek! Bakıyorum ki açsın. Neden ikram etmeyecekmişim? Bugün ben sana, yarın sen bana. Hizmetin karşılığı hizmet olmalı. Dünya da bunun üzerinde kurulu. Diyelim ki, ayakkabımı almaya gitmen gerekebilir...”

Yemeyi bıraktım ve kuşkuyla sordum:

“Ne ayakkabısı?”

“Çok önemi yok. Misafirlikte ayakkabımı unuttum. Sana anlatmıştım. Benim gitmem uygun olmaz.”

“Yani, ayakkabıyı almaya benim mi gitmem gerekiyor?”

“Aynen öyle. Gidiyorsun ve alıp geliyorsun. Bunda şaşılacak ne var ki?”

Yemeği ittim.

“Teşekkürler. Ben canıma susamadım.”

“Tuhaf birisin,” dedi Kobzikov karyoladan fırlayarak. “Kesinlikle hiçbir risk yok! Ben her şeyi araştırdım. Albay bugün ikinci vardiyada çalışıyor, albayın karısı yazlıkta. Dulstineya evde tek başına. Ona ‘Merhaba, Dinoçka. Vatslav ayakkabısını vermeni rica etti’ diyeceksin. Hepsi bu kadar. O sana verecek, sen de hemen alıp geleceksin.”

“Peki neden kendin istemiyorsun?”

“Görüyorum ki sen sevda işlerinde hepten cahilsin. Ben gidersem kalmam gerekiyor!”

“Kal öyleyse. Yoksa ondan hoşlanmıyor musun?”

“Hoşlanıyorum ondan. Ama, bir durum var. Dönemin kriteri diyelim.”

“Bu ne saçmalık?”

“Anlarsın ya... Bugün benim daha iki buluşmam var. Eğer ayakkabımın teki yoksa nasıl giderim? Ne dersin, Gen?..”

“Hayır.”

Kobzikov odada hararetili hararetili tur atıyordu.

“Dinle! Masadaki her şeyi sana veririm!”

“Hayır!”

“Üstüne şişeyi de veririm” diyerek ayartıyordu beni Kobzikov.

“Hayır.”

Bunun üzerine Kobzikov durakladı.

“Dinle. Seni restorana götürürüm. Anladın mı? İstedğin her şeyi ısmarlayacaksın.”

“İstedğim her şeyi mi?” diye sordum.

“Ne istersen!”

“Kaz da ısmarlayabilir miyim?”

“Kaz da.”

“Ya konyak?”

“Konyak da olur.”

“Bir koşulum daha var” dedim; “Bana özgeçmişini anlatacaksın. Karşımda günah çıkartacaksın: neden bu denli korkunç bir uçkur düşkünü olduğunu ve buna benzer şeyleri anlatacaksın.”

“Olur!” dedi Kobzikov.

Restoran kapanmıştı.

“Kapıyı zorlama” dedi kapıcı göğsünü tehditkâr bir şekilde şişirip bıyıklarını oynatarak.

Vatslav eline bir ruble tutuşturunca bıyıkları yerine oturdu. Masalar neredeyse boştu. Biz pencere kenarına oturduk. Yüz ifadesi yorgun garson kız masamıza geldi:

“Ne arzularsınız çocuklar?”

“Kaz kızartması, bir şişe konyak, buzda şampanya, geriye kalanına siz karar verin” dedim vurdumduymaz bir tavırla sandalyede kaykılarak.

“Sıcığımız hiç kalmadı.”

“Öyleyse, kaz kızartması yerine, söyleyeceklerimi şikâyet defterine yazın.”

Yarım saat sonra kazımız kızartılmış olarak geldi.

Kaz bir bisiklet lastiği gibi yumuşaktı, ama Kobzikov'un midesi zevkten gurulduyordu: acıkmıştı yine.

“Şöyle ki” dedim, “bin dokuz yüz... de doğdum diye başla.”

“Kızın gözlerinde hüznün mü vardı dedin?” diye sözümü kesti Kobzikov kemiği yalarken.

“Evet... Bin dokuz yüz...”

“Ve alacalı bir bornoz mu giymişti?”

“Evet, alacalı bir bornoz giymişti, pis Don Juan! Ve gözleri yaşlı, hüznüldü, sen acımasız bir insansın! Ve bir de altın sarısı saçları ve küçücük ayakları vardı!”

“Anımsıyorum, anımsıyorum” dedi Vatslav iç geçirerek.

“Daha ne istiyorsun anlamıyorum ki? Kız değil, bir melek.”

“Eh, Gena Gena” dedi Vatslav kafasını sallayarak, “hiçbir şey bil-diğin yok! Onu anımsadığımda yüreğim param parça oluyor. Ama, bir ırmağın akışını tersine çeviremezsin, bir Mısır firavunu mumya-sından yüz metre koşmasını bekleyemezsin. Neyse, dinle... Bin dokuz yüz otuz sekizde küçük çaplı yeteneksiz bir müzisyenin oğlu olarak doğdum. Yaşadığım iğrenç bir olayı saymazsak, sıradan bir çocuklu-ğum oldu: bir uğursuzluk yaşadım ve bu uğursuzluk bir türlü yakamı bırakmadı. Ama bu basit bir uğursuzluk değil. Bunu kabullenmek gerekiyordu. Böyle bir uğursuzluk çoklarının başına geliyor ve on-lar buna aldırmaksızın kendi hallerinde yaşıyorlar. Bu aptalca, lanet olası uğursuzluk yakama yapıştı. İlk bakışta komik gelebilir, ama so-nuçta gerçek bir trajedi. Örneğin, daha bebekken, çocuk arabasından düşüp burnumu kırmışım. Tamam, kırdımsa kırdım. Pekçoklarının burnu kırılabilir. Doğal olarak, gaga burunlu birisi olarak büyüdüm. Yine söylüyorum, bu çok da abartılacak bir durum değil. Pekçok in-san gaga burunlu olarak büyüyor. Ama kötü olan, gaga burunluyum diye, bir olaydan dolayı bana çok öfke duyan nüfus işleri müdürünün nüfus cüzdanımda milliyetimin bulunduğu satıra ‘Yunan’ yazması-dır. Bu aptalca bir hikâyedir. Başkası olsa bu durumu iki günde halle-derdi: müdürü cezalandırır, benden özür dilerlerdi. Ama, ben o gün bugündür Yunan’ım.”

“Yalan konuşmakta üstüne yok”, dedim.

Kobzikov derin derin iç geçirdi.

“Bana kimse inanmıyor, ve senin de onlardan farkın yok. Al sana bir başka hikâye. Bir kantat besteledim. Niye sırtıyorsun? Ben küçükken dâhi çocuktum. Herkes bana hayrandı. Bir yetenekmişim yani! Bir kez okudum, bir daha. Duyuyorum ki, beni özel yetenekli çocuklar için müzik okuluna vermeye niyetleniyorlar. Kariyer garanti, diye düşünüyorum. Babam da böyle düşünüyor, herkes böyle düşünüyor. Ardından, babamın filarmonisinden aptalın birisi ‘bu kantat bana Skalançelli’yi çok anımsatıyor’ diye bir boşboğazlık yapmasın mı! Doğal olarak, işte bu noktada herkes telaşa kapılıyor, bir tantanadır başlıyor. Başladılar benim bu kantatı Skalançelli’den yürütüp yürütmediğimi kontrol etmeye. Başladılar bana ters ters bakmaya. ‘Bu hiç de hoş değil delikanlı’ der gibi bakıyorlar. Sonuçta ne oldu? Meğer, Skalançelli diye biri yaşamıyormuş zaten. Herkes rahat bir nefes aldı, ama beni o okula yine de göndermediler ve sonra tüm yapıtlarımı titizlikle kontrol etmeye başladılar. Aptalca bir hikâye, ama, içimdeki müzsiyen öldü.”

Üzüntüyle derin bir iç geçirdim. Vatslav Kobzikov sucuğu çatala diziyordu üzgün üzgün.

“Eveet. Devam ediyorum. Veteriner Fakültesi’ne nasıl düştüğümü biliyor musun?”

“Tahmin edebiliyorum. Çocukluğunda hayvanları çok seviyordun.”

“Hayvanlar konusunda tahminin doğru. Çok seviyorum onları. Ama yalnızca kızartılmış şekilde. Benim yaşamımın en büyük düşü Gıda Enstitüsü’ne girmektir. Orada çeşit çeşit sucuklar kızartmak ve saire. Diploma alacağım günü iple çekiyordum. Lise diplomasını kap-tığım gibi tabanları yağladım ve buraya geldim. Vagondan çıktım, çevreme bakındım, bankta oturan bir kıızı gördüm, dondurma yiyordu ve ayaklarıyla fox trot dansı figürleri yapıyordu. ‘Güzel kız, burada lez-zetli domuz enstitüsü nerede?’ dedim. O da bana ‘doğru gidin, daha sonra sola ve en sonunda tekrar sola dönün’ dedi. Bir de gülümse-me-sin mi, rezil yaratık, koca bulmak nasip olmasın ona. Ben de doğru

gittim, sonra sola, en sonunda da sola. Dev bir bina gördüm ve kırımızı harflerle: 'seçme-yerleştirme kabul komisyonu' yazıyordu. Evrakı verdim, sınavlar yağdan kıl çeker gibi kolay geçti. Dersler başladı. Danaları, yani tokluları anfiye getiriyorlar ve sözümona anlatıyorlardı: 'bakın hayvanın burasına boynuz, burasına da kuyruk denir..' Susup dinliyordum, notlar tutuyor, kuyrukların şekillerini çiziyordum ve bir yandan da düşünüyordum: bir an önce şunları kızartmayı, haşlamayı öğretseler ya! Ancak, aradan bir ay geçti, aylar birbirini kovaladı ve biz hâlâ hayvanların midelerini, sidik torbalarını inceliyorduk. Ben de dekanlığa gidip sordum: 'Yakında köfte kızartmaya başlar mıyız?' Bana yanıt veriyorlar: 'Köfteleri yanibaşımızdaki Gıda Sanayisi Enstitüsü kızartıyor. Biz hayvanları yetiştiriyoruz sadece.' Sokağa fırladım, bina- nın ön cephesine baktım ve donakaldım. Kocaman kocaman harflerle: 'Veterinerlik Enstitüsü' yazıyor. Gözlerim karardı, rektöre çıkmaya karar verdim, inanır mı ki sanki? Fıkra gibi. Ne yapacaksın? Her yerde kayıtlar bitti. Her şey öylece kaldı."

"Al sana lezzetli domuz. Dalga geçmeyeceksin."

"Gülmesi kolay tabii" dedi Kobzikov somurtarak. "Bense yaşamım boyu veterinerlik yapacağım!"

"Üzülme, bu kardeşin de köfte kızartmak zorunda kalacak. Nereye tayin aldın? Et ve Süt Ürünleri Sovhozuna al."

Kobzikov çatalı masaya koydu, kuşkuyla etrafına bakındı ve fısıltıyla:

"Şu lanet olası uğursuzluğumun üstesinden gelmeye karar verdim" dedi.

Nedense ben de fısıltıyla sordum:

"Nasıl olacak bu?"

"Evlenmek istiyorum. İki yıldır kendime gelin adayı arıyorum. Ama, henüz bir sonuç yok."

Kuşkuyla baktım Yunan'a. Karşımda orta gürbüzlükte bir dana oturuyordu. Al da köftesini yap. Zayıf cinsiyetin temsilcilerinin ona ilgi göstermemesi mümkün değildi.

Kobzikov bakışlarını yakaladı.

“Ortalık sıradan kızlarla dolu, elbette. İstesem hemen şimdi duvağa sokarım.”

“Sana sıradan bir kız uymaz mı? Gizemli mi olmalı? Yani Sfenks mi? Mısır firavunlarının mumyası.”

“Benimki bakan kızı olmalı.”

“Kim? Bakan kızı mı?” diyerek kahkahayı koyverdim, ama veteriner nere bakar bakmaz duraksadım. Ciddi ve düşünceliydi.

“Cumhuriyet çapında bilinen bir emeklinin torunu sana uymaz mı?” diye sordum alayla.

“En azından” dedi Yunan oldukça ciddi bir ifadeyle “semt yürütme komitesi başkanının kızıyla dahi evlenebilirim. Bir fabrika müdürünün kızkardeşi ya da bir enstitü rektörünün akrabası dahi kesmez. Bence en iyisi, bir bakan kızı. Ben onu iki yıldan bu yana arıyorum. Hatta onu tüm ayrıntılarıyla kafamda canlandırabiliyorum. Şöyle ince, esmerce, uzun ördek burunlu, korkunç derecede antipatik. Tanışıyoruz ve soruyorum: ‘Babanız nerede çalışıyor?’ ‘Babam bakan’ yanıtını veriyor. ‘Haa, bakan mı?’ diyorum kayıtsızca. ‘Hiç sevmem bakanları. Korkunç ukaladırlar.’ ‘Benin babam öyle değildir, yarın onun işyerine gidelim de ne kadar iyi bir insan olduğunu kendi gözlemlerinizle görün.’”

Kobzikov bu sahneyi tüm ayrıntılarıyla yaşıyordu. Gözleri üflen bir kömür gibi ateş atmaya başladı; incecik, gaga burunlu yüzünden hüznü kayboldu. Yüz ifadesi sertleşti:

“İşte siz o zaman göreceksiniz Vatslav Kobzikov’un kim olduğunu! İşte o zaman şu aptal uğursuzluğun boğazına sarılırdım. Onu silmeler ve derdim ki...”

“Sessiz ol” diye sakinleştirdim düşperest Yunan’ı; “Bir duyan olur yoksa.”

“Ve derdim ki ona” diye fısıltıyla sonlandırdı Vatslav “Beni kentte bırak ve bir idari birimde müdür olarak görev ver, ve bu uğursuzluğun da canı cehenneme. Üstelik ondan üç odalı bir daire ile bir ‘Volga’ otomobil koparırdım.”

“Başlangıç için fena değil”, dedim. “Ama yine de iki yıl... İki yıl Don Juanlık yapacaksın ve neyle sonuçlanacağını bilmeyeceksin. Doğru yolda mısın ki?”

“Doğru yoldayım” dedi Kobzikov inanmış bir ifadeyle. “Ben bundan, dünyanın döndüğünden emin olduğum kadar eminim. Ama sen yanlış yoldasın. Sen, tohum ekme makinesini yaparsan büyük insan olacağını mı sanıyorsun? Avucunu yalarsın! Kürsüde kalırsın, küçük bir prim verirler, sen de yaşamın boyu sürünürsün, birileri de çıkar senin tohum ekme makinen sayesinde kariyer yapar.”

“Kim yapacak ki?”

“Kimin ilişkileri iyiye! Belki de aptalın biri. Ben orasını bilemem. Ama birileri bunu mutlaka yapacaktır. Doğal olarak, bu sen olmayacaksınız, çünkü sen gereğinden fazla dürüstsün. Hayır, senin yolun yol değil. Boş yere zaman kaybediyorsun.”

Başımı salladım:

“Sen doğru yolda mısın ki Kobzikov?”

“Doğru yoldayım! Yeter ki bir bakan kızı bir an önce ufkumda beliriversin. Aslına bakarsan, bizim kentte üst düzey yöneticilerin az sayıda kızı var. Bana daha çok babaları kuaför olan kızlar rastlıyor. Sanki bir kabus gibi! Galiba, yine şu uğursuzluk yapıyor yapacağını.”

“Garson kıza ebeveyninin kim olduğunu sordun mu? Babası restoranlar tröstünün müdürü olmasın? O da seni baş aşçı yapardı. Senin durumundaki biri hiçbir fırsatı kaçırmamalıdır.”

“Eminim ki, babası kuafördür.”

“Çocuklar, buraya kadar. Borcunuz yirmi beş ruble. Bitirin artık.” Kız yorgun yüz ifadesiyle sessizce gelmişti ve hesap defterini masaya koyup bizim tepemizin üstünden bir yerlere bakıyordu.

“Bağışlayın,” dedim, “babanız restoranlar tröstünde mi çalışıyor?”

Garson kız bana baktı ve sırtını dönüp gitti.

“Ben ciddi soruyorum. Çok benziyorsunuz.” Garson kız bize bir kez daha baktı ve surat ifadelerimizden etkilenmiş olacak ki,

“Hayır. Kuaförde çalışıyor,” dedi.

Yunan'ın yanaklarından gözyaşları dökülüyordu. Gözyaşlarını elleriyle bir sineği kovalar gibi gayri ihtiyari yakalayıp pantolonuna sildi ve:

“Kuaför-ler... Her tarafta kuaför-ler... İki yıldır kuaför-lerden kurtulamıyorum...” diye homurdandı.

“Küstahlaşırsanız polis çağırırım” dedi garson kız sözcükleri hızlı hızlı sıralayarak.

“Kuaförler!” diye bağırdı birdenbire Kobzikov; “Dönüp dolaşıp kuaförlere rastlıyoruz! Bakanlar? Size sorarım, nerede bakanlar?”

Bekçi geldi ve ebedi damat adayını kolundan yakaladı. Garsonlar tencerelere vurarak bize baskı yapıyorlardı. Komşu masada bir sarhoş burnu kül tablasına kapaklanmış halde vızıldayıp duruyordu.

“Yıkılın karşımdan, enikler!” dedi bıyıklı nankör bekçi.

Çıktığımızda cadde bomboştı. Kavak dallarında serçeler uyuyordu. Kobzikov ağlıyordu.

“Gena, Genočka,” diye homurdandı. “Acı bana. İki yıldır kuaför-lerden kurtulamıyorum. Rusya toprakları yoksullaştı...”

Vatslav'ı tramvaya bindirdim ve biletini aldım.

“12.30'da buluşmam var. Gogol Caddesi, 49'da” dedi birden, ayık bir sesle.

Ben de karşı durağa geçtim. Başım dönüyordu. Ağaçlardan boğuk bir rüzgâr sesi geliyordu.

Dört bir yandan garip seslerin geldiği, sıcak bir rüzgârın yüzümü, boynumu, kollarımı tıpkı görünmez bir yaratık gibi okşadığı rüzgârlı geceler beni hep kaygılandırır. İşte o zaman, ağaçlar ve bulutlar da, parıldayan yıldızlar ve çatılardaki koyu renkli bayraklar da canlıymış gibi gelirler bana. Böyle gecelerde beni uyku tutmaz; sanki birileri beni çağırır. Sanki uzaklarda ama çok uzaklarda kocaman siyah gözleriyle ipincecik bir kız durmaktaydı ve solgun yüzünü rüzgâra uzatıp benim adımları fısıldıyordu.

Bazen bu çağrı okyanuslardaki buzlardan uçup gelirdi, bazen de Karakum'un kızgın kumlarından.

Böyle gecelerde ben Sosnovka'ya" gidiyordum.

Tramvay dönemeçlerde çığlıklar koparıp geceye mavi kıvılcımlarını salkım salkım saçarak hızla ilerliyordu. Sırtımı soğuk koltuğa yaslamış oturuyordum.

Kondüktör kadın çantasını başının altına koymuş uyukluyordu. Fren sarsıntısıyla gözlerini açtı ve bana sert sert bakarak;

"Son durak" dedi.

Durağın hemen yanında çavdar tarlası başlıyordu. Üç kilometre tarlayı yürümem gerekiyordu. Karşıdan zayıf bir hisirtıyla ağır gri dalgalar yayılıyordu. Her başakta bir sivrisinek vardı. Sivrisinekler jokeyler gibi bir ileri bir geri sallanıyorlardı.

Bir süre sonra tarla bitti ve karşıma ırmağa inen bir patika yol çıktı. Aslında ırmak da yoktu. Kamışlar ufka kadar uzanıyordu. Sadece zar zor fark edilir bir su yolu patikanın kıyısına sıkışmıştı. Anlaşılan, bir zamanlar bu kocaman bir ırmakmış, ama zaman ve insanlar yapmışlardı yapacaklarını; şimdi de burada kamışların ve kurbağaların egemenliği vardı.

Evlerin silueti görüldü. Saatiye baktım. İkiydi. Evdekiler, doğal olarak, çoktan uyumuşlardı, ama yine de evin uzağından geçtim. Kaştanka"" uyanıp annemi de uyandırmasındı.

Buz Prenses'in evi bir ormanı andıran kavakların arasında kaybolmuştu. Avlu tezek ve süt kokuyordu. Sundurmanın altında bir inek yönünü bana döndü ve iç geçirdi. Tel örgülü avlu kapısını açtım ve büyük bahçeye girdim. Devasa ihtiyar armut ağaçları dallarını indirip yolu kapatmışlardı. Ama ben geçeceğim yeri biliyordum.

* Kazakistan'da Almatı'nın kuzeyinde yer alan bir çöl.

** Çamlık anlamına gelen ve Sovyetler Birliği'nin pek çok kentinde isim olarak karşılaşılabilen küçük yerleşim birimi.

*** A.P. Çehov'un aynı adla anılan öyküsünün bir kahramanı olan ve daha sonra halk arasında da köpeklere verilen isim.

Buz Prenses siyah gül ağacının arasındaki ahşap bir karyolada yatıyordu. Bu tuhaf güllerin kokusu, tıpkı pahalı parfüm kokusu gibi insanın eline ve kıyafetine bulaşıyordu. Siyah güller bu aile için kut-saldı. Güllerin tohumlarını Buz Prenses'in bir Çingene olan dedesi denizaşırı bir yerlerden getirmişti. Siyah güllerle ilgili efsane tadında hikâyeler vardı. Açmış bir siyah gülü koparanın mutluluk yüzü görmeyeceğine inanılırdı. Ben hiç bu siyah gülleri koparanı görmedim. Güller açar ve insan eli değmeden solardı.

Bataklıktan yükselen sis, ağaçların aralıklarından görünüyordu. Rüzgâr kocaman bir çarşafı savurur gibi savuruyordu sisi. Tam ufuk-ta bir ateş parıldıyordu.

Katya'nın, yorganın altında büzülmüş vücudu zar zor fark ediliyordu. Yavaşça karyolaya yaklaştım ve diz çöktüm. Yüzüne armut yapraklarının gölgesi vuruyordu. Uzun kirpikleri, rüzgârın etkisiyle hafiften kımlıyordu. Yavaşça, dikkatlice eğildim ve dudaklarımı yanağına götürdüm. Ve birden donakaldım. Şimdi uyanacak sandım. Ama uyanmadı...

Yürüyerek eve döndüğümde sabah çiyini yiyen çavdar ıslaktı. Gökyüzünde en ufak bir kımlıdama hissedilmiyordu, ağır başakların eğdiği saplar da hareketsizdi. Başakların uçlarındaki berrak damlalar tıpkı gözyaşları gibi birbirine karışmıştı. Açık gri gökyüzünde tek bir yıldız yoktu. Sadece yeryüzüyle gökyüzünün buluştuğu noktada bir ateş parıldıyordu hâlâ.

Uçan tırmık

Başkan içeri girdiğinde Kim'le biz Marya'nın İvan'ından kalan çayı içiyorduk.

"Selam simyacılar!" dedi Yegor Yegoriç. "Yakında altın işlemeyi de öğrenecek misiniz?"

"Şimdilik sadece ondan kurtulmayı becerebiliyoruz."

"Demek öyle..."

Başkan ezilip büzülüyordu. Borç istemeye geldiğini hemen anladım.

“Bir yardımınız olacak mı gençler? Kulübelerden birini yeniliyorum da... Genç çiftlere iki çift daha katılmak istiyor. Kendileri hoş çocuklar, Orman Teknik Enstitüsü’nden...”

Eğer Yegor Yegoriç ukala bir tavırla kira isteseydi, elbette vermezdim, çünkü Kim ile ikimizin topu topu yirmi rublemiz kalmıştı. Ama, Başkan kızarıyor, ezilip büzülüyordu; istemeye çok utandığı açıkça görünüyordu. Karşımda birisi utanınca dayanamam.

“Kim,” dedim, “on ruble ver.”

“Neden?” diye sordu kaptan, başını kitaptan kaldırmadan.

“Yegor Yegoriç kulübeyi genişletiyor.”

“Varsın genişletsin,” dedi Kim rahat bir tavırla.

“Gençler, rahatsız olmayın!” diye elini salladı ev sahibimiz. “Paranız yoksa istemiyorum! Bir başka zaman verirsiniz nasıl olsa.” Yegor Yegoriç geri geri giderek kıcıyla kapıyı açtı ve çıktı. Yaklaşık beş dakika sessizce oturduk.

“Domuzsun sen, Kim!”

“Nedenmiş o?” dedi kaptan şaşırarak.

“Bir insanı aşağılamayı nasıl da beceriyorsun!”

“O şantajcının teki değil mi?”

“Sende hiç utanma yok mu? Yegor Yegoriç gibi insanları nerede buluruz! Daireye neredeyse hiç para ödemiyoruz, elektriği bol kullanıyoruz!”

Kim’in uzun yüzüne bir gülümseme yayıldı.

“Yoluk hindi seni! Daire için kira ödemiymuşuz...” Kaptan ‘Uçan Hollandalı’yı eline aldı. “O senden bu ay ne kadar borç aldı?”

“Beş, galiba.”

“Benden de yedi buçuk. Kobizkova’dan altı. Ne yapar. On sekiz buçuk. Sen ona iki gün kazma kazdın mı? Kazdın. Çalışman beş para etmez, ama, diyelim ki, günde iki buçuk ruble hak edersin. İğdiş’le üç kez kütük taşıdın. En salak insan dahi o işin her defası için üç ruble alırdı. Ben onun elektrik kablolarını döşedim ve su borularını bağla-

dım. Belediye hizmet servisleri için en az on ruble. Bunlara bir de az kalsın vereceğin on rubleyi ekle.”

“O zaman, bizim *az kalsın* yiyeceğimiz horozun fiyatını da düş.”

Ama Kim ironi konusunda her zaman olduğu gibi yine kusursuzdu.

“Bizim hücrelerimiz için bu iyi değil mi?! Bu miktarı daire sayısına çarp, dört yüz ruble civarında. Bu bir profesörün maaşı! Böyle ev sahiplerini gerçekten de arasan bulamazsın.”

“Eğer bu rakamın karesini alırsan, çok daha şaşırtıcı sonuçlar elde edersin.”

“Sen yapabilir misin?”

“Senden daha iyi yaparım.”

“Bence bu senin altından kalkamayacağın bir ödev olur.”

“Ya sen? İki lafı bir araya getiremiyorsun. Vanek!”

“Suratına istemez misin?”

“İsterim.”

“Öyleyse, gel, vereyim.”

“Git başımdan. Ben daha iyisini yaparım.”

“Yoluk hindi. Kanatlarını koparıyorlar, o da teşekkür etmeye kalkıyor.”

“Sen nankör bir domuzsun!”

“Sen de dalkavuk bir köpeksin. Saint Bernard köpeği.”

“Bir daha söyle!”

“Saint Bernard.!”

Botumu ona fırlattım, ama tutturamadım. Kim bana yastıkla yanıt verdi. Tüylere havada uçuşuyordu. Birbirimize girdik.

“Odunlar” diye köpürdü Vatslav Kobzиков daha yeni temizlenip ütülenmiş takım elbisesine göğsünü siper ederek. “Delirdiniz mi siz?”

* Algılama becerisi sınırlı insanlar için uydurulmuş bir lakap, ayrıca erkek ismi. Türkçede ‘Şaban’ın karşılığı olabilir.

İki saatte temizledim ve işin yoksa yeniden temizle. Mısır firavunun mumyaları!”

Bugünlerde o uğursuzluk Yunan’ın başına yine iş açtı. Anlaşıyor ki, uğursuzluk restorandaki konuşmamızı işitmişti. Uğursuzluk harıl harıl bir bakan kızı arayan Kobzikov’a grip bulaştırmıştı. Doktor ömür boyu sağır kalabileceği ve menenjit olabileceğini söyleyerek Vatslav’a bir hafta boyunca dışarı çıkmayı yasaklamıştı.

Vatslav tam da korkak bir geyiği yakalamışken kapana kısırılmış kaplan gibi odada volta atıyordu. Sonradan bunu kabullendi. Benden bir deste kâğıt, kimyasal kurşun kalem, karbon kâğıdı istedi ve bir köşeye çekildi. Doğrusu ben Kobzikov’un diploma çalışması yapacağını düşünmüştüm, ama Vatslav iki saat sonra benden şu ilanı otobüs duraklarına yapıştırmamı rica etti: “İlan: Kadın makyaj malzemeleri bulunmuştur. Kaybedenler günün her saatinde Kobzikov’a başvurabilirler. Stepan Razin Sokağı, 80.”

Veteriner ilanı verirken de,

“Eğer Muhammet grip yüzünden dağa çıkamıyorsa, dağ Muhammet’e kendisi gelir” demeyi de unutmadı.

İlanı okur okumaz, “saçmalık”, dedim. “Kim nerede ne kaybetmiş, belli değil. Ve ayrıca, belki de kimse bir yıl boyunca hiçbir şey kaybetmemiş olabilir.”

“Sen kadınları tanımıyorsun,” diye alaycı alaycı güldü Yunan. “Onlar korkunç dalgındırlar. Ya psikolojileri? Sen kadın psikolojisini bilmiyorsun. Bir kadın bir şey kaybetmemiş dahi olsa, yine de gelip bakar.”

Şimdi Vatslav ilk ziyaretçiyi kabule hazırlanıyordu. Biraz uyuduktan sonra donla odada dolaşüyor, aynı zamanda traş oluyor, sivilcelelerini sıkıyor, takım elbisesini ütülüyordu. Uzun burunlu bir kız her an çıkagelir ve: “Çantamı kaybettim. Benim babam bakan” diyebilirdi.

Kapı çaldı.

“Bu bana geliyor. İçeri alma!” diye cıvıldadı Yunan ve dolabın arkasına gizlendi.

Giren Tina'ydı. Tina odaya şaşkınlıkla bir göz attı.

"Çocuklar! Ne oldu burada? Horozlara benziyorsunuz," dedi.

"Başkalarının gelirlerini hesaplıyoruz" diye mırıldandım.

"Kimin gelirlerini?"

"Yegor Yegoriç'in."

Tina gülümsedi.

"Peki ne kadarmış geliri?.."

"Ayda dört yüz ruble, işte böyle" diye yanıtladı kaptan bana yan yan bakarak.

"Dört yüz mü?" Tina meraklanmıştı. "Nereden peki? Yoksulluk içinde yaşıyor ama. Bazen ona acıyorum."

"İşte bak! Onun sermayesi acındırma. O kan emicinin banka cüzdanından beş bin ruble çıkarsa hiç şaşmam."

Tina iç geçirdi:

"Bu para seninle bizde olsa, Kimoçka, bir vitrin alırdık. Bugün komisyon* mağazasında gördüm. Çek malı. Harika!"

"Bir vitrinimiz eksikti" diye homurdandı kaptan. "Bırak gevezeliği! Çalışalım!"

"İş... İş... İş... Biz ne zaman bir tiyatroya gideceğiz? Üstelik bugünlerde Moskova tiyatrosu geldi."

"Sekiz yüz çarpı otuz beş, artı on sekiz" diyerek mırıldandı Kim yanıt olarak.

Tina'dan leylak mı, inci çiçeği kokusu mu olduğu zor anlaşılır bir koku geliyordu ve bu yüzden güçlükle yoğunlaşabiliyordum. Tina bugün oldukça şıktı. Özenle ütülenmiş, tek bir kırışığı olmayan, vücudunu sıkıca sarmış krem bir elbise, beyaz, iğne topuklu ayakkabı giymişti. Tina'nın vücut hatları gibi hatları gördüğüm çok az olmuştur. Hafif sarkık küçük omuzlar, incecik bel, tüyleri altın rengi, biçimli uzun bacaklar, sıkıca ensesine toplanıp ince bir topuz yapılmış alev rengi

* Sovyetler Birliği döneminde yurttaşlar tarafından belirli komisyon (kâr) karşılığı teslim edilen eşya-kıyafet gibi malların satıldığı mağazalar.

saçlar. Uzaktan bakınca Kim'in kız arkadaşına daha ilk bakışta âşık olurdunuz, ama yakından bakınca yüzü insanı hayrete düşürüyordu. Yüzü kendine özgü bir ifade taşıyordu ve ilk anlarda insan üzerinde tuhaf bir etki yapıyordu: aynı anda hem itici hem de çekiciydi. Bu, bir putperest tanrıçasının binlerce yıldır bir bozkır höyüğünde bulunan ve zamanla aşınmış yassı azametli yüzüydü. İlk zamanlar ona bakarken kendimden geçerdim ama, sonradan alıştım ve hatta, çiçek açmış bir bozkırın orta yerinde hiç beklemediğimiz anda karşımıza çıkıp bizi şaşırtan çıplak yalnız kayaların güzelliğine alışmak gibi doğal bulmaya başladım. Belki de bu nedenle, biz Tina ile arkadaş olduk.

Aslolan şu ki, insanın dış görünüşünün iç dünyasına iz bıraktığının kabul edildiği bir teorim vardı. Bu nedenle, eski bir tanrıça yüzüne sahip sınıf arkadaşımda özgün bir akıl görmeyi umuyordum ve yanılmadım. Biz Tina ile çok çeşitli konular üzerine söyleşmekten çekinmezdik ve düşüncelerimiz çok ender olarak uyardı, ancak, bu bizi öfkelendirmez, tam tersine, zevk verirdi.

Kim ortaya çıkınca ilişkilerimiz soğudu elbette, ama bu da tamamen doğal bir şeydi.

Kim'in Tina'yı bir aşk objesi olarak, onun şu an elinin altında bulunduğu için seçtiğini sanıyorum (ya da arkadaşım atanacağı yere eş ile gitmeye kesin olarak karar vermişti), zaten birilerini aramaya zamanı yoktu.

Kim'in kendisine kur yapmasına Tina da kayıtsız kalmamıştı ve bana göre doğrusu da buydu. Elbette arkadaşım aman aman yakışıklı biri değildi. Kocaman hatlı kaba bir yüzü ve biçimsiz bir vücudu vardı, ama içki düşkünlüğü olmaması ve bir çocuk kadar temiz yüreği bunu fazlasıyla dengeliyordu. Ayrıca, onun işkolikliği ve sebatkârlığını hesaba katarsak, rahatlıkla söyleyebiliriz ki, Kim yaşamda bir şeyler elde edecekti.

Bugün demirbaş müdürü bizim İğdiş ile oduna gitti ve biz tüm günümüzü hesaplara ayırmaya karar verdik. Dolaptan bir yığın proje ve dosya çıkardım. Yüz ifadelerimizin taş gibi kararlılığını fark eden Vatslav Kobzikov endişelenmeye başladı:

“Yine yayıldınız, Mısır firavunlarının mumyaları! Bugün oda bana gerekli! Anlaşıldı mı? Ben de on ruble ödüyorum! Yıkılın buradan okuma salonuna!”

Kim bu hırçın çığlıklara aşağılayıcı bir suskunlukla yanıt verdi. Kobzikov ile onun arasında daha en başından hikâyesi eskiye dayanan karşılıklı aşka benzer bir ilişki oluşagelmişti. Vatslav kaptanla alay edilecek hiçbir fırsatı kaçırmıyordu.

“Hiç olmazsa gömlek giyseydiniz, firavunlar!” diye bağırdı veteriner. “Buraya kızlar gelecek, bunlarsa beden eğitimi geçidi yapıyorlar! Kim’in fanilasının arkasında yağ lekesi var!”

“Ne diyorsun sen?” diye sordu Kim tatlı bir ses tonuyla. “Fanilayı çıkaralım. Bir bakanın kızı karşısında ayıp olur.”

Fanilasını çıkardı ve karyolaya fırlattı.

“İyi ya! Ben yine de sigaramı içeceğim” dedi Yunan. “Ben size ortam hazırlarım!”

Ve bir curcunadır başladı. Vatslav ısıklık çalıp şarkı söylemeye yeltendi, mobilyaların yerini değiştirdi ve çirkince davranışlar sergilemeye başladı.

“Bakacağız, kim kimi haklar!” dedi Kim. “Değil mi çocuklar?”

Biz Tina ile onu olumladık. “Gerçekten de rezalet: bir yandan biz tohum ekme makinesi icat etme peşindeyken, diğer yandan kızlar gelip bu mekânda sürtecekler.”

Yüksek sesle hesapları dillendiriyoruz, T cetveliyle sinek kovalıyor, horoz taklidi yapıyoruz.

Kapı çaldığında kapışma doruğa ulaşmıştı. Yunan bizi yumrukla tehdit etti, kıyafetinin koluna yapışmış tüyleri üfledi ve ayak uçlarına basarak sessizce kapıya yaklaştı. Kapı bir kez daha çalındı.

Kapıyı çalan bir kadın olmalı.

Kobzikov karyoladan fırladı.

“Girin, lütfen,” dedi zehirli yılan sesiyle.

Biz ister istemez nefeslerimizi tuttuk. Hatta Kim T cetveliyle oynamayı bıraktı ve kapıya dikti gözlerini.

“İzninizle” sesi duyuldu.

(Bölge Tarım Sovyeti’nden olmadığı izlenimi uyandırıyor) Biblo gibi bir peri çıktı karşımıza.

Perinin bakışıyla ilk ben karşı karşıya geldim. Bunun nedeni benim frapan dış görünüşümdü (Kim ile kapışma sonrası saçlarımda tüyler, burnumda ise büyük bir sıyrık vardı.)

“Affedersiniz, Vatslav Kobzikov burada mı yaşıyor?”

Kızın bakışlarında ben bir alay fark etmedim, ama, galiba bu fazlasıyla zor bir iş olmalıydı: yani benim suratıma alaysız bakabilmek.

“Evet, burada.”

Peri bana gülümsedi, ben de ona gülümsedim. Sonra Kim’e gülümsedi ve kaptanın kulaklarının dikleştiğine tanık oldum. Böylesini bugüne kadar hiç görmemiştim. Ardından kız Tina’ya döndü, ona da bana attığından geri kalmayan büyüleyici bir gülücük attı, karşılığında ise antik tanrıça, öylesine ekşi bir suratla yanıt verdi ki, böylesini ancak ham limon ısırın birisi becerebilir. Yazık ki bütün artılarının yanında Tina eninde sonunda bir kadındı ve kadınlar, başka kadınların kendilerinin yapamadıklarını yapabilmesinden hoşlanmazlar. Bu kızın gülümsemesi, kuşku yok ki, daha güzeldi.

Bir sonraki gülümseme Vatslav Kobzikov’a adanmıştı. Ama, Yunan odada yoktu. Son derece şaşırılmış olarak kafamı salladım ve sonunda veterineri dolabın arkasında buldum.

“Vatslav” dedim, “misafirin var.” Asık suratlı Kobzikov istemeye istemeye ortaya çıktı.

“Merhaba!” dedi homurtuyla.

Biz şaşırmıştık. Daha az önce Yunan, paslanmaz çelikten bir tencere gibi parıl parıl parılıyordu. Şimdi de hazırlayacağı faaliyet raporunun derdine düşmüş bir sendika başkanını andırıyordu.

Kız Kobzikov’u görünce sevindi:

“Sizi tanıyamadım! Bugün siz öylesine...”

‘Haaa, demek aralarında bir aşk kırgınlığı var! Şimdi, trajediye doğru evrilebilecek duygusal bir sahne yaşanacak.’

“Nasılsınız?”

“Fena değil.”

‘Kızla oynadı, alçak, şimdi de ‘fena değil’, öyle mi?! Böyle sempatik bir kızı terk etti ha!’

“Giderken bir de baktım ilan var: ‘Kobzikov’a başvurunuz’. Varıp bir ziyaret edeyim dedim... Uyurgezerlikten kurtuldunuz mu?”

“O da nereden çıktı?!”

Kobzikov’un özenle traş edilmiş yanakları vişne rengini aldı.

“Geçenlerde İvan İvanoviç’i gördüm ve sizi sordum. Meğer sizde bunun ender bir türü varmış. Uzun uzun anlattı. Yükseklik korkusuyla mı ilintiliymiş ne!? Uyurgezerlerde yükseklik korkusu olmaz, öyle değil mi?”

Kobzikov bir masa lambası gibi alev almıştı ve bizimle göz göze gelmemeye çalışıyordu. Biz konuşulanları ağızımız açık dinliyorduk. Bu ebedi damat adayı üstüne üstlük bir de uyurgezer miymiş? Aman tanrım!

Utanıp sıkılan Vatslav Kobzikov’u bugüne kadar hiç böyle görmemiştim. Kimse de görmemişti doğal olarak. Kaptanın, Yunan’ı faka bastırıp bastırmamak konusunda tereddüt ettiğini görüyordum. Kim oldukça iştahlı görünüyordu. Galiba şu sırada Kobzikov’un son derece cömert olduğu gücendirme, alay, gülünç duruma düşürme sahneleri dizi dizi sıralanıyordu Kim’in gözleri önünde. Aynı zamanda da bu son derece insafsızcaydı. Kaptan sandalyede kımlıdayıp duruyordu. Sıkıntı verici tereddütler ağır basıyordu. Sonunda öç duygusu galip geldi.

“Siz uyurgezerlerin evlenmesine izin verildiğini bilmiyor musunuz?” deyiverdi bir çırpıda.

“Evlenmelerine mi? Doğrusu, bilmiyorum. Yoksa Kobzikov hâlâ?..”

“Evet.”

Bakışlarımızı kıza çevirdik. Bu darbeyi nasıl karşılayacaktı?

Perinin gözleri parıldadı. Ama, yazık ki, bu gözlerde meraktan öte bir şey yoktu. Yoksa bu bir oyun muydu?

Kaptanın yüz ifadeleri sertleşti. Amirimin uzun süre beklediği an gelmişti. Kim'in her şeyi anlatacağı açıktı, çünkü bu konunun Kobzikov'un yaşamında yadsınamayacak bir rolü olduğunu tahmin etmişti. Bu da 'gelin adaylarından' birisi miydi? Daha iyi ya!

Kim sıradan, ufak tefek biriydi ve onun yüksek alnındaki düşünceler kolaylıkla okunabiliyordu. Görünen, Kobzikov da okumuş olacak ki, kibrini bir yana bırakıp cıvıdayıverdi:

“Yapma!”

“Belli bir nişanlısı yok şimdilik,” dedi kaptan yavaş yavaş ve sözcüklerin üzerine basarak, “bir bakan kızı olması gibi soyut bir hedef var.”

“Demek öyle!”

“Evet. Bu uğurda kurbanlar seçiliyor ve siz de onlardan birisiniz. Bulunan kadın makyaj malzemesi, kaybedilmiş bir malzeme değil.”

“Doğru mu bu, Kobzikov?” diye sordu mavi gözlü peri.

Kobzikov kalktı ve ellerini iki yanına bıraktı:

“Hayır,” diye kesti attı küstahça. “Boş boş konuşuyorlar. Bir tohum ekme makinesi icat ediyorlar ve biraz...”

“İşte bakın, benim kız arkadaşım var. Bakan kızı değil, ama yeğeni. Tanıştırabilirim.”

“Hayır, hayır!” Yunan korkmuştu. “Benim aklımdan dahi geçmedi ki...”

Vatslav bitkin ve acınacak bir haldeydi. Peri onun elini tuttu.

“Hoşça kalın. Vatslav beni biraz geçirsin.” Ve çıktılar.

“Ukala bir tip!” dedi Tina kapı kapandıktan sonra. “O da aşk oyunu oynuyor!”

“Ah Tinočka, Tinočka, güzel gülücükleri bir türlü bağışlayamazsın!”

“Bir şeyler yapmış olmalı, şimdi de... Bu kızlar onda ne bulurlar ki? Böylesine kaba tavırlarla onların gözünde nasıl başarılı olunur anlamıyorum?!”

“Engin bilgi, vücut hatları, entelektüel düzey. İşte bu.”

“Bunların hepsi bende de var” dedi Kim, gücenmişti. “Ancak beni seven yok!”

Tina ile göz göze geldik. Kaptanımızın lirizmi depreşmişti! İşte böyle, başkalarından öç almayacaksınız.

“Ya ben, Kimočka?”

“Sen de öylesin. Ben görüyorum. Rukov da Rukov.”

“Ah seni kel budala!” Ve bu konuşma, gönül okşayıcı sözlerle sürdü.

“Bırak beni!” diye homurdandı Kim Tina’dan kurtulmaya çalışarak. “Ben kıskanmıyorum, uyarıyorum!..”

Kapı açıldı. Vatslav hızla içeriye daldı. Ben bir skandal bekliyordum, ama Yunan pencere önünde durup parmaklarıyla camı tıkratmaya başladı.

“Tı-rı-rı-rı!” diye söylenmeye başladı iğrenç bir sesle. Dalgın dalgın bir boya kutusunu evirip çeviriyordu.

Öyle anlar olur ki, insanların birdenbire gözü açılır.

“Sakın!” diye bağırdım Kim’e göğsümü projeye siper ederek.

O saniye boya kutusu kulağımı yalayarak ve iğrenç bir boya kokusu yayarak vızıldayıp geçti...

Vatslav odanın içinde koşuşturup duruyordu.

Bu insan artık Kobzikov değil, Kızılderililer kabilesinin savaşa girmiş önderiydi. Fırçalar, domatesler, ekmek, kitaplar havada uçuyordu. Önce bu taşkın ve anlaşılmaz saldırı karşısında şaşkına dönmüş olarak projeleri korumaya almak amacıyla havada uçan eşyalara gövdemizi, sırtımızı siper ediyorduk, ardından biz kendimiz saldırıya geçtik. Damat adayımız bu amansız kavgadan on dakika sonra battaniyeye sarılmış, çamaşır ipiyle bağlanıp karyolaya yatırılmış durumdaydı.

“Alçaklar! Timsahlar! Parazitler!” diye kin kusuyordu zararsız hale getirilmiş veteriner. “Gece sizi koyun gibi kırpaçağım!”

Yunan ancak Kim onun ağzına çaput tıkamakla tehdit edince sustu. Yarım saat boyunca öfkeyle burnundan soludu, ama bir süre sonra yatıştı: Kobzikov kindar bir insan değildi.

“Tamam,” dedi Kobzikov, “çözün. Sizin şu salak tohum ekme makininizi parçalamayacağım.”

Damat adayını çözdük ve hesaplarımızın başına oturduk. Etrafı bir sessizlik aldı. Sadece Vatslav sinirli sinirli bir o köşeye bir bu köşeye gidip geliyordu. Hepimiz bir parça huzursuzduk. Ben dayanamadım:

“Bırak dolaşmayı da onun kim olduğunu anlat.”

“Kent komsomol sekreteri, anlaşıldı mı?”

“Kes!..” Kobzikov havalandı.

“ ‘Kes’, ‘kes’! Suratsızlar, önce siz kesmeliydiniz. Çeneniz açıldı! Bu sevimli insan için yanıp tutuşabilirim. O insanı biliyor musun? Hayır? Oysa ben biliyorum! O fiyonklar, o perçemler, o yanak, kedi-ciğim benim! Anasının kızı rollerinde. Elleri de bir kaplan pençesi. Sana bir yapıştı mı kımıldayamazsın!”

Elimde olmayarak güldüm. “O kızcağızın eli kaplan pençesi mi?!”

“Evet, öyle. Gül sen gül! Önce herkes gülüyor. Ben de güldüm. Onun benim uyurgezerliğimi nasıl iyileştirdiğini anlatmamı ister misin?”

“Bırak aptallığı!”

Yunan karyolaya oturdu.

Kobzikov’un nasıl uyurgezer olduğunun öyküsüdür

“Bunun, bu hastalığın nereden çıktığını bilmiyorum. Belki birileri bulaştırmıştır. Sözün kısası, ben bu hastalığı daha üçüncü sınıfta fark ettim. Bir gün bir dostumla içki içiyor, sandviç atıştırıyorduk, düzeyli, hoş bir ortam vardı. Onu uğurladım, ardından yattım. Soğuktan uyandım. Kendimi yurdun çatısında bir don bir atletle sobanın bacasına tutunmuş olarak buldum. Rüzgâr esiyor, yıldızlar parlıyor, ırmağın öte yanında köpekler soğuğa isyan ediyorlardı. Soğuktan ürperiyordum, kendimi çardak penceresine atmaya çalıştım, bir de baktım, tüm çatı ayak iziyle doluydu, hem de çatının en uç kısımları... Bir de... düşün, üstelik ev de altı kat. Kalbim duracak gibi oldu. ‘Vatsa,

sen artık tamamen kayboldun' diye düşünüyordum. Uyurgezerdim! İçkiyi bırakmak gerek, dayanabilir misin? Ya başarılı bir sınav veriyorsun, ya burs alıyorsun, ya da iyi bir arkadaşın geliyor. Karyolaya bağlanmak için özel kemerler yaptırdım, ama daha yatağa girer girmez kendim bu kemerlere dolanıyordum...

Evet... bir defasında kafam basmadı: içkiyi oldukça fazla kaçır-dık. Uyandığımda kendimi bilim çalışanları evinin çatısında buldum (oraya nasıl geldim şeytan bilir, çatıların üzerinde yürüyerek direkt gidersek bizim yurttan beşyüz metre mesafede). Hava henüz aydınlıktı. Aşağıda insanlar toplanmıştı; yukarıdan bakınca kocaman bir uçurum. Aptallar durmuş bana bakıyorlar. Bizim dekan da bunların arasında. Bense donlayım, bacadan tuğlaları söküp aşağıya atıyorum... Yere yığılıp yuvarlandım. İyi ki oluk beni durdurdu. Daha sonrasını biliyorsunuz. Bursumu kestiler, yurttan attılar, komsomoldan ihraç etmeye kalktılar.

Komitede 'çocuklar' dedim, kent komitesinden korkun! Uyurgezer diye bir insanı komsomoldan kim kovar?'

'Bu senin ilk vukuatın değil,' yanıtını verdiler.

'Kimin uyurgezerliği hemen bir anda geçmiştir?' diye sordum.

Benimle polemiğe girmekten kaçındılar. Benim için kişisel dosya açıp kent komitesine havale ettiler.

İçeri girdim. Uzun yeşil bir masa. Gençler giriyor, suratları asık, sanki boğulmuşlar. Bana ters ters bakıyorlar. Sanırsın hayatlarında hiç içmediler. Masanın başucunda sekreter. Bakar bakmaz donakaldım. Orada bir liseli oturuyor, 8-A'dan olmalı. Masmavi gözler, küçücük bir burun, elma gibi yanaklar, saçlarında pembe bir fiyonk, boynunda ben. Yanıbaşında bir leylak buketi ve 'Çio Çio San' çikolata. Beyaz, şeffaf bir kıyafet giymiş. Onu saygıyla selamladım ve saire. Yanıt olarak gülümsedi ve sandalyeyi işaret etti. Kent komitesi değil tam bir piyoner kampı'.

* Sovyetler Birliği döneminde okul çağındaki çocuk ve gençler için yaz dönemlerinde düzenlenen, geniş arazilere sahip otel ve motellerde sağlık, eğitim, spor amaçlı dinlence yerleri.

‘Olanı biteni anlatın, Kobzikov. Ama dürüstçe. Ben dürüstlüğü severim.’

Dürüstlüğü ben de severim. Her şeyi noktasına virgülüne varana kadar anlattım. Çocukların gülüşmelerini duyuyordum. ‘Palavracıya bak!’ diye fısıldaşıyorlardı. Gülüyorlarsa, işler fena değil demektir. Bir biri konuşuyor, bir diğeri. Hipnoza inanmıyorlar elbette. İçki ve ahlaki değerler yüzünden bana ağır bir kınama cezası vermeyi önerdiler. ‘Yandım’ diye düşündüm.

Birden boynu benli bu sevimli yaratık kurşun kalemikle sürahiye vurdu ve aşağı yukarı şunları söyledi: ‘Ay ay ay, yoldaşlar ve de büro üyeleri! Bir insana nasıl inanmazsınız?’ Ve dürüstlük, boyun borcu, güven, kısacası tüm ahlaki düsturları çarpıcı ifadelerle özetledi. Ve sonunda şunları söyledi: ‘Ben Yoldaş Kobzikov’a inanıyorum. Madem uyurgezer olduğunu söylüyor, demek ki uyurgezer. Ona hiçbir ceza verilmemesini, tersine bu insanın tedavi edilmesine yardımcı olunmasını öneriyorum.’

Ben sevinçten uçuyordum. ‘İşte sekreter budur,’ diye düşündüm. Aptalın tekiyim ben, kendi komitemde üç yıl boyunca sinek avladım! Hemen buraya gelmeliymişim. Gülümsüyordum... Evet... Parmağını telefona uzattı! ‘İvan İvanoviç,’ dedi, ‘Siz hâlâ uyurgezerlerle ilgileniyor musunuz? Evet mi? Yanımda böyle birisi var da. Evet evet, çok ilginç bir olay. Sapmalar var... Lütfen, lütfen! Tedavi edeceğinizden kuşkum yok. Onu şimdi size gönderiyorum.’

Beni soğuk terler bastı. Bu tazenin beni nasıl bir tuzağa düşürdüğü anladım. İşte sana kutsal bir yalınlık!

Geri adım atmak için geç kalmıştım. Ertesi gün İvan İvanoviç'e gittim. Orada bir sürü uyurgezer var. Dudaklarını sarkıtmışlar, kulaklarını dikmişler, kır saçlı ihtiyar ne yüklerse alıyorlardı. Uyurgezerliği bilimsel olarak gerekçelendiriyor, bir sürü saçmalık sıralıyordu. Ben de herkes gibi bunları yiyordum.

Ardından gece bastırdı. Uyuyor numarası yaptım, ama şu iki şeyi izliyordum: gerçek uyurgezerler ne yapıyor. Kaçırmak istemiyordum doğal olarak! Saat on ikiye gelir gelmez, uyurgezerler çatıya fırlayı-

verdiler. Ben de onların ardından gittim. Ortalık karmakarışık! Çatı sallanıyor, kediler kıyıya köşeye kaçıyorlardı. İhtiyarcık hemen, bizim yanımızda bizi gözlemliyor, not defterine bir şeyler yazıyor, feneriyle bize ışık tutuyordu.

Hep bana bakıp hımladığını hissediyordum. Demek ki, ihtiyar şeytan benim çatının kıyısından uzak durmamdan hoşlanmıyordu. Omuzuyla beni ittiriyor da ittiriyor, benim zaten dizlerim titriyordu ufak ufak. Hatta saçlarım ağardı. Tanrı biliyor ki yalanım yok. Ertesi gün saçlarımdan üç beyaz kıl kopardım! Yani insanın saçları ağarıyor: ev desen beş katlı!

Bir çatıyı enine boyuna dolaştık, geçtik diğerine. Sabaha kadar dört çatı dolaştık. Normal sağlıklı bir uyurgezer için plan bir çatıdır. Bir de... ihtiyar yine de benden memnun değil. Görevden mi kaçıyordum yoksa, diye düşündüm... Sözün kısası, üçüncü gün böyle bir yaşama dayanamadım.

Şeytan kahretsin! O andan itibaren eser kalmadı uyurgezerlikten; şaka değil, tam dört çatı! Ben şimdi bir çatıya baktığımda sınırlarım boşalıyor. Çok iğrenç bir şey, kerosin yutmuş gibi oluyorsun. İşte böyle... Siz ise, pis suratlılar, beni sattınız. Belki de böylesi daha iyi oldu elbet... Ben onu enstitüde sizin en bilinen yalancılar olduğunuza ikna etmeye çalıştım ama. Bu işin içinden nasıl çıkılacağını belki de sin biliyorsunuz!..”

Kapı tekrar çaldı. Kobzikov dolabın arkasına sıvıştı. Ama bu kez gelen bakan kızı değildi. Gelen, enstitüden bir kuryeydi. Kreto bizi çağırıyordu.

Enstitünün parkında hava nemli ve serindi. Çalılıkların arasında kuşlar yüksek sesle cıvıdayarak uçuşuyorlardı. Havuzun çevresinde çocuklar savaş oyunu oynuyorlardı. Çalıların üzerinden atlayarak birbirlerini kovalıyor, patikada derin izler bırakıyor ve ellerindeki değnekleri işgüzarlıkla kullanarak çarpışıyorlardı. İntegral bölmenin iç karartıcı gölgesi kanatlarını onların üzerine henüz uzatmamıştı. Bir buket yasemin toplayıp Tina'ya verdim.

“Bu sana Kim’den.”

“Teşekkürler, Kimočka.”

“Rica ederim,” diye homurdandı arkadaşım. Kafası düşüncelerle doluydu ve kendisine niçin teşekkür edildiğinin dahi farkında değildi.

Kretov’u laboratuvarında bir su borusunu onarıırken bulduk. Dmitriy Alekseyeviç elinde somun anahtarıyla iki tabureye çıkmıştı ve oflaya puflaya bir civatayı sıkıştırıyordu. Yanında bir tesviyeci de tabureleri tutuyordu.

“Selam çocuklar.”

Kretov yere atladı, pantolonunun tozunu sildi. Bu haliyle kürsü başkanından çok tesviyeciye benziyordu.

“Nasılsınız?”

“Fena sayılmaz,” dedi Kim ölçülü bir tonla. “Dün üç kilo ektik.”

“Tüm bunlar iyi çocuklar. Ama, tepemizde bulutlar dolaşiyor. Dün diploma çalışmaları yöneticilerinin toplantısı vardı. Ve benim raporum Naum Zaharoviç’in hoşuna gitmedi. Bizim boş işlerle uğraştığımızı söyledi. Güya, tohum ekme makinesinin hızını saatte on kilometre artırmanın bir önemi yokmuş. Kolhozun işleri için yeni buluşlara da gerek yokmuş.”

Lyakseiç ansızın göz kırptı:

“Elbette köy için motorlu araçlar gerekli. İşte böyle çocuklar. Sizi odasına çağırıyor. Galiba, suyu benzine dönüştürme çalışması yapmanız için ajitasyon çekecek. Direnin, çekinmeyin. Sonra da bana uğrayıp anlatın.”

Tarım Makineleştirme Fakültesi Dekanı’nın kapısı önünde durduk. Kapı göz kamaştıracak derece beyazdı, kapının kolu altın kaplamaydı ve temizlikten parıldıyordu: ‘Tarım Makineleştirme Fakültesi Dekanı, Tarım Bilimleri Doktoru Naum Zaharoviç Glibka.’

Bizde hiçbir dekanın kendi makam odası yoktu, ama Naum Zaharoviç’in kendi makam odası vardı. Büfeden bir sigara almak için rektör yardımcıları dahi kuyrukta beklerken, Naum Zaharoviç siga-

rasını almak için kuyruğa gerek duymazdı. Çünkü dekanımız yüce ve kudretliydi.

“Aç!” dedi Kim.

Altın kaplamalı kolları olan beyaz kapılar nedense bende saygıdan kaynaklanan bir irkilme duygusu uyandırırıldı.

“Sen kendin aç,” diye yanıt verdim Kim’e. Kaptan dikleşti:

“Neden her şeyi ilk yapan ben olacaktım?”

Anlaşılan bu kapı korkusuz kaptanı da etkisi altına almıştı.

“Siz yok mu siz!” dedi Tina küçümseyerek ve altın kaplamalı kolu kendisine doğru çekti.

Glibka’nın makam odasındaki ihtişamı birinci sınıf bir restoran olan Don’da dahi görmedim. Al bir divan, kocaman saksılarda palmiyeler. Parkeler cilalanmıştı. Kendisini soğuk ateşin içine korkusuzca ilk atan Tina oldu.

“Bizi çağırdınız mı, Naum Zaharoviç?”

Biz Kim’le arkada leylekler gibi ayaklarımızı indirip kaldırarak yerimizde sayıyorduk ve böylece bu gerçeküstü döşemede günahkâr ayaklarımızın iz bırakıp bırakmadığını tespit etmeye çabalıyorduk.

“Çağırdım, evet, çağırdım!” Ses öylesine kalın ve ardından incedi ki, kulaklarımı tırmaladı.

Biz Naum Zaharoviç’i göremiyorduk. Omzunda sepetiyle neredeyse bir metreyi bulan yüksekliğiyle bir kız heykelciği onun görüntüsünü kapatıyordu. Sepetin içinde gerçek yasemin çiçeği vardı ve heykelciğin kaidesinde de ‘Ödüllü dostumuza Tarım Bilimleri alanındaki meslektaşlarından hediyedir’ yazıyordu.

Çiçeklerin arkasından kızıl, çilli, solgun, incecik bir el belirdi, kızı masanın bir ucuna itti ve Naum Zaharoviç karşımızda beliriverdi.

Uzun incecik bir yüz, kel bir kafa, yassı geniş bir burun ve alev alev yanan kocaman gözler. Enstitüde Makineleşme Fakültesi Dekanı’nın bakışlarına katlanabilen çok az sayıda insan vardı. Sanki onun gözleri, vücudunun diğer kısımlarından farklı olarak kendine özgü bir yaşam sürdürüyordu. Bu gözler insanın üzerinde salınır, onun

kollarını bükerek, kafasını yana çevirir, onda bir şeylerin yerini değiştirir, hareket ettirir, mükemmelleştirir, makineleştirir, otomatikleştirirdi. İnsan organizmasının gelişmemişliği, anlaşılan, bu organları korkunç derecede harekete geçirirdi. Kesin olarak söyleyemem ama, bence maddeler de N.Z. Glibko onlara bakınca aynı şeyleri hissediyor olmalıydılar.

Enstitüde ona Küçük Lomonosov adını vermişlerdi.

“Haa” dedi dekan, gözlerini benim elime dikmişti. “Siz hızlı tohum ekme makinesinin mucitleri misiniz?”

Ben aceleyle elimi sırtıma götürdüm. Elimde altı ya da yedi değil de topu topu beş parmağım olduğu için utandım birden.

“Bir de mucit kesildiniz başımıza...”

Dekan sırtını döndü ve pencereden bakmaya başladı. Yarım saat böyle geçti. Kahverengi bir buzun üzerinde hareket etmeden ayakta durmak zordu ve bu yüzden bacaklarım uyuştı; tabanlarım birdenbire kayıverdi ve kendimi yerde buldum. Tina kıs kıs gülüyordu.

Sonunda Glibka yönünü bize döndü. Bakışları kayıtsızdı.

“Avlanıyor muyuz?” diye sordu sıkıcı bir ses tonuyla. “Güçlülüklerden mi kaçıyoruz? Tahtakurularını mı eziyoruz? Sinek mi avlıyoruz? Tarım sürecini kendi akışına mı bırakıyoruz? Enstitünün onurunu ayaklar altına mı alıyoruz? Halkın paralarını rüzgâra mı savuruyoruz?”

Biz susuyorduk.

“Göz mü boyuyoruz?” diye devam etti Naum Zaharoviç yine yüzünde hiçbir ifade taşımaksızın, ama gözleri ateş atıyordu. “Kimin gözünü boyamaya çalışıyorsunuz? Benim mi? Avucunuzu yalarsınız. Şunlara bak, ne kadar da akıllılar: bir tohum ekme makinesi modeli almışsınız, ona iki de dişli eklemiştir ve tez vermeye kalkıyorsunuz. Olmaz.”

“Ama, Kreto dedi ki...”

“Kreto, Kreto,” içini çekti Glibka ve yeniden pencereden dışarı bakmaya başladı. “O tarımdan ne anlar?”

“İyi ama yirmi kilometre!” diye direnmeye çalıştı Kim, “bu sekiz kilometreden çok daha fazla ve tohum ekme aracının hızı şimdi...”

Glibka sertçe döndü.

“Eee, ne olmuş? Bu kimi şaşırtabilir? Yer yerinden mı oynar? Kimi gözden düşürür? Kimin foyasını meydana çıkarır? Sorarım sizlere! Gerçek bilim adamı küçük şeylere enerjisini harcamaz. Bırakın bunu ustalar yapsın. Gerçek bilim adamı dönüştürmek, bir önceki buluşu devirmek, toplumu heyecanlandırmak zorundadır! Ancak o zaman ilerlemeye katkıda bulunabilir! Eğer bana üç yüz, beş yüz kilometre hızla ekim yapabileceğinizi söyleseydiniz, işte buna ‘pekâlâ’ denilebilirdi.”

“O zaman bu tohum ekme makinesi değil, uçak olurdu,” dedim.

Daha sonradan bu sözlerimden dolayı kendime çok kızdım. Bu sözleri söylememeliydim. Her şey daha farklı olabilirdi belki, hatta tüm yaşamım da...

Naum Zaharoviç’in gözleri öyle bir parladı ki, bu gözlere bakmak acı vericiydi. Alçı kız dahi korktu ve sepetteki çiçekleri düşürdü. Glibka çiçeği kapıldığı gibi yapraklarını koparttı, gözlerine doğru yaklaştırdı ve fırlattı.

“Uçan tohum ekme makinesi” diye mırıldandı, “evet... yanlara da birer kanat...”

Dekan, önüne gelen her şeyi devirerek odada volta atıyordu. Ceketinin savrulan etek kısmı heykelciğe çarptı ve kız sepetiyle birlikte yere düştü. Ama, Glibka bunun farkında bile değildi.

“Uçan ekici” dedi gitgide yükselen sesle. “Uçan sapan!.. Tarımda çağ açacağız! Tarım makineleri filosu kuracağız!” Dekan artık heyecanla bağırıyordu: “Ekici filosu! Tarlalar alçaktan uçuşla sürülecek! Öyle değil mi? Hoş değil mi? Yarın harekete geçiyoruz! Hayır, neden yarın olsun ki? Şimdi! Kretoy nerede?”

Naum Zaharoviç telefona koştu. Elleri titriyordu ve uzun kulakları ise tarla faresi gibi oynuyordu.

“Önce tohum ekme makinesini tamamlasak,” diye ses verdi Kim çekinerek. “Yoksa tezi bitiremeyeceğiz.”

“Tohum ekme makinenizin canı cehennemle! Uçan tarım makinelerinin projesine başlayın derhal! Uçan tırmıktan başlayalım ve

size diplomayı garanti edeyim. Alo! Alo! Kretov? Kosarevskiy? Kosarevskiy, derhal Kretov'u bulun! Anladınız mı? Ve hemen bana gelin! İkiniz de!"

"Ya siz ne duruyorsunuz? Koşun seyir defteri ve kurşun kalem alın gelin!"

Dekan göğsüyle bizi itip sıkıştırıyordu. Saçları birbirine karışmış haliyle öfkeli bir serçeyi andırıyordu.

Şaşkına dönmüş olan bizler ayaklarımızı sürükleye sürükleye Dmitriy Alekseyeviçe gittik. Enstitü bir hummaya tutulmuştu. Ziller çalıyor, kuryeler koşuşturuyordu. Kosarevskiy bir yerlere bir pervane taşıyordu.

"Öyle sanıyorum ki, sizin tohum ekme makinenizden sabun köpüğü yapacak" dedi Kürsü Başkanı. "Ne yapacağız? İşi bırakmamız mümkün değil. Eh, bize üç günlüğüne bir traktör verse, tohum ekme makinesinin taslağı hazır olurdu! İşte o zaman başlanabilirdi."

"Rektöre çıksak?" düşüncesini öne sürdü Kim.

"Rektöre çıkılabilir elbette, ama Glibka ona telefon edip kafasını karıştıracaktır. Bunu pekâlâ yapar. Tamam, gençler eve gidip dinlenin. Yarın bir şeyler uydururuz."

"Uçan Hollandalı"nın yok oluşu

Kosarevskiy karar vermiş bir havadaydı. Garajda lacivert tulumu içinde tur atıyor ve anahtar destesini sallayarak birinci sınıf öğrencilerine talimatlar yağdırıyordu:

"İkiniz filtreyi yıkayın! Sen, kızıl, tekeri temizle!"

Laborant beni görür görmez daha da havalandı. Kasıla kasıla yürüyerek yanıma geldi ve omzumu okşadı:

"Ne haber Rıkov?"

"Fena değil. Ya sen?" Ayaklarımın ucuna basarak yükselip ben de Kosarevskiy'in omuzunu okşadım.

"Harika."

“Çok güzel.”

Birbirimizin omzunu yeniden okşadık.

“Demek çalışıyorsun?” dedim.

“Çalışıyorum. Dün beni baş laborant olarak atadılar.” Kosarevskiy şişinmeye başladı.

“Baş laborant mı?!” Yüzüme şaşkın bir ifade verdim.

“Evet. Buna paralel olarak yüksek lisans yapacağım.”

“Harika! Şansın var!”

“Evet... Maaşım yüz ruble.”

Kosarevskiy kibirden tam bir heykele dönüştü.

“Burada çok iş var” dedim kafamı sallayarak.

“Elbette çok” diye mırıldandı baş laborant.

“Traktörleri temizle, yıka, yakıtını doldur... yetişemiyorsun galiba. Şu ‘Belarus’ bence, hepten bozuk.”

“Bozuk!” dedi Kosarevskiy horlayıcı bir tavırla oflayıp pufalayarak. “Şu anda tarlaya çıkabilirdik.”

Ben yeni traktörün çevresini dolaştım kuşkuyla.

“Yağlandı mı? İkmali yapıldı mı?”

“Elbette.”

“Aletleri yerinde mi?”

“Elbette.”

“Ya işletme kordonu?”

“Doğal olarak.”

“Evet, aferin sana, Kosarevskiy!” diye haykırdım. “Peki, bu güzel alete kim bakacak?”

Baş laborant mütevazı bir tavırla omuzlarını silkti.

“Ben.”

“Ya geceleri?”

Kosarevskiy kararsızlıkla sustu. Köşede Kim sabırsızlıkla bekliyordu.

Ben yanına gelir gelmez.

“Ne var ne yok?” diye sordu.

“Traktör tamamen hazır. Kilit güç bela tutuyor. Bekçi yok” diye rapor ettim.

Kim ellerini ovuşturdu.

“Harika. Sende bir ajan becerisi var. Zaman kaybetmeyelim.”

Kretov ile ortaklaşa hazırladığımız plan basit ve cesurcadı: gece garajdan traktörü götürüp tohum ekme makinesini deneyecektik. Sabaha karşı traktörü çaktırmadan yerine bırakabilirdik.

“Tatmin edici kesin sonucu elde ettiğimizde” dedi Dmitriy Alekseyeviç, “uçan tırmıktan korkmayız.”

Karanlık bastırmadan epey önce, kod adını “UTÖ”, yani Uçan Tırmığa Ölüm koyduğumuz gece operasyonuna hazırlanmaya başladık. Tohum ekme makinesini yağladık ve ayarlarını titizlikle yaptık. Tohumları kontrol ettik ve İğdiş'i doyurduk. ‘Uçan Hollandalı’nın motoru için, kışnemesi olasılığını düşünerek tasma yapıldı, ayrıca tırnakları için sargı hazırlandı. Herkesin siyah maske takmasını önerdim, ama Kim gereksiz ekzotiğe karşıydı.

Operasyon tam on ikide başladı (o da benim ısrarımla, yoksa az çok önemi olan operasyonlar ancak geceyarısı başlatılırdı). Vurucu tim öncülüğünde elimde keski ve çekiç olduğu halde harekete geçtim, arkamdan Kim şaşkın İğdiş'i getiriyordu: İğdiş, neden çenesinden iple bağlandığına bir anlam veremiyordu. Yürüyüş kolunun en sonunda Tina vardı. Dinleyip gözlemlemek onun yükümlülüğüne giriyordu.

Tüm bunlar birkaç dakikamızı aldı. Ben çabucak kapının menteşesini söktüm, Kim garaja İğdiş'i soktu ve römorkun kancasına koşum kayışlarını taktım. Tina direksiyona geçti, bense traktörü itmeye başladım. Ardından biz kapıları yeniden kapatıp kilitledik.

Enstitünün arazisi dışına çıkınca İğdiş'in çenesindeki ipi çözdük ve otlaması için çayıra saldık, kendimiz daha önceden kararlaştırdığımız ve Kretov'un tohum ekme makinesi ve tohumlarla bizi beklediği yere gittik.

“Her şey yolunda mı?” diye sordu Kretov neşeyle.

“Dört dörtlük.”

“Öyleyse gidelim.”

Ben Belarus’un direksiyonuna geçtim. Tina yanıbaşına oturdu. Traktörün hızından Tina’nın kızıl saçları savruluyor ve farların ışığında bir alevi andırıyordu. Yerimiz dardı ve Tina’nın dizinin sıcaklığını hissediyordum. Arkamızda duran Kim ve Dmitriy Alekseyeviç bir kupa arabasının uşaklarını andırıyorlardı. Kim’in kıskanmaması için Tina’dan uzaklaştım, ama Tina:

“Genka uzaklaşma, üşüyorum” dedi.

“Baş üstüne. Bugün sen her zamankinden daha sempatisin.”

“Galiba sen, şöyle okkalı iltifatlar etmeyi asla beceremeyeceksin.”

“Hayır, ciddiylim. Hatta Kim’e bir parça imreniyorum. Öpüşmeyi biliyor mu bari? Baş başa kalınca neler yapıyorsunuz?”

“Hızlı tohum ekme yöntemlerine kafa yoruyoruz.”

“Kim’in yaptıkları pek de akıllıca değil. Yirmi üç yaşındaki bir kıza bunlar yetmez.”

“Küstahlaşma!”

Sanki lğdiş’in sırtındaymışız gibi sarsıldık, savrulduk.

“Gena,” dedi Tina, “sen bu hayale inanıyor musun?”

“Hangi hayale?”

“Tohum ekme makinesi işine işte...”

Kim’in kız arkadaşına baktım şaşkınlıkla. Tam da zafere yaklaşmışken bu kuşku da neyin nesiydi?

“Önemli olan, buna Kretov’un inanması.”

“Sen hiç diplomasız kalabileceğimizi düşünmedin mi?”

“Düşünmedim ve düşünmek de istemiyorum. Arkamızda Dmitriy Alekseyeviç var.”

“Ben düşündüm ama. Kendisine karşı hareket edersek, Glibka bizi böcek gibi ezer. Kretov’u da. Kretov’un burada hiçbir ağırlığı yok.”

“Eğer olumlu bir sonuç alabilirsek...”

“Olumlu sonuç hiçbir şeyi değiştirmmez.”

“Rıkov! Hızlan!” diye bağırdı Kim arkadan.

Gaza bastım. Traktör daha bir şiddetle sarsıldı. Çukurlardan birinde traktör Tina’yı üzerime savurdu. Yüzü nefesimin mesafesindeydi.

“Gena, en iyisi tırmık işi yapalım...”

“Salak salak konuşma!”

“Gena, korkuyorum...”

“Korkma!” diye bağırdım traktörün gürültüsü ve rüzgârın ıslığı arasından. “Şöhret ve başarı bizi bekliyor! Önümüzde harika bir gelecek var! Yaşasın ‘Uçan Hollandalı!’”

“Dur!” sesi geldi arkadan. “Dur, dedim. Tohum borusunu kaybettik!”

Traktörü durdurdum. Kim ve Kretov tohum borusunu aramaya gittiler. Tina traktörden atladı; yüzü solgundu.

“Kusura bakma, dayanamayacağım. Siz kendiniz gidin.”

“Burada bekle. Dönüşte seni alırız.”

Ekim denemesi çok başarılı geçmişti. Yaklaşık on dakika içinde yirmi kilometre ekim yaptık. Tohumlar evleklerle ikişer üçer dökülmüştü, boş alan bırakılmamıştı. İkinci tura başladığımızda traktörün sesi nedense kısıldı, karterde kuşku uyandıran sesler ve homurtular duyuluyordu. Bir süre sonra sesler o kadar belirgin duyulmaya başladı ki, Kim’in kulağına kadar gitti ve Kim:

“Hey! Stop! Traktörde bir sorun var!” diye bağırdı.

Gazdan ayağımı çektim. Karter gıcırıyordu. Yağ manometresinin göstergesi bir sinek gibi sifıra oturmuştu.

“Motoru kapatsana, yoluk hindi!” diye bağırdı Kim.

Traktör vücudu soğumuş bir cesede benziyordu. Göbeğinden ince sicim şeklinde siyah bir kanı andıran yağ akıyordu. Orada bir delik açılmıştı.

Rulmanlar erimişti... Kim beceriksizce bir küfür savurdu:

“Elin cebinde duruyorsun! Traktörü bozdun şimdi de...”

“Diline sahip çık,” dedim.

“Evet, evet! Her şeyin sonuna geldik!..”

Kim otların üzerine oturdu ve başını iki elinin arasına aldı. Öfke dolu parlamalar sonrası onda hep tersine tepki süreci baş gösterirdi. Tina gelip Kim’in tozlu saçlarını okşadı:

“Sakin ol. Belki de erimemişlerdir.”

“Git başımdan.”

“Kızma, Kimočka. Bunda kimsenin suçu yok.”

İçimizde yalnızca Kretov sakinliğini koruyabilmişti. Traktörün her tarafına baktı, sonra deliği bir çaputla kapattı ve motoru düşük devirde çalıştırdı. Traktör gürültü yapıyor, takırdıyordu.

“Evet” diye iç geçirdi Dmitriy Alekseyeviç. “Bir genel bakım gerek.”

“Suç bende!” diye haykırdı Kim. “Tıpayı kontrol etmedim. Ah, aptal kafam!”

“Herkesin başına gelebilir,” dedi Kretov.

Dönüşümüz bir cenaze alayını andırıyordu. İğdiş bir katafalk çeker gibi traktörü çekiyordu. Garajın yanında ayrıldık. Kim’in gözlerinde yaşlar vardı.

“Evlerinize gidin çocuklar” dedi Kretov. “Dinlenmemiz gerek. Zor bir gün bizi bekliyor.”

“Sizi ele vermeyiz, Dmitriy Alekseyeviç” diyerek güvence veriyordum. “Kendimiz aldık deriz. Doğrusu da bu zaten.”

Kim Kretov’un omzuna dokundu.

“Olanlar için bizi bağışlayın Dmitriy Alekseyeviç. Ama, biz gerçekten de kimseye söylemeyiz. Söz veriyorum.”

Kretov gülümsedi:

“Gidin çocuklar, gidin. Buna sizin aklınız ermez. Ben ne badireler atlattım.”

Sabah geldiğimizde enstitüde söylentilerin ardı arkası kesilmiyordu. Gözleri durgun, yüzü solgun Kosarevskiy yanından her geçeni

kolundan tutup suçlu olmadığını kanıtlamaya çalışıyordu. Baş laborantın havasından eser kalmamıştı.

Çok farklı söylentiler vardı, ama çoğunluk bunda bir oyun olduğu görüşüne yakındı. Düşmanlardan biri ya da fesatın biri Kosarevski'ye tuzak kurmuş olabilirdi. Kosarevskiy düşmanlarının listesini hazırladı ve listeye kâh eklemeler kâh çıkarmalar yaparak ortalıkta dolaşıyordu. Bu listeyi cinayet masasına vermek istiyordu. Glibka henüz gelmemişti. Kretov da...

Bundan sonrası için netleşmiş bir planımız yoktu. Dekan gelinceye kadar bir toplantı yapmaya karar verdik ve bu amaçla yemekhaneye çekildik.

Büyük salon neredeyse bomboştu. Tozlu aslan postu serili döşemede güneşten kareler vardı. Avizeye bir serçe konmuş, cıvıltıyor, kafasını sağa sola çevirip duruyordu. Halinden oldukça memnundu, ücretsiz beslendiğinden olmalıydı.

“İlk olarak Kim'i dinleyelim,” dedim. Kim sırtını sandalyeye yasladı. Birden onun çok zayıflamış olduğunu fark ettim. Zaten uzun olan yüzü daha da uzamıştı, elmacık kemikleri fırlamış, kocaman ve nemli gözleri bir hastanındaki gibi hummalı bir şekilde parılıyordu.

“Öncelikle, Kretov'dan erken davranıp Glibka'ya kendimiz giderek her şeyi anlatmalıyız.”

“Kabul,” dedim.

“Kabul,” dedi Tina.

“İkincisi, Kosarevskiy'i zor durumda bırakmamalıyız. Çocuk yüksek lisansından olabilir.”

“Katılıyorum.”

“Katılıyorum”

“Üçüncüsü, Glibka'ya suçlu olduğumuzu ve cezamızı çekmeye hazır olduğumuzu, ama onun da suçlu olduğunu söylemeliyiz. Neden traktörü bize vermemekte inat etti? Biz bunu kendimiz için istemedik ki! Bizim konumuz devlet katında önem taşımaktadır!”

“Öyleyse,” dedim, “Glibka ile tartışmaya girebiliriz.”

“Sana katılmıyorsunuz,” dedi Tina. “Bu gereksizdir ve bir sonuç vermez.”

“Dördüncüsü,” dedi kaptan sakince, “her ne olursa olsun tohum ekme makinesi üzerinde çalışmamıza asla son vermeyeceğiz. Henüz fırsat varken, İğdiş’i değerlendirmeliyiz. Onu iyi beslersek yirmi beş kilometreyi yakalar. Ben bursumu feda edebilirim.”

“Bir soru sorabilir miyim?” dedim.

“Buyur.”

“Ya Glibka bize savunma hakkı tanımazsa?”

“Kendisi bilir. Rapor alıp çalışırız!”

“Bir sonraki yıl dışarıdan veririz. Bu arada tohum ekme makinesini tamamlarız.”

“Ya yüksek lisans ne olacak?”

“Bunu her zaman yapabiliriz.”

“Başka sorun var mı?”

“Yok.”

“Tina, seni dinliyorum.”

“Kim aklını yitirmiş.”

“Sen ne öneriyorsun?”

“Glibka’ya gidip dizlerine kapanmak ha?”

Ben ensemi kaşıdım.

“İki karşıt görüş. Benim uzlaşmacı, başka bir ifadeyle, stratejik bir önerim var. Şu uçan tırmık üzerinde çalışmayı kabul edelim. Bu bize hem diploma hem de yüksek lisans şansı verecektir. Çaktırmadan ‘Hollandalı’yı da denemeyi sürdürürüz.”

“Saçma!” diye haykırdı Kim. “Saçma! ‘Hollandalı’nın sonu demektir bu.”

Birdenbire öfkelendim. Ne kadar da inatçı bir insandı! Bir ‘Hollandalı’dır tutturdu!

“Varsın sonu olsun. Yolumuzun üzerinde yüzlerce ‘Hollandalı’ olacak, yeter ki yüksek lisansa girelim. Dünya onun üzerine mi kuruldu sanki?”

Kim ağzını açtı, galiba, o meşhur 'yoluk hindi' türü bir şey söylemek üzereydi ki, yanımıza Kretov geldi.

"Şunlara bak. Hiçbir şey umurlarında değil. Ben pisliklerini temizliyorum, bunlar da morina balığı tıknıyorlar!"

"Bir çıkış yolu arıyoruz, Dmitriy Alekseyeviç," dedim.

"Çıkış var çocuklar." Kürsü Başkan Yardımcısı kuşku verici derecede neşeliydi.

"Her şey hiç beklemediğimiz kadar iyiye gitti. Ben kolhozuma gidiyorum ve sizi de 'Hollandalı' ile birlikte yanıma alıyorum. Bir yıl kadar traktör şoförü olarak çalışacaksınız, tohum ekme makinesini mükemmel hale getirirsiniz ve işte o zaman yolunuz açılır. Ben sizin için bir bilimsel araştırma enstitüsünde olabilecek her türlü koşulu yaratırım. Hem üstünüze başınıza alırsınız. Bende traktörcüler o kadar çok kazanıyorlar ki!"

"Dekana mı çıktınız?" diye ifade ettim içimden geçenleri.

"Çıktım."

"Orada neler olduğunu tahmin edebiliyorum."

"Önemli bir şey olmadı. Sadece konuşmalarımızda açık sözlüydük. Birbirimiz hakkında neler düşündüğümüzü birbirimizin yüzüne söyledik. O, tabii ki, haklı: burası bana göre değil."

"O de ne demek, Dmitriy Alekseyeviç!.."

"Evet çocuklar. Bir makine teknisyeninden bilim adamı olmazdı ki zaten."

"Glibka yerinde mi?" diye sordu Kim. "Bu 'kaşif' yüzünden bazen okumak dahi istemiyorum. Hevesim kırılıyor."

"Bizimle ilgili ne karar aldı?" diye sordu Tina.

"Tez verilmeyecek ve harçlarınızı kesecek."

"Bak sen yoluk hindiye!" diye çemkirdi Kim. Moraller bozuktuk, oturuyorduk. Şu iyi haberlere baksanıza.

"Ne dersiniz çocuklar? Benimle geliyor musunuz?"

"Sizinle nereye olsa gideriz" dedi Kim hiç tereddüt etmeden.

Tina ile göz göze geldik.

“Düşünmemiz gerek...”

Koridorda İvan İvanoviç Beryozkin üzerimize doğru gelip kolumdan yakaladı.

“Pryahin, neden toplantıda değilsin? Özel davetiye mi bekliyorsun? Gerekli çoğunluk sağlanamadı. Yürü üç yüz on yediye! İşimiz yok bir de herkesin peşinden koşacağız!..”

“Ben Pryahin değilim,” dedim.

İvan İvanoviç şaşkın şaşkın kocaman el çantasını yere bıraktı.

“Affedersin... Kafam hepten karıştı... Doğru, anımsadım, sen Pryahin değilsin... Sen Belenkiy’sin. Evet... Altıncı Komite’nin Sekizinci Alt Komitesinin Başkanı. Dur... Şimdi on ikinci komisyonla ortak oturumumuz olacaktı! Sen ne diye ekiyorsun oturumu?! Neden çalışmayıp aksatıyorsun? Kınama cezası mı istiyorsun?”

“Ben Belenkiy değilim,” dedim.

İvan İvanoviç’in cılız uzun vücudu gerilmiş bir yay gibi titriyordu. Alnından terler akıyor, gözleri benim tarafıma boş boş bakıyordu. Beryozkin beklenmedik şekilde bir dağı doğurup da şimdi de dehşet içinde o dağın kendisini ezeceğini hisseden bir fareyi andırıyordu.

İvan İvanoviç birdenbire parlayıverdi:

“Pryahin, Belenkiy ne fark eder? Ben senin sovyetlerden birine üye olduğumu biliyorum! Sinek mi avlıyorsun? Şimdi tutar Glibka’ya götürürüm!..”

Eğitmen çantayı gereğinden fazla sallamış olacak ki, koridorun karşı tarafına savruldu.

Sanki birileri itmiş gibi hemen uyandım. Kumun üzerinde engelleri aşmış yerleşmiş alacalı gölgeler vardı. Plaj boştu. Sadece uzakta bir ihtiyaç elinde oltasıyla oturuyordu. Soğuktan dişlerim birbirine vuruyordu. Giyinmeye başladım.

Yeşile gömülmüş kentin üzerinde bir uçak, soyu çoktan tükenmiş bir kuşu andırırcasına tur atıyordu. Gökyüzünün yükseklerinde batmakta olan güneşin aydınlattığı beyaz bulutlar hareketsiz duruyordu. Sanki, havanın iyi olmasını değerlendiren tanrılar, kurutmak için çamaşır asmışlardı.

Giyinip köprüden geçerek şehrin yolunu tuttum. Gözleri alev alev yanan canavarları andıran otomobiller korkunç bir süratle yanımdan geçiyordu.

“Ne olacak şimdi?” diye geçiriyordum içimden “Ne yapacağız? Her şey oyuncak bir ev gibi bir anda yıkılıverdi. Ne başarı, ne şöhet, ne yüksek lisans, ne de diploma kaldı. İyi ki bozduğumuz traktör için para almadılar. Gidip Glibka’nın önünde ezilip büzülmeye gerek yoktu. İki saat boyunca hakaret gördük. Ve iki saat boyunca demagojik gevezeliğini dinledik!

Evet, ama şimdi ne yapacaktık? Kretoy’la mı gitsem, yoksa kolhoza annemin yanına gidip traktör şoförlüğü mü yapsam? Hayır, orası olmasın da neresi olursa olsun! Buz Prenses’in gözleri önünde traktör şoförü olup Dimka’nın emrinde mi çalışacaktım?”

Şairin anıtı önündeki buluşmaya 23 dakika geç kaldım, ama Tina beni yine de bekliyordu. Fiyonklu siyah kısa bir etek ve beyaz bir bluz giymişti. Kim’in kız arkadaşı bahçenin loşluğunda daha ilk buluşmasına gelen sekizinci sınıf öğrencisi gibiydi.

“Deneyimli bir Don Juan olan zat-ı âliniz beni bekletiyor” dedi Tina elimi tutarken “haydi dansa gidelim.”

Kırıık pantolonuma baktım.

“En iyisi gezelim.”

Neşeli kalabalığın içinde sessizce yürüyorduk. Siyah takım elbise-li, kravatlı şık insanlar şaşkınlıkla bana bakıyordu. Bir kordon oluşturmuş yedinci sınıf öğrencisi kızlar ardımızdan gülüyorlardı. Onlardan birisi: “Bu Beat takılıyor,” diyordu.

Tina ile neden buluşmaya karar verdiğimi anlamış değildim, üstelik o neden gelmişti?

Kafeteryadan kızartılmış börek kokusu geliyordu. Birden çok acıktığımı hissettim.

“Girelim mi?”

“Nasıl istersen,” dedi Tina uysalca. Kafeterya bir deniz dibi tablosuna bürünmüştü. Duvarlarda patlak gözlü pembe balıklar yüzüyordu. Buhar ısıtmalı kaloriferin arkasında bir deniz kestanesi görünüyordu. Bir kılıç balığı ‘Alkollü içki içmek kesinlikle yasaktır’ levhasına bakıyordu. Levhanın altında ise iki kişi smetana bardaklarına votka döküyordu. Kafeterya gürültülü ve dumanaltıydı. Bir su yosununu andıran garson elinde not defteriyle masalar arasında koşturuyordu. Dokuzuncu dalgayı mı, bir karpuzun yarısını mı betimlediği anlaşılmayan bir tablonun altındaki köşede kendimize bir yer seçtik.

“Dedikodu malzemesi olmaktan korkmuyor musun?” diye sordu Tina.

“Ne konuda ve kime söyleyecekler?”

“Kız arkadaşına. Boyalı bir sarışınla gördüklerini söylerler. Beni herkes boyalı sanıyor. Günümüzde natürel kıızıl olmak olanaksız.”

“Benim kız arkadaşım yok.”

“Olduğunu duydum. Evliymiş.”

“Boş laf bunlar.”

Tina bir kahkaha attı.

“Doğru. Sen bir şövalye gibi davranıyorsun.”

“Garson!” diye bağırdım. “İki kahve!”

“Sen şanslısın. Evli kadınların aşkı daha sağlam ve uzun ömürlüdür.”

“Kim'e bakışlarının ne kadar masum olduğunu söyleyeceğim, o da seninle evlenmeyecek.”

“O zaten evlenmeyecek.”

“Kavga mı ettiniz?”

“Onun gibi bir şey... Zaten çoktandır uzatmaları oynuyoruz. Karakterlerimiz, en önemlisi de görüşlerimiz uyuşmuyor. O yalnızca kendi yaptıklarını doğru sayıyor. Başkalarının görüşlerinin onun için önemi yok. Kretoy'un kolhozuna kendisiyle gelmem gerektiğini açıkça ifade etti. Ben reddedince kavga çıkardı.”

“Neden reddettin?”

“Benim kolhozdan korktuğumu zannetmiyorsun herhalde. Hayır, ben inandığım bir insanın ardından dünyanın öbür ucuna dahi gidebilirim. Ama Kim’e inanmıyorum. O talihsiz bir insan. Yaşam, talihsizlere katı davranır, ben de bir istisna değilim.”

“Şuna bak sen! Adam hızlı tohum ekme makinesini keşfetti ve yine de talihsiz!”

Tina yüzünü buruşturdu:

“Tohum ekme makinesi!’ ‘tohum ekme makinesi!’ Usandım artık. Tohum ekme makinesi icat etmek yetmez Gena. Önemli olan insanların: ‘O tohum ekme makinesi icat edebilir’ diyebilmesidir. Kim, tüm yaşamı boyunca tohum ekme makinesi icat edecek, ama ondan asla söz etmeyeceklerdir. O, başkalarının kayacağı bir kızıağı dağ başına çıkaran kişiler kategorisindendir.”

“Aç karnına da çekilmiyor. Garson, bize de baksana biraz!”

“Keşke o senin gibi olsaydı. Seninle seve seve evlenirdim. Ve de sadık bir eş olurum.”

Tina gözlerini benden kaçırarak masanın üzerindeki artıkları temizliyordu.

“Bu tam da bir aşk itirafı kokuyor,” dedim.

“Hoşuna gitmiyor mu?”

“Hayır, neden gitmesin... Gururumu okşuyor.”

“Aslına bakarsan türn bunlar saçmalık. Zaten sataşmak için bir bahane arıyordu. Ve biz Kim ile hiç de bu nedenle kavga etmedik. Gofret yüzünden. O gofreti çok sever, bense nefret ederim. Ama, tohum ekme makinesi yüzünden ayrılmaktansa gofret yüzünden ayrılmak daha iyidir, değil mi ya? Baksana Gena, sıcak bastı. Çıkalım buradan.”

Kapının yanında su yosunu garsonu eteğinden yakaladım.

“Adınız neydi?”

“Niye ki?” diye kabarıverdi garson.

“Tam yirmi dakika bekledik.”

“Siz kimsiniz peki?”

“Biz VKİRÇASNISS”teniz.” ‘Su yosununun’ gözleri faltaşı gibi fırladı.

“Lütfen, buyurun.” Garson tutuşmuştu. “İşte boş bir masa. Bir saniye...”

“Yine görüşeceğiz,” dedim.

Yağmur yağmıştı, kaldırımlar fener lambalarının ışığında parılıyordu. Çürümüş yaprak ve mantar kokusu geliyordu. Bu kokuyu ormandan taşıyan yağmurdu. Tina’nın elini tuttum ve gözlerimi kapadım. Koku daha da keskinleşti, ıslak kavak yapraklarının hisirtisi gitgide artıyordu ve her şey bize bir ormanda olduğumuz hissini veriyordu. ‘Tina ile ne kadar huzurlu ve rahatım,’ diye düşündüm. ‘Tina gerçekten de...’

Islak sokaklarda yürüdükçe yürüdük, yağmur çiseliyordu ve hava çok ılıktı. Asfalttan ürkek bir koku fışkırıyordu. Karanlıkta evlerin pencereleri gemi lombozu gibi değişik renklere bürünerek aydınlanıyordu, ama huzur ve mutluluğun rengi olan pembe ağırlıktaydı.

Karanlık bir ara sokakta durduk. Burada asfalt yoktu ve toprak ayaklarımızın altında dağılıyordu. Kaygan yollar soluk soluk parılıyordu. Ağaçların dalları yüksek çitlerin üzerinden bir perçem gibi sarkıyordu.

Birden bir sessizlik ve sükunet çöktü, sanki biz başka bir dünyaya ya da başka bir yüzyıla gitmiştik.

“Sırılsıklam ıslandım,” dedi Tina, “ama hiç üşümedim, ılık bir yağmur var.”

Bluzu sırtına ve göğsüne yapışmıştı. Islak bluz tamamen berraklaşmıştı.

“Buraya neden geldik?” diye sordu Tina.

“Bilmiyorum.”

“Beni öpebilir misin, ben artık Tim’in kız arkadaşı değilim. İğrenmiyorsan, tabii ki.”

Yanağımı onun soğuk dudaklarına götürdüm.

* Garsonu korkutmak için uydurulmuş, ama gerçekte mevcut olmayan, garson tarafından önemli olduğu zannedilmesi düşünülen bir kuruluşun kısaltılmış adı.

“Neden, Tina?”

“Evet... neden?..”

Çitin arkasından bağlı bir köpek havlıyordu.

Yegor Yegoriç’in evi uykudaydı. Koca kafalı, köhne ev kör göz-lü pencerelerini yarı kısıp yana yaslanmıştı ve hafiften horluyordu. Merdiven başında Vatslav Kobzikov sigara içiyordu. Şaşırmışım: saat daha on birdi ve veteriner hâlâ evdeydi.

“Geldin mi?” diye sordu Yunan, sigarasını fosurdattırken.

“Evet. Ya sen?”

“Daha yeni gidiyorum. Buraya sana bir hatun geldi. Baksana, sen aslında iyi bir insan değilsin. Öyle kadınlarla arkadaşlığın var, su-ratsız adam, ama susuyorsun. Bizim sentimental atalarımızın ifade etmeyi sevdikleri gibi, kadın değil de bir gül. Tesadüfen, kocası bir yerlerde başkan falan değil mi?”

“Başkan.”

“Başkan mı?” Vatslav canlanıverdi birden. “Baksana, beni bir işe yerleştiremez mi?”

“Yerleştirebilir. Süt Ürünleri Çiftliği Şefi.”

“Tuh! Öyle bir kadının tarımcı bir kocası olacağı hiç aklıma gel-mezdi.”

“İşlerin nasıl? Bakan kızı izi sürmeye devam mı?”

“Henüz değil. Ama yine de Ekonomi Sovyeti binasında birini gö-züme kestirdim. Babasının sosyal statüsünü henüz açığa kavuştura-madım, ama kesinlikle biliyorum ki adamın ‘Moskviç’ otomobili ve yazlıkları var.”

“Büyük bir otorite olmalı.”

“En azından kuaför değil. Beni zor duruma sokan, kızının hâlâ hazırda..”

“Öyleyse bu umutsuz bir vaka.”

“Diyelim ki, çok da umutsuz değil. Sadece bir fırsatını bulup kızın düş gücüne müdahale etmeli. Kadınlar bu tür şeylerden etkilenir. Bir fikrim var. Gerçekten de dahice bir fikir, ama, bunu uygulayabilmek için bir yardımcıya gerek var. Yardım etmeye razı olur musun? Pazar günü topu topu iki-üç saatini alacağım. Bu zor zamanımda yardım et, lütfen.”

“Benim kendi dertlerim zaten başımdan aşkın. Diploma tezimi kabul etmiyorlar.”

Kobzikov bir ıslık çaldı:

“Yalan söylüyorsun!”

“Bunun neresi yalan?”

“Ne yapacaksın peki?”

“Bir kolhoza traktör şoförü olarak gideceğim.”

“Baksana, yanında benim gibi bir insan olduğu için şanslısın! Ekonomi Sovyeti’nde çalışmak ister misin?”

“Saçmalamayı bırak.”

“Bir ay sonra Ekonomi Sovyeti’nde olacaksın firavun korkuluğu! Anladın mı? Bu, Kobzikov’un verdiği bir sözdür! Bana Pazar günü yardım et, hepsi bu. Yardım eder misin?”

“Bakalım.”

“Açık konuş! Hazırlanmam gerek! Çaçı balığı yiyeceksin, ‘Sena-tör’ birası içeceksin.”

“Yemin et!”

“Bakanın kızı üzerine yemin ederim!”

“Ama, umarım, senin dahice fikrinin kadın makyaj malzemele-riyle hiçbir ilgisi yoktur.”

“Hayır! Hayır!” diye güvence verdi veteriner.

“Hiçbir cezai işlem tehdidi de olmayacak?”

“Rahat ol.”

“Peki... Şu anda yapacak bir şeyim de yok zaten.”

Vatslav sigarasını söndürdü ve ciddi bir yüz ifadesiyle lezginkaya' benzer bir dansa başladı.

"Seni utandıracağım, saf çocuk!" diye çılgık attı Vatslav.

"Kırrrrr!" diye yanıt verdi kulübedeki horoz. Ben de odama gittim.

Kim başını yastığa gömmüş yatıyordu. Karyolamdaki battaniye-yi çektim. Bir kâğıt hışırtısı duyuldu. Kibritin titrek ışığında satırlar zıplayıp duruyorlardı. Sanki bir canlı gibi nefes alıyorlar, hareket ediyorlardı.

"Şehre gelmişken sana uğrayayım dedim, ama bulamadım. Çok üzgünüm. Bugün seni düşümde gördüm. Ayan beyan... Neden S'ye gelmiyorsun?"

Karyolaya uzandım, çarşafı üzerime çektim ve gün ağarınca kadar gözlerim açık yattım.

Sabahtan bu yana yağmur yağıyordu. Kim Kreto'yla şehir kütüphanesine gitmişti, bense, gerçeğe karşı büyük bir günah işleyerek veranda adını verdiğimiz camla kaplı merdiven başına oturdum ve vicdanımı avutmak için elimde boş bir sayfa ile tembellik yapıyordum. İki adım ötemde yağmurun cinleri tepesindeydi. Çıplak ince ayaklarıyla merdiven başını dövüyor, her sestten rahatsız oluyordu. Verandanın tozlu camlarında havada uçuşan damlalar hareketsizce parıldıyordu ve avluda birilerinin ağlayan yüzü pencereye sokulmuş, bakıyor gibi geliyordu bana.

Nedense hüzünlüydüm... Tıpkı çocukluğumda olduğu gibi, geniş sobamıza sokulmak, sırtüstü yatmak ve kara sineklerin mahmur mahmur vızıldayarak dolaştığı çatlaklar içindeki isten kararmış tavanımıza bakmak istiyordum. Uzanıp şimdi karanlık ve serin tarlalarda sıcağın bitkin düşmüş olması gereken toprağın aç bir boğa gibi nemi hırsla içine çekişini düşünüyor, sonra annemin yorgun ve terden sırılsıklam, saçının bir tutamının başörtüsünün altından fırlamış halde isten gelişini görmek geçiyordu içimden. Odayı yağmur ve ıslak hay-

* Çoğunlukla Gürcistan'a özgü, horona benzeyen Kafkas halk dansı ve müziğine verilen ortak ad.

van kılı kokusu dolduruyordu birden. Kulübemize soğuk ve huzur birlikte geliyordu o anda. Bir yumak olup yatıyor, üstümü yumuşak bir örtüyle kapatıyordum. Dışarıda ise sonbahara özgü ince bir yağmur yağıyor da yağıyordu. Galiba hiç durmaksızın yağacak gibiydi, ama biliyordum ki, yarın sabah güneşten parıldayan nemli otlar üzerinde koşarak topraktan daha yeni çıkmış kaygan taze mantarları toplamak için en yakın ormana gidecektim...

Ben eve yazmayalı ne kadar zaman geçmişti?

Elim yine kâğıda gitti, ama tam bu sırada kapı gıcırtyla açıldı ve sağanak gibi bir gürültü verandaya doluverdi. Eşikte duran Katya idi. Yüzünden ve ellerinden sicim gibi yağmur suları akıyordu.

“Merhaba,” dedi. “Beklemiyor muydun?”

“Merhaba.”

“Yalnız mısın yoksa?”

“Yalnızım...”

“Beni okul için sıra almaya gönderdiler kente. Gelip uğrayayım dedim. Dün Alekseyevna’yı gördüm, ‘ne geliyor ne de yazıyor’ dedi.”

“Çalışıyorum. Otursana...”

Katya kapüşonlu yağmurluğunu çıkardı, sandalyenin arkasına astı, ayakkabılarını çıkardı ve mini minnacık çıplak ayağıyla yanıma sokuldu.

“Tayinin çıktı mı?”

“Evet. Yüksek lisansa alıyorlar.”

“Demek bize gelmek istemiyorsun?” Omzumu silktilim.

“Eh, elbette, şimdi senin havandan geçilmez artık...”

En çok arkadaşlarımdan birinin çıkagelmesinden korkuyordum. Dedikodudan kurtulamazdım artık.

“Çok kalacak mısın?”

“Kovuyor musun?” dedi Katya alaycı bir ifadeyle.

“Hayır... Çok yakında diploma tezim var da. İşim başımdan aşkın.”

“Gideyim öyleyse.”

Katya yağmurluğunu ve ayakkabılarını giydi, ama çıkmadı. Gözleri dikkatle beni süzüyordu.

“Geçenlerde bahçede uyuyup kalmıştım, bir rüya gördüm,” dedi. “Seninle ilgili. Sanki karyolamın yanında duruyordun ve sonra eğilip alnımı öptün...”

“Garip bir rüyaymış.”

“Hem de çok... Ve biliyor musun, bu rüyayı üçüncü kez görüyorum.”

“Ne diyorsun sen!”

“Evet... Hem de o kadar ayan beyan ki... Sanki sen gerçekten de gelmişsin.”

Katya’nın gözlerinin gözlerimi aradığını hissediyordum, ama ben defter sayfasına bakıyordum.

“Çok garip,” diye yineledim.

“Evet” diye onayladı Katya. “Peki, hoşça kal.” Katya kapının kolunu tuttu. “Gena, bana söyleyecek bir şeyin yok mu?”

“Ne söylememi istersin?”

“Ne bileyim, bir şeyler işte...”

“Bir şeyler söyleyebilirim: dağ başında bir saksı var.”

Katya kapıyı çarptı, ardından pencereden Katya’nın ayakları altında ezilen çamurun sesleri duyulur oldu.

Katya gitti. Boş sayfayı tekrar önüme çektim ve yazmaya başladım: “Anne, merhaba!”

Cama yapışmış yüzümden yaşlar damlıyordu. Damlacıklar küçücük dereciklere dönüşmüştü ve kıvrıla kıvrıla, usul usul tümsekleri doldurarak akıyordu.

Tramvayın içi soğuk ve çamurlu olmalıydı. Katya şimdi yol boyunca çamurlu pencereye bakacak, sonra da iki saat yağmur altında yürüyecekti. Okul sırası için gelmediği belliydi.

Aceleyle yağmurluğumu ve çizmelerimi giydim. Lanet olası zayıf karakterim. Kararı vermişsin bir kere. Bunun sonu nereye varacak ya?

Dışarıda yağmur gemi azıya almıştı. Yer yer su birikintileri oluşmuştu.

Katya durakta tek başınaydı. Kapüşonundan yuvarlanan damlalar, dağılan kristal parçacıklar gibi yüzünü kapatarak berrak ince sicim halinde akıyordu.

“Unuttum,” dedim. “Anneme söyle, Pazar günü geleceğim. Bana mantarlı börek yapsın.”

“Gena...”

“Ne var?”

Durakta sallanan levhanın gerisinden bana bakıyor ve bu bakışıyla bir Buz Prenses oluveriyordu.

“Daha fazla dayanamıyorum...”

Tramvay geldi. Camların ardında saçları bir serçe gibi kabarmış insanlar görünüyordu.

“Hoşça kal.”

“Güle güle.”

Katya yanaklarıma dokundu.

“Üşüteceksin. Hiç olmazsa kasketini alsaydın.” Eli sıcak ve kuruydu.

Tramvay gitti, bense kaygan su birikintilerine basa basa eve geldim. Taşlara çarpan yağmur damlacıkları yolda küçücük insancıkların zıplamasını andırıyordu. Bir yandan yürüyor bir yandan da artık aptallık derecesine varan ve bir türlü bitmek bilmeyen bu salak aşk hikâyesini, kalın bir desteye varan ve artık yakılması gereken ve bir türlü yakılmayan mektupları düşünüyordum. Bu aşk hikâyesi neden özellikle de beni bulmuştu?

Bir türlü bitmek bilmeyen, sözcüğün tam anlamıyla aptallığa varan budalaca bir aşkın ve bir türlü yakılmayan kalın bir deste mektubun öyküsüdür

Mektubu akşam üzeri getirdiler. Uzun boyu ve ağarmış saçlarıyla bir profesörü andıran Kostya amca çantasından mavi bir zarf çıkardı ve:

“Gennadiy Yakovleviç Rıkov’a” dedi.

Annem elini önlüğüne sildi.

“Kime? Kime?” dedi şaşkınlıkla ve elinin uzattı.

“Hayır,” dedi Kostya amca. “Burada ‘kişiyeye özel’ yazıyor.” Mavi zarfı bana uzattı.

Hayatımda, üstelik ‘kişiyeye özel’ yazılı bir mektup almamıştım hiç. Mektubun kimden olduğunu biliyordum. Utancımından kıpkırmızı kesildim ve dedim ki:

“Bunu Borka göndermiş olmalı. Geçenlerde Yakudistan’a gitmişlerdi” dedim.

Mektubu samanlıkta kibrit ışığında okudum. Tüm gece okudum; otların üzerinde tur atıyor, eve kibrit almaya gidiyordum; kızarıyor, sararıyor, kendimle yüksek sesle konuşuyor, yeniden ve yeniden okuyordum.

Bu, bir okul defterinin on sayfasını dolduran aşka dair itiraflardı. Ve çok ayrıntılı itiraflardı. Mektupta her şey daha en başından başlayarak anlatılıyordu: Katya beni ilk nasıl gördüğünü, benimle dünyanın öbür ucuna dahi olsa gitmek istediğini ve benim sırtına iğne batırmamın dahi onun nasıl hoşuna gittiğini anlatıyordu. En sonunda benim aşka laik bir insan olduğumu dillendiriyordu.

Sabaha karşı aşk itirafını artık ezberlemiştim. Berbat bir belleğim olmasına rağmen mektubu ezberleyebilmiş olmam oldukça şaşırtıcıydı, oysa mektupta karmaşık di’li geçmiş zaman fiilleri ve ayrıca her türlü noktalama işareti bol bol kullanılmıştı.

Ve işte, Katya’nın mektubunu dua okur gibi uykudan önce ezberle en son yinelediğimde bir cümle nedense hoşuma gitmedi: ‘Kaşsız buğulu gözlerini bana diktiğin zaman sevinçten kalbim duracak gibi oluyor, sırtım karıncalanıyordu ve istiyordum ki...’ Bu şaka dahi olsa, sevdiği bir insanın gözleri ve kaşları için böyle aşağılayıcı bir ifade kullanılır mıydı?! Üstelik, ben gözlerimle hep gurur duymuşumdur. Bana hep bakışlarımın dikkatli ve kararlı olduğu söylenirdi. Bu yüzden, ertesi sabah açıklamalara yanıt yazarken (benimki de harfler arasındaki mesafenin çok yakın olduğu, sayısız di’li geçmiş zamandan oluşan yirmi sayfalık bir yanıtı) şu notu ekledim:

‘Not: Gözlerime gelince, çok ama çok yanıyorsun, Lady, benim gözlerim kızların çok hoşuna gidiyor. Senin de bacakların eğri (şaka). Öperim. Gena’

Bir hafta kabuslar içinde geçti. Ne iştahım vardı, ne uyku tutuyordu, ne de ders çalışabilmişim. Hep yürüyor, Katya’nın aşk mektubunu içimden tekrarlıyordum.

Bir hafta sonra yanıt geldi. Katya mektubu Romeo ve Juliet’ten alıntılarla doldurmuştu neredeyse ve en sonunda da bana şunları yazmıştı:

‘Not: Bacaklarım konusunda arkadaşın Dimka’nın bilgisine başvurabilirsin, o bu konuda bana defalarca iltifat etmiştir. Aslına bakarsan, sen kötü kalpli bir insansın. Senin öfkelenmen benim hiç hoşuma gitmemiştir, öyleyse sen de bir tavus kuşuna benziyorsun (şaka.) Öperim. Katya’

Katya da artık çok ileri gidiyordu. Sevdiğim kızın bacakları konusunda rakibimin bilgisine başvuracaktım! Bir de ‘tavus kuşu’ diyor! Eh, iyi yani! ‘Othello’dan’ üç alıntı yaptım çabucak, bir dergiden ‘senin için, sevgilim!’ adlı bir şiir kestim ve mektuba ek olarak yazmaya oturdum. Katya’ya kendisinin boş yere havalara girdiğini yazdım. Eğer onu sevmişsem, bu hiç de kendisinin okulun en iyisi olduğu anlamına gelmiyordu. Düzgün olmayan bir fizik yapısı, dökülmeye yüz tutmuş saçlar, giyimindeki zevksizlik, tüm bunlar, Buz Prenses’in kusurlarının tam listesi dahi değildi.

Yanıt yıldırım hızıyla geldi. Mektupta gece kelebeklerine ilişkin formel bir şiir vardı, geriye kalanlarsa yedi okul defteri sayfası tutan ‘notlardı’. Bu ‘notları’ kötü kalpli, kaba, kana susamış ve aptal, çirkin bir insanın anatomi el kitabı olarak adlandırmak mümkündü. Bu çirkin de bendim. En sonunda ‘Öperim. Katya. “Acele yanıt ver” yazıyordu.

Tabii ki, ben de yıldırım hızıyla yanıt verdim. Tüm gücüm ve olanaklarımın kapasitesini zorlayarak.

Devamında yazışmalarımız çok canlandı. ‘Notlar’ mektubun Shakespeare’den alıntılar ve formel şiirlerden oluşan ilk ana metninden daha fazla yer tutmaya başlamıştı. Birbirimizi hiç tanımadığımız ka-

nısına vardık şaşkınlıkla. Anlaşılan, biz tipsiz, çirkin, aptal, gaddar ve adaletsizmişiz. Mektuplarımız daha kısa ve dili daha sert olmaya başlamıştı. Ve sonunda bir gece postacı Kostya amca bana telgraf getirdi (bu, yaşamımda bir ilkti). Telgrafta tek bir tümce vardı: 'Nefret ediyorum.'

Sabah derste izin alıp bir yanıt telgrafı yazdım: 'Dört kat nefret ediyorum...' Yanıtını da o akşam aldım: 'Kare kökü misli nefret ediyorum.'

Nefretin dördüncü aşaması, duygularımı ifade etmede yetersiz geldi bana. Gün boyu düşündüm ve sonunda şunları uydurdum: 'Uzay mesafesince nefret ediyorum.' Anlaşılan, telgraf gerekli etkiyi yapmış olmalıydı ki, bunu karşı tarafın suskunluğu izledi. Böylece, son sözü ben söylemiş oldum.

Enstitü giriş sınavlarına bir parça rahatlamış olarak gelmiştim. Dimka enstitüyü dışarıdan bitirmeye karar vermişti. Bir anda yükselişe geçti. Önce rakibime traktör ekibinin ekip başı yardımcılığı görevini verdiler, ardından da ekip başı oldu. Elbette kariyerini yarıda kesmek istemiyordu. Yoksa Dimka daha o zaman bir şeylerin kokusunu mu almıştı? Sonuçta, şöyle ya da böyle Dimka kalmış, ben gitmiştim. Geldiğimde ise artık çok geçti. Dimka Katya ile evlenmişti.

Bu tuhaftı ve saçmaydı, tam bir yıl boyunca bunu kabullene-medim, sonra ise, doğal olarak alıştım. Ve şimdi kendimi oldukça normal hissediyorum. Yalnızca işte rüzgârlı gecelerde garip çağrılar duyar gibi oluyorum. Sanki uzaklardan, çok uzaklardan birileri bana sesleniyor ve ben kimin çağırıldığını bir türlü anlayamıyorum. İşte o zaman beni bir mutluluk, bir hüznün kuşatıyor ve ben ağlamak, gülmek, gücüm yettiğinde koşmak, yerlerde sürünmek istiyorum. Ve ayrıca ben birdenbire doğayı anlamaya başladım; bir yaprağın titre-yişini, bir ağacın kabuğu altındaki özsuyunun devinimini, yanımdan geçen bir kuşun bakışını tüm benliğimle hissetme yetisi kazanmaya başladım. Yoksa bunlar Buz Prenses'in bana yüklediği bir artam mıydı? Onun Çingene olan dedesinin hipnoz yeteneği olduğu söylenir.

Yoksa... Tüm bunlar neyin alameti olabilir ki?

Cengizhan'ın torunu

Pazar günü dürtölerek uyandırıldım.

“Kalk! Vakti geldi” diye fısıldıyordu Kobzikov.

Daha çok erkendi.

Pencerenin önünde kırağı yemiş otlar uzanıyor, Marya'nın tence-re gürültüleri duyuluyordu.

“Biraz daha yatalım...”

Kobzikov endişeyle kollarını salladı.

“Zaten fazla uyuduk! Sen olayın önemini kavramış değilsin! Buluşma, tohum ekme makinesi icat etmeye benzemez!”

Hemen ardından veteriner hararetle çalışmaya başladı. Ütüsünü yaptı, sakal traşı oldu, birtakım kremler süründü ve her on dakikada bir mağazaya giderek tezgâhtarlara konyağın votka olmadığını ve yirmi dört saat satılabileceğini kanıtlamak için dil döktü.

Fazla geçmeden sonuçlarını gözlerimle gördüm. Veteriner, mahmur, saçları dağınık bir delikanlı görüntüsünden çıkıp, kent dışında yürüyüşe hazırlanan bir fabrikatörün oğluna dönüşüverdi. Genç Dundee benim dış görünüşümden memnun değildi.

“Sen bir Mısır firavunu mumyasına benziyorsun” dedi. “Ne bu saçlarının hali? Ya gömleğin? Bir top namlusundan çıkmış gibi. Traş olmuş! Aman tanrım! O ne traş öyle. Bir, iki, üç. Geride kocaman bir orman bırakmışsın! Gel kardeş buraya.”

Yarım saat sonra aynaya baktığımda kendimi tanıyamadım. Ne de şık, zarif bir tip olup çıkmıştım! Git istersen ‘Sağlık’ ya da ‘Emekçi Kadın’ dergisine kapak ol!

Bu görünüşüm Kobzikov'un da hoşuna gitmişti.

“Fena değil” dedi beni döndürerek. “Uygundur. Ama işte burnun birazcık daha uzun olsaydı.”

“Ben burnumdan memnunum. Çıkıyor muyuz yoksa?”

“Bekle. Bir şeyler daha yapmamız gerek...”

Vatslav çantasını karıştırmaya başladı ve oradan bir parça beyaz atlas çıkardı.

“Sen sarık sarmasını bilir misin?”

“Sarık mı?” dedim şaşırarak. “O ne işine yarayacak ki?”

“Her normal insan sarık sarmasını becerebilmelidir.”

“Bırak salaklığı! Gidelim!”

Ama Kobzikov başına atlası kendisi sarmaya koyuldu.

“Nasıl ama?”

“Gidiyor muyuz gitmiyor muyuz?”

“Bekle. Gel şimdi sende deneyelim.”

Ben daha ağzımı açmaya fırsat bulamadan veteriner sarığı kafama doladı.

“Harika! Tam bir Arap oldun! Prens soyundan gelen bir Bedevi.”

İlk defa o an içime bir kuşku düştü.

“Yani ben şimdi Arap oluyorum, öyle mi?”

“Ne var ki bunda?” diye homurdandı veteriner gözlerini kaçırarak. “Kim anlayacak ki?”

“Bu eğlence hoşuma gitmiyor.” Kobzikov telaşlandı.

“Fıravunun mummyası seni! Bu dahice bir fikir. Sen yem olacaksın sadece. Arkadaşı Arap olan birisine hangi kız dayanabilir? Yani kayığa bineceğiz bir süre ve sonra sen ortalıktan kaybolacaksın. Gerisini ben hallederim. Üstelik belli bir süre için.”

“Bu eğlence hoşuma gitmiyor. Beklenmedik sorunlar çıkabilir.”

“Kesinlikle hiçbir sorun çıkmaz! Bizim kentimizde Arap yok, ben bunu netleştirdim. Onların dilini de bilen yok. Ne riskin var ki? Tam tersine, hoş bir durum; herkesin ilgi odağı olacaksın. Hem sen bana söz verdin. Gennadiy Rıkov daima sözünü tutmuştur. Ancak şu burun... baksana, sana kartondan bir burun yapsak? Kısa kalkık burunlu Arap mı olur? Ha, bir de unutmadan... Sen Cengizhan'ın torunusun.”

“Dinle, Kobzikov,” dedim öfkeyle. “Yeter artık, yeter! Senin yalanlarına karnım tok. Tarihi dahi bilmiyorsun! Bir beşinci sınıf öğrencisi dahi, Cengizhan'ın Moğol olduğunu bilir.”

“Öyleyse Moğol olursun.”

“Moğollar sarık taşımaz,” dedim zafer kazanmış gibi. “Onlar tüylü şapka taşırlar.”

Kobzikov ensesini kaşdı.

“Hayır... tüylü şapka olmaz. Bütün espri sarıkta. Biliyor musun? Sen Araplaşmış Moğol olacaksın! Bu durumda Cengizhan’ın sarık takmış torunu oluyorsun! Bir taşla iki kuş vuracağız böylece.”

“Aptalsın sen...” diye başlamıştım ki birden Kim’in çoktan uyandığını ve gözleri yuvarlarından fırlamış olarak bizi izlediğini gördüm. Gözlerinde öyle bir şaşkınlık vardı ki, sanki rahmetli ninesini görmüştü.

“Baloya gidiyoruz...” dedim homurdanarak, sarığı çıkardım ve merdiven başına çıktım. Kobzikov peşimdeydi.

Gün, sıcak bir hava vaat ediyordu. Daha sabahın dokuzunda, güneş o kadar kızgındı ki, toprak, sandaletli ayaklarımı dahi yakıyordu. “Silahlı Güç” dahi kendisini kötü hissediyordu. Boğazına kadar kuma gömülmüş ve gagasını açmıştı.

Vatslav kum yığınının yaklaştı ve düşünceli düşünceli horozun hareketlerini izledi.

“Doğanın bağrında tavuk çorbası,” dedi, “dünyada bundan daha harika bir şey olabilir mi?”

Veteriner hızla çömelip horozu kumdan çekti, kafasını kanatlarının altına kısıtırıp sırt çantasına sokuşturuverdi.

“Çabuk gidelim!”

“Alçakça bir hareket,” dedim. “Cengizhan’ın torununun arkadaşı-na yakışmayan bir hareket.”

“Tamam! Bu konuyu daha sonra tartışırız.”

İl Tarım Sovyeti’nden kızla nehir kenarında buluştuk.

“Uff,” dedi Vatslav alınının terini silerek, “gördün mü, geldi, sen de benim kadınları tanımadığımı söylüyorsun.”

Kız uzun boylu, yapılıydı, hafif basmadan bir kıyafet giymişti ve kulaklarında omuzlarına kadar uzanan kocaman beyaz küpeler vardı. Gözlerini bana dikmişti.

“Tanıştırayım,” dedi Kobzikov neşeli bir sesle. “Benim çok iyi bir arkadaşım olan Adel ve benim çok iyi bir tanışım olan...”

“Muh... Muhammed,” diye mırıldandım ve kızardım.

“Soyadı da, şey...” dedi Yunan.

“El Cundi...”

“Rusça biliyor musunuz?” diye sordu Adel.

“Hayır, hayır” dedi Vatslav aceleyle. “Ama, dudak hareketlerini okuyabiliyor.”

“Ne komik tip...” Adel sıkılma nedir bilmeden tepeden tırnağa beni inceliyordu. “Sarık...”

“Bütün Araplar taşır sarığı.”

“Nereden çıktı bu?”

“‘Tarım makineleri fabrikasına staj yapmaya gelmiş.’

Kayığa bindik ve akıntı yönünde yukarı doğru ilerlemeye başladık.

Adel vücudunu kaplayan mayosunu sergilemek istercesine hemen kıyafetini çıkardı. Kusursuz bir vücudu vardı. İl Tarım Sovyeti Başkanı’nın kızı gözlerini hâlâ benden alamıyordu. Kendimi çok iğrenç hissediyordum.

Yolculuk boyunca tüm konuşmalar benim üzerimeydi, kıyafetime ilişkin tüm ayrıntılara girildi, vücut yapım a’dan z’ye ele alındı. Adel’in dikkatini daha çok benim kısa kalkık burnum çekti. Araplar da böyle bir burun var mıydı ki?

Vatslav bir fakir gibi kıvrıp duruyordu:

“Ben onların gazetelerini sözlüksüz okuyorum” diye yalan söylüyordu Kobzikov hiç utanmadan. “Kentte ben Arapların örf ve adetlerini bilen tek insanım. Kent Komitesi Sekreteri evime kadar gelerek bu arkadaşla eşlik etmem ricasında bulundu. Zamanım olmamasına rağmen, kabul etmek zorunda kaldım. Fena bir insan değil. Laf aramızda, Cengizhan’ın soyundan.”

“Cengizhan’ın mı?”

“Evet... hem de katıksız. Ataları ailevi nedenlerle Moğolistan’dan Arabistan’a gelmişler ve orada Araplaşmışlar.”

“Cengizhan’ın soyundan...” Adel’in gözleri, masal dinleyen bir çocuğun gözleri gibi büyümüştü. “Karakteri nasıl peki? Atası gibi savaşçı bir ruhu olmalı, değil mi?”

“Hayır, o sevimli ve sakin bir insan.”

Adel ağzı açık dinliyordu. Sarığın içinde sıcaklıyordum. Alnımdan ter damlacıkları süzülüyor ve İl Tarım Sovyeti Başkanı’nın kızının dizlerine düşüyordu.

“Pardon, madam” dedim mırıltıyla.

Kobzikov bir yandan gevezelik yapıyor, diğer yandan kürek çekiyor, ama yanıp tutuşan gözlerini benden ayırmıyordu: olur da ağızımdan Rusça çıkar diye korkuyordu. Çam tahtaları, sıcak kadın vücudu ve yosun kokusu alıyordum. Güneşin vurduğu nehir, dev bir balığın gövdesi gibi parılıyordu. Yanımızdan rüzgâr gibi geçen motorlu kayıktakiler gözlerini bize dikmişlerdi. Motorlu kayıklardan biri bize öyle bakakaldı ki, kıyıya çarptı ve yolcular suya düştü.

Şimdi bir yerlerde demir atmazsak, sıcaktan yanıp dumanlar çıkaracağımı hissettim nihayet. Su içmek istiyor gibi yaparak kayığın pupasına daldım ve Vatslav’ın kulağına fısıldadım:

“Dayanamıyorum... bitir şu işi...”

“Firavunun mumyası seni, kızı daha uzağa götürmem gerek!” diye fısıldadı Vatslav.

“Sarığı şimdi çıkaracağım.”

“Dene de gör! Boğarım seni!”

Yerime döndüm.

“Bu Muhammed,” dedi Kobzikov, “çok bağlandı bana. Nereye gidersem o da yanımda geliyor. Gerçek Arap atı vaat etti bana.”

“Ooo!” dedi Adel.

“Evet. Gelecek yaz eşimle birlikte Arabistan’a davet ediyor.”

“Siz evli misiniz yoksa?”

“Evlenme niyetim var. Ama, bir türlü uygun bir aday bulamıyorum.”

“Demeyin! Bizde o kadar çok iyi kız varken!”

“İyilerin neredeyse hepsinin erkek arkadaşı var.”

“Erkek arkadaş, henüz eş değildir ki!”

Don Juan’ın sözlerini nefretle dinliyor, bu aptalca serüvene razı olduğum ana lanet okuyordum.

Nehrin sağ kıyısında dallı budaklı yalnız bir meşe ağacı boy gösteriyordu. Meşenin dalları altında da simsiyah bir gölge. Hafif bir rüzgâr salkım saçak otları sallıyordu. Meşenin altında bir keçi otliyordu. Keçinin keyfinin yerinde olduğu taa uzaktan anlaşılıyordu.

Sabırım taşmıştı iyice:

“Bırr-bırr-bır,” dedim meşe ağacını göstererek. Kobzikov beni duymazdan geliyordu.

“Bırr-bırr-bır” diye yineledim inatla.

“Ne söylüyor o?” diye sordu Adel.

“Öylesine. Rusya’daki doğanın keyfini çıkarıyor!”

“Bırr-Bırr-bır-meşe,” dedim tehdit edercesine ve kayığın küreğine yapıştım.

“Galiba, meşeye tırmanmak istiyor. Ben artık Arapçayı anlamaya başlıyorum.”

“Hayır. Kürek çekmesine fırsat vermemi istiyor. Buyur, Mamıhed.”

Ben de tek bir laf etmeden kayıktan atlayıp yüzerek kıyıya kadar gittim.

“Hey, Mahmutin! Nereye?” Vatslav korkmuştu. “Geri gel!”

Kobzikov’u ağacın arkasına götürdüm ve:

“Toparlan artık! Anladın mı? Yoksa her şeyi açıklarım!” dedim.

Don Juan ağlamaklı oldu:

“Rica ediyorum. Birazcık daha sabret! Birazcık! Bütün iş bozulur yoksa. Hadi, otur. Ne kaybedersin? Şimdi horozu yiyeceğiz...”

Saatime baktım.

“Peki. Sana kırk dakika veriyorum.”

“Sen gerçek bir dostsun!”

Ağacın arkasından çıktık. Adel otların üzerine alacalı bir harmanı sermiş, bir derginin sayfalarını karıştırıyordu.

“Dostum Muhammed,” dedi Kobzikov pervasızca, “kuş etini çok sever. Şimdi bize Arap usulü bir horoz pişirecek.”

“Bırr-bırr-bır,” diye homurdandım hoşnutsuzca.

“Rus usulü daha mı iyi? Harika! Ben hemen şimdi!.. Siz ateşi yakın. Bir horoz şiş yapalım.”

Kobzikov eşyalarımızın olduğu kayığa koştu.

Adel’in bana diktiği mavi gözleri ateş atıyordu. Bu gidişle bana âşık olmasından korkuyordum. O zaman da Kobzikov beni öldürürdü.

“Siz Rusça bir kelime dahi bilmiyor musunuz?” diye sordu Adel.

“Hayır,” dedim.

İyi ki Kobzikov tam zamanında yetiştii, oldukça endişeliydi.

“Horozu çalmışlar!”

“Saçmalıyorsun!”

“Yemin ederim. Sırt çantası boş. Kayığın altını üstüne getirdim. İzi dahi yok.”

“Tilki olmalı.”

Bu, gerçeğe en yakın açıklamaydı.

Meşe ağacının altına battaniyeyi serdik, orta yerine de erzakları koyduk.

Konyak soğuktu: Kobzikov konyağı kayığın arkasındaki ipe boşuna asmamıştı.

Adel, yüzünü dahi kırıştırmaksızın sessizce içiyordu: ‘Güzel bir kancık’, diye geçiriyordum içimden komşumun yanmış omuzlarına kinle yan yan bakarak. ‘Sanki kent parkında alçıdan bir heykel. ‘Eğer Kobzikov bununla evlenmekten korkmuyorsa, çaresizliğinden olmalı.’

Her şey yenilip içildikten sonra Vatslav ve Adel çevreyi gezip do-laşmaya çıktılar. Başım şiddetle dönüyordu. Irmak, orman, gökyüzü belli belirsizdi, neredeyse gerçek değillerdi, ama aynı zamanda ya-kın ve anlaşılırlardı. Soyunup tek bir mayomla kaldım ve yüzükoyun kuma yattım.

Nedense kendimi hakarete uğramış sayıyordum ve sonunda karar verdim: ‘Şeytan kahretsin, ne düşünürlerse düşünsünler. Gidip orada öpüşecekler, ben de bu aptalca sarıkla bir put gibi oturmak zorundayım.’

Şimdi anımsıyorum da, o gün hiç yaşanmamış da bunu ben çok zaman önce bir kitapta okumuş ve neredeyse hepsi aklımdan çıkmış gibi geliyor bana. O gün benim belleğimde, sarı bir kumda kocaman bir güneş lekesi olarak kalmıştı. Çok fazla içtiğim açıktı, çünkü, yakı-cı kum ile soğuk suyun dışında bir şey hissetmiyordum. Sonra Kobzi-kov gelmişti galiba, bağırıp küfretmiş, ardından yeniden gelmiş beni dürtmüş, kutlamış, kahkahalarla gülmüştü.

“Sen şimdi İl Tarım Sovyeti’nin baş mühendisisin!” diye bağır-mıştı kulağıma...

Birilerinin dokunuşuyla kendime geldim. Akşamdı. Ormandan uzanan uzun gölgeler ırmaktan su içiyorlardı. Ayaklarımın ucunda ateş yanıyordu. Ateşin dumanı ormana gidiyordu ve sanki ağaçlar dizlerine kadar suyun içindeydi.

Yanıbaşımda Katya oturmuş saçlarımı okşuyordu.

Buz Prenses uyandığımı görmedi. Bikiniliydi. Kabarık bir sicim biçiminde toplanmış saçları, bronzlaşmış sırtına uzanmıştı.

Ağaçların tepelerinde bir yerlere bakıyordu. Çok yükseklerden bir uçak geçiyordu. Güneşin aydınlattığı ve eritilmiş bir altın parçası gibi parıldayan uçak simsiyah gökyüzünü ve yıldız kümelerini yararak ilerliyordu. Uçağın arkasında kuyruklu yıldız kümesi şeklinde kıpkı-zıl bir hat oluşmuştu. Duman, parıldayan bir izi yutarak uçağı kova-lıyor, uçak da sanki alay edercesine güneşi kanatlarına almış yükseğe, daha yükseğe tırmanıyordu.

Buz Prenses'in yüzünde hüznü ve akıllı bir ifade vardı. Ben kadınlar da böyle bir yüz ifadesi hiç görmedim... Onlar hep oynarlar çünkü.

"Nereden çıktın sen?"

Katya irkildi ve bana döndü.

"Homeros'ta bir sahneyi anımsar mısınız? Odysseas'i dalgalı kıyıya fırlatırlar ve orada onu Nausicaa bulur."

"Yanlış. O karısına gider."

"Evet," dedi Katya hüznü. "Senin tarih derslerin hep pekiyi idi."

Elimi kıyafetlerime uzattım.

"Gidiyor musun?"

"Evet."

"Biraz yüzsek birlikte?.."

"Hayır."

Sessizce giyindim. Kıyafetim nemli ve buruştu. Katya bana sırtı dönük oturuyordu.

"Hoşça kal!" dedim.

"Bekle, Gena..."

Ayağa kalktı ve gözlerimin içine bakmaya çabaladı. Bunu yapmak için boyu oldukça kısaydı. Alnı çeneme zar zor uzanıyordu.

"Dinle, Gena... Gel, yarın sabah erkenden seninle bir yerlere gidelim. Gün boyu... uzaklara, taa uzaklara... Yalnızca ikimiz... anlıyor musun, ikimiz baş başa. Güneş, kum, su ve biz... ve martılar..."

"Bizim oralarda martı olmaz."

"Sana patates kızartırım... Benim ne kadar lezzetli patates kızarttığımı bilirsin! Yüzeriz ve sen bana kitap okursun. Tüm gün içinde kitap da okunur değil mi? Daha sonra tarlalarda, kırağılar üzerinde... ve ay ışığı altında yalınayak yürürüz. Yarın ay çok güzel olmayı vaat ediyor..."

"Evet, evet... Bütün bunlar hoş. Ama, ya kocan ne der?"

Katya'nın dudakları titremeye başladı. Kıyafetini ve ayakkabılarını çabucak kaptı ve ırmak kıyısındaki patikada yürümeye koyuldu. Bir süre sonra sisin içinde gözden kayboldu.

Gücendi. Neden gücenir ki? Söylediklerim gerçek değil miydi? Gerçekten de kocası var.

Kız dediğin bir kez yanılır

“Ü-ürü-üüüü!”

Karyoladan fırladım ve pencereye baktım. ‘Silahlı Güç’, kulübesinin çatısında oturuyor ve boğazını patlatırcasına bağırıp yaygara koparıyordu.

“Bu şeytan nereden çıktı?” dedi Vatslav. “Yegoriç yeni bir horoz mu almış?”

“Hayır, aynı horoz galiba.”

Kobzikov başını pencereden sarkıttı ve aceleyle giyinmeye başladı.

“Hayır, hayır,” dedim. “Ona dokunamazsın artık! Anladın mı? Bunder bir kuş türüdür.”

“Ve galiba, çok lezzetli olmalı. Bırak beni!” Ama ben horoz avcısının dirseğini havluyla kıvırdım.

“Biz ona bir yaşam bağışlayacağız! Anladın mı? Ona dokunmaya çağına yemin et!”

“Ona parmağımla dokunmayacağıma...” dedi aceleyle plan erbabı Don Juan, “...ama baltayla dokunacağıma yemin ederim.”

Bütün gün keyfim çok yerindeydi: Kobzikov’un ‘şimdi İl Tarım Sovyeti’nin baş mühendisisin’ sözleri rüyama girmede. Bu defa veterinerin şansı vardı. Adel İl Tarım Sovyeti’nin Personel Müdürü’nün kıızıydı. Dün akşam Kobzikov ona evlilik teklifi yapmış ve belirsiz bir yanıt almış: “Bilmem ki... Babam ne der...” Bu konularda iyice pişkinleşmiş olan veterinerin düşüncesine göre, baba buna olumlu bakmalıydı.

Vatslav benden on ruble dilenerek Adel’in kalbine baskıyı sürdürmek için çıkıp gitti.

Acele etmesinin nedenini ‘zamanım yok’ diye açıkladı.

Kobzikov’un gitmesinden sonra Yegor Yegoriç elinde bir ‘Roche de dessert’ şişesi ve bütün bir sucukla çıkageldi.

“Konuşmamız gerek” dedi, “kapıyı kapat.”

Kapıya kancayı taktım. Yegor Yegoriç bardağa şarap koydu ve su-cuğu önüme uzattı.

“Tayinin çıktı mı?” diye sordu.

“Evet.”

“Nereye?”

“Uzaklara.”

“Baksana, sana danışmak istiyorum... Sen tarım mezunusun... Gazetelerde okudum: suda sebze yetiştirmenin mümkün olduğu doğru mu?”

“Nasıl desem” diye yanıtladım bir yandan da sucukla uğraşırken. “Böyle bir yöntem var. ‘Hidroponik tarım’ diyorlar. Su ve çelik kutular. Yıl boyunca domatesleri kutuların her iki tarafına yerleştirirsin. Nasıl oldu da birden tarım işi aklına düştü?”

“Böyle bir şey yapmayı koydum aklıma. Evimde yüz yirmi metre-kare tavan var. Bir çinko tekne alırım, su bağlarım, gün ışığı ayarlarım, bir de ısı. Buranın sakinlerine yazık, bazılarının küçük çocukları var, git de pazardan sebze al bakalım. Ama, burada yıl boyunca hem domates hem de salatalık olacak. Taze taze ye afiyetle.”

“Bu düşünce tabii ki çok iyi, ama tarım mühendisi ve tarım alanında bilgi olmadan bu işin altından kalkamazsın. Hidroponik tarım yöntemi çok hassastır.”

“Ben de işte bunu diyorum ya. Hadi, üstlen.”

“Ha ha ha! Tavanların makine işlerinden sorumlu mühendis mi?”

“Gülme. Seni üzmem. İyi maaş veririm ve kira vermeden de burada kalırsın... Yıl boyunca sebze. Kentte oturum izni de cabası.”

“Hayır, Yegoriç, beni bağışla. İkramın için sağ ol, seni bir şişe masrafa soktum, ama bağışla.”

Başkan şarabın geriye kalanını aldı ve eşikten:

“Yazık! Sen ciddi, olumlu bir gençsin, düzen bozan Kobzikov değilsin en azından. Seninle çalışabilirdik” dedi.

“Bırak bunları Yegoriç, sadede gelelim. Gülmekten karnım ağrıyor.”

Başkan gücendi. Bunu hiç beklemiyordu.

“Benim kendim için çabaladığımı mı düşünüyorsun? Ben o sebzeler için para dahi almayacağım!”

“Kuşkum yok, Yegoriç, ama konuyu kapat lütfen.”

“Onlar için çalışıyorsun, çalışıyorsun, yine de kötü oluyorsun,” diye tükürdü Yegor Yegoriç ve kapıyı çarpıp çıktı.

Ayrılmadan önce işlerini halletmeye giden Kim’in enstitüden gelişini sabırsızlıkla bekledim. Sebzeler konusunu açacaktım ona.

Ama Kaptan söylediklerime pek kulak asmadı.

“Aklını yitirmiş yoluk hindi,” diye fırçaladı beni samimi bir ifadeyle, “Asalak! Zamanım yok, yoksa onun kenti terk etmesi için çabalardım. Sen benim ne haberler getirdiğimi biliyor musun?”

“Ne haberi?”

“Tahmin et.”

“Tezimizi kabul edecekler ve bizi yüksek lisansa bırakacaklar.”

Kim şaşırmıştı:

“Nereden öğrendin? Doğrusu, yüksek lisansa bırakmıyorlar, ama diploma tezi vermemize izin verdiler.”

“Ne?!” Şimdi de şaşıрма sırası bendeydi.

“Evet. Evet. Hepsi Kretov’un işi. O diretti. ‘Yukarıdan’ aramışlar. Dekan, dişlerini gıcırdatarak razı olmuş, ama, galiba, bize bir oyun hazırlamaya karar vermiş olmalı. Kretov, hesaplarda tek bir hata dahi olmaması için her türlü oyuna hazır olunmasını söyledi. Git, Tina’yı al gel, gece gündüz çalışacağız.”

O gün sersemleyinceye kadar çalıştık. Ve iki ile ikiyi çarpıp altı sonucunu alınca Kim:

“Bırakalım. Yarın erkenden başlarız” dedi.

“Siz yine kafayı mı yediniz?” dedi Kobzikov odaya girerken. “Şu salakça tohum ekme makinenizden ayrılamıyorsunuz bir türlü.”

“Bu seni ilgilendirmez,” diye homurdandı Kim.

“Okuma salonunda çalışamaz mısınız? Ben artık nişanlıyım ve rahata, sağlam gıdaya ihtiyacım var. Anlaşıldı mı?”

“Sen gerçekten de nişanlandın mı?” diye sordum. Vatslav omuzlarını çekti.

“Bu da söz mü? Gen, bir dakika gelsene.”

Çardağa çıktık.

“Bugün dilekçemizi verdik,” diye fısıldadı veteriner.

“Eee?” dedim merakla. “Bu kadar çabuk mu?”

“Evet, kayınpederimdeydim. İş konusunda anlaştım. Tarım eğitimi konusunda çok fırça yediklerini, ama bizim için bir istisna yapacağını söylüyor. Beni büyük baş hayvanlar konusunda danışman olarak alıyor, seni de müfettiş olarak alacak.”

“Sen baş mühendis demiştin!”

“Bu şimdilik böyle, anladın mı! Mumya seni! Bir de hoşnut değilsin! Senin daha diploman yokken, o seni mühendis olarak nasıl alır?”

“Diploma olacak. Tez hazırlamamıza izin veriyorlar.”

“Diploma olursa, iş de olacak. Anladın mı! İşte böyle hareket edilmeli. Kim nereye gidiyor?”

“Kretov’a traktör şoförü olarak gidiyor.”

“Yazık. Bir traktörcü yukarıdakilerle hiçbir ilişki kuramaz. Eğer makineci olarak gitseydi, ona kendi imzanla her ay bir genelge gönderir ve karşılığını da verirdin. İşte böyle kardeş, hayatta böyle şeyler oluyor. Okulu birlikte bitirdiniz, biriniz yük taşıyor, diğeriniz de ona genelgeler döşeniyor... Artık diyebilirsin ki, Vatslav Kobzikov seni insan içine çıkardı, bunu hiç unutma...”

Tezi en son veren biz olduk. Pencereden mor bir akşam görüyorduk. ‘Domates soslu balık’ konservesinin cam kavanozundaki yase-

min çiçeği solmuştu. Komisyon üyeleri çaktırmadan saatlerine bakıyorlardı. Sadece Glibka bir türlü sakinleşemiyordu. Vızıldayan bir bombus arısı gibi etrafımızda dolanıp bahane üzerine bahane arıyordu. Kim'in yüzünden kocaman kocaman ter damlaları dökülüyordu ve gözleri bir ayyaşın gözleri gibi kızarmıştı.

En sonunda Glibka yorulmuş olacak ki, yarım yarım konuşarak sustu ve kendi koltuğuna dönüp tükürdü. Odadakiler rahat bir nefes aldılar.

"Kayıtlara girelim mi onları, Naum Zaharoviç?" diye sordu Kosarevskiy; bülteni tutan oydu.

"Kaydet! Kaydet! Sözümona 'hızlı' tohum ekme makinesi konusundaki sonuç raporları nerede peki?"

"Bize traktör verseydiniz, onlar da olurdu" diye ukalaca yanıt verdi Kim.

"Ah, traktör!" Dekan'ın nefesi kesilmişti. "En iyi traktörümü mahvettiniz ve kalkmış bir de laf sokuşturuyorsunuz! Sizi mahkemeye vermeliydik!"

Kretov yerinden kalktı ve:

"İzninizle. Ne de olsa ben bu arkadaşların diploma tezi yönetici-siydim... Çok basitçe ve hiç formüllere başvurmadan söyleyeceğim. Uçan tırmık çalışmayacaktır. Bize bağırın korkuluk da gerekmiyor. Zorunlu olmadıkça köyün köstebeklere de gereksinimi yok. Ama, hızlı tohum ekme makinesi gerekli. Hem de ne gerekli! Siz hiç ilkbaharda ekim sezonuna katıldınız mı Naum Zaharoviç?"

"Rica ederim, konu dahilinde konuşun!"

"Ben de zaten konuyla ilgili... Siz bilim adamı değilsiniz, Naum Zaharoviç!"

Kretov nedense eğilip selam verdi ve oturdu. Odada çıt çıkmıyordu. Nefesimi tutmuş bundan sonra olacakları bekliyordum. Dekanın gömleğinin yakasından koyu bir kızarıklık dökülüyordu, yanakları ise bembeyaz kesilmişti.

"Öğrenciler çıksın, lütfen!" dedi Glibka hırıldayarak.

Koridor karanlıktı. Kim ile pencerenin önüne oturduk. Tina yüzünü pencereye dönmüş avluya bakıyordu. Yarım saat boyunca tek kelime dahi etmedik.

Sonunda kapı açıldı ve Glibka şişkin el çantasını sürükleyerek önümüzden hızla geçti. Ardından komisyon üyeleri döküldüler. Kretov bize yaklaştı.

“Kutlarım sizi, mühendisler,” dedi.

Ve tam da bu sırada nerdeyse dişlerim birbirine vuracak kadar sevimsiz bir titremeye tutulduğumu fark ettim.

“Gidelim hadi, ne duruyorsunuz!” dedi Kretov.

Enstitünün koridorları boş ve uğultuluydu. Önümüzde çakmak çakmak gözleriyle bir kedi koşuyordu. Çıkışta, nöbetçi kadın başını masaya yaslamış uyuyordu. Omuzlarında ay ışığı rengi bir malzemeden dokunmuş şal vardı. Gökyüzü benek benek yıldızlarla kaplıydı.

“Ne harika bir gece, ama nöbetçi uyuyor” dedim.

Yol ayrımında durduk.

“Sen nereye?” diye sordum Kim’e.

“Dmitriy Alekseyeviç’in eşyalarını toplamasına yardım edeceğim. Yarın gidiyoruz.”

Kim’in gözlerini Tina’dan ayırmadığını fark ettim.

“Beni yolcu edecek misin?” diye sordu Tina’ya.

“Hayır... benim teyzem hastalandı.”

“Öyleyse... hoşça kal.”

“Güle güle!”

El sıkıştık.

“İşlerinizin gidişi hakkında yazın bana,” dedi Kretov.

“Peki Dmitriy Alekseyeviç...” Kim ile çıkıp gittiler.

Biz de Tina ile nehre indik.

Ilık bir rüzgâr ceketimi savuruyor, saçlarımı okşuyordu. Yine bu rüzgârlı gece... Sosnovka’da bahçelerin gürültüleri çok uzaklardan gelen top seslerini andırıyor, kurbağaların vakvaklamaları duyuluyordu.

Tina yanımda yürüyordu. Dar siyah elbisesi onu yapılı ve uzun boylu gösteriyordu. Kızıl saçlarını bir buğday demeti gibi sıkıca toplanmıştı.

Bir büfeden bir şişe şarap ve şeker bağlamaya yüz tutmuş bir çikolata aldım.

“Yegor Yegoriç bana iş teklif etti,” dedim. “Tavanda sebze yetiştirmemi istiyor. Maaşı dolgun.”

Tina susuyordu.

“Neden gülmüyorsun?”

“Hiç komik değil.”

Daha sonra sessizce yürüdük. Bir yolcu treni yolumuzu keserek gürültüyle geçiyordu.

Akıntıya karşı biraz yürüdük ve sallanan merdivenlerden on metrelik kuleye çıktık. Yapı, dizlerine kadar suya girmiş ve üşümüş bir devi andırıyordu. Sallanıyor ve hazine hazine gıcırdayıyordu. Buradan kentin gece manzarası harika görünüyordu. Milyonlarca ışık iç içe geçiyor ve fantastik bir motif oluşturuyordu. Işıklar kımıldıyor, bir yerden başka bir yere sürünüyor, sönüyor, yanıyor, renk değiştiriyor, orada, kentin içinde yaşayan insanların kuşku dahi duymadıkları ve yalnızca Tina ile benim bildiğim kendine özgü yaşamını sürdürüyordu. Daha ötesi, bu ışık kalabalığı demetinin ardı karanlık ve gizemliydi. Orada parlak-beyaz bir şey kuralsızca kımıldıyordu. Bir çağrı duyuluyordu belirsizliklerden.

Şişeyi başımıza dikerek içtik şarabı, bitirince de aşağıya fırlattık. Nehir şişeyi aç gözlü bir hıçkırıkla yuttu.

“Geleceğine,” dedi Tina. “Belki de birkaç yıl sonra içkiyi altın kadehlerden içeceksin. İstedğin her şeyi elde edersin. Siz erkekler bunu yapabilirsiniz. Daha çocukluktan başlayarak sizi kahraman olarsınız diye yetiştiriyorlar.”

“Ya sizi?”

“Bizi de kocaya vermek için. Bu bizim yaşam denen oyundaki tek kozumuz. Koca aramanın ne zor zanaat olduğunu düşünebiliyor

musun? Siz danslarda, sağı sola devinen, göz koyan, aptalca sözleri tatlı tatlı konuşan, gülen, neşeli yaratıklar görüyorsunuz, ama bunu yüzlerce kez yinelemenin ne kadar ağır olduğunu bilmiyorsunuz. Yapacağın tek bir hata tüm yaşamına mal olabiliyor. Erkekle dans edeceğin o on dakika içinde onu tamamen anlaman, içini okuman gerekiyor... Derler ya, mayıncı bir kez yanılır. Kız ise..."

Nedense Tina'nın açıksözlülüğü bana tatsız gelmişti.

"Sus," dedim.

Ama, içilen şarap Tina'ya yapmıştı yapacağını.

"Evet. Tırnağın dahi olamayacak bir su samuru seni paçandan yakalar, sen de onu ilahlaştırırsın. Seni elimden kaçırdığıma pişmanım. Ama, şimdi... Duyuyor musun? Ya benimle evlen ya da bu kuleden kendimi atarım!"

Tina kulenin kıyısına geldi ve aşağıya baktı. Rüzgâr onun tüm hatlarını ortaya seriyordu. Ahşap kirişler sallanıyor, gıcırđıyordu.

"Atamazsın," dedim alayla.

"Sen öyle mi düşünüyorsun?"

Tina zifiri karanlıktaki uçurumun üzerine daha da eğildi.

"Öyle mi düşünüyorsun?" diye yineledi fısıltıyla, uzaklara, çok uzaklara bakarak, nehir onu âdeta kendine çekiyordu.

Kolundan yakaladım.

"Aptallaşma! Sarhoşsun sen."

"Bırak beni!"

Tina bir adım daha ilerledi ve birden çığlık attı. Vücudu gözlerimin önünde bir an için belirdi ve kayıplara karıştı. Aşağıdan boğuk bir çırpıntı sesi geldi.

Kule hazin hazin gıcırđıyordu. Kulağımın dibinde bir sivrisinek vızıldıyordu. Ve birden kendime acıma ve aynı zamanda hayranlık duygusuna kapılıp kulenin kıyısına yaklaştım ve baş aşağı boşluğa atladım.

On beş dakika sonra, kıyıda ıpslak duruyorduk. Tina bir ağlıyor bir gülüyordu.

“Ayağım kaydı sadece. Ayağım kaydı sadece,” diye yineledi.

Sonra daha da kötüleşti.

Pantolonumu çıkarıp sıktım. Ilık bir rüzgâr esiyordu ve o rüzgâr hep bir çağrıyı haber veriyordu. Kentin ışıkları yıldızlarla karışarak parılıyordu. Yanıbaşımnda nehir endişeyle kımıldıyordu.

Birden titredim. Birileri duyulur duyulmaz bir sesle beni çağırıyordu: Rüzgâr ‘Ge-n-n-a... Ge-n-n-a...’ diye fısıldıyordu vücudumu yalayarak. Beklenmedik bir mutluluk tüm benliğimi kuşattı, binlerce hışırdayan iğne sapladı benliğime. Özgürdüm artık. Diplomamı almıştım. Yarın senin peşine düşeceğim. Kimsin sen, rüzgârlı gecelerde beni çağıran bilinmez?

Giyindiğimde Tina yanıma geldi ve ellerini omuzuma koydu.

“Ya şimdi ne olacak?” diye sordu karanlıkta gözlerimin içine bakmaya çalışarak.

“Değişen bir şey yok, Tinok,” dedim. “Senin... ayağın kaydı zaten.”

Tina ellerini omuzumdan çekti.

“Gidelim,” dedi birdenbire tiz ve hırıldayan bir sesle. “Üşüyorum.”

İlk ışıklara gelince vedalaştık. Arkadaşımanın kız arkadaşını bir daha hiç görmeyeceğimi biliyordum.

“Hoşça kal, Tinok,” dedim içimde bir rahatlamayla. “Her şeyin böyle olmasına üzıldüm..”

“Hoşça kal, Gena. Sana başarılar dilerim.” Tina parmak uçlarına basarak yükseldi ve dikkatlice alnımdan öptü. “Sen de bana başarı dile.”

“Sana taa gökyüzüne kadar uzanan kocaman kocaman başarılar diliyorum... Nereye gideceksin?”

“Bilmiyorum... Henüz karar vermedim. Şimdilik Yegoriç’in yanında sebze yetiştireceğim.”

Sözlerinde acı bir ironinin dışavurumu var gibi geldi bana.

Omuzlarından tutup kendime doğru çektim ve ışığın altında bir süre böylece durduk. Sonra, ardıma bakmadan yürüdüm. Bir hüzün

vardı içimde, ama yüreğimin en dibinde henüz yanıp tutuşmamış bir mutluluk köşeciği duruyordu.

Eve döndüğümde gece sona ermek üzereydi. Veterinerin karyolası boştu, diplomayı aldıktan bu yana geçen üç gün boyunca eve uğramamıştı. Odamızı garip, ağır ve keskin bir koku kaplamıştı. Lambayı yaktım ve başucumdaki komodinde bir siyah gül buketi gördüm.

Yeraltından gelen ses

Tren akşam geldi. Valizimi alıp perona çıktım. Valizim ağırdı: Annem valizimin her köşesini kavanozlar, torbalar ve poşetlerle tepe tepe doldurmayı becermişti. Valizin kapağına babamın kocaman bir portresi ve bir halı iştirilmişti. Bu, yeni daire içindi: İl Tarım Sovyeti'nin baş mühendisi yurtta uzun süre kalacak değildi ya! Kobzikov'un işleri nasıldı acaba? İki ay boyunca yeni yerine artık tamamen alışmış ve herkese olanca hızıyla danışmanlık hizmeti veriyor olmalıydı. Ben anneme giderken veterinerin işleri harika gidiyordu. Müstakbel kayınpederiyle, galiba, ortak dil bulmuştu. İnşaata uğrayıp bir göz atmak gerekirdi. Bana daire verecekleri binanın inşaatında önemli bir ilerleme var mıydı? Yoksa, önce Kobzikov'a mı gitseydim? Geçici olarak kayınpederinde kalacağını söylemişti.

Hayır, öncelikle eve bakmalıyım.

Yağmur başladı başlayacak. Bir şelale suyunun artıkları gibi incecik yağmur kaldırımlara bir sis gibi yayılıyor, erkenden yakılmış fenerlerin üzerini bir tül bent gibi kaplıyordu. Zaman zaman çok katlı evlerin çatılarından rüzgâr kopuyor ve işte o sırada da sokakta beyaz bir kasırga hızla giden tramvayı kovalıyordu.

Sokaklar boş ve somurtkandı. 'Sıcak Börek' yazılı el arabalarının üzerindeki göbekli tentelerde su birikintileri oluşmuştu. Su geçirmez yağmurluğu içindeki bir polis parçalanmış bir gazeteyi okuyordu. Karşı tarafta yoldan geçen bir taşıtın bıraktığı çamur izlerine benzeyen kargalar ağaçların dallarını eğerek oturuyorlardı.

Botlarım hemen ıslandı. Su saçlarımdan akıp ensemden içeri sızıyordu. Çok uzakta bir yerde beyaz şapkalı bir kız bir taşın üzerinde ve göz kamaştıran güneşten gözlerini kısarak okyanusun uzaklarına bakıyordu. Tuzlu, iyot kokan rüzgâr yüzüne ve bacaklarına bir köpük gibi vuruyor, biçimli, güneş yanığı vücudunu okşuyordu. Bir vapurun zor fark edilir dumanı ufukta asılıydı. "Tasarruf sandığında para biriktirdim..." Kız beni bekliyordu.

Yakında. Çok yakında. Sabırlı ol. Seni mutlaka bulacağım!.. Gü-lümserken su birikintisine bastım.

Açık kanalizasyon kapağından bir kafa çıktı. Pislik içinde bir deli-kanlı yağmurlu havayı hırsla içine çekti.

“Hey, insanoğlu! Sigaran var mı?”

“Sigara içmiyorum.”

Delikanlı birden neşeyle haykırdı:

“Dursana. Rıkov’dan başkası değil bu!”

Kir pas içindeki surata şaşkınlıkla baktım.

“Tanıyamadın mı? Sen de çok çabuk havalandın! Kolhoz makine uzmanı mı oldun? Ya da kolhoz başkanı mı yoksa?”

Onu bir yerlerden çıkaracaktım ama. Kobzikov mu yoksa? Elbette o, ya! Kirli bir tulum giymiş, elinde İngiliz anahtarıyla veteriner, ka-nalizasyon kapağında pis pis sırtıyordu.

“Burada ne yapıyorsun?” diye sordum şaşkınlığımı üzerimden at-tıktan sonra.

“Görmüyor musun? Kanalizasyonu onarıyorum. Boru kopmuş.”

“Gevezeliği bırak. Neden buraya girdin? Neden işte değilsin?”

“Şimdi her şeyi anlatacağım.” Kobzikov kapağın üzerine eğilip bağırdı: “Pahomıç! İş sen tamamla! Arkadaşıma rastladım! Otuz yıl oldu görüşmeyeli!”

“Anlatsana! Ne oldu?” Zooloji teknisyenine baktım endişeyle.

“Evde anlatacağım. Öykü çok uzun.”

“Şimdi nerede kalıyorsun?”

“Yegoriç’ta.”

“Nasıl olur?..”

“Sabret. Her şeyi öğreneceksin.”

Sokağımızda yine eskisi gibi içinde yürünemeyecek bir çamur vardı. Sarı kilden oluşan seller şarıldayarak nehre akıyordu. Yegor Ye-goriç’in kulübesinin olduğu yerin yanında şaşırarak durdum. Kulübe

yoktu. Benden üç metre uzakta, yeni, boyanmamış tahtadan iki metrelik bir çit yükseliyordu. Tahtalar, herhangi bir şatonun duvarlarının dışları gibi yukarıya doğru sivriliyordu; yukarıya tel örgü sarılmıştı.

Şaşırmıştım. Ya Başkan aklını yitirmiş ya da “Nuh’un Gemisi”nin yerine askerî tesis kurulmuş olmalıydı.

Kobzikov yeni kapıyı ayaklarıyla itti. Adım sesleri duyulana kadar çok fazla zaman geçti. Kapı gıcırtyla açıldı.

“Kim o?”

“Misafirlerini kabul et, kral!”

“Kimleri görüyorum!” Yegor Yegoriç koşuşturmaya başladı.

Kulübeden, horozun malikânesinden bir enik fırladı ve keskin çığlıklar atarak havladı. Demek ki, Yegoriç köpek edinmişti.

Sundurma yeni tahtadandı. Evde bir şeyler olmuştu.

Ama ‘bizim’ odamızda beni daha başka şeyler de bekliyordu. Girer girmez yerimde dondum kaldım. Bir kontesin odasında duruyordum. Duvarlar altın rengi kesintileri olan mavi renge boyanmıştı, pencerelerde tül perdeler vardı, döşeme bir ayna gibi parıltıyordu. Kenarları dantel örgülü yorganın altında ayağında botlarıyla Mar-ya’nın kocası İvan yatıyordu ve sararmış bir gazete okuyordu.

“Aman tanrım, sizi hangi rüzgâr attı!”

On beş dakika sonra ‘Amatör Kuban’ şişesi başındaydık dördümüz. Vatslav hüzün verici öyküsünü anlatıyordu.

“Bana bir takım elbise, bir fötr şapka aldılar. Ah, Gena, ne şapkaydı o: yumuşak, sıcacık! Kedi gibi de şefkatli! Başıma geçirip yürüyordum, bana öyle sokuluyor, öyle sokuluyordu ki sanki mırıldanıyordu. Bana bir de naylon gömlek aldılar. Gena, sen hiç naylon gömlek giymedin mi? İşte ben böyle bir gömleği dört gün boyunca giydim. Ayrıca bana yün bir kaşkol aldılar. Bir güneyli gibi ateşli, bir el çantası gibi kalındı. Gena, yine bana kovboy tarzı botlar ve kalın kauçuk tabanlı spor ayakkabılar aldılar. İngiliz malı court. Yürürken onlar hurç-hurç-hurç ses veriyor, yani kendi dilinde, İngilizce olarak. Ve ayrıca, kardeşler, patiska Japon mendillerine sümkürüyordum. Evet... Aldıklarının hepsini sayamam ki!”

Kobzikov başını avuçları içine alıp düşüncelere daldı.

Biz susuyorduk. Odadan yalnızca şapırtı sesleri geliyordu.

“Sadede gelelim,” dedim.

Gözleri yaşarmıştı. “Konyak içinde üvez içiriyorlardı. Gena, her gün kaz yiyor, ‘Kazbek’ sigarası içiyor, akşamları da caddede ‘Moskviç’ otomobiliyle dolaşıyordum. Ve tüm bu tatlı yaşam pazartesinden perşembeye kadar sürdü. Cuma günü ise, Gena, şapkamı ve naylon gömleğimi elimden aldılar. Ve ben yeniden bir şahin gibi çıplak ve bir rüzgâr gibi özgür oldum.”

Kötü bir önseziden olacak, bir an için kalbim durdu.

“Yani sen evlenmedin mi?” diye sordum bitkin bir sesle.

“Hayır.”

“Ve İl Tarım Sovyeti’nde çalışmıyor musun?”

“Hayır.”

“Neden ama, neden? Yine ne halt ettin?” diye bağırdım.

“Öyle oldu işte, Gena. Bana bağırma, lütfen, moralim zaten bozuk.”

“Tükürürüm senin moraline!”

“Peki... dinle öyleyse...”

Vatslav Kobzikov’un şefkatli şapkasının, naylon gömleğinin, kalın kauçuk tabanlı konuşan İngiliz botlarının, patiskadan Japon mendillerinin ve diğer erkek kozmetik malzemelerinin geri alınışının öyküsüdür

Vatslav Kobzikov’a göre, bu konuda da karşısına o uğursuz kör talihi çıkmıştı. Çünkü, tüm bu hikâyede budalalık yeniden doruğa çıkmıştı.

Kavga Evlendirme Dairesi’nde imza öncesinde çıkmış. Cuma sabahı Vatslav ve Adel’in imza atmaları gerekiyormuş, ama Perşembe akşamı kavga etmişler.

Saçma bir şey yüzünden kavgâ etmişler. Adel'in annesi Rozalina İosifovna yeni evlenecekler için yatak odasının onarımını yaptırmış. Yatak odasını modern bir tarzda döşemişler. Bu tarzın ne olduğunu Vatslav Kobzikov hâlâ tam olarak anlayabilmiş değil.

Örneğin, kedinin kuyruğunu traş edip boynuna da bir madalya takmışlar ve kedi artık modern tarzdaymış. Artık kediyi eline alamaz, sofra artıklarıyla besleyemez ve fare avlamaya zorlayamazmışsın.

Ya da şöyle bir örnek: Öğle yemeğinin modern tarzda olması için mümkün olduğunca rahat davranmak, avurtlarını yüksek sesle şa-pırdatmak, fıkralar anlatmak, sözcükleri tane tane konuşmak gerek-miş.

Kobzikov'a sık, ithal mallar giydirmişlerse de, sol elinin serçe par-mağını doğru tutamıyormuş. Serçe parmağını 30-35 derece açıyla bükerek tutmak gerekirken, Vatslav 10-15 derece açının üzerine çı-kamıyormuş.

Tüm İsayenko ailesi modern tarzla iç içeymiş. Bunun başlıca yasa koyucusu da Rozalina İosifovna imiş. Günlerini 'modern' arayışı içinde mağazalarda geçiriyormuş. Onun ifadelerine bakılırsa, bu eş-yalar kendisine ömür boyu gerekmiyormuş, her şeyi Lev Borisoviç ve onun kızı uğruna yapıyormuş, yeter ki, onlar 'insanların gözlerine bakmaktan utanmasınlar'mış.

Lev Borisoviç de kendisini bu tarza kaptırmış. Meğer, modern olmak yalnızca eşyalarla sınırlı değilmiş, yönetim biçimine, üretime de bulaşvermiş. Lev Borisoviç evine gelenlerle kaba-basit ifadelerle konuşuyor, votka ikram ediyor ve: 'kardeşim benim' ve 'iki elin kanda da olsa, yap' ifadelerini telaffuz ediyormuş.

Yatak odasının eşyaları İsayenko ailesini çok fazla enerji harcama-sına yola açmış. Sonsuzcasına eşyalar getirilip götürülmüş, tabloların biri çıkarılıp diğeri asılmış. Odada değil yatmak, oturmaya dahi yer kalmamış. Tam Kobzikov odada Tarzanvari dolaşmaya alışmışken tüm eşyalar çıkarılmış, tablolar indirilmiş. Yalnızca karyola, iki sandalye ve bir masa kalmış. Rozalina İosifovna, birtakım eksiklikleri olsa da bu-nun modern tarzda bir yatak odası olduğunu ilan edivermiş.

“Buraya şöyle, nasıl desem...” Rozalina İosifovna belirsiz bir jest yaparak “mükemmel, sıra dışı, hissedilebilir bir şeyler gerek...” diyormuş.

Vatslav Kobzikov yatak odasında birçok şeyin eksik olduğunu düşünüyormuş, ama sağduyulu davranıp susuyormuş, çünkü bu modern tarz konusunda pot kırmaktan çekiniyormuş. Veteriner büyük baş hayvanlar konusunda danışmanlık koltuğu uğruna her şeye katlanmaya karar vermiş.

İsayenko ailesi bu ‘şöyle bir şeyi’ aktif olarak aramaya koyulmuş. Rozalina İosifovna bu uğurda iki yüz otuz gram dahi vermiş. Artık daireye gelip gidenlerin ardı arkası kesilmiyormuş. Yatak odasına, gelin ve damat adayına bakıyorlar ve öğütler birbirini izliyormuş. Lev Borisoviç de uzmanlar getirmiş, ama o gizemli ‘bir şey’ hâlâ tespit edilememiş.

Nihayet, perşembe akşamı yemekte Rozalina İosifovna gizemli görünümüyle yatak odasının eşyalarının artık tamamlandığını ilan etmiş. Bugün tam bir rastlantı sonucu bir tanıdığından korkunç pahalı bir fiyata ithal süslü yapışkan sinek avlama mantarı almış. Masa üzerine düzensiz bir şekilde koyularak estetik bir görünüm oluşturan mantarlar çok etkileyici görünüyorlar ve yatak odasında modern stile nihai şeklini veriyorlarmış.

Doğal olarak, herkes ‘vay beee!!!’ nidalarıyla masalarından fırlayıp sinek avlama mantarını görmek için yatak odasına koşmuşlar. Yerde oturup kalan tek kişi, sandalyesine âdeta yapışmış görüntüsü veren Vatslav Kobzikov’muş. Bunun nedeni de, Kobzikov’un bu süs mantarlarını daha beş dakika önce yemiş olmasıymış. Veteriner akşam eve gelir gelmez masanın üzerinde rengârenk güzel nesneler görmüş. İngilizceyi beşinci sınıf düzeyinde anladığı için, doğal olarak, mantarların üzerindeki yazıları anlamamış ve Adel’in kendisine ithal çikolatalar aldığını düşünerek süslü mantarları yemiş.

Rozalina İosifovna yemek odasına öfkeden kudurmuş olarak dönmüş.

“Bu sizin işiniz mi, Vatslav Timoseyeviç?” diye sormuş titreyen sesiyle.

“Onlar odadaki uyumu bozuyorlardı,” diye homurdanmış Vatslav. “Ben de yedim.”

“Yediniz mi?!” Rozalina İosifovna dehşete kapılmış. “Süs mantarlarını?!”

“Onların hiçbir yararı yoktu,” diye üste çıkmaya çalışıyormuş Kobzikov. “Odanın görüntüsünü bozuyorlardı.”

“Süs mantarları, görüntüyü bozuyorlardı!” diye bağırarak Rozalina İosifovna. “Sizin hiçbir şeyden anladığınız yok! Leva! Senin damadın...”

Lev Borisoviç yataktan fırlayıp tıpkı bir yaban kirpisine bakar gibi gözlerini Kobzikov’a dikmiş.

“Aslına bakarsan, sen, kardeş... yold... hoş... değil...” demiş.

“Siz çok şey biliyorsunuz,” diye sözünü kesmiş Kobzikov. “Saçma bir şey uydurdunuz ve bir Mısır fıravunu mumyası gibi ona yapıştınız!”

Vatslav bunu söylememeliydi işte. Mat bir solgunluk Rozalina İosifovna’nın yanağına oturmuş. İş onun zevkini küçümsemeye varınca, ailenin annesinin kalbi taşlaşmış.

“Anlaşılan, siz cahil ve kabasınız da” çıkarımını yapmış kayınvalide. Ama Vatslav artık gemi azıya almış.

“Eğitilmiş bir insan kaba olabilir mi hiç?”

“Siz üstelik edepsiz espriler de yapıyorsunuz!”

“Siz de acımasız bir moderncisiniz. Benim derhal acil servise yetiştirilmem gerek, siz de tutmuş saçma diyorsunuz!”

“Leva! Leva! Damadın küstahın ta kendisi!”

“Hımmm... kardeş sen şunu... gerçekten de fazlaca ukalasın...”

“Siz bir paçavrasınız!”

Rozalina İosifovna histeri nöbetine kapılmış. Adel de. Vatslav korkmuş. Özür dilemeye başlamış, hatta onların önünde diz çökmeye yeltenmiş, ama artık ne yapsa boşunaymış. Elinden tüm eşyaları alıp kapıyı göstermişler.

“Doğruyu söylemek gerekirse” demiş Kobzikov İsayenkoların evini terk ederken, “zaten sizin aileniz daha baştan hoşuma gitmemişti. Kahrolası modernistler! Benim derdim, bir işe yerleşmekti.”

Vatslav son sözlerini söylediğine üzülmüştü. Barışabilirler miydi acaba? Şu aptalca süs mantarlarını gidip bir yerlerden alabilirdi...

“İflah olmaz obur,” dedim, veteriner öyküsünü bitirdiğinde.

“Şeytan kahretsin senin süs mantarlarını! Ya şimdi ben ne yapacağım? Senin kafanı mı koparmalı? Ben ne yapacağım ya? Yaşamımı mahvettin!”

“Ne mi yapmalı? Kobzikov’un peşini bırakma. Aradan birkaç gün geçecek ve tezgâh üretim fabrikasında çalışacaksın. Şimdi bu işi Marya’nın İvan’ı, yani Gloriya’nın İvan’ı kıvırır. Çok yakında fabrika müdürünün kızıyla evlenecek.”

“Sen kör müsün yoksa? Marya nerede?”

“Marya tu kaka. Onu kovduk. Gloriya peşinde dönerken Marya’yı ne yapacak o? Harika bir kariyer yapacak. Vanyuşa şimdi usta. Anladın mı?”

“Tüm bunlar senin bir şakan mı?” diye tahmin yürüttüm.

“Beni aldattı” dedi Gloriya’nın İvan’ı. Kobzikov çaktırmadan bana göz kırptı.

“Beni aldattı, bu açık. Biçki dikiş kursu. Ha-ha-ha!”

“İçelim bir daha!” dedi çiçeği burnunda usta asık suratla.

“Gena...” Kobzikov saf mavi gözleriyle baktı bana.

Elim pantolonumun cebine gitti ve masaya on ruble attım. Kobzikov parayı özensizce Başkan’a uzattı.

“Hepsiyle al, Yegoriç.”

Yegoriç kapıya yöneldi alalecele. Bu sırada onun dış görünüşündeki değişiklikler dikkatimi çekti. Başkan son moda giyinmişti. Dar pantolon, kırmızı gömlek, sivri burunlu siyah ayakkabı. Saçlarını modaya uygun kestirmişti.

“Ne demek oluyor bu?” dedim Kobzikov’a. “Duvar, köpek, Yegor Yegoriç’in gençleşmesi? Siz burada aklınızı mı yitirdiniz?”

“Uy-gar-lık!” dedi veteriner esrarlı bir ifadeyle. “Zamanın ruhu. Misyonerler halka iniyor.”

“O bunları bilmiyor mu?” dedi kendine gelen Gloriya’nın İvanı.

“Hayır. Söyleme. Ona sürpriz yapacağız. Ama, korkarım nutku tutulur.”

Arkadaşlarıma dikkatlice baktım. Suratları kıpkırmızı ve gizemliydi.

“Neyse, canınız cehenneme! Sürpriz ise sürpriz olarak kalsın. Anlatsana, nerede çalışıyorsun, nasıl yaşıyorsun?”

“Bir kanalizasyon onarım tesviyecisinin yanında çırak olarak çalışıyorum.”

“Ne olarak?” dedim kahkahayla.

“Tesviyeci çırağı,” Kobzikov biraz gücenmişti. “Ne var bunda?”

“Maskaralığı bırak,” dedim. “Diploma ne işe yarıyor?”

Veteriner gözlerini bana dikti.

“Sen Neptün’den mi geldin? Hiçbir diplomam yok. İnanmıyorum musun? Git personel işlerine sor. Orta öğretimin ilk altı sınıfını bitirdim. Komsomol aktivisti her gün okuma yolunda ilerlememizi ajite ediyor. Şimdi harıl harıl çalışıyorum, beşinci kategori için sınav vermek istiyorum. İşte böyle, kardeş!”

Beynimden vurulmuşu döndüm.

“Peki. Peki sen neden özellikle tesviyeci çırağı oldun, hem de kanalizasyon tesviyecisinin? Sen yolunu mu şaşırdın? Başka iş mi yoktu?”

Kobzikov kafasını salladı:

“Ah, Gena, Gena! Sen işin farkında değilsin. Bizim diplomalarımızla hiçbir yere giremezsin. Her yerde yanıt aynıdır: ‘Biz sizi alırdık, ama sizin göreviniz tarımı kaldırmaktır.’ Komsomol kent komitesi ‘mesleğini icra et’ sloganıyla baskınlar düzenliyor. Ellerine geçirdiklerine fırça atıyorlar. Ellerine geçiremediklerine de...”

“Vicdanına vicdanına vuruyorlar. Bir bakıyorsun, pişman olmuşsun, ağlıyorsun... Başkalarına bakılırsa ben iyi bir işe yerleştim. Yeraltındayım. İstedğin zaman hemen bulamazsın. Kentte, tıpkı benim gibi, dürüst epeyce arkadaş var. Kimisi garson, kimisi kondüktör, kimi de kapıcı oldu. Bizim dönemimizde otuz iki kişi mezun oldu.”

“Bu sağlam bilgileri nereden aldın?”

“Kimseye söylemeyeceksin! Yemin et!”

“Peki peki!”

“Neyse, sana anlatabilirim. Biz bir dernek kurduk. Adı ‘Kentli Mantarlar Derneği’. Kısa adı KMD. Bir gazetede kentte kalanları konu alan ‘Kentli Mantarlar’ adlı bir makale vardı. Sağlam bir makaleydi. Düşünsene, tertemiz bir asfalt ve asfaltta kentli mantarlar familyası. Şeytanlar, verimli çernezyomda olacakları yerde, asfaltta büyüyorlar. O kadar güzel yazılmıştı ki, kendimi gerçekten de bir mantar gibi hissettim. Aslına bakarsan, durumumuz kötüydü. Beş parasızız, her yerden kovuyorlar. Kemerini daha da sıkıyorsun, karnın guruldamasın diye beş bardak soda içiyorsun, uyumak için parkta bir banka uzanıyorsun. Bir de bakıyorsun ki, daha bir gün geçmeden mantarlardan biri açlığa dayanamayıp dilenmeye çıktı.

Daha sonra ise şansımız yaver gitti. Mantarlardan birisi kentli bir kızla evlendi. Kız zengin çıktı, mağazada satış elemanı olarak çalışıyordu. İşte o zaman bolluk dönemi başladı! Zaman oluyor, onun bahçesinde yatıyoruz ve tavşanlar gibi kapuska yiyoruz. Karısı işe gider gitmez, elinde cüzdan bize koşuyor ve neyi varsa ikram ediyor. Lezzetli yiyecekler getirdiği oluyordu. Anımsıyorum, bir defasında tavuk budu kemiği nasip oldu. İyi zamanlardı...

Ve işte bu evli mantar benim nişanlı damat adayları topluluğu kurmama esin kaynağı oldu. Herkes bir kişiye eş arıyor, ama sonradan bir süre için derneğe vergi ödüyor. Böylece birkaç kişinin işini yoluna koyduk ve gördük ki, eğer üst düzey yetkililerin kızlarıyla evlenirsek, işleri yoluna koyabiliriz. Ne de olsa, damadın amiri onu mutlaka bir işe yerleştirir, damat da diğerlerine yardım eder. Akıllıca değil mi?”

“Fena değil.”

“İşte Şimdi de Őansa yakın duran kişi İvan. Sanayi Bۆlümü’nün amiri kendisi.”

“Sizde daha başka bۆlmler var mı?”

“Tabii ki! Hem bۆlmler var hem de üyelik aidatı. Hem yönetim kurulu.”

“Yönetim Kurulu Başkanı kim peki?”

Kobzikov mütevazı bir Şekilde gözlerini yere indirdi.

“Kutlarım,” dedim. “Baş döndürücü bir kariyer yapmıŐın.”

Ama, veteriner ironiyi anlamadı.

“Oy birliğiyle seçildim,” dedi kendinden emin bir tavırla. “Aylığım yirmi ruble.”

“Maaşın da mı var?!”

“Yönetim Kurulu’nda olanlara maaş veriliyor.”

“Yapıyı sağlam kurmuŐsunuz.”

“İstersen seni belediye ekonomisi bۆlmne alırız. Orada zaten bir eğitmene ihtiyacımız var. İŞe alalım. Benimle birlikte kanalizasyon onarımı yaparsın. Eğitmenin görevi çok da zor değil: belediye ekonomisi yöneticilerinin aileleri hakkında bilgi toplayacaksın ve birtakım talimatları yerine getireceksin. Kabul et. Maaş olarak beŐlik alırsın.”

“Hayır, teşekkürler.”

“Tek başına mı çalışmak istiyorsun? Derneğimizin yesi olmayanların gözünün yaşına bakmadan temizliyoruz.” Veterinerin sesinde kayıtsız bir ton vardı.

“Tehdit etme, lütfen. Yarın gidiyorum buradan.” Kobzikov ileri gittiğinin farkındaydı.

“Ben seni bir yere bırakmam!” dedi. “Biz seninle artık arkadaŐız!”

Yegor Yegoriç geldi. Moda kıyafetinin cebindeki Şişeler göz kırpyordu.

“Kapanıyordu. Zar zor alabildim.”

“Başkan, siz çok değıştınız,” dedim bir iltifat olarak eski ev sahibime.

“Tıssss!” diye fısıldadı Kobzikov etrafına bakınarak. “Ona başkan deme! Bizde monarşi var. Bir devlet darbesi yapıldı. İktidara kraliçe geldi.”

“Sen ne saçmalıyorsun?”

“Yegoriç devrildi. Bir sürü yasa çıktı bir şekilde: sabit kira ücreti belirlendi. Kafadan on beş ruble; saat on ikiden sonra elektrik kullanılmayacak; odaya kadın getirmek, kafana göre salatalık koparmak, devlet arazisinde toplu içki içmek yasak; duygularını küfürlü ifadelerle dile getiremezsin vs. Hepsi aklıma gelmiyor. Doğru mu Bay Kral?”

“Doğrudur,” diye onayladı Yegoriç. Dudaklarına genişçe bir gülümseme yayıldı. Gözleri kırışıklıklar içinde kayboldu.

Daha önce Marya ve İvan’ın kaldığı komşu odada bir hareketlilik duyuldu.

“Diz çökün!” diye bağırdı Kobzikov. “Majesteleri!”

Kapıda duran, parıldayan ışıktan dolayı gözünü kısmış Tina’ydı.

“Anneciğim!” dedi veteriner dizleri üzerine çökmüş demlenirken. “Cezalandırmayı değil, bağışlamayı emredin! Arkadaşımın gelişi şerefine!”

“Saçmalama,” diye başladı Tina ve beni gördü.

Çılgılık atmadı, hiçbir hareket yapmadı, gözleri sarardı yalnızca, kar üstüne düşen yapraklar gibi. Antik zaman tanrıçasının zamanla bozulmuş genişçe yüzü bir maskeyle donuverdi.

Birkaç saniye birbirimize baktık. Kendimi tutamayıp alaycı alaycı gülümsedim ve çatalımı salatalığa batırdım. Gözlerimi bir daha kaldırdığımda Tina gözden kaybolmuştu. Bir anda ayılan Yegoriç aceleyle şişeleri masanın altına sakladı. Vatslav sessiz sessiz güldü.

“Yalan söylüyorsun,” dedim. “Yalan söylüyorsun, alçak!” Kobzikov gücenmiş bir ifadeyle omuzlarını çekti.

“Aptalca bu.”

“Tina bunu yapmamalıydı!” Glorya’nın İvan’ı bardağını votkayla silme doldurdu.

“İç,” dedi iç geçirerek. “Kadınlar yalancıdır.”

“Tina’yı anlıyorum,” dedi Vatslav. “Onun durumu bizden daha kötü. Kızcağızın bir kopeke dahi ihtiyacı var! Erkeklerden daha çok onun ihtiyacı var paraya! Makyaj yapacak mı? Evet. Çorapları yenilemek, makyaj malzemesi almak, vesaire. Yegoriç da onu sadece harço çorbasıyla besliyor, pinti. Tina da bir tabak borşç çorbasına ona sera projeleri ve hesapları yapıyordu. Doğru mu Yegoriç?”

Ev sahibimiz kıs kıs gülüyordu.

“Parayı nereden bulurum ki? Şu lanet olası tesisat banka cüzdanımda ne varsa yedi. Evet... Zavallı Tina sıkıntı çekiyor. Hep bir damat adayı arayışına girdi. Benden otuz kopek isteyip dansa koşuyor, eve gece yarısı dönüyor. Görünen o ki, kafasına uygun birisi çıkmadı karşısına. Tina, yüzüne bakılırsa, öyle güzel birisi değil. Hoşlanmanız için ona zaman ayırmanız gerek, ama öyle bir gençliğimiz var ki, zaman ayıramıyor, aceleciler. İşte bu noktada Yegoriç çıktı ortaya. Şaka gibi: meteliksiz bir eleman asılıyor. Üstelik üniversite mezunu! Bu cahil böceğe bir mühendisi asla yakıştıramazsınız. Öyle değil mi Yegoriç?”

“Doğru.”

“Nihayet onuru devreye girdi. Dans pistinde kendisini gelin adayı olarak sunmaktan usandı. Oysa, burada yanbaşında Yegoriç, mahcup, sessiz... Avutur, öğüt verir... Ve sonunda nikâh kıydılar yani... Sessizce, Yegoriç bir şişe dahi açmadı, pinti. Öyle değil mi?”

“Doğrudur, Timofeyiç.”

“Anladın mı? Ben de Vatslav Timofeyeviç’e terfi ettim. Bu böcek de benimle iş tutmanın yararını biliyor. Ben de şimdi onda yarı ücretli zooloji mühendisi olarak çalışıyorum.”

“Zooloji mühendisliği de nereden çıktı?”

* Harço: Sığır eti katılarak hazırlanan, Gürcistan mutfağına özgü ve Sovyetler Birliği’nde de yaygın olan bir çorba türü.

“Çıktı işte. Seslere kulak ver.”

Tıkınmaya ara verdik. Eski ev gıcırıyor, sızlanıyor, yaşamdan şikâyet ediyor, duvarlardan çardağa verilen su şartısı duyuluyordu. Ve birden ayaklarımın altında garip bir çıtırtı duydum. Kobzikov İvan'ın karyolasına yaklaştı, karyolanın baş ucundaki küçük kapağı açtı ve bir parmak işaretiyle beni çağırdı. Deliğe baktım. Karanlık. Zooloji mühendisi sırttı ve duvardaki bir düğmeye bastı. Tiz elektrikli bir zil sesi duyuldu. Ve döşeme hemen sallanmaya başladı. Vatslav bir düğmeye daha bastı, döşemenin altında bir lamba yandı ve ben donakaldım. Aşağıdan onlarca ada tavşanının meraklı gözleri bize bakıyordu.

“Zil benim fikrimdi” dedi gururla Kobzikov. “Aslına bakarsan, Yegoriç yalnızca fikir verdi. O, bu konuyu bilmeyen birisi olarak döşemenin altına çelik kafesler kurulmasını istiyordu. Düşünebiliyor musun, ne kadar zahmetli bir iş! Ben ise ada tavşanlarının döşemenin altına salınmasını istedim. Onlar yuvalarını kendi kendine yapıyorlar. Şöyle ki, onları kendi kendine hizmet yöntemine geçirmek gerek. Yemleri zil çaldığında veriliyor. Güvenilir, kârlı, rahat. Yeşilliği yıl boyunca tavan veriyor. Şimdi beş yüz kadarı döşeme altında yaşıyor. Yuvaları Devlet Bankası binasına kadar uzanıyor, ve bu banka bize yarım kilometre mesafede. Düşünebiliyor musun, güvenlik elemanları yeraltında gürültü duyunca, orada ne panik yaşandı! Tüm polisler ayağa kalktı diyorlar... Ve ben tüm bunları bir ada tavşanı için yapıyorum. Doğrusu, doya doya yiyoruz. Yegoriç, evin sakinleri için yemekhane açtı.”

Sarhoş ‘kral’ gülümsedi.

“Burada kötü olan nedir? Sebze ve eti yıl boyu ucuza alıyorsun!”

“Şeytan kapitalist! Bizim yedi mantarımız şimdi ona çalışıyor. Hepsi de yüksek okul mezunu: tarımcı, zooloji mühendisi, hatta bir mimar da var, bu kan emici için yeraltı oteli projesi çiziyor.”

Şiddetli bir baş ağrısıyla uyandım. Günlerden pazardı. Duvarda, başımın tam üstünde bir kare şeklinde güneş parlıyordu. Masa top-

lanmış ve beyaz bir örtüyle kaplanmıştı. Masanın orta yerinde kocaman bir şarap şişesi vardı. Glorya'nın İvan'ı oturmuş gazete okuyordu.

Hışkırdaması hâlâ süren pişmiş yumurta tavaıyla Kobzikov girdi odaya.

“Kalk! Sarhoşluğumuzdan arınacağız,” diye selamladı beni. “Kafan zonkluyor mu?”

“Dün bir şeyler oldu,” diye geçirdim içinden. “Evet, Tina...”

Üstümü giydim, yüzümü yıkadım ve masaya oturdum.

Odada aydınlık ve bir ağırbaşlılık egemendi. Dışarıda pencerenin önünde üşümüş serçeler uçuşuyordu. Rüzgâr vişne ağaçlarının çıplak dallarıyla pencereleri dövüyordu. Döşemenin altından ada tavşanlarının sesleri geliyordu.

‘Alçaklık bu, alçaklık’ dedim içimden siyah şarap dolu bardağa bakarak. ‘Gerçekten de yaşamak, düz bir tarladan yürüyüp geçmek değildir. Yaşamdaki her duruma uygun bir atasözü, hemen hemen her duruma uyan bir reçete vardır. İnsanlar oldukça uzun yaşıyor. Bizim yaşadığımız her şey, başkaları tarafından da yaşanmış demek ki. Kız mantık evliliği yapıyor. Sanki bu ender bir durum mudur? Düş kırıklığına uğramaya gerek var mı? İnsanlar daha neler yapmıyorlar ki! Yüz ifadesi antik tanrıçaya benzeyen bir kız... Bu yüzden üzülme aptalca ve komik. Her şeye abartısız bakabilmeli. Şimdi yanına gideceğim ve tıpkı eskisi gibi, uzun uzun konuşacağız...’

Başımı ellerimin arasına aldım. Vatslav bana acıyarak bakıyordu.

“Tek bir yangın söndürücüyle bu haldeki üç kafayı tedavi edemeyiz,” dedi. “Paran kaldı mı daha?”

Son onluğumu da çıkardım. Annemin, ilk maaşa kadar bana verdiğiinden geriye kalan buydu.

Kafam şiddetli dönüyordu. Çoktandır bu kadar şarap içmemiştim. Antik tanrıça yüz ifadesi taşıyan kız, idealindeki erkeği bulmuştu. Eski bir evdeydik. Avluda bir köpek havlıyordu...

“Horoz nerede peki?” diye sordum. Kobzikov güldü.

“Hıh!” Boğazını işaret etti. “Düğünde... Yegoriç’a kuyruğu düştü... Kim’e de tüyleri. Bir daha tohum ekme makinesi icat edersen! Ah, ne horozdu ama!”

İkinci ‘yangın söndürme aygıtı’ boşaldıktan sonra, veteriner daha da duygusallaştı.

“Gena, yanımdan ayrılma! Anladın mı? İvan sen de. Yanımdan ayrılmayın çocuklar! Sizi insan içine çıkaracağım! İvan kimdi? Hiç kimse! Sümüklünün biriydi. Ama şimdi bölüm amiri... hık... daha yirmisine gelmeden, amir... hık... Gena, istersem seni de amir yaparım... Anladın mı? Bir aylığına eğitimci olarak çalışırsın...”

“Bugün buradan ayrılıyorum.”

“Nereye?”

“Belki de Afrika’nın yolunu tutarım. Şimdi oraya genç uzmanları gönderiyorlarmış.”

“Bu da bir fikir aslında!” dedi Kobzikov heyecanla. “Şeytan kahretsin, ben de seninle geleceğim! Afrika’da iş bulmak fena olmaz! Orada sayısızca... hık... kraliçe... prensesle evlenmek de mümkün... Hazırlanalım.”

Veteriner valizini almak için karyolanın altına girdi, ben ise, yoldaşımın bu keşfine hiç şaşırırmaksızın odadan çıktım.

Saçağın altında Tina ile burun buruna geldik. Sıcak su dolu bir kazan taşıyordu ve kazanın saplarına çaput sarmıştı.

“Çekil!”

Sesi neşeli, yanakları kıpkırmızıydı.

“Nedense böyle buluşacağımızı düşünmemiştim” dedim.

“Çekilsene, beceriksiz ayı! Daha sonra konuşuruz.”

Bir ev kadını gibi beyaz bir baş örtüsü takmıştı, gülerek üzerime yürüdü. Anlaşılan, bugün keyfi yerindeydi.

Ben duvara yaslandım ve Tina benimle aynı hizaya gelince yanığına bir tokat attım. Kazan yere düştü. Saçağı buhar kapladı.

“Pislik! Pislik!!”

Tina karşı koymadı, sadece yüzünü avuçlarıyla kapattı. Vurduğum tokat sonrası parmaklarım sızlıyordu.

Gürültüye Vatslav koşup geldi ve beni odaya sürükledi.

“Sakin ol,” dedi, “Sinirlerine hâkim ol! Daha Afrika’ya gideceğiz, orada timsahlar var.”

Daha sonra biz Kobzikov’un dostlarıyla vedalaştık. Kentli Mantarlar Derneği’nin üyeleri elimizi sıktılar, bizimle öpüştüler, ‘yaşasın!’ nağraları attılar, adreslerini elime tutuşturdular.

“Bir yıl sonra hepiniz krallığımda toplayacağım” diye bağırdı Vatslav.

İçtik, yedik, bir yerlere gittik, bir daha içtik, yedik ve kendi kendimize acıdık.

“Bizi timsahlar yiyecek,” diye çığlık attı veteriner gözyaşlarını silererek. “İhtiyar anneciğimle de vedalaşsaydım keşke...”

O gün en son anımsadığım tren gariydi. Saçı sakalı birbirine karışmış, yüzü solmuş Vatslav kasaya eski püskü bir para uzattı ve Elisabethville’e bilet istedi.

Sonrasında pamuk sarılmış ayaklarımızı polisten kaçmak için kullandık.

Şimdi bir kuş uçacak

“Ben maaşımı alınca gidersin,” dedi Kobzikov sabahleyin.

Maaşı beklerken kentte günlerce avare avare dolaşüyor, Glorya’nın İvan’ından borç alabildiğim de, masaların üzerinde ağır sarı yaprakların olduğu bomboş parkta bira içiyordum. Benim dışımda bira içmeye iki kişi daha geliyordu: kırıksık, iyi yürekli yüz ifadesiyle çöpçü Klava teyze ve zayıf, gözlüklü bir genç.

Klava teyze parkın yollarını, daha doğrusu tek bir yolunu temizliyordu. Süpürgeyi bir sallıyor ve yere bakarak düşüncelere dalıyordu; bir daha sallıyor ve dalıp gidiyordu. Klava teyze parktaki yolu sonuna

kadar temizlerken, yapraklar yolu yeniden kaplıyordu ve Klava teyze yeniden süpürmeye başlıyordu. Birasını acele acele içiyor, dudaklarını renkli önlüğüne siliyor ve korkuyla amirinin gelip gelmediğini kontrol ediyordu. Amirini hiç görmedim, ama, Klava teyzenin fazla korktuğuna bakılırsa, sert bir insan olmalıydı.

Gözlüklü zayıf genç, görünüşe bakılırsa, şair olmalıydı. Herkesten önce geliyor, kocaman ve beyaz çiyile yoğunca buğulanmış masadaki yaprakları koluyla temizliyor, muşamba kaplı not defterini masaya koyuyor ve dudaklarını kımıldatmaya başlıyordu. Bir satır dahi yazmıyor, hep mırıldanıyor ya da uzaklara bakıyordu.

Masalar, parkın hemen hemen en uzak köşesinde, Orta Rusya sıradağlarının geçtiği tümsekteydiler. Uzaklar renkli beneklerle dokunmuş bir halıyı andırıyordu daha çok. Şair de şiirlerini bunun üzerine yazıyor olmalıydı..

Büfeci yağlı perçemli, sesi yapmacık, asık suratlı bir ihtiyardı. Ama dış görünüşüne rağmen, çok dürüst bir insandı. Hiçbir zaman bir köpek dahi fazla paramı almıyor, bira bardağımı ise silme dolduruyordu. Belki de büfeci bir müşteri olarak bizi kaybetmekten korkuyordu. Gün boyunca onu topu topu birkaç kişi ziyaret ediyordu ve bunların arasında bir de polis vardı. Polis tam on bir otuzda geliyor, bir bardak birayı çabucak içiyor ve gidiyordu. Polisin bizden utandığına bakılırsa, görev başında bira içmek yasak olmalıydı: gözlerimize bakamıyor ve masalar arasından geçerken sırtını bize dönerek hareket ediyordu.

Muşamba kaplı defterli şair benim de burada, parkta öykü yazma esin kaynağı oldu. Bu çok cazip bir fikirdi. Başarılı olmam durumunda, çok iyi para kazanabilirdim. Ama tek bir kitaptan kazanacağım parayı yetersiz buldum ve iki öykü yazmaya karar verdim.

İlk öykünün adı “Sonbahar Parkı’nda Dört Kişi”ydi. Her gün bir parka dört kişi gelir, biralarını içer, sonbahar sisiyle kaplı uzaklara bakarlar. Parktaki yürüyüş yoluna yapraklar düşer hışırtıyla ve çöpçü Klava teyze bu yaprakları süpürgesiyle temizler. Süpürgeyi her sallayışında düşüncelere dalar. Arasına bir koşu gelip bir bardak bira içen polisi (görev başında bira içmeye izin verilmez ve polis hep utanıp

sıkılır) ve bir de ayaklarını yapraklara saplayarak Orta Rusya sıradağları yönüne giden bir sevgili çifti saymazsak park sakin mi sakindi ve kimsecikler yoktur.

Dört kişi bira içer ve susarlar. Yağlı perçemli (ve çok dürüst) büfeci, süpürgesine dayanmış çöpçü Klava teyze, geldi gelecek kıştan kaygılı orman, reaktif izlerin beyaz bembeyaz yaralarını taşıyan solgun gökyüzü susar. İşte bu kadar. Sonradan onlar üç kişi kalırlar, çünkü bir tanesi gelmiyordur artık. Ve en sonunda yağlı perçemli dürüst büfecinin birasını bir tek çöpçü Klava teyze içer. Ve daha önceki dört kişinin neden gelip de özellikle Orta Rusya Sıradağları'nın tam da ucunda oturduklarını hiç kimse asla bilmeyecektir.

İkinci öykümün adı "Güneş Kaplumbağaları"ydı. İçeriğine gelince: üniversite öğrencisi bir ressam tatilde köyüne gelir. Topraktan, doğadan bir parça kopmuştur. Ve çocukluğunda âşık olduğu bir kadınla karşılaşır. Kadın onun eski arkadaşıyla evlidir. Öğrenci pek de düş kırıklığına uğramaz, bu durumun onun için hiç de önemi yoktur, ama ertesi gün gezmeye çıkınca, inanılmaz bir olay olur: çocukluğundan bu yana ilk kez ağlamıştır. Uzak tarlada, bir tepe üzerinde yalnız bir meşe ağacı vardır. Öğrenci gezmeye çıktığı her defasında bu meşeye uğrar. Rüzgâr kuru otları hışırdatır ve meşe ağacının etrafındaki toprakta küçük kaplumbağalara benzeyen güneş ışınları gezinir, lacivert sisle kaplı tarlaların üzerinde bir çaylak döner durur. Öğrenci bir yaprağı kaldırmak için eğilir ve birden sonbahar yapraklarının acı mı acı kokusunu hisseder. Bu koku çocukluğunda annesinin şalının kokusunu andıran tanıdık bir kokudur. Ve yüzünü yaprağa kapatıp hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlar.

Öykülerimi 'Mücadele' dergisine götürmeye karar verdim. Derginin yazı işleri odası arıların terk ettiği bir arı kovanını çok anımsatıyordu. Yarım saat boyunca çok sayıda boş odayı dolaştıktan sonra nihayet daktilocu sekreteri buldum. Sekreter açık el çantasının üzerine oturmuş domates yiyordu.

"Öykülerimi burada kime gösterebilirim?" diye sordum.

Sekreter kız domatesini bitirdikten sonra tatlı tatlı gülümsedi.

“Düzyazı editörüne.”

“Kendisi nerede?”

“İş seyahatinde.”

“Genel yayın yönetmenini görebilir miyim?”

Daktilocu kız bir ayna çıkardı ve yine tatlı tatlı gülümsedi.

“Elbette, ama o şimdi Moskova’da bir toplantıda.”

“Ya sorumlu sekreteri?”

“Onlar da gün boyu matbaada olacaklar.”

“Öyleyse ben iki gün sonra uğrarım. Birileri döner mi?”

“Tabii, tabii! Uğrayın, lütfen.”

“Çok teşekkür ederim,” dedim. Yeni bir yazara bu kadar kibar davranılmasından dolayı çok şaşırmıştım.

İki gün sonra ‘Mücadele’ dergisine yeniden uğradım. Sekreter yine aynı vaziyette açık çantasının üzerine oturmuştu ve bu kez de elma yiyordu.

“Düzyazı editörünü görebilir miyim?” diye sordum.

“Üç gün sonra uğrayın,” dedi genç kadın gülümseyerek.

“Onlar Moskova’da toplantıdalar.”

“Genel yayın yönetmeni de iş seyahatinde mi yoksa?”

“Evet, iş seyahatinde.”

“Matbaadaki sorumlu sekreter?”

“Evet.” Kadın bana biraz şaşırmış gibi bakıyordu.

“Öyleyse üç gün sonra uğrarım.”

“Lütfen.”

Üç gün sonra genel yayın yönetmeni toplantıya gitmiş, düzyazı editörü iş gezisindeymiş, sorumlu sekreterinin de yine eskisi gibi matbaadan çıktığı yokmuş. Üç gün sonra genel yayın yönetmeni ile düz yazı editörü yer değiştirmişlerdi; yalnızca sorumlu sekreter matbaayı terk etmek istememişti.

Bu kısır döngüden kurtulmama bir rastlantı yardım etti. Bir defasında “Mizanpaj. Girmek Yasaktır” yazılı gösterişsiz bir kapının önünden geçerken şöyle bir konuşma duydum:

“Bize düzyazı editörünün boğazına yapışmak kalıyor...”

“Dene de gör. Girdiğin gibi çıkarsın!”

Kavganın gürültüsü duyulmuyordu güya. Bu gizemli yazı karşısında çekingenliğimi yenip kapıyı açtım.

Karşıma tıklım tıklım insan dolu küçük bir oda çıktı. ‘Mizanpajcılar’ pencerenin önündeki masanın başında oturuyorlardı, hatta yerde domino oynayanlar bile vardı. Odada yoğun sigara dumanı halkacıları uçuşuyordu.

Böylece ‘Mücadele’ dergisinin yazı işlerinin ikamet adresini keşfetmiştim. Düzyazı editörü bir süeter giymiş genç, neşeli ve kibar bir delikanlıydı. Öykülerim hoşuna gitti. Birtakım uyarılar yaptı ve:

“Bu hatalar üzerinde yeterince çalış ve getir. Sana üç ay süre veriyorum. Ne demek istediğimi çaktın mı?” dedi.

“Çaktım,” dedim.

Eve hoplaya zıplaya geldim. Yaşasın! Ben artık öykü yazabilirim! Eksikler iki gün içinde giderildi. Öyküleri temize çekip yazı işlerine götürdüm.

Düzyazı editörünün beni görmekten hoşlanmamış bir hali vardı.

“Düzelttin mi?” diye sordu.

“Düzelttim.”

“Ver bakayım şunu.”

Bu kez eksikler ikiye katlandı.

“Sana altı ay süre veriyorum,” dedi editör gülümseyerek. “Moralini bozma. Çalış. Ne demek istediğimi çaktın mı?”

Altı aylık eksikleri bir günde düzelttim. Benim çalışkanlığım süeterli delikanlının keyfini kaçırmıştı. Onu üçüncü kez dominonun başından kaldırdığımda beni boş bir odaya götürdü ve:

“Gel açıkça konuşalım.” dedi.

“Kuşşalım,” dedim bezgin bir sesle. Ben daha yeni başlayanlarla bu tür açık açık konuşmaların nasıl bittiğini sinemadan ve kitaplardan biliyordum.

“Kuşşusuz, sen yetenekli bir gençsin, öykülerin fena değil, ama en iyisi sen onları bir daha... getirme. Onlardan bizde beş yüz tane var. Onaylandı ve kabul edildiler. Düşünebiliyor musun? Biz her sayıda beşer öykü dahi yayımlasak, bize dokuz yıl yeter. Ama, biz tabii ki beşer tane basmayacağız. Ne demek istediğini çaktın mı?”

“Evet,” dedim. “Romanlar.”

“Aynen öyle! Bizde on beş yıl yetecek kadar roman var. Novele gelince, on yedi yıllık. Bu da, bizim her sayıda bir buçuk novel ve bir romanın yarısını yayımlamamız hesabıyla. Ama, sen de anlarsın ki, bu her zaman mümkün değil. Ne demek istediğini çaktın mı?”

“Evet,” dedim.

Editör sesini alçalttı:

“Aramızda kalsın, ama bizim ‘Mücadele’nin sayıları artık iki yıl önceden hazır, sayfalar bağlanmış ve son şekli verilmiş durumda. Kapaıklarını hazırladık mı basılacak. Çaktın?”

“Evet.”

“Elbette biz seni sıraya alırız. Ama, anlarsın ya...”

“Anlaşıldı,” dedim. Editör elimi kuvvetlice sıktı.

“Ama, pes etme sen, çalış. Yeteneğin var. Utangaç polis sahnesi harika. Klava teyze de iyi. Beni anladın mı?”

Eve giderken, ‘Mücadele’ dergisi yazı işlerinin başına bir şey gelse, artık çoktandır var olmayan yıldızların ışığının vurma sırası bize gelene kadar, bu kadrolar olmadan da derginin çıkacağını düşündüm.

Öykülerimi bölge gazetesinin yazı işlerine de kabul ettiremedim. Doğruyu söylemek gerekirse, orada öykülerime hayran kaldılar, ama yazılarımı almayı unuttular nedense.

En sonunda yapıtlarımı ‘Kent Sanayi Malları’ mağazalarının müşterileri için ‘düzeyle hizmet’ adlı duvar gazetesinin editörüne verdim

ve editör de sözcüğün tam anlamıyla gökyüzünden düşen bu mutluluk karşısında ne yapacağını şaşırdı. Öykülerim bu duvar gazetesinde kısa aralıklarla iki yıl boyunca yayımlandı.

Kobzikov nihayet maaşını aldı. Üstelik, kendisinin de bilmediği bir şeyler için on ruble de prim vermişlerdi.

“Çalışma dersen, örnek bir çalışma sergiliyorum,” dedi veteriner bu konuda.

“Yan çizmeyi sevmiyorum. Önümüzdeki hafta adımı şeref tahtasına yazmaları gerekiyor.”

Primi ‘kutlamak’ için Kobzikov İvan’la beni restorana götürdü.

“Yol paramı vereceğini vaat etmiştin,” dedim.

“Mumya seni!” Kentli Mantarlar Derneği Başkanı gücendi. “Benim sözlerimi tutmayacağımı mı düşünüyorsun? İçki içmeyeceğiz. Anladınız mı? Yalnızca birer şişe bira. Müzik dinleyeceğiz, sohbet edeceğiz. Aklınızda tek bir şey var. Kanımızı bir sürü pislikle kirlletmeye son vermenin zamanıdır artık. Bir alkoliğin kara ciğerini gördünüz mü hiç? Eğer ölçüyü kaçıırırsam, masa altından bacağımı tekmeleyin.”

İstemeden de olsa onu onayladım.

Restoranda hafif bir uğultu vardı. Eşikten adımlarımızı atar atmaz dumanaltı sıcaklık bizi yumuşakça sarmaladı. Kobzikov soğuktan kı-zarmış ellerini sildi ve yaklaşan garsona:

“Üç bira, üç sandviç ve üç duble yüzer gram.” Masanın altından ayağımla vurdum ona.

“Kaçar gram?” diye sordu garson.

“Üç duble yüz ellışer gram,” dedi Vatslav ve yalvaran gözlerle bana baktı.

Ayağımla daha da şiddetli vurdum. Glorya’nın İvan’ı da aynı hareketi yaptı.

“İki de Porto şarabı!” diye bağırdı Kobzikov garsonun arkasından.

Yüzünde acının izi vardı.

Bir süre sonra İvan'la biz masa altında tepişmekten yorulduk ve veterinerin hiç durmaksızın ısmarladığı lezzetlere yumulduk. Zıyan edecek değildik ya sonuç olarak!

“Ben sizin velinimetinizim!” diye bağırdı Vatslav uyku akan gözlerini faltaşı gibi açıp bize dikerek. “Bilmek isterseniz, ben kentin sahibiyim. Çok yakında benim şirketimde yüz kişi olacak! İki yüz! Beş yüz! İstersem her gün yüz gram içip sahanda yumurtayı da meze yapacağım!”

Tramvaya dahi verecek paramız olmadığından, restorandan yürüyerek döndük. ‘Kentin sahibi’ karşımıza çıkan her banka yığılıp uyumak istiyordu.

Vatslav'ın yeniden para çıkarmasını beklemenin anlamı yoktu, zaten para olsa da restoranda kutlamak gerekebilirdi. Bilet parası kazanmak için geçici olarak bir yerlerde çalışmaya karar verdim. Veteriner hayretle bana baktı:

“Doğru bir karar,” diyerek vurdu omuzuma. “Birlikte çalışacağız. Seni öyle bir işe sokarız ki, kimse asla dokunamaz. Bizimle kanalizasyonda çalışmak ister misin?”

Ben tereddüt ettim. Kobzиков gücendi:

“Bizim derneğimizde hiçbir çalışma utandırıcı değildir. İnsanı güzelleştiren makam değildir, makamı güzelleştiren insandır. SSCB yurttaşları her türlü çalışma hakkına sahiptir. Yüz rublen olmasın, ama yüz arkadaşın olsun, yeter. İş kurt değildir ki ormana gitsin. Sözün kısası, ben konuyu dağıttım.”

“Peki,” dedim. “Üç ay kadar çalışabilirim. Para biriktirir biriktirmez de giderim.”

“Bakalım, durum kendini gösterir.”

Personel dairesinin koridorunda bir itişip kakışma vardı. Kobzиков beni bir köşeye çekti:

“Önemli olan,” dedi, “biraz ukala davran. Müdür bunu seviyor. Ve sonra, eğitilmiş olmana vurgu yapma. Diplomayı unut. Ne kadar az okumuşsan o kadar iyi. Burada emek kalifiye sayılmıyor. Başka ne vardı? Eğitim düzeyine uygun konuş. Davet beklemeden hemen koltuğa otur. Müdür bunu da sever. İşte bu kadar. Daha basit giyinsen iyi olurdu, ama bu da uyar. Şu kepimi al.”

Vatslav kirli kepini kafama geçirdi ve beni ‘Personel Müdürü’ yazan kapıya doğru itti.

Ben diploma tezimi savunma mülakatında olduğundan daha fazla heyecanlandım.

“Hadi ya, girsene!” dedi veteriner ve yumruğuyla vurdu kapıya.

“Girin,” dedi bas bir ses içeriden.

Girdim ve kapı, bir fare kapanı gibi kapanıverdi.

Yapılı, kel Personel Müdürü pelüş koltuğunda kasılarak oturuyordu. Arkasında tüm duvarı kaplayan devasa bir ayna vardı. Aynada kocaman siperlikli kepin altındaki ukala suratım görünüyordu.

“Kimsin? Nerelisin? Belgelerin.”

Sessizce odayı gözden geçiriyordum ve koltuğa da yayılıvermişim.

“Tesviyeci çırağı olarak çalışmak istiyorum. Burada. İşte belgelerim.”

“Evli misin?”

“Komşum evli.”

Müdür tatmin olmuşçasına hımladı: anlaşılan, başlangıç hoşuna gitmişti.

“Bundan önce nerede çalıştın?” diye sordu belgelerimi incelerken.

“Füze fabrikasında sıhhi tesisatlarda çalıştım. Kanalizasyonculuk benim mesleğimdir.”

“Çalışma belgen?”

“Reaktif borusunda yandı.”

“Öyle mi? Peki. Eğitimin?”

“Birinci sınıf,” dedim.

“Kaçınıcı kaçınıcı?” Kel müdür şaşırıldı.

“Birinci sınıf,” diye yineledim gururla.

“Ancak kardeş, sen dürüst bir cahilsin.” Başımı yere eğdim utan-
gaç utangaç.

“Çarpım tablosunu biliyor musun?”

“Biliyorum?”

“Altı kere yedi kaç eder?”

Gözlerimi tavana dikip dudaklarımı oynatmaya başladım.

“Altı kere bir... bir eder..”

“Yeterli,” dedi müdür gözle görülür bir üzüntüyle. “Hayır, kardeş, sen bizim işimize yaramazsın. Seni en az altı yıl okutmak ve hatta yedi yıllık eğitim programına almak gerek. Sen, kardeş, bizim eğitim oranımızı düşürürsün. Oranımız zaten pek de iç açıcı değil... Al kâğıtlarını.”

Kendisine her şeyi yılgınlıkla anlattıktan sonra,

“Mumya seni, ölçüyü kaçırmamalıydın! ‘Birinci sınıf. Şimdi birinci sınıf bitiren mi var? Ah cahil, ah! Ben şimdi seni ne yapayım? Öyle rahat bir işi kaçırdın ki! En önemlisi de yeraltındaydı, kimsenin gördüğü ettiği yoktu!”

Suçlu bir tavırla sustum.

“Neyse,” dedi Kobzikov. Yumuşamıştı. “Bundan sonra daha akıllı ol. Topal taklidi yapabilir misin?”

“Ne topallaması?” dedim, hiçbir şey anlamamıştım.

“Ne, ne... Bildiğin topallama! Diyelim ki tek ayağını bükemiyorsun. Dene bakalım.”

Yüzümü buruşturup Vatslav’ın önünde topallayarak yürümeye başladım.

“Fena değil. Suratını buruşturma sadece. Sen doğuştan topalsın. Anladın mı?”

“Anladım,” dedim hiçbir şey anlamayarak.

“Seni özörlöler arteline* fotoğrafçı olarak sokalım. Fotoğraf makinesinden anlar mısın?”

“Hayır.”

“Neyse, bu önemli değil. Öğrenirsin: şunu iyice ezberle: dört yıl okudun, doğuştan topallıyorsun, çocukluğundan bu yana fotoğrafçılıkla uğraşıyorsun. En önemlisi de fotoğrafçıların profesyonel sözlerini ezberle: Dikkat! Şimdi bir kuş uçacak!”

“Şimdi bir kuş uçacak,” diye yineledim yılgınlıkla.

“Aferin! Senin bu işe yatkınlığın hemen anlaşılıyor.”

İşe girmem için üç kişi gittik: ben, Kobzikov ve Umoysa gibi garip bir soyadı olan asık suratlı, sivilceli bir tip olan KMD’nin Kuaförler ve Fotoğraf Sanatçıları Bölümü Başkanı. Derneğin işlerinin yolunda gitmesi durumunda, ben eğitmen olacaktım. KMD’de var olan bilgilere bakılırsa, kamu hizmetleri işletme müdürünün kızı bu fotoğraf stüdyosunda sekreter olarak çalışıyordu. Benim bölüm başkanım bu kızla evlenmek niyetindeydi. Kız henüz ‘çaylak’ olduğu ve kamu hizmetleri işletme müdürünün müstakbel damadı göz kamaştırır bir dış görünüşe ve nazik tavırlara sahip olmadığından, ben onun yalakası rolü oynamak, yani, mümkün olduğunca, gece gündüz amirimin erdemlerini dile getirmek zorundaydım.

39 No Özörlöler Arteli’nin Fotoğraf Stüdyosu, soda satış büfesini andıran pazardaki ahşap bir yapıda kurulmuştu. Kapılarda asılı bir sayfada: “Deneyimli özörlü fotoğrafçı aranıyor” yazısı vardı.

İlanı dikkatlice okuduk, ayaklarımızı paspasa sildik ve içeri girdik. Masa başında gencecik, hokka burunlu bir kız oturmuş bir şeyler yazıyordu. Kızın başının üzerinde ‘alköllü müşterilere hizmet verilmez’ ilanı asılıydı.

“Topalla,” diye fısıldadı Kobzikov.

Topallayıp sandalyeye çarptım. Kız başını kaldırıp gözlerini bize dikti.

* Sovyetler Birliği’nde insanların gönüllölük esasına göre bir araya gelerek kurdukları ve ortaklaşa çalıştıkları bir tür örgüt.

“Kartvizit mi? Portre mi?” diye sordu kız.

“Müdüre geldik.” Nazıkçe gülümsedi Kobzikov. Kız siyah bir perdenin ardına girdi.

“Şanslısın,” diye fısıldadı veteriner. “Kız değil, pembe bir düş!”

“Çok çelimsiz,” dedi Umoysa bilgiç bilgiç.

“Beslersin, düzelir.” Müdür perdenin arkasından çıktı. Kısa boylu, gözlerinde siyah bant olan kara kuru bir tipti.

“Konu nedir, gençler?” diye sordu, bir yandan da bir pamukla elini siliyordu.

“Bu delikanlı sizin yanınızda çalışmak istiyor,” dedi Vatslav.

“Özürlü mü?”

“Doğuştan topal.”

“Daha önce nerede çalıştı?”

Kobzikov gücendi:

“Sanki gerçek bir fotoğrafçı herhangi bir yerde çalışır mı? Gerçek amatör çalışmalarını evinde yapar. Kardeşim çocukluğundan bu yana fotoğrafla uğraşiyor. Onun ‘Çitteki Serçe’ fotoğrafı 1957 yılında ödül dahi aldı. ‘Sovyet Fotoğrafçılığı’ dergisinde görmediniz mi?”

“Hayır” dedi müdür. “Çalışma karnenizi verin!”

Ezilip büzülmeye başladım.

“Biliyor musunuz...” diye başladı Vatslav.

“Gerçek bir amatör çalışma karnesi taşımaz,” diye tamamladı sargılı adam. “Peki, arkadaşınız buraya gelsin.”

Bu garip müdürün ardından yürüdüm. Beni getirdiği odada kırmızı bir ışık yanıyordu. Sözcüğün tam anlamıyla hiçbir şeyi ayırt edemiyordum. Daha sonra gözlerim ortama alıştı ve müstakbel amirimin tam da yanıbaşında durmakta olduğunu gördüm. Gaga burunlu, sargılı yüzü yırtıcı bakışlarla beni inceliyordu. Vatslav’ı dinlediğime pişman olmuşum. Bu tip ya çıkıp da bir polis çağırırsa!

Biz kırmızı ışık altında birbirimizi sessizce incelemeye devam ediyorduk.

“Fotoğraf makinesinde deklanşör ne işe yarar?” diye sordu aniden.

“Fotoğraf çekmek için basmaya.”

“Şu halde...”

Adam hızla yere çöküp çevik bir hareketle bacağını büktü. Kulaklarını ateş atmaya başladı. Bu karanlık odadan bir an önce çıkmak istiyordum.

“Öğrenimin?”

“Dördüncü sınıfa kadar okudum,” diye mırıldandım.

“Sinus bölü kosinüs nedir? Hemen söyle!”

“Tangens,” diye yanıt verdim hiç düşünmeden.

Trigonometriyi dördüncü sınıfta öğretmezler. Öğretmen misin?

“Hayır...”

“Sen bildiğinden şaşma. Ele vermem. Kardeşinizin bana çok uğradığı oldu! Herkes mutlu oldu. Tarımcı mısın?”

“Mühendis...” Müdür birden canlandı.

“Bu güzel. Sosyal bilimcilerin fotoğraf makinesiyle arası iyi değildir. Bir ay içinde üç kişiyi işten attım: hiçbir sanat zevkleri yok. Ama, sen de havaya girme. Seni de deneme süresi sonunda işe alacağım. Her şey yolunda giderse, kadroya alırım ve çalışma karnesi veririm. Yarın işe başlayabilirsin. İki koşulum var: senin için ben ilahım ve maaşının yarısını sanat araştırmalarına vereceksin.”

“Ne araştırmasıymış o?”

“‘Ne’, ‘ne’... Bunu sen anlamazsın. Ben fotoğraf sanatları doktoruyum ve artelimiz uzay laboratuvarı ile sıkı bir işbirliği içinde. Anlaşıldı mı? Ama, hiçbir şey geveleme.”

Eşikte konuşmamızı bezgin bir ifadeyle aktardım Vatslav’a.

“Yarım maaş, elbette, maaş değil,” dedi KMD Başkanı. “Hatta bu, bir maaşın dörtte üçü dahi değil. Ama, eğer sen mantarsan, ne yapabilirsin ki? Başkaları ise Yegoriç’in yanında bir duru çorbaya talim ediyor. Aslına bakarsan, şansın varmış diyebiliriz: bugün çalışma karnesi olma-

dan işe girmek neredeyse olanaksız. Ve sonra, fotoğrafçılık sanatın bir parçasıdır, bu, benim lağım kanallarında debelenmemden daha iyidir.”

Ben bir hafta sonra, artık emin bir şekilde topallayarak, bir ah-
tapota benzeyen tek gözlü bir kasanın etrafında hararetle dolanıp
duruyordum. Doğrusu, başlangıçta anlayamadığım çok şey vardı. Ya
ışığa duyarlı camı takmayı, ya objektifi açmayı ya da netliği ayarla-
mayı unutuyordum. Tam ben ‘Rahat oturun. Şimdi bir kuş uçacak,’
derken fotoğraf makinesi sehпасıyla birlikte iki kez müşterinin başı-
na düşmüştü.

Kazaya uğrayan müşterilerden birisi benim hakkımda şikâyet di-
lekçesi yazmıştı:

“Bu yılın 25 Kasımında ben pasaport için fotoğraf çektirmek üze-
re 39 numaralı fotoğraf stüdyosunda iken, ayağıma sehpa düşüren
Yoldaş Rıkov’un dikkatsizliği sonucunda başımın üst bölümüne dar-
be alıp yaralandım. Yoldaş Rıkov’un çalışma güvenliği konusunda
eğitim alıp almadığını merak ediyorum.”

Yara alan ikinci müşteri ise ironik bir uyarıyla yetindi:

“Mizah duygunuzu yitirmemişsiniz delikanlı.”

O, benim uçan kuş ile ilgili sözümü kastediyordu. Ama, sonra her
şey normale döndü. Müdür memnundu.

“İşler böyle giderse,” dedi, “pek yakında kartların arka yüzüne iş-
verenlerin adlarını yazmayacağız.”

Müdürümüzün adı İvan Hristovoroviç’ti. Atletik vücut yapısı ve
keskin, ani hareketleri vardı. Genellikle tek ayağı üzerine çömelerek
sıçırıyor, sandalyelerde amuda kalkıyor, tavana takılmış özel halkala-
ra bir orangutan gibi yapıyordu. Benimle konuşurken hafiften an-
trenman da yapıyordu. Hatta fotoğraf negatifleri basılırken boynuyla
daire çiziyordu. O güne kadar beden eğitimine bu denli tutkulu bir
sevgi görmemişim.

İvan Hristovoroviç'in bir başka zaafı, kentte kalan genç uzmanları ifşa etmesiydi. Müdürün keyfi yerinde olunca ders verir bir tonla, bize çok fazla kaynak harcamış olan devleti kandırmanın iyi olmadığına ilişkin uzun uzun ahlak nutukları atıyordu.

"Herkes çalıştığı iş yerinde halka maksimum yarar sağlamak zordur," diyerek bana ders veriyordu.

İvan Hristovoroviç örnek olarak hep kendisini gösteriyordu: sözümona, daha otuz beşine varmadan fotoğraf sanatları uzmanı olmuştu ve Uzay Laboratuvarı ile işbirliği yapıyordu. Fotoğraf stüdyosunda çok ender olarak bulunduğu bakılırsa, anlaşılan, bu işbirliği İvan Hristovoroviç'in çok zamanını alıyordu.

Kuaför ve Fotoğraf Sanatları Bölümü Başkanı hemen hemen her gün uğrardı. O gelince, yüzüme çok büyük bir mutluluk maskesi takmam gerekiyordu. Omuzlarından kucaklayarak Umoy'sa'yı koltuğa götürüyor, oturtuyor ve fotoğrafını çekmeye başlıyordum. Ama hoş olmayan ise, onun şişman sivilceli suratına övgüler düzmekti.

"Biraz yan dur, Alik," diyordum. "Çok güzel bir profilin var. Çeneyi biraz kaldır, işte şöyle, biraz daha mağrur dur, sana yakışıyor. Tonya, gel. Sahiden de, Napolyon'a benzemiyor mu?"

Tonya gelip kapı önünde duruyordu.

"Siz yine onun fotoğrafını mı çekiyorsunuz, Gennadiy Yakovleviç? Usanmadınız mı?"

Ben 'Eylemlerle Yedi Yıl' fuarı için çekiyorum fotoğrafları. Kendisi, en iyi botanik öğretmeniydi.

"Hım... hım..." dedi Napolyon.

"Yani bu benim! Kuaförler ve Fotoğraf Sanatçıları Birliği'nin en iyi kuaförü."

Ben, elbette, Umoy'sa'nın fotoğrafını film takmadan çekiyordum. Devlet malını bu surata harcayacak değildim ya!

Amirim gidince "Neden onunla arkadaşlık yaptığınızı anlamıyorum," diyordu Tonya. "Ne kadar da antipatik bir tip!"

“İyi yürekli birisidir,” diye mırıldanıyordum. Tonya içtenlikle dış kırıklığına uğruyordu.

“Galiba ben çok kötü kalpliyim, Gennadiy Yakovleviç! İnsanı dış görünüşüyle değerlendirmemek gerekir, değil mi? Bir daha onun hakkında böyle konuşmayacağım, ne de olsa sizin dostunuz.”

Tonya bu yıl onuncu sınıfı bitirdi. Zayıfça, hokka burunlu ve neşeliydi. Her şeye hayret ediyor, şaşırıyordu. Genç sekreter bana, sokakta kalmış kanadı kırık kuş gören bir kızın özeniyle davranıyordu. Radyoda bir aşk şarkısı çalmaya başladığında, radyoyu kapatıyordu, çünkü, nedense benim bu tür şarkıları dinlemeyi sevmediğim kanısına varmıştı.

Akşamları bu soğuk boş fotoğraf stüdyosunda geç saatlere kadar kalıyorduk. Bekleme odasından bir patiska mendili özenle yıkıyorlarmış izlenimi veren garip sesler geliyordu kulağıma. Bu, Tonya’nın ağlama sesleriydi. İşte o zaman ben çıkıyor ve onu kulübemizin tek sıcak yeri olan laboratuvara getiriyordum. Burada hemen sakinleşiyor ve fotoğraflardaki yüz hatlarına bakarak sessizce gülmeye başlıyordu.

Tonya hiç beklenmedik nedenlerle ağlıyordu.

Kâh bana sataşp ‘topallıyorsunuz, Gennadiy Yakovleviç, sizi hiç kimse sevmez’ diyor, kâh bir tramvayın altına düşüp ölebileceği düşüncesini aklına getiriyordu.

İki hafta sonra yaşamımda ilk maaşımı aldım. Dışarıda kar yağıyordu. Postaneye gittim ve anneme on ruble gönderdim. Daha sonra kentte amaçsızca dolaşmaya başladım: eve gitmek istemiyordum. Vatslav evde ise maaşı ‘ıslatmak’ zorunda kalacaktım.

Evler beyaz bereler giymişti. Hava tıpkı ilkbahardaki gibi ılık ve kapalıydı. Yağmur borularından gürültüyle sular akıyordu. Ayaklarım yumuşacık karlara saplanıyordu.

Tina’ya kirayı nasıl ödeyeceğimi düşünüyordum. Paraları sessiz sedasız bir yere mi bıraksaydım yoksa eline mi verseydim? Gözlerinin alacağı şekli merak ediyordum.

Odamızda kimse yoktu. Yegoriç’in kapısını çaldım.

“Evet,” dedi bir kadın sesi.

‘Kraliçe’ kalın bir deftere bir şeyler yazıyordu. Yalnızdı. Sarı elektrik ışığında bakır rengi saçları donuklaşıyordu.

“İşte,” dedim cebimden bir avuç bozuk para çıkararak. Bu yüzden bakır banknotları bozdurmuştum.

“Ne bu?” dedi gözlerini kaldırarak.

“Kira parası.”

“Şifonyere koy.”

“Sayalım mı?” Mümkün olduğunca rahatsız edici şekilde sordum.

“Hayır.”

Yerimde sayıyordum. Gereken etkiyi uyandıramadım.

“İyi geceler hanımefendi! Gelirleri saymanı engellemeyeyim.”

“Gena,” dedi alçak sesle. Geri döndüm.

“Konuşalım, Gena...” Ben bir sandalyenin ucuna iliştim.

“Gena, beni anlamalısın, akıllısın ne de olsa. Ne yapabilirdim ki? Ve sonra, ne kötülük yaptım ki? Ben huzur ve kendime ait bir mekân istiyorum. Her kadın bunun için çabalar. Ben bir kadını sonuçta! Yegor Yegoriç kötü bir insan değil. Savaşa gitmiş, madalyaları var...”

Tina, bana hüznle bakarak, rahatsız etmeksizin, yaralı bir kuşun sararmış gözleriyle ve alçak sesle konuşuyordu.

Kötü, hakaret içerikli bir şeyler söylemek istiyordum, ama gerekli sözcükleri bulamadım.

Kalktım ve yatmak üzere odama gittim.

Pencerenin öte yanında bembeyaz kar yağıyordu.

Çelişkili belirginlik

Derneğimiz yağmur sonrası mantarlar gibi büyüdü. Yeni bölümler kurulması ve bazı örgütsel etkinlikler yapma gerekliliği ortaya çıktı.

Vatslav Kentli Mantarlar’ın ikinci kongresini düzenlemeye karar verdi.

Kongre çalışmasına bir Aralık gecesi “Nuh’un Gemisi”nde hazırlanmaya başladı.

Üç balalaykadan* oluşan (evimizde başka müzik aletleri yoktu zaten) orkestra eşliğinde başlangıçta benim bestelediğim KMD marşı okundu. Marş şöyle başlıyordu:

“KMD, KMD!

Vatslav’ı Yaga ile evlendirelim!

Ve Yaga’nın sayesinde,

İş bulalım kendimize!

Nakarat:

Ohooo, ohooo! Ohoo, ohooo!..”

Marş herkesin hoşuna gitmişti, ama nakaratta bir parça yanıltmıştım. Nakarat oturum katılımcılarının sesinde onlarca damızlık aygırın böğürtüsüne benziyordu.

Ardından kürsüye alkışlar altında KMD’nin Kurucu Başkanı Vatslav Kobzikov çıktı. Bizlere el salladı ve:

“Yoldaşlar! Öncelikle sizi zamansız olarak kolhoza giden yoldaşımızın anısı için saygı duruşuna davet ediyorum. Belediye Ekonomisi Bölüm’ünde eğitimci olan Andrey Veliçko’dan söz ediyorum,” dedi.

Herkes ayağa kalktı.

“Lütfen oturun,” dedi Vatslav elini sallayarak. “Ama, bu durum sizi düş kırıklığına uğratmamalıdır. Veliçko kendi dikkatsizliğinin kurbanı olmuştur. Gördüğünüz gibi, okuduğu üniversitenin rozetini almak istiyordu ve aptallığından olacak, o rozetin ardından personel dairesine koştu. Komsomol’un Kent Komitesi ona törensel bir atmosferde rozeti takmış. Ve işte sorgulama da burada başlamış. Kim, nereden, neden? Veliçko korkusundan olacak, ötmüş. İşte onu da şapa oturtmuşlar. Sonuç olarak, yoldaşlar, uyarıyorum: hiçbir rozet alınmayacak. Hangi gerekçeyle olursa olsun, enstitülere gidilmeyecek!”

* Ruslara özgü çok yaygın, genellikle halk müziğinde kullanılan telli bir çalgı.

“Yoldaşlar! Bugün gündemimizde iki konu var: benim ‘KMD’nin Ödevleri’ raporum ve örgütümüzün genişlemesi nedeniyle yeni yönetim kurulunun seçilmesi. Gündeme itirazı olan var mı?”

İtiraz yoktu ve Vatslav Kobzikov raporu okumaya geçti:

“Saflarımız genişliyor,” dedi Kobzikov. “Finans durumu da fena değil. KMD’nin beş üyesi aile ocaklarını başarıyla kurdular ve tüzüğe göre, yıl boyunca maaşlarının üçte birini kasamıza koyacaklar. Onlarca insan bugün-yarın evlenecek. Bunların da dışında giriş ve üyelik aidatları olacak.”

“Yoldaşlar!” sesini yükseltti Vatslav. “Başka çalışmalardan muaf tutulacak bir başkan gerekliliği ortaya çıkmıştır. Düzgün bir odası, daktilo yazabilen bir sekreteri ve bir telefon gerekiyor. Baştan savma iş yapmaya son verilmelidir (Alkışlar). İleride, öyle sanıyorum ki, tüm yönetim kurulu üyelerini profesyonel konuma taşıyacağız, otomobil alacağız ve müstakil bir ofis kiralayacağız (Alkışlar).”

“İnsanlarımızı başka kentlere göndermeliyiz, varsınlar gerekli çalışmaları yapsınlar. Tüm Sovyetler Birliği çapında KMD örgütlüyoruz! Küçücük bir amirin çocuğu dahi olsa, Sovyetler Birliği’nde hiçbir kız kocasız kalmayacak! (şiddetli alkışlar. ‘Yaşasın Vatslav Kobzikov! Yaşasın KMD’ tezahüratları.) İşte ödevlerimiz bunlar. Şimdi de tartışmalara geçiyoruz.”

Tartışmalar Vatslav Kobzikov’u kutlamaya dönüştü. Herkes ağız birliği yapmışçasına veterinerdeki büyük örgütlenme yeteneğini, davaya bağlılığını, kişisel çıkar gözetmemesini dile getiriyordu. KMD’nin başka işlerden muaf kılınan bir başkanı sadece o olmalıydı.

Herkesle aynı görüşte olmayan tek kişi Umoysa idi. Umoysa kürsüye fırlayıp çatlak sesler çıkarıyordu:

“Kimsenin başkasını düşündüğü yok. Herkes yalnızca kendisini düşünüyor... Eğitimciler tembelleşti, kendi yükümlülüklerini unuttu... Üç aydır evlenemiyorum... Eğitimci Rukov hiç kimseyi dinlemiyor... Benim ilgilediğim kıza bakıyor... Benim fark etmediğimi mi düşünüyorsun. Dün o kızla laboratuvara kapanıp oturan kimdi? Eee? Yanıt ver.”

“Bu ne demek oluyor, Rıkov?” Kobzikov sert bir yüz ifadesiyle kurşun kalemle sürahiye vurdu.

Ben omuzlarımı çektim.

“Onun, kızın hoşuna gitmemesinin sorumlusu ben miyim?”

Umoysa sızlanmaya başladı:

“Benim, onun hoşuna gitmediğimi kim söylemiş? Bunu söyleyen Rıkov... Çünkü Rıkov’un bundan çıkarı var... O kızla gönül eğlendirip daha sonra atacak... Oysa, benim evlenmem gerekiyor!”

“Kukumav kuşu gibi somurtmaya gerek yok. Kızlar, kendilerine gülümseyenleri sever,” diye atıldım oturduğum yerden.

“Demek öyle, Umoysa,” dedi Vatslav. “Senin davanı çalışmanın akışı içinde ele alacağız. Sen nedense gerçekten de bekâr kaldın. Bunun suçlusu Rıkov ise, Rıkov’u cezalandıracağız. Her KMD üyesinin ilk ödevi yoldaşını evlendirmek, daha sonra da kendisini düşünmektir. Başka konuşmak isteyen var mı?”

Yegor Yegoriç ayağa kalktı:

“Konuşmak istiyorum. Ben sanki önemsiz biri miyim? Orada bir ada tavşanına sebze verilirken tamam ama. Ben kendim için istemiyorum ki. Ve yine devlet sizin için masraflar yaptı, altı yıl okuttu, meslek öğretti. Neden böyle oluyor, ha? Dün bir mühendis benim motorumu yağlamayı unuttu ve sonuçta ne oldu? Altıncı çardağa su gitmedi, bütün sebzeler soldu. Bir mühendis nasıl olur da yağlamayı unuttur? Bakın bir de ne söyleyeceğim: Vatslav Timofeyeviç, bir baş mantar olarak sana sesleniyorum. Senin mantarların Tina Alekseyevna’yı dinlememe cüretini gösteriyor. Ada tavşanlarını doyurmamışlar, onlar da odanın döşemesini kemirmişler.”

“Yeter artık, Yegoriç,” dedi Kobzikov ellerini sallayarak. “Bu bir kongre, bir iş toplantısı değil. Çalışma düzeni içinde konuşalım. Bu arada sen küstahlaştın, sömürücü. Kaç kişi senin emrinde çalışıyor! İşletmende bir sendika mı kuralım istiyorsun?..”

“Öyle değil!” ‘Kral’ korkmuştu. “Onlar kongre üzerine kongre yapacaklar. Bir rapor-ara seçim oturumu iki gün alıyor. Kendim biliyorum, sendikada bizzat bulundum.”

“Başka söz almak isteyen var mı? Ama, kurallara uyalım. Söz almak isteyen var mı? Ya da soru anlaşıldı mı?”

“Var” dedi kongrede şeref konuğu olarak bulunan Analapneh.

“Buyurun,” dedi Vatslav eliyle davet edici bir jest yaparak. “Kardeşler, bu arkadaşımız, grekoromen güreşte kentimizin şampiyonu Boris Drıkin. Şimdi sirkte çalışıyor. Bize önemli hizmetler sunuyor.”

“Hizmetler sundu! Tamam!” Analapneh perçemlerini karıştırdı. “Sizin yüzünüzden hapise girmek niyetinde değilim. Dün yine iki kurgamı sakatladım, üçüncüsünü de neredeyse bir ayı kırıyordu. Neden kafesinde çıldırdı, yırtıcı bir hayvana dönüştü, bilmiyorum. Müdür beni azarladı. ‘Drıkin, bu miskinleri nereden buluyorsun?’ diyor. Ona, bu miskinlerin yüksek öğrenim görmüş olduğunu söylemek gerekiyordu. Aslına bakılırsa, çocuklar, gördüğüm kadarıyla siz çamura yatıyorsunuz. Sizi anlamıyorum. Kendi alanınızda çalışmak yerine, maymunların ardındaki pislikleri temizlemek daha mı iyi? Ben artık hiçbir KMD’liyi sirkimde işe almam. Gidin, istediğiniz yerde çalışın.”

Analapneh’in konuşması kongre katılımcıları üzerinde pek hoş olmayan etkiler bırakmıştı. Kobzikov ortamı yumuşatmak için müzisyenlere bir işaret yaptı ve onlar da çalmaya başladılar:

“KMD, KMD!

Vatslav’ı Yaga ile evlendirelim!

Ve Yaga’nın sayesinde,

İş bulalım kendimize!

Nakarat:

Ohooo, ohooo! Ohoo, ohooo!..” diye haykırmaya başladı kongrenin katılımcıları.

Yan odanın kapıları açıldı ve çam yarması üç genç kongrenin ‘kralına’ hediye olarak tepsiler içinde ada tavşanı kızartması ve taze sebzeler getirdiler.

Kongre oy birliğiyle şu kararı aldı: Vatslav Kobzikov derneğin başkanı olmak dışında bir iş yapmayacak ve kendisine 120 ruble maaş

bağlanacak, çalışma odasına yumuşak bir divan, bir telefon alınacak ve daktilo bilen bir sekreter görevlendirilecektir.

Ben işten gelip daha yeni elimi yıkamıştım ki, kapı çaldı. Açık tenli, kuzu gibi kıvrıkcık bir kız girdi ve melemeye başladı:

“Rıkov siz misiniz?”

“Benim.”

“Kobzikov sizi çağırıyor.”

“Ne demek çağırıyor? Gerekirse kendisi gelsin.”

“O, insanları çalışma odasında kabul eder.” Kuzu bana yargılayan gözlerle baktı.

Yıkandıktan sonra KMD’nin iş yerini aramaya gittim. Burası Yegoriç’in bir yan binasında birbirine bitişik iki odaydı. Birinci odada büyük bir ayna, bir dolap ve atların kan dolaşım şeması asılıydı. Kuzu, daktilonun arkasında oturuyordu.

“Vatslav Timofeyeviç meşgul,” diye meledi.

Ben onun sözlerine kulak asmadım ve kapıya yürüdüm. Kuzu karşıma fırlayıverdi.

“Ziyaretçisi var!”

Bir kavgadır başladı. Çevik ve bir voleybol topu gibi esnek sekreter üzerime atladı. Gürültüye çalışma odasından KMD Başkanı çıktı.

“Bırakın onu, Varya. Geç, Rıkov. Ben şimdi bitiriyorum.”

Evinde illegal olarak diş tamir makinesi bulunduran diş doktoru ben gelince sandalyeden kalktı.

“Şu halde anlaştık mı?”

“Anlaştık.”

KMD Başkanı’nın çalışma odası muhteşem döşenmişti. Ficus bitkisi, perdeler, kopya tablolar. Masanın üzerinde masif mürekkep takımı ve küçük bir çan, köşede de bir divan vardı.

Göz kamaştırıcı beyaz gömlek ve ütülü siyah bir elbise giymiş olan Vatslav memnun memnun gülümsüyordu.

“Nasıl? Ha?”

“Fena değil. Modern bir stil.”

“Biliyor musun, buranın neyi eksik?”

“Süs eşyaları...”

“Alayı bırak. Senin epeydir çok alaycı konuştuğunu fark ettim. Senden çoktandır şikâyetler alıyorum. Burada bir diş tamir makinesi eksik.”

“Diş tamir makinesi mi?” Ağzım açık kaldı.

“Evet. Ben diş doktoruyla anlaştım. Makineyi bizim derneğimize neredeyse bedava verecek. Onu şuraya, koltuğumun yanına ko-
yarız.”

“Bir çek yat harika olurdu. Ancak, tüm diş tamir cihazları buradan kaldırılmalı.”

“Kes,” diye sözümü kesti Kobzikov. “Ben seni niçin çağırdım. Sen çağırdığım anda neden gelmedin? Derneğimize üye oldun; lütfen disipli-
ne riayet et.”

“Keyfin mi kaçtı yoksa?” Kobzikov suratını astı.

“Keskin virajlara girme, Rıkov. Neresinden bakarsan bak, ben se-
nin amirimim. Neden hâlâ Umoysa’ya evlendirmedin?”

“Tonya ondan hoşlanmıyor, ve, açık konuşmak gerekirse o mıy-
mıntı, Tonya’ya göre değil.”

Benim sözlerim Başkan’ın hiç hoşuna gitmedi. Ellerini arkaya ata-
rak çalışma odasında volta atmaya başladı.

“Uygundur, değildir, orası seni ilgilendirmez. Rıkov, sadece bir
eğitmen olduğunu unutma. Umoysa doğru söylüyor: siz şımartınız. Disiplin konusunu ele almalıyım. KMD için senden yarar beklemek, tekeden süt beklemek gibi bir şey. Umoysa’nın evliliğini suya düşür-
dün, kendine de hâlâ bir gelin adayı bulamadın. Sana son bir deneme
görevi vermek zorundayım.”

“Vatsa, neyin var senin?”

“Sen bizim zevzeklik yapmak için mi toplandığınızı sanıyorsun? Sen hiç tavuk budunun kemiklerini yalamak zorunda kaldın mı? Ben yaladım. Eğer biz haylazlık yaparsak, hepimiz açlıktan gebeririz. Her an kulağın kırıste olsun. Kent komitesinde neler olup bittiğini bileceksin.”

“Sen nerelere uzandın öyle!”

“Evet... Orada kendi adamımız olmalı. Galiba, sen şu, neydi adı... eğitimle tanışıyorsun... hep saçma sapan nedenlerle sana sataşıyordu.”

“İvan’la mı yoksa?”

“Bana göre, o uygun bir delikanlı. Saf birisi. Onu ağımıza düşürebiliriz.”

“Ben onu pek iyi tanımam, ve aslına bakarsan...”

“Yine mi itiraz ediyorsun? Ben sana onun uygun olup olmadığını sormuyorum. Sana bir fikir veriyorum, sen de bunu uygula.”

“Ne fikriymiş o?”

“Onu Manya ile evlendirmek gerek. İşte o zaman, bizim adamımız olur.”

“Manya ile mi? Hah ha ha!”

“Yine mi gülüyorsun? Senin işin, benim emirlerimi yerine getirmek. Burada komik olan ne peki? Eğer bir insana sistematik olarak bir şeyi söyleyip durursan, o insan da buna mutlaka inanır.”

Kendisi de mantarlardan olan Maşa Solouhina hokka burunlu tombul bir kızdı. Bütün duygularını kıs kıs gülererek ifade ettiğinden KMD’de onu kimse ciddiye almıyordu. Ve ayrıca kendisi şiir de yazıyordu. Şiirler ağırlıklı olarak savaşı konu alıyordu, ama bu, Maşa’nın şiirlerini okurken çayır kuşu havasına girmesine engel olunuyordu. İvan ve Maşa... Böyle bir kombinasyon ancak Kobzikov’un aklına gelebilirdi.

KMD Başkanı düğmeye bastı ve içeri giren sekretere:

“Bir talimat yaz. İvan Beryozkin ile Marya Solouhin’in (parantez içinde Manka’nın) nikâhının kıyılması görevini Rıkov’a veriyorum. Uygulama süresi, bugün dahil on gün. Ve unutma: örgütün yazgısı senin ellerinde!”

“İvan Beryozkin ile Marya Solouhin’in (Manka’nın) nikâhının kılımlası görevini Rıkov’a veriyorum. Uygulama süresi: 10 gün.

Çalışmalardan Muaf Başkan

V. Kobzikov

(İmza)”

İvan Beryozkin’i bulmak için ertesi gün istemeye istemeye Kom-somol Kent Komitesi’ne gittim. Esen rüzgâr tozu dumana katıyordu. ‘Don ‘Restoranı’nın mutfak pencerelerindeki tül perdeler ağa takılmış balıklar gibi umutsuzca çırpınıyorlar ve kızarmış etlerin ağır kokusunu sokağa taşıyorlardı.

İvan İvanoviç tam saat beşte Kent Komitesi binasının girişinde görüldü. Ahize mikrofonunu andıran kocaman burun delikleriyle et kokusunu içine çekti ve kısa bir süre düşünceye daldı. Ama tam o sırada şiddetli bir kasırga esti ve sıska Beryozkin’i kapıldığı gibi sokak boyunca sürükledi. Eğitimci, kocaman el çantasına, bir direksiyona sarılır gibi sarılmıştı.

Beryozkin’i iki mahalleyi geçtikten sonra yakalayabildim. İvan beni gördüğüne şaşırmadı.

“Selam, Pryahin!” diye bağırdı kahverengi rüzgârın ıslığına karışan sesiyle. “Hayat nasıl gidiyor?”

“Normal. İş seyahatine geldim. Sen nasılsın? Enstitü seni kolhoza mı sürdü?”

İvan İvanoviç umutsuzca el çantasını salladı ve rüzgâr onu benden uzaklaştırdı. Eğitimci yeninden yakaladım.

“Oturup bir şeyler içsek?”

Beryozkin tereddüt etti, ama içini dökme arzusu ağır bastı.

Sokakta yürümeye başladık. ‘Doğu Şafağı’ gibi tumturaklı bir adı olan cafeyi işaret ettim Beryozkin’e. El çantasını rüzgârın önüne koydu ve biçim olarak atom bombasının patlama sonrası şeklini andıran yüksek mermer-beton masalarla kaplı ve bir kalem kutusu gibi uzun ve basık bir salonda bulduk kendimizi.

Cafede, genellikle sarhoş grupların bulunduğu her yerde olduğu gibi bir uğultu vardı. Ancak, masaların üzerinde sadece meyve suyu şişeleri vardı. Biz kendimize fikus çiçeği saksısının ardında sakın bir köşe bulduk. Birer biftek ısmarladık ve yanımda getirdiğim içkimi içine koyabilmek için bir krem soda aldım. İçkim biberli votkaydı.

“Enstitüde bürokratlar var” dedi İvan İvanoviç hüznle bifteğe bakarken. “Güya her konuda anlaştık, eksikleri giderdik, ben onları bunun gerekliliğine ikna ettim... Evet... Sonrasında, tüm komitelerin birleştirilmiş oturumunda birisi çıkmış saçmalıyor: ‘Bu kolhozda masaları nereye koyacağız? Bin otuz adet masamız var.’ Ben de güldüm, onlar beni ciddiye almayıp sorunu ciddi ciddi tartışmaya başladılar. Bu masalar hep kırık dökük, ne onarmaya gelir ne de eski haline döner.”

“Moralini bozma” dedim acıyarak, bifteği Beryozkin’e uzatırken. “Ye... Bir ölüye dönmüşsün.”

“Neyse, canları cehenneme! Şimdi bana başka bir görev verdiler. Bu görev, yaptığı işler uzmanlık alanına göre olamayanları ilgilendiriyor.”

Vurdumduymaz bir yüz ifadesi takındım.

“Sence nasıl bir iş?”

“Sıkıcı bir iş! Herkesin tek tek peşinde dön, herkese yalvar, ikna et... Peşine düştüğüm kişi teslim bayrağını çekiyor, sanki kürek cezasına çarptırılmış gibi gözyaşı döküyor. Sabahtan akşama şehirde koşturuyorum. Kedi-fare oynuyoruz. Birini bugün bir kuaförde kısıtıyorum, bir de bakıyorum, ertesi gün sinemada düz eleman olarak çalışıyor. Tam anlamıyla bitkin düştüm.”

İvan İvanoviç çatalı tabağa öyle bir daldırdı ki, biftekten bir parça tabaktan fırlayıp komşu masadaki bir sarhoşun tabağına düşüverdi. Sarhoş biftek parçasını tam bir rahatlık içinde yedi.

“Bitirmek gerek! Enstitüde son beş yıl içindeki arşivleri inceleyip listeler yapacağım, fotoğraflarını toplayacağım ve tüm kuruluşlara gideceğim. Evet. Tek başıma içinden çıkamam. Dışarıdan bir komisyon kurmak gerekecek.”

“Komisyon” sözü Beryozkin’in keyfini kaçırdı. Bardağı kaptı, beraberli votkayı yudumladı, içki boğazında kaldı ve üzüntüyle kafasını salladı.

Beryozkin’e üzüldüm. O an böylesine aktif bir çalışmanın mantarları sürüm sürüm süründüreceği aklıma dahi gelmedi.

“Komisyon kurmasan olmaz mı?” İvan İvanoviç kafasını salladı.

“Gerekli, Pryahin... Komisyonsuz olmaz.”

“Hangi kurumlardan başlamayı düşünüyorsun?” diye sordum, KMD’yi aklıma getirerek.

Beryozkin’in yanıtını duymadım. Katya’yı gördüm çünkü.

Buz Prenses iki erkekle birlikte cafenin içinde yürüyordu. Başında beyaz bir şapka vardı ve beline kadar uzanan siyah bir palto giymişti.

“Burası iyi işte.” Fikus saksısının arkasına gizlendim.

“Siz ne yersiniz, Katerina Denisovna?”

“Salata, biftek ve krep. Dehşetli acıktım!”

Ensesi kalın, paralı insanların işgüzarlığı ile masayı tabaklarla doldurdular. Katya’ya eşlik edenlerden şişman, kızıl yanaklı olanı siyah el çantasından ‘stoliçnaya’ votkası çıkardı ve bardaklara doldurmaya başladı. Konuşmalardan anladığım kadarıyla, Sosnovka’da yeni bir okul inşaatı için yapılan bütçenin onaylanmasını ‘ıslatıyorlardı’. Şişman olanı, görünüşe bakılırsa, vilayettendi. Zayıfça, uzun boylu, beyaz saçlarıyla bir aktörü andıran ikincisi ise okulun müdürü olmalıydı. Nedense ikincisinden hiç hoşlanmadım.

Üçü de bir süre sonra sarhoş olmuş ve bütçeyi ‘koparma’ aşamasında yaşanan komik olayları birbiriyle yarışarcasına anımsayıp anlatmaya başlamışlardı. Katya yüksek sesle kahkahalar atıyordu. Yanakları kızarmış, saçları ise sık sık şapkasının altından fırlıyordu ve kendisi de saçlarını kadınsı jestlerle tembel tembel düzeltiyordu.

Okul müdürünün gözlerini ondan alamadığını fark ettim.

“Samson Froymoviç ayaklarını yere öylesine vuruyor, ona öylesine bağırıyor ki, bas yerine, horoz sesi çıkarıyor!” diyerek gülüyordu Katya gözlerini süzerek.

“Hah ha ha! Ben ona ‘imzala!’ diyorum, o da ‘imzalamam!’ diyor” diyerek Katya’nın ardından söze giriyordu şişko gür sesiyle.

Okul müdürü kendini tutarak gülümsüyor ve bakışlarıyla Katya’nın yüzünü okşuyordu.

“Ben ona ‘imzala!’ diyorum. O da bana ‘imzalamam!’ diyor. Hah ha ha! Ben de o zaman diyorum ki: ‘Ben de Bezruçko’ya giderim!’”

Üçü de katıla katıla güldüğüne göre, burası en komik sahne olmalıydı. Katya’nın boğazı tıkanmış olmalı ki, kır saçlı ona bir bardak meyve suyu uzattı ve bir anda elini tuttu.

Ve o anda biz göz göze geldik. Ben elimden geldiğince alaycı bir gülümseme sergilemeye çalıştım. Buz Prenses, sanki beni tanımıyor-muş gibi, soğuk bakışlarla gözlerini kaçırdı. Kır saçlı ona bakarak neşeli neşeli konuşuyordu.

“Vanya,” dedim, “şu masadaki kadını görüyor musun? Tanıştır-mamı ister misin? İlginç birisidir. Vilayette iyi tanınmış bir coğrafya-cıdır. Karpatları, Kazbekleri ve Himalayaları yalayıp yutmuştur.”

“Himalayalar,” diye yineledi Beryozkin, dili dolaşıyordu. “Orada sağlık amaçlı bir çalışma semineri düzenleyebilirsek...”

Katyalar çıkmaya hazırlanıyordu. (Kır saçlı saatine bakmaya baş-lamıştı bile) Katya bana bir daha bakmadı. Onlar yanımdan geçerken dedim ki:

“Yekaterina Denisovna, bir dakikanızı alabilir miyim?”

“Ne oldu ki?” dedi tepemdeki göz.

“Komsomol kent komitesinden yoldaşımız sizinle tanışmak istiyor.”

“Merhaba, Katya!”

“İvan İvanoviç.”

Beryozkin alelacele bir amir havasına girdi. Elbisesindeki tozları sildi, yüzü ciddi bir ifadeye büründü, sağ eli masanın altına gitti ve el çantasına yapıştı.

“Gidelim, Yekaterina Denisovna. Yoksa geç kalacağız,” dedi kır saçlı.

“Gidin, gidin... Yarından sonra görüşürüz.”

“Hoşça kalın!”

Sıcak bir havayla vedalaştılar. Hem de çok sıcak. Hatta, diyebilirim ki, gereğinden fazla sıcak.

“Nasılsınız, Yekaterine Denisovna?” diye sordum.

“Teşekkür ederim.”

“Bir şey değil.”

“Okulu yapacak mısınız?”

“Evet.”

“Yeni müdür mü o?”

“Ya.”

“İyi birisi mi?”

“Benim hoşuma gidiyor.”

“Çok mu?”

“Neredeyse.”

“Gizemli bir ifade.”

“Sen böylesini seversin.”

“Tahmin ettin.”

“Kesin biliyorum. Her türlü belirsizlik senin hoşuna gidiyor.”

“Somut belirsizlik soyut belirlilikten daha iyidir.”

“Konuşma giderek daha derin ‘gizli anlama’ kaydı.” İvan İvanoviç Beryozkin sıkılmıştı. Öksürüp görüşünü dile getirdi:

“Altı komisyon beş komisyondan daha iyidir.” Katya irkildi.

“Ben gidiyorum.”

“Güle güle! Geçireyim mi?”

“Gerek yok.”

Alayla güldüm. Alaycı gülümsemeyi beceriyorum. İyi ki, gözlerini kaçırmayı dahi başaramadı. Onu geçirme konusundaki cümle için kendimden öç aldım.

Valizimi daha yeni düşen karın altında kalmış olan otların üzerine koydum. Durakta bir yolcu daha vardı: yüz ifadesi akılda kalmayacak kadar belirsizdi; mont ve kar çizimleri giymiş yaşlıca bir insandı.

“Evet, içtim,” dedi bana. “İçemez miyim?”

Parkın gerisinde sağ taraftaki sarp kıyıda kent ağarıyordu. Bu kentte yapacağım hiçbir şey yoktu artık. Bakir topraklara dönüyordum. Gazetelere bakılırsa, bakir topraklar güzel, neşeli bir diyardır... Belki de Kafkaslara giderim. Üzüm bağlarında çalışırım. Ya da Arhangelsk'e gidip balık avlarım. Benim için önemi yok artık. Kalkan ilk trenin götürdüğü yere giderim. Ben özgür bir Kazak'ım*. Ne derlerse desinler. Hiç kimseye gerekli olmamak harika bir şeydir.

“Hayır, söyle! İçemez miyim?.. Kendi çalışıp kazandığım paralarla içemez miyim?” Yüz hatları belirsiz olan adam öfkelenmeye başladı ve bana yaklaştı.

Ona sırtımı döndüm ve derin bir nefes aldım. *O kadın* telefon direğine yaslanmış ve gözlerini bana dikmişti. Rüzgârlı gecede beni çağıran da işte *o kadındı*.

“Olmazsa, al git! İşte, al! Ben buyum işte! İçtim, al götür. Beni karakola götür!”

O kadın gri bir kürk giymişti ve direğe yaslanmış duruyordu, bu yüzden ilk başta fark edememiştim. Tramvay geldi. *O da* tramvaya bindi.

“Götürmezsen, ben kendim götürürüm!” dedi yeni kar çizimleri giymiş adam ve kolumdan tuttu.

Ondan zar zor kurtuldum ve tramvayın merdivenine atladım.

“Vagona atlayın,” dedi kondüktör sinirli sinirli, çantasındaki bozuk paralar şingirdiyordu.

Kalktım ve gözlerimi açtığımda karşımda onu buldum: masallardaki Sneguroçka**. Omuzlarındaki kar, tüylü bir yakayı andırıyordu. Gri kürk, beyaz potin, kırmızı eldiven giymişti. Sıcak, al yanağında

* Rusya'da atlı asker.

** Türkçede Noel Baba olarak bilinen Kardan Dede'nin torunu ve yılbaşı hediyeleri dağıtım sırasında Noel Baba'ya eşlik eden ve iyi yürekli bir kadını simgeleyen masal kahramanı Kardan Kız.

kar taneleri eriyordu. Şapkanın altından fırlayan lüle lüle saçlar tıpkı küçücük boncukları andıran su damlacıklarıyla kaplıydı. Siyah gözlerini merakla bana dikmişti.

“Yurttaş, tramvayın içine girin. Yolcuların bilet almasını engelliyorsunuz!” diye bağırdı kondüktör.

Tramvay kondüktörleri nedense beni sevmiyorlar. Yolcuların ne günahları varsa hepsini benden biliyorlar. Neden ben insanların kafa-larını karıştırıyorum (onlar benim kafamı karıştırıyorlar oysa)? Neden biletsiz gidiyorum (tramvaya girer girmez bileti aldığım halde)? Neden sarhoş sarhoş kendimi tramvaya attım (oysa bir balık kadar ayıgım)?!

Tüm hakaretler karşısında genelde susarım, çünkü benim her sözüm kondüktörleri öfkeliendirir.

Ama bu kez kendimi tutamadım. Çıkıp gitmek *onu* kaybetmek olurdu, çünkü tramvay tıklım tıklım doluydu.

“Ben yerimden memnunum,” dedim.

Bu, uğursuz bir ifadeydi. Kondüktör kadının burun delikleri, işaret borusunu duyar duymaz burnundan soluyan ihtiyar bir savaş atının-ki gibi genişleyiverdi. Vagon, bir skandal beklentisiyle hareketlendi.

“Kime diyorum, ilerlesene!” diye fısıldadı kondüktör kadın sözümöna sakın bir ses tonuyla.

“Siz işinize bakın. Ben ne yapacağımı biliyorum...”

Kondüktör kadın sanki bu anı bekliyormuş gibi ellerini kalçasına koyarak tiz bir sesle:

“Bir de şapka taşıyor! Bir de gözlerini çıkarıyor utanmaz! Şu insanlardan utan bari!”

“Bir de baş örtüsü taşıyor,” dedim ben de onu taklit ederek. “Sinirlerinizi tramvaya aktarmayın!”

“Küstah! Biletsiz hergele! İn, yoksa hemen şimdi tramvayı durdururum!”

Kondüktör yerinden fırladı ve sanki kaçacakmışım gibi kolumdan yakaladı.

“Polis yoldaş! Polis yoldaş!”

“Konu nedir?” diye sordu tesadüfen vagonda bulunan ve aktör Filippov’a benzeyen kıdemli bir polis.

“İçmiş, serserilik yapıyor, bilet almıyor, bilet alanları engelliyor!” diye sıraladı kondüktör kadın zafer kazanmış bir edayla.

“Tramvayı durdurun!” diye emretti polis.

Gri kürklü kız bana baktı acıyarak. Kızın yanından geçerken portakal kokusu aldım. Portakal kokan kız!

“Benim suçum yok!” diye geri atıldım. “İnsanlara sorun!”

Dışarıda kar yağıyordu ve her taraf bir tarlayı andırırcasına bomboştu. Sallanan beyaz perdenin aralığından ağaçlar ve çok az sayıda yapının görüntüleri belli belirsiz yansıyor.

“Tramvayın önüne oturursan alıp götürürüm,” dedi polis avucunun içindeki sigarayı içerken.

Ardından tramvayın giriş kapısına koştu.

Camın ardından kızın bana baktığını fark ettim. Bakışlarında bir parça acıma vardı. Hem bu nedenle hem belki de kaybedeceğim bir şey olmadığından bağırdım:

“Cumartesi sekizde ‘Spartak’a gelin!”

“Mutlaka geleceğim,” dedi polis başını bana çevirerek.

Kimse böyle bir randevu vermemiş olmalıydı, ama, ben nedense kızın geleceğinden emindim. Gelmezse ben onu yaşamım boyu arar mıydım?

Yüz ifadeleri belirsiz adam nereden çıktıysa bana sokuldu.

“İçtimse içtim. İçemez miyim?”

Ama nedense uzun bir palto giymişti ve kar çizmeleri yoktu.

“Seni buldum sonunda...” dedim yüksek sesle.

“Dediğim budur işte!” dedi adam mutlulukla.

Elektronda yaşam var mıdır?

Cumartesi gelip çattı. ‘Spartak’ sinemasına randevu zamanından bir saat önce geldim. Şiddetli bir rüzgâr esiyordu ve afişler titreşi-

yordu, bu afişlerdeki insanlar da sıtmaya tutulmuş gibi titriyorlardı. Kapalı kapıların önünde “bütün biletler satıldı” yazısına bakan insan figürleri büzülüyorlardı.

Düş kırıklığına uğradım. Kız gelirse nereye gidecektik? Yüreğim aşkla çarpsa dahi bu rüzgârda uzun süre kalamazdık.

Bir de dansa umut bağlamıştım. En yakın telefon kulübesine girdim ve tüm kulüplere ve kültür saraylarına telefon ettim. Hiçbir yerde ne dans vardı, ne de konser.

Sinemanın önünde üzüntü ve bir mucize beklentisiyle ileri geri tur atıyordum. Randevuya otuz beş dakika kalmıştı ve bir mucize için yeterince süre vardı. Asfaltta su birikintileri alınlarını kırıştırmıştı. Karşımda bir şair anıtı kamburlaşmıştı. Ağaçlar, gezmeye çıkmış ihtiyar nineler gibi ahlar vahlar içinde ısıklık çalıyordu.

Aşırı parfüm kokan, kareli üç köşeli başörtüsü taşıyan kızlar geçiyordu önümden. Koltuk altlarında paketler vardı. Kalbim çarpıyordu: bir yerlerde dans olmalıydı eninde sonunda! Kızların ardından yürüdüm. Saat sekize yetişmemi engelleyecek mesafeden ileri gitmemeliydim.

Kızların tüylü yakalı aynı tip yeşil paltoları vardı. Neşeyle çene çalarak beni hayret içinde bırakıp 14 numaralı yemekhanenin kapısında kayboldular. Giriş kapısındaki asfalt, ayak izleriyle doluydu.

Biraz tereddüt ettikten sonra ben de girdim. İçerisi tango esrik sesinden gelen ritme uygun olarak sessizce ayaklarıyla tempo tutan ve topukları tıkırdayan gençlerle doluydu. Cennete açılan kapılarda kollarında kırmızı pazubantlarıyla iri yarı iki genç duruyordu.

Kocaman kalpaklı gençlere sordum:

“Gıda işçileri gecesi mi?”

“Komsomolcu düğünü,” diye mırıldandı muhatabım. “Kolya adlı bir aşçı, diğer bir aşçı olan Maşa ile evleniyor.”

“Aaaa...” dedim.

Muhatabımın paltosu tebeşir ve örümcek ağı içindeydi.

Dışarı çıktım. Sanki hava daha da soğumuştü. Buluşmaya tam on dakika kalmıştı. Yoksa gelmeyecek mi?

Yanımdan geçen bir adamdan sigara istedim ve yaktım. Sigaramın dumanı tutuştu. Alışmadığım için başım döndü biraz. Kızın yanında sigara içse miydim yoksa içmese miydim? Şakalar mı yapsam yoksa dalgın, düşünceli birisi mi olsaydım? Yoksa, en iyisi kendim mi olsaydım? Ama olmaz, bu oldukça zordur. Sahi, bu kız, yani müstakbel eşim nasıl biriydi acaba?

Kız tam sekizde geldi. Ben de şaşkına döndüm, çünkü içimdeki ses bu buluşmaya inanmıyordu. Üzerinde aynı kürk ve tüylü bir baş örtüsü vardı.

“Merhaba. Geç kalmadım ya?”

Ses temizdi, çınlıyordu, herhangi bir sıkılganlık yoktu.

“Çok dakiksiniz.”

Sigarayı çöp kutusuna attım, ama tutturamadım, izmarit kıvılcımlar savurarak rüzgârın önüne düştü.

“Bugün doğum gününüz mü?”

“Bunu nereden çıkardınız?” dedim şaşırarak.

“Genelde erkekler tanışmak için bu bahaneyi kullanır. Gece düzenlerler ve ‘doğum günü olana’ masrafa ortak olmak için saat hediye ederler.”

“Ne yazık ki, yanıldınız.”

“Ne mutlu ki. Varsın, bizimki başkalarından farklı olsun. Romantik. Şimdi ne yapacağız?”

“Gezeceğiz.”

Kız önerimi başını sallayarak onayladı. Elini kürkünün cebine attı ve bir erkek gibi geniş bir adım attı. Ben elini tutup tutmamak konusunda tereddüt ederek yanında yürüyordum, çünkü bunun romantik olduğundan emin değildim.

Su birikintileri buz kabuklarıyla kaplıydı. Yanımızdan tek tük geçenler rüzgâra omuzlarını verip burunlarını yakalarına gizliyorlardı.

‘Eşimin karakteri pek sağlam değil,’ diye düşünüyordum, donmasınlar diye ayaklarımı kaldırımlara daha güçlü vurmaya çalışarak. ‘Kı-

sacası, insan gençken başkalarına benzemeyi hiç istemez. Daha çok espri yapmak gerek. Bu, kadınları karşı konulmaz şekilde etkiliyor.’

“Siz öğrenci misiniz?” diye sordu kız başını çevirmeden.

“Hayır, çalışıyorum.”

“Nerede?”

“Eğitim pilotuyum.”

Bu çok zekice değildi, ama etkili oldu. Kız durup, sanki ilk kez görüyormuş gibi dikkatle baktı bana. Sonra elini eldivenden çıkardı.

“Adım Liliya. Ya sizin adınız?”

“Gena. Gennadiy Yakovleviç.”

“Yeryüzünü gördünüz mü?”

“Tıpkı sizi gördüğüm gibi.”

“Nasıl?”

“Düz.”

“Ben ciddiylim.”

“Ben de. Bir krep gibi düz. Yandan bakılınca kulakları var.”

“Ne kulağı?”

“Onları tutan fillerin kulakları.”

“Sizinle de ciddi...”

Liliya surat asıyordu. Beş dakika sessizce yürüdük.

“Ama, bu şimdilik gizli,” diye devam ettim. “Bilim adamları buluşa o denli şaşırdılar ki, bu buluşu anlamaya çalışıyorlar. Pilotlar ise her şeyi biliyorlar. İşte şimdi bir de siz biliyorsunuz.”

“Gerçekten mi?”

Liliya’nın sesi tereddütlüydü.

“Tamamen gerçek. Korkunç, değil mi?”

“Tam tersine... harika. Ama siz hep yalan söylüyorsunuz.”

Yukarılardan bir yerlerden, sanki yıldızlardan kopmuş gibi, ender bir kar parçası düştü. Kar taneleri yüzümü okşuyor ve yalnızca

fenelerlerin mat camlarından görünüyordu. Karlar camlara çarparak anlamsız anlamsız kıvrılıyorlardı.

“Durun,” dedi birdenbire Liliya, “müziği duyuyor musunuz?”

Durduk. Yukarıdan karla birlikte sakın ve narin bir vals melodisi savruluyordu.

“Duyuyorum. A Elita çalışıyor.”

“Bence şu evde.”

14 numaralı yemekhanenin yanında duruyorduk. Yemekhanenin bütün ikinci katı aydınlanmıştı, pencerelerden gölgeler fırlıyordu. Soğuktan uyuşan ayaklarım sızlamaya başladı.

“Biliyor musunuz,” dedim, “şimdi orada benim arkadaşımın düğünü var. Gitmek istemez misiniz?”

“Siz gerçekten de bunu daha yeni mi aklınıza getirdiniz?”

“Hayır. Sizin gözünüze sıradan biri olarak görünmek istemedim.”

Liliya sınırcasına baktı bana. Ben de onun bakışları karşısında dik durdum.

“Hayır, elimizde hediyeimiz yok,” dedi tereddütle.

“Saçma! Şimdi bir şeyler alırız!” diye haykırdım, içimden de cebimdeki paranın miktarını hesaplıyordum.

Gastronom’dan* iki kutu meyve ezmesi ve bir şişe şampanya aldım. ‘Giremezsek bile Kobzikov’la bunları hallederiz,’ diye geçirdim içimden, Liliya ile içeri girerken.

Kalabalığı yara yara cesurca pazubantlı güvenlik görevlilerine doğru yürüdüm. Güvenlikçiler sürekli ayak değiştirerek duruyorlardı. Sıkıldıkları belliydi.

“Selam, çocuklar,” dedim. “Geç kalmadık ya?”

“Geç kaldınız,” diye homurdandı güvenlikçilerden birisi, elimdeki pakete kuşkuyla bakarak. Diğeri de kâğıt pakete göz attı.

“Tuğla mı?” diye sordu kayıtsızca.

* Günümüzde AVM olarak adlandırabileceğimiz Sovyetler Birliği dönemine ait mağaza.

“Evet,” dedim şişenin gümüş renkli boğazını göstererek. “Kafaya diler güzelleşirsin. Nikolay nasıl? Hâlâ ayakta mı? Ya da Maşa içki vermedi mi daha?”

Güvenlik görevlileri gülümsediler.

“Bağışlayın, yoldaşlar... geçin, lütfen. Sorgulamak gerekiyor. İpini koparan geliyor çünkü. Daha yeni bir akıllıyı kovaladık. Tuğlayı he-diye niyetine kâğıda sarmışlar...”

Salon bunaltıcıydı ve içki kokuyordu. Düzensiz bir uğultu vardı, topuklar birbirine vuruyor, plaklar fısıldıyor, tabaklar şangırdıyordu. Liliya aynaya yaklaştı. Ben de yanibaşında durup onu gözden geçi-riyordum. Aynadan yansıyan, sert bakışlı siyah saçlı oldukça genç bir kız görüntüsüydü. Saçların oluşturduğu taçlarla çevrili solgun bir yüz hattı, incecik eller. Kırmızı yün elbisesi üzerine rahat oturmuştu, anlaşılan biraz büyük dikmişlerdi. Oldukça dekolte ve kısa elbisesi düzgündü, hafiften ince bacaklarını dizlerine kadar ve ‘kaz derisi’ ile kaplı sırtını âdeta açıkta bırakıyordu. Kalın iki saç örgüsü küçücük göğsünden neredeyse beline kadar uzanıyordu.

Aynada göz göze geldiğimizde, “Benim saç örgülerimden utanır-sınız şimdi. Onlar moda değil çünkü” dedi.

“Bu da ne demek!” dedim protesto eden bir ifadeyle. “Saç örgü-lerinin kendine özgü bir şirinliği var. Puşkin’in Ludmila’sını çağırıştır-ıyor.”

“İltifatınız için sağ olun. Bana hep demode olduğumu söylerler.”

“Siz beni yanlış anladınız. Tam tersine..”

“Siz elbiseyi mi kastediyorsunuz? Kıyafet, kız kardeşimin.”

“Dansa çıkalım mı? Sizinle normal koşullarda konuşmak zor.”

“Ben dans etmem.”

“Neden?” dedim şaşırarak.

“Çünkü bayağı buluyorum. Çoktandır dansların adı kaldı yalnız-ca. Şimdi sadece herkesin gözleri önünde kucaklaşmak için dans edi-liyor. Oysa ben buna gerek duymuyorum.”

“O zaman bir masaya oturalım.”

“Ben içmem.”

“Yemezsiniz de?”

“Bazen yerim.”

Salonun orta yerinde uygunsuzca duruyorduk.

“Hey, çiftler! Adınız neydi? Buraya gelin!” diye bağırdılar bir masanın ardından.

Siyah elbiseli ve kelebek kravatlı birisi yanımıza koştu ve bir sarhoş nezaketiyle masaya oturttu. Ben damadı kutlamaya gittim. Damat masanın başında oturuyordu, yanakları kıpkırmızı, memnundu ve çelik tarağının yardımıyla perçemiyle mücadele ediyordu. Mücadelesi öfkeli, şiddetli, ama başarısızdı: tarak baştan ayrılır ayrılmaz perçem dağılıyor ve gözlerinin önüne iniyordu.

“Görüşmeyeli yıllar oldu, dostum!” dedim, damadın önüne şampanya şişesini koyup duygusal bir yüz ifadesi takınarak.

“Yeter içtiği!” diye protesto etti bir kolobok* gibi tombul gelin. “Anne, ona içiriyorlar yine!”

Damat perçemini gözlerinin üzerinden attı ve aniden bağırdı:

“Saşka! Yine mi sen???”

“Ya!”

“Dostum! Seni hangi rüzgâr attı? Kadehleri uzatın!” Gelinin akrabalarının gizlenemeyen hoşnutsuzluğuna rağmen içtik.

“Demek evlendin?”

“Öyle gibi. Ya sen?”

“Henüz değil.”

“Evlen, kardeş. İnsanın kendi düğününde eğlenmesi çok ilginç. Hey, gelin Rus dansı edelim mi? Rus dansı! Anımsar mısın, bir zamanlar?... Mişka, bayanı** getir!”

Perçem yine damadın gözü üzerine düştü ve damat öfkeyle başını salladı.

* Ekmek şeklinde yuvarlak ve geniş tipli bir masal kahramanı.

** Akordeona benzeyen bir tür Rus halk çalgısı.

Ben de bundan yararlanıp sessizce yerime çekildim. Liliya çatalıyla sebze salatasını karıştırıyordu.

“O da mı pilot?”

“Hayır, aşçı.”

“Ne garip. Birisi neredeyse elini uzatıp yıldızları indiriyor, diğeri ise aşırı tuzlu bir sebze salatası hazırlıyor.”

“Bunu karısı hazırlamış olmasın?”

“Belki de siz şimdi tüm mesleklerin gerekli olduğunu söyleyeceksiniz. Buna katılıyorum. Ama yine de güçlülerin mesleği diye bir anlayış var. İşte sizin mesleğiniz. Ne gizleyeyim: sizinle bir rastlantıyla tanışmaktan gurur duyuyorum.”

Her şeyi o denli içtenlikle söyledi ki, ilişkimin geleceğinden korktum bir an. Her şey açığa çıkınca ne olacaktı?

“Evet... elbette. Ama, biliyorsunuz ki, insanlardan çok fazla şeyler istiyorsunuz. Herkes cesur, gözüpek olamaz ki! Aslına bakılırsa, insanlar biraz gevşediler, yemeyi içmeyi, eğlenmeyi seviyorlar.”

Liliya atik bir hareketle bana döndü:

“İşte. Benim bu ‘insanlardan’ ne kadar nefret ettiğimi bir bilseniz! Şu şarap içen, borşç yiyen, komşusunun karısının peşinde dönen, geriye kalan zamanında ise ‘aydınlık geleceği’ kuran ‘ortalama yurttaş’tan nefret ediyorum. Bu nasıl bir kahramandır? Kahraman, olağanüstü bir şeyler yapan, kendisini davasına adayandır. Bu kahraman da saçma birisi. O kahraman oluyor, çünkü etrafı koyun dolu. Bir atasözü vardır, bilirsiniz: ‘koyunlar içinde koç yiğitsin, koçyiğite karşıysan koyunsun.’ Bu dünyada yaşayacaksın, dahi olarak yaşayacaksın.”

“Oooo!” dedim, “Bu ne makam hırsı! Ya siz niçin yaşıyorsunuz? Yoksa siz dahi misiniz?”

“Neden gülüyorsunuz? Benim hakkımda hiçbir şey bilmiyorsunuz ki! Ya ben, insanların asla düşünemeyeceği bir konuda bir buluş yaptıysam?”

“Ne buluşuymuş bu?” diye sordum.

“Şimdilik sır.”

“Lütfen söyleyin ama. Hiç kimseye tek söz etmem.” Liliya tereddüt ediyordu.

“Yemin edin.”

“Yemin ederim.”

“Hayır, öyle değil. Gözlerime bakın ve ‘Kimseye tek bir söz etmeyeceğime yemin ederim’ deyin.”

Ona dönüp gözlerimi birdenbire ciddileşen ve korkunç derecede derinleşen siyah gözlere diktim.

“Bir söz dahi edersem... varsın uçağım düşsün, cesedimi annem dahi tanımasın,” deyin.

Yemini onun ardından uysalca yineliyordum. Benim uçağım hiçbir zaman düşmeyecekti çünkü.

“İşte şöyle. Siz bunu öğrenecek ilk kişisiniz. Biz elektronda yaşıyoruz.”

“Nerede?” Hayrete düşmüştüm.

“Elektronda... Güneş ise protondur.”

Elimde olmadan kahrkaha attım. Liliya sakın bir hareketle bir elma aldı ve ısırdı.

“Gülün, gülün. Sizin yerinizde kim olsa böyle davranırdı.”

“Bu yargıya nasıl vardınız?” diye sordum, kahrkahalarla gülerek, çok şükür ki bu hareketime izin verilmişti.

“Artık bu ayrıntıdır. Güneş sistemimizin bir devin masasında duran bir kül tablasının bünyesinde yer almakta olduğu bir atom olması olasılık dışı değildir. Ve bu dev yumuşak bir koltukta oturmakta, gazete okumakta, izmaritleri kül tablasına atmakta ve bir tanesinde sizinle benim de yaşamakta olduğumuz milyarlarca güneş ve gezegenin dolaşmakta olduğundan kuşku dahi duymamaktadır. Ve biz asla ne bu dev ne de onun kül tablasını görebiliriz, çünkü, insan gözü ne büyüğü ne de küçüğü fark edebiliyor. Çünkü, ‘büyük’ ve ‘küçük’, yalnızca kıyaslamayla bilincine varılabilecek göreceli kavramlardır. Belki de yine aynı şekilde bizim dağıtmakta olduğumuz nötronlarda da

yaşam vardır. Böyle bir olasılığı neden göz ardı edelim ki? Düşünen tüm varlıkların bir buçuk metre boya ve otuz yedi derece ısıya sahip olması gerektiğinden emin misiniz? Siz mikropların düşünmediğinden emin misiniz?”

“Sizinle konuştuktan sonra hayır.”

“Alay etmeyin. Ben bunu sevmem.”

“Bunu düşünmemiştim bile. Bu buluşlar onlarca dahinin buluşuna bedeldir.”

“Yine mi alay ediyorsunuz? Eve gidelim.”

Merdivende bir telaş vardı: üç güvenlik görevlisi kendilerine direnen bir yeni yetmeyi kalpağından tutmuş dışarı sürüklüyorlardı bir zafer edasıyla. Yeni yetmenin fizyonomisi bir zencinin suratı gibi simsiyahtı. Kazan dairesinden cennete girmeye yeltenmişti.

Liliya uzakta yaşıyordu ve ben de son tramvayla döndüm. Tüm yol boyunca görmeyen gözlerle pencereye baktım ve gülümsedim. Böyle bir kıza daha önce hiç rastlamamıştım. Elektronda yaşam keşfetmek! Komikti... Ve tıpkı bir jimnastikçi gibi elleri kuvvetli. Karanlık girişte onu yine de öptüm. Bunu alelacele ve kabaca yaptım, çünkü Liliya’nın direneceğini düşünüyordum. Ama o sadece:

“Bunda hoş bir şey görmüyorum. Bayağı bir şey,” dedi.

“Ama dahiler de öpüşür,” diye itiraz ettim.

“Ne yazık ki.”

Pencerenin öte yanında lacivert kıvılcımlar ağaçları eğiyordu. Bir pancar koçanını andıran astarlı yağmurluk giymiş kondüktör kadın, anlaşılan sarhoş sandığından, bana kuşkuyla bakıyordu. Bense ona içimden gelen hoş bir şeyler yapmak istiyordum. Bilet mi alsam ne?

“Yoksa gözleri bir bozuk ispiroto alevi gibi mavi mi?”

“Evet.”

“Ve yüzü de Kramskiy’in ‘Meçhul Kadın’ına mı* benziyor?”

* Ünlü Rus ressamı Kramskiy’in bir tablosunun adı.

“Evet.”

“Hımm...” Kobzikov düşüncelere daldı. “Sosyal statüsünü öğrenemedin mi?”

“Hayır.”

“Sosyal statüsünü öğrenmeden olmaz.”

“Pahalı bir kürkü ve nereden baksan elli rublelik baş örtüsü vardı.”

“Çoklarının annesi temizlik yapar, ama kendileri pahalı kürk giyerler.”

“Yeni bir evde yaşıyor. Kapılarında levha vardı.”

“Çok sayıda insan yeni evlerde yaşarlar ve levhaları vardır. Hayır Rıkov, ben sana para veremem. Revizyon komisyonu ne der? Sosyal statüsünü öğren, o zaman bakarız.”

“Cebimde bir kopek dahi yokken sosyal statüsünü nasıl öğrenebilirim ki? Onu sinemaya götürmek gerek.”

“Herhalde.”

“Orada dondurmalar, börekler vardır. Puşkin mi ödeyecek?”

“Mumya! Levhadaki soyadını olsun aklında tutsaydın! Seminerlerde sinek mi avlıyorsun? KMD Tüzüğü neyi öğretir? KMD Tüzüğü, sosyal statüyü daha ilk gecede öğrenmeyi öğretir. Ben avans dilekçesini ancak o zaman imzalarım. Anladın mı?”

“Soyadını anımsıyorum: Semyonova. Ama bin tane Semyonova var ülkede...”

“Gel, inceleyelim.” Vatslay, insanların ev telefonlarının karşısında makamı, iş yeri, ailevi durumunun yazdığı telefon rehberinin özel nüshasını çıkardı. “Eğer babası üst düzey bir amirse, telefonu, kuşkusuz olacaktır. S-S-Sepelnikov... Semoçkin... Semyonov. Adı, baba adı neydi?”

“Galiba, İ.V.”

“Nasıl? Nasıl?” Kobzikov’un yüz hatları değişti.

“İ.V. Şimdi tam olarak anımsadım.”

“Kızın adı neydi?”

“Liliya.”

“Dinle,” dedi Vatslav titreyen sesle. “Semyonov İvan Vasilyeviç. Doğum tarihi: 1915. Oğlu İgor, 1936 doğumlu, kızı Liliya, 1945 doğumlu. Atom Elektrik Santrali Müdürü. Anladın mı?”

“Anladım.”

“Harika! Muhteşem! Muazzam! Mumyalı! Firavunlu!” Vatslav odayı turlamaya başladı.

Temiz bir kâğıt aldım ve yazmaya döşendim:

*Kuaforler ve Fotoğraf Sanatçıları Dairesi Eğitimci G.Y. Rıkov'dan
KMT Yönetim Kurulu Başkanı V.T. Kobzikov'a*

Atom Elektrik Santrali Müdürü'nün kızı L.İ. Semyonova'ya kur yapabilmem için yirmi ruble verilmesini rica ederim.

Vatslav elimdeki kâğıdı kaptı:

“Ne eğitimci? Şeytan kahretsin, ne eğitimci? Şimdi sen Atom Santralleri Birimi'nin başkanı! Anladın mı?”

Çariçe Tamara

Esaslı bir kışı yalnızca Aralık ayının başına doğru gördük. Soğuk rüzgârlar kuzeyden epeyce kar taşımıştı ve kar da kürkleri güneşte mavileşen beyaz aylar gibi ıslık ıslık parıldayarak parklara ve avlulara oturuverdi. Aydınlık günlerdeydik. Öğrenciler sokaklarda şapkasız dolaşıyordu. Al yanaklı, bomba gibi kızlar karı kent dışına taşıyorlardı. Kürek izleri kaldırımlarda uzun çizgiler bırakıyordu. Gündüz çatılar damlıyor, gece ise evler arasında karı savuran rüzgâr aç bir köpek gibi pütürlü diliyle kaldırımları yalıyordu.

Acımasız iklim koşullarına rağmen, mantarların sayısı giderek artıyordu. İvan İvanoviç Beryozkin kocaman bürokratik aygıtıyla KMD için tamamen zararsız bir insandı.

Tanıştıktan üç gün sonra Manka (bense hep Kobzikov'un verdiği görevleri yapıyordum), kolhoz ve sovhoz için tayinle tarım çalışmaları yapmak üzere ilçelere gitmeyen üniversite mezunları arasından, genç uzmanlar toplama komisyonunun eylem grafiğinin fotoğrafını çekmeyi başarmıştı.

Beryozkin'in hakkını teslim etmek gerek: komisyon eylem grafiğine sadık kaldı. Bu da zaten bizim elimizi kolaylaştırdı. Belirli bir kuruluştaki çalışan mantarlar belirli gün ya da saatte acilen iş gezisine çıkıyorlar ya da bir süreliğine ortadan kayboluyorlardı.

Beryozkin tamamen mahvolmuş gibiydi. İki ay boyunca harıl harıl çalış ve hiçbir mantar koparma. Beni karşılarken belli belirsiz homurdanıyordu:

"Komisyonlar yetersiz, Pryahin... yetişemiyoruz.." Bazen de tam tersi. İvan İvanoviç son derece hararetiydi.

"İşler yürüyor!" diye bağırdı uzaktan. "Aklıma dahice bir fikir geldi! Koordinasyon Konseyi kuracağız."

Hep kahkaha atmasıyla ünlü Manka gözlerinde yaşlarla Kobzikov'a şikâyetle bulunuyordu:

"Katlanamıyorum artık. Bırakacağım. Bana ağır geliyor. Oturumlarda buluşuyoruz. Gecenin birine kadar ayaktaım."

"Bir kez de olsa öpüşmediniz mi?" diye sordu KMD Başkanı suratını asarak.

"Hayır..."

"Sen kendin öp, onu bekleme!"

"Bunu ilk yapan kız olmamalı."

"Bu bir önyargıdır! Hiç unutmam, öğrenciyken bir kızın elinde olan domuzların bağırsakları şemasını yürütmek istiyordum. Aklımda hiçbir şey yoktu. Aptalca inanmışım ona ve önlem de almamıştım, ama o dudağıma öyle bir yapıştı ki!"

"Ben korkarım..."

"Yardım edelim. Rıkov, bir operasyon planı hazırla! Bu senin bir eksikliğin. Kızcağız hâlâ öpülmemiş."

“Öpücük” operasyonu beni zorladı. Beryozkin’i üç gün boyunca kent dışına çıkması (‘sağlık etkinlikleri’ öncesi uçurumlarda antrenman yapması, tırmanması için) konusunda ikna etmeye çalıştım. Nihayet Beryozkin istemeden de olsa razı oldu. Manka en iyi kıyafetlerini giydi, en pahalı parfümleri sıktı. KMD Başkanı şahsen Manka’ya talimat verdi. O gün hava bulutsuzdu ve her şey başarıyı müjdeliyordu. Biz sabırsızlıkla Manka’yı bekliyorduk. Manka akşam gözyaşları içinde geldi.

“Öpüştünüz mü?” diye sordu Kobzikov sertçe.

“Hayır...”

“Neden?”

“Biz çiftliğe süt içmeye girmiştik. Ama o inekleri görür görmez...”

“Korktu mu yoksa?”

“Onları sağlamaya başladı. Akşama kadar sağdı. Hem ağlıyor hem sağıyor, ben de feryat ediyorum. Vanya’ya acımaya başladım. Zavallı birisi. Herkes ona küfrediyor. Yakında durumun, yani biz mantarlardan hiç kimseyi yakalayamamış olmasının yakında büroda gündeme geleceğini söylüyor. Öylesine iyi, öylesine iyi bir insan ki! İnekleri seviyor... O cılız haliyle toplantı üzerine toplantı yapıyor... Onu görevden alabilirler. Yazık! Belki de...”

“Ne?! Evet ben!.. Evet, ben şimdi sana!..” KMD Başkanı’nın nefesi kesilmişti.

Kobzikov hata yapmıştı. Onun, Manka’nın cıvıltılarına kulak kabartması gerekiyordu. Bir gün sonra Beryozkin’i gerçekten de görevden aldılar. Biz bizim için değerli olan bir insanı korumak uğruna iki-üç mantarı rahatlıkla feda edebilirdik.

İvan İvanoviç’i çalışmaların başarısızlığa uğramasından ve aşırı tavırlarından dolayı görevden aldılar. ‘Aşırı tavırlar’ eski mezunlara ‘eşkenar dörtgen’ dağıtıldığı personel dairesinde pusuya yatıp hiç ayırım yapılmaksızın bir yere toplamasından ibaretti. Dürüst uzmanlar (mantarlar eşkenar dörtgenlere gereksinim duymuyorlardı), doğal olarak skandal çıkardılar.

Tam da büronun önünde Manka kendisini feda edip Beryozkin'e içini açtı. Sonuç sürprizdi: İvan Manka'yı öptü. Gerçekten de kadınları ve yöneticileri asla anlayamazsınız...

Akşam bize geldiler. Gülüşmeleri daha uzaktan duydum. Bu garipti, çünkü "Nuh'un Gemisi"nde ciddi ve sorumluluk sahibi insanlar yaşıyordu. Pencereden bakınca gözlerime inanamadım. Gülme tutkunu Manka'nın yanında Beryozkin'e çok benzeyen, fiziki düzgün, spor kıyafet giymiş, 'kunduz' saç modeli, al yanaklı bir erkek yürüyordu. Bu, İvan'dı ve bunun o olduğuna inanamıyordum. Beryozkin'i âdeta değiştirmişlerdi. Ama, en şaşırtıcı olanı da onun gülmesiydi. Ben daha önce Beryozkin'in güldüğünü görmemiştim.

"Selam!" diye bağırdı uzaklardan. "Vedalaşmaya geldik! Gidiyoruz!"

"Nereye?"

"Eve."

"Bugün dilekçe verdik," dedi Manka.

Başkasının mutluluğuna daima imrenilir. Mantarlar tüm pencerelerden görünüyorlardı. KMD Başkanı çalışma odasının kapısında durmuş Manka'yı yumruğuyla tehdit ediyordu. Kobzikov mutlu gelin adayının örgütü ele vermesinden korkuyordu. Ama Manka bunu düşünecek durumda değildi. Öyle sanıyorum ki, o bizi de Başkan'ı da çoktan unutmuştu.

"Büroda çok fırça attılar mı?" diye sordum Beryozkin'e.

"Hayır... Bizim çocuklar hoş. Yönetmeyi beceremiyorsam, beceremiyorum demektir; ne yapayım! Onlardan ne kopardım biliyor musun?"

İvan cebinden bir kâğıt çıkardı. Kâğıdı okudum:

RAPOR

Bu rapor Beryozkin İvan İvanoviç'e kendi kişiliği gereği, yöneticilik görevi yapamayacağı konusunda verilmiştir.

Komsomol Kent Komitesi Sekreteri

T. TIÇİNA

“Harika! Değil mi?” diye güldü İvan. “Beni bir komisyona seçerlerse, ben de onlara bu raporu gösteririm. İşte! Okuyun da imrenin! Bir erkek olarak inek sağacağım. Bu işi seviyorum.”

Tüm bunlar iyiydi. Ama, olayların bundan sonraki akışı nasıl olacaktı? Mantarları Beryozkin yerine kim idare edecekti? Kobzikov’un talimatıyla her gün iki mantar kent komitesinde dolaşüyor, orada havayı kokluyordu.

‘Mantarci’nın kim olduğunu öğrenmek, kaderin cilvesine bakın ki, Kobzikov’un doğum gününde nasip oldu.

10 Aralık’ta Kobzikov 25 yaşına girmişti. Bu gün bütün KMD’nin bayram günü ilan edilmişti. Kızlar kuklalar, kravat iğneleri, kolonya, sigara tabakaları, taraklar ve bir sürü ıvır zıvır getirmişlerdi: ‘doğum günü çocuğu’ bir tuhafiye mağazasına sahip olmuştu.

Erkekler daha çok konyak, yıllanmış konyak, daha çok yıllanmış konyak benzeri hediyeler getiriyorlardı. Ama moda düşkünün Sakin Dehşet herkesten baskın çıktı. Nereden bulmuşsa, sürükleye sürükleye bir insan iskeleti getirmişti. Kızlar bir çığlık attı. Cesur cinsin temsilcileri ise kim olduğu bilinmeyen bu insan kalıntısıyla kadeh tokuşturuyorlardı.

Vatslav’ın, sözcüğün tam anlamıyla nutku tutulmuştu. Hediyelerini ne yapacağını bilmiyor, odada bir fareyle koşturur gibi koşturuyor, dış tamir makinesini bir koltuğa yerleştiriyordu.

Doğrusu, ortam neşeliydi. Ama, masaya oturulunca, yine o moda düşkünün Sakin Dehşet keyifleri kaçırıldı. Başına iki gün önce gelen bir olayı anlattı. Olay, meşum bir alameti çağırıyordu. Tıp Enstitüsü’nü bitirdikten sonra Sakin Dehşet bir fabrikada askerî güvenlik eri olarak çalışmış. O gün de her zamanki gibi, giriş kapısında duruyormuş. Yapacak bir iş yokmuş ve can sıkıntısından esniyormuş. Ve birden, nereden çıktığı anlaşılmayan bir kızcağız ona saldırmış. Kısa elbise giymiş, saç örgüleri fiyonklu, al yanaklı bir kızcağızmış. Dü-

şünebiliyor musunuz, hemen fabrikanın içine girmesi gerekiyormuş, ama kimliğini evde unutmuş.

Gereksiz ama çok zeki bir diyalog başlamış aralarında. Kız, sıradan bir güvenlik görevlisinin son derece entelektüel ve bilgili olmasına şaşırmış.

“Siz teknik okul bitirmiş olmalısınız?” diye sormuş safça.

Sakin Dehşet hakarete uğramış hissine kapılmış.

Gizlilik ilkesini unutup “Tıp Enstitüsü” diye kaçırmış ağzından.

Ahlar, ohlar, sorgulamalar, gizlenemeyen hayranlık.

Sonuçta, Petrovskiy Park’ta buluşmaya karar vermişler.

Sakin Dehşet tüm bunları olağan zaferini kazanmış bir Don Juan edasıyla anlatıyordu.

“Bana hemen âşık oluverdi!” diye böbürlenmeye başladı Sakin Dehşet. “Elbette, bir afet değildi, ama onaltı yaşında ve taptazeydi.”

“Onun sağ yanağında büyük bir ben yok muydu?” diye sordu Vatslav birdenbire.

“Vardı. Yoksa tanıyor musun?” Güvenlik görevlisi şaşırmıştı. Masaya bir mezarlık sessizliği çöktü.

“Buluştunuz mu?” diye sordum ilgiyle.

“Hayır. Pazar günü buluşacağız...”

“Hemen nikâh dairesine başvurun! O Komsomol’un Kent Komitesi Sekreteri.”

“Kim?” diye mırıldandı moda düşkününü elini göğsüne götürerek. “Bu kızcağız...”

“Şimdi çeşit çeşit sekreter türedi,” dedi Kobzikov akıl verir bir tonla. “Artık sıradan insanlardan farkları yok. Eskiden dar paça pantolon ve ona uygun çizimleri olurdu.”

“Fiyonklar... bir melek gülüşü... ve sekreter,” diye inledi Sakin Dehşet.

“Al, iç.” Şaşkınlık içindeki bu mantara bir bardak şarap uzattım acıdığım dan. Sakin Dehşet bardağa bakmadan içti. Birkaç dakika sonra da sarhoş gözyaşları dökmeye başladı:

“Öyle bir kız... öyle bir kız ki... ve bir de sekreter... Tüfeği çeker kendimi vururum!” diye çığlık attı güvenlik görevlisi, gözlerini vahşice devirerek.

Zavallı mantarı karyolaya yatırdık; mutsuz bir yüz ifadesi ve yanaklarında gözyaşlarıyla uyudu.

“İşler kötü,” dedi Vatslav. “Bizzat Çarıçe Tamara peşimize düştü..”

Ardından bir tatsızlık daha yaşandı. Sanayi ve Taşımacılık Dairesi Başkanı Glorya’nın İvanı’nı kaybettik, onunla birlikte de imalât tezgâhları fabrikasına olan tüm umutlarımız yok olmuştu.

Olay şöyle gelişti: Bir keresinde Vatslav’la tencere gürültüsü ve şahane bir yemek kokusuyla uyandık; (çoktandır başka yerden gelen gürültüyle uyanmamıştık, çünkü Analapneh sirkten yeni bir daire almıştı, dış tamir makinesi de Kobzikov’un çalışma odasında idi).

“Kaz,” diye teşhiste bulundu veteriner, odada yüzen mavimsi dumanı koklayarak. “Fıravunun mumyası üzerine yemin ederim ki, bu kaz!”

“Bence, soğanlı koyun haşlaması,” dedim.

“Kaz değilse ne olayım!”

Bahse girdik. Ben de parmaklarımın ucuna basarak koridorun kapısına yürüdüm, kapıyı açtım ve Marya’yı gördüm. Marya, hiçbir şey olmamışçasına, yine eskisi gibi şişman, al yanaklı, titiz, kareli önlüğüyle gaz ocağının etrafında koşuşturuyordu. Beşikte bir bebek yatıyordu. Yanıbaşındaki taburede Sanayi-Taşımacılık Dairesi Amiri oturuyor ve düşünceli düşünceli züppe bıyıklarını çekiştiriyordu.

“Gel buraya,” diye fısıldadım Kobzikov’a. Vatslav kapı aralığından içeriye bir göz attı öylece donakaldı.

“Teslim oldu... Karaktersiz köpek!!” diye fısıldadı.

Yine aynı gün tesadüfen Başkan’la Glorya’nın İvan’ı arasındaki bir konuşmaya tanık oldum.

“Defolsun gitsin buradan!. Anladın mı?” diyerek onu ikna etmeye çalışıyordu veteriner.

“Olmaz. Şeytan kahretsin.”

“Korkuyor musun?”

“Hayırrr. Olmaz diyorum, o kadar.”

“Öyleyse, ben kovarım. Benim için bundan kolayı yok, değil mi? Hadi?”

“Kahretsin! Sana ne bundan?”

İvan neredeyse ağlıyordu.

“Ne demek bana ne?” diye bir ah çekti veteriner. “Ya Gloria? Ya senin fabrikada işe yerleştireceğin on kişi ne olacak? Sen hiç onları düşündün mü? Mumya! Sen onları açlıktan ölmeye mahkûm ediyorsun. Onların yaşamından sen sorumlu olacaksın!”

“Kahretsin! Yapamam diyorum!” çığlığını yineledi Sanayi-Taşımacılık Dairesi Amiri. “O kadar lezzetli yemek yapıyor ki... ve dahası...”

“Öyleyse bunu kendim yaparım!”

Bu konuşmadan bir saat sonra ‘krallık’ sakinleri İvanların odasındaki korkunç gürültüyle ayağa kalktılar. Ben olay yerine ilk giden oldum ve karşılaştığım tablo karşısında şaşkına döndüm:

Öfkeli Marya elindeki oklavayı Kobzikov’un kafasına indirdi. Saçları birbirine karışmış KMD Yönetim Kurulu Başkanı ağzına geleni söyleyerek bir kedi gibi odada sığınacak bir köşe bulma umuduyla dört dönüyordu. Kırık saksılar, yastıklar, çelik kapacak, veterinerin kaşkolu yerlere savrulmuştu ve bir boksörün yumruklarını andırırçasına sistematik ve kuvvetli bir şekilde darbeler almaya devam ediyordu.

“İmdat, Rukov!” diye yalvarıyordu veteriner.

Ben bu savaş alanında kavgaya bulaşmaktan çok, ayırmak niyetinde bir aracı olarak bulunuyordum. Ama, işte o an şiddetli bir darbe beni odanın dışına fırlattı. Sonrasında Kobzikov da kendisini benim yanıma attı. İvanların odası büyük bir gürültüyle kapandı.

“Lanetli asalaklar! Üzerinize vazife olmayan işlere karışmayın!”

“Bu mumyayı ne olursa olsun kovmazsam, bana da lanet olsun!” diye söylendi Vatslav, zedelenen dizini ovarken.

KMD Başkanı kuru bir kıyafetle üstünü değiştirip birkaç gönüllü bulmak için odaları dolaşmaya başladı. Ama, iknalara ve hatta para vaatlerine rağmen, ‘krallığın’ sakinlerinden hiçbiri buna cesaret edemedi.

Kobzikov öfkesini İvan'a kustu. Yönetim Kurulu'nun olağanüstü toplantısında sadık koca, bir kişinin çekimser kaldığı ve dört farklı oy fazlalığıyla Sanayi-Taşımacılık Dairesi Amirliği görevinden alındı. Çekimser kalan bendim, çünkü, nedenini bilmediğim bir şekilde İvan'ın eşinin tarafındaydım.

“Şeytan kahretsin!” dedi İvan son söz olarak. “Tarım zararlıları!”

Bundan sonra, KMD Başkanı ile genç anne arasında kedinin köpekle dostluğunu andıran ilişkileri oldu. Karşılaştıklarında birbirlerine hırılıyorlardı. Şişman Marya ve cılız kıllı Kobzikov tablosu görülmeye değerdi!

“Kadınlardan nefret edebileceğimi asla düşünmemiştim,” diye yakınıyordu veteriner.

“Oldukça iştah açıcı kendisi,” diye uyardım.

“Tuu,” diye tükürdü Kobzikov. “Mumya!”

Tam da yeni yıl öncesi en yakışıklı kentli mantar moda düşkünü Sakin Dehşet'ten eser kalmamıştı.

Kent Komitesi Sekreteri ile buluşma eski güvenlik görevlisinin dünyasını altüst etmişti. O artık bambaşka bir insan olup çıkmıştı. Çevresine korkuyla bakıyor, fısıltıyla konuşuyor, kendisine dikkatlice baktığınızda ürperiyordu. Onun, önceden kızları sektirmeden delip geçen bakışları artık sönükleşmiş, avurtları çökmüş, pehlivan gibi sırtı kamburlaşmış, iyi bir mankenin üstünde durur gibi duran ceketi buruşuk bir çaputa dönüşmüştü.

Bu durum, Sakin Dehşet'in bir kent komitesine suçunu itiraf etmek için çağırıldıktan sonra köy hastanesine tayin edilmesiyle sonlandı.

Kendisini uğurladık. Onu alelade pantolon ve alelade bir ceketle görmek bize garip geliyordu. Herkesin yüzündeki ifade tıpkı bir cezaze törenindeymişiz gibi endişeli ve hüznüldü. Kar yağmaya başlamıştı. Çiçeği burnunda doktor, vagonun penceresinden bize yaralı bir ceylanın gözleriyle bakıyordu. Kendimizi kötü hissediyorduk.

“Rock-n roll!” diye bağırdı Kobzikov vedalaşırken. Bu, eski mantarın sevdiği bir selamlamaydı.

Ama Sakin Dehşet sessizce yüzünü çevirdi.

Bunun ardından bizden iki “yumurta mantarını”, kısa boylu ve antipatik filologlar Rita ve Mila’yı kopardılar. Onlar da güle oynaya gittiler: kentte oldukça fazla güzel kız türemişti ve onlar için evlenmek neredeyse çözülemez bir sorun haline gelmişti.

Kobzikov kaygılanmaya başlamıştı:

“Sokaklarda gevezeliği bırakmak gerek,” dedi. “Ve aslına bakılırsa, dış görünüşünüzü değiştirmenizde yarar var.”

KMD Başkanı bu konuşmadan sonra başına sargı bağlayıp sakal ve bıyık bırakmaya başladı. Ben de sakal traşı olmayı bıraktım ve bir süre sonra sabahları aynadan yabanıl, gürleşmiş kızıl tüylü bir surat bana bakıyordu. Daha da garip olanı, saçlarımın laciverde çalan siyah renge dönüşmüş olmasıydı.

“Sen erken dönem Neandertal insanına benziyorsun,” dedi bana Vatslav. “Firavunun mumyası üzerine yemin ederim ki, seni annen dahi tanıyamaz.”

Dış görünüşleri açısından diğerleri bizi izlediler. Üç şık giyimli de saçını sıfıra vurmuş, iki kız alelacele saçlarını boyamış, bir diğeri de saç örgülerini açıp topuklarına kadar saçlarını uzatmış, pazarlamacı mühendis saçlarını ilk fırsatta kestirmişti.

Biz neredeyse ‘mantar mevsimini’ bekleyerek dışarı çıkmayı bıraktık. Bizzat Yönetim Kurulu Başkanı, bir mağazada öğretmeniyle burun buruna gelince az kalsın onun ‘sepetine’ çarpıyordu. Kobzikov’u sakalı kurtardı. Öğretim üyesi onu tanıyamadı. Baş mantar korkudan bir hafta boyunca içmedi ve başını dahi dışarı çıkarmadı.

Tiçinina’nın Kosarevskiy’i işe aldığı söylentileri yayıldı. İşte bu noktada herkesi bir korkudur aldı: baş laborant hepimizi şahsen tanıyordu.

Aramızdan üç kişi daha ayrıldı.

KMD Başkanı’nın ağzını bıçak açmıyordu.

“Tüm bunlar onun başının altından çıkıyor,” diye homurdandı Kobzikov. “Salağa yatıp çalışıyor ve meyvelerini topluyor. Onunla ilişkiyi sonlandırmalı.”

“Yine niye daldın?” Endişelenmiştim.

“Şimdi görürsün,” somurtarak yanıtladı mantarların lideri. “Var-ya! En yakışıklı mantarları topla.”

Yarım saat sonra KMD Başkanı’nın karşısında saçları gözlerine kadar uzamış, fiziki düzgün beş delikanlı vardı. Vatslav uzun uzun ve hayranlıkla inceledi her birini, sonra da derin bir nefes aldı.

“Derneği kurtarmak gerekiyor, gençler. KMD yok olmak üzere.”

“Ne yapmamız gerek?”

“Komsomol Kent Komitesi Sekreterini etkisiz duruma getirmek.”

Odaya ağır bir sessizlik çöktü.

“Nasıl?..”

“Aklını çelip evlenmek ve kolhoza götürmek gerek. Bu, en güvenilir etkisizleştirme yöntemi. Şahsi örneğimle sabittir.” Kobzikov hareketlendi. “Bizi, piyonları takip eder gibi takip ettiler. Ama biz doğrudan kraliçeyi hedef alacağız! Gönüllü varsa bir adım öne çıksın.”

Beş delikanlı da odanın orta yerine yürüdü. Kobzikov en uzun boylu ve en yakışıklı mantarın omuzunu okşadı.

“Kararın kesin mi, Pantyuhin? Bizi zor duruma düşürmezsin ya?”

“Düşürmem.”

Kobzikov delikanlıyı kucakladı, üç kez öptü, çaktırmadan gözyaşını sildi.

“Hadi, git... traş ol... Zamanımız sınırlı. KMD seni unutmayacak.”

Delikanlı bir asker gibi döndü ve uygun adımlarla odadan çıktı. Geriye kalanlar da ayakta bekliyorlardı.

“Eğer onun başına bir şey gelirse, ikincisi gider. İkincisinin başına bir şey gelirse, devreye üçüncüsü girer..”

Beş delikanlı da kahramanlar gibi çarpışıp yenik düştüler. Ellerinden geleni yaptılar. Tıçınina’ya çiçekler hediye ettiler, dansa gö-

türdüler, örgütleyici yeteneklerini övdüler. Ancak, sonuçlar tümüyle olumsuzdu: mantarlar sekretere kendileri âşık oldular. Her yeni girişim hep aynı şekilde sonlandı. Bir ceviz gibi paramparça oldular. Âşık olan birini ikna etmek su içmek kadar kolaydır. Âşık olan kişi sonuçta bağışıklığını yitirmiş bir insandır.

Delikanlılar, köye hiç itiraz etmeksizin gittiler.

Mantarlardan birisi, –ki Yegoriç’in yanında sıvacı olarak çalışan bir heykeltıraştır– gönüllülere bir anıt dikti. Yüksek bir kayalıkta Çarıçe Tamara’nın fethedilemez şatosu. İri yapılı beş genç kayalıklara tırmanıyor. Altında ilk gönüllünün soyadına atfen “Kahraman Pant-yuhinlere” yazısı yer alıyordu.

Başkaca da yakışıklı mantarımız yoktu, geriye kalanlar döküntüydü. Doğrusu, geriye bir tek Başkan kalmıştı, ama o kendisini bakanın kızına saklıyordu.

İmdadımıza bir olay yetişti. Bir defasında tramvayda gidiyordum ve üzerime dikilmiş bir bakış hissettim. Geriye dönüp baktım. Bana gözlerini diken Kosarevskiy’di. Kafamı omuzuma eğerek çıkış kapısına doğru yürüyordum. Beni tanımış mıydı tanımamış mıydı? Umudum sakallarımdaydı.

Çıkış kapısında arkama baktım. Kosarevskiy arkadan bana doğru yaklaşıyordu.

“Rıkov!” dedi bağırarak. “Rıkov, bekle!” Elindeki uzun cilalı bastonuyla bir bayan baş laborantın yolunu kesti. Kosarevskiy bu baston karşısında şaşırdı.

Tramvay gıcırdayarak, büyük bir süratle paldır küldür uçuyordu. Direkler görünüp kayboluyordu. Bastonun sağlamlığını hesaplayarak, tramvay durur durmaz hemen çıkmak için çıkış kapısında durdum.

“Şu şeytan bastonu çekin!” dedi öfkeyle baş laborant. “Rıkov, konuşmamız gerek!”

Baston büküldü. Kosarevskiy tüm vücuduyla bastona yaslandı. Durağa yaklaşmıştık. Baston kırılır mıydı acaba?

O anda bir çatırtı duyuldu ve ben yerimden fırladım.

“Kırdı! Kırdı!” feryadı duyuldu tramvayda. “Çerçeveyi kırdı! Yalakalayın!”

Kendimi dışarı attığım gibi kafam kar yığınınına saplandı. Kulaklarım, ağzım, burnum kar içindeydi. Ağzıma dolan karı tükürerek kar yığınının içinden çıkmaya çalışıyordum. Yanımda birisi didinip duruyordu.

Kosarevskiy’di bu.

“Rukov, beklesene!”

Baş laborant bir buldozer gibi kar yığınını göğsüyle iterek bana doğru yürüyordu. Ve burada ben bu psikoloji içinde bir tavşanın ve dahası avlanan tüm hayvanların durumunu çok iyi anladım. Bu hayvanların kalp krizinden ölüm oranlarının yüksek olduğu bilinen bir şeydi.

Kar yığınınından kurtulur kurtulmaz bir yandan da etrafımı kolaylayarak koşmaya başladım. Kosarevskiy ardımdan ok gibi fırlamıştı. Kar yığınının üzerinden atladıktan sonra ayağım ciddi olarak ağrımaya başlamıştı, üstelik sıcaklamıştım ve bu da beni engelliyordu. Baş laborant bana çatmıştı. Sonunda, bir adım daha atarsam, bayılıp düşeceğimi hissettiğim an gelmişti. Durdum. Kosarevskiy beni kolumdan yakaladı. İkimiz de derin derin soluyorduk.

“Serseri... ne oldu da... kaçıyorsun? Seninle... konuşmam gerek!..”

Hafif bir kurtulma denemesi yaptım, ama Kosarevskiy tüm vücuduyla üzerime yığıldı ve kulağıma soluyarak:

“Beni yanınıza alın çocuklar. İki gündür bir şey yemedim!” dedi

Bir ara çırpındım:

“Yeminle söylüyorum! Beni kürsüden kovdular. Şimdi orada yeni bir müdür ortalığı kasıp kavuruyor. Herkesi dağıttı. Paralar suyunu çekti. İki gündür yemek yemedim. Hep seni arıyorum.”

“Yalan söylüyorsun,” dedim.

“Sağlığım üzerine yemin ederim ki, doğru. İşte, bak!” Kosarevskiy bir eliyle beni sıkı sıkıya tuttuğundan diğer eliyle koltuğunun altından çalışma karnesini çıkardı.

“Çalışmaları göz boyamaya dönük olduğundan baş laborantlık görevinden alınmıştır (uçan tırmık)...” yazısını okudum.

“Sert bir ifade.”

“Olmaz mı!” dedi Kosarevskiy burnunu çekerek. “Öyle bir yazı döşenmişler ki, artık hiçbir yerde işe almazlar. Ama, sizin desteğiniz olursa, iş değişir.”

“Nereden biliyorsun?”

“Dedikodular var. Bir de ben kent komitesinin görevlendirme-siyle tayini çıkıp da gitmeyenlerin listesi üzerine çalışıyorum. Genel tabloya bakar bakmaz hemen tahmin ettim. Bu insanların dayanışma derneği kurmamış olmaları mümkün değildir, diye düşünüyorum.”

“Liste yaptın mı?”

“Zaman yetmedi. Şimdi bununla Kim ilgileniyor.”

“Kim mi?! O da nereden çıktı?”

“Hem Kim hem de Kretov. Kretov şimdi atölye müdürü. Yeni de-kan onları şu aptalca tohum ekme makinesiyle birlikte yanına aldı.”

“Tohum ekme makinesi neden aptalca olsun.”

“Pardon. Senin o makineyle bir geçmişin var.”

“Ya şimdi Glibka nerede?”

“Glibka’ya bir şey olmaz! Siyasal bilimler ve eğitim bilimleri yay-ma derneğini çekip çeviriyor.”

Böylece Kosarevskiy KMD’de yerini aldı.

Kosarevskiy engin bilgisi ve terbiyeli tavırlarıyla Kobzikov’u etkilemişti.

Birkaç gün sonra baş mantar baş laborantı gizli görüşmeye çağırdı.

Örgüt için yeni bir kurtuluş planı ortaya çıktı.

Aşk konusunun ön plana çıkarılmasından vazgeçildi. Enerjinin başka bir kanala aktarılması kararı alındı. Kosarevskiy Tıçinina’nın huzuruna çıkıp ona (bunun hiçbir riski yoktu; çünkü benli kız onu baş laborant olarak tanıyordu) ve kentin yakınlarında bir yerde için-

de balıkların oynadığı, kuğuların ve sandalların gezindiği, etrafı söğüt ağaçlarıyla çevrili ve bir de kafeteryası olan devasa bir komsomol gençlik göleti yapımı projesi önermesi kararı alınmıştı. Bu proje minimum masrafla yapılabilirdi, çünkü göletin yapım çalışmaları gönüllüler tarafından yürütülecekti.

Hangi Komsomol sekreteri kamu yararına devasa bir şeyler yapma çekiciliğinden uzak durabilir ki? Kobzikov'a göre, Tıçinina bir gölet yapmakla meşgul olacaktı ve böylelikle de mantarlardan uzak duracaktı.

Tamaranın komsomol-gençlik göleti fikrine ilgi göstermeme olasılığı da vardı. İşte o zaman Kosarevskiy akıllara durgunluk verecek birkaç fikirle ortaya çıkmak zorunda kalacaktı. Kobzikov baş laboranta bu konuda talimat vermişti.

Plan fena değildi ve biz baş laborantı bu amaçla yolcu ettik. KMD Başkanı uğurlamadan önce son söz olarak:

“Sakın âşık olma. Bundan dolayı çocuklarının canı yandı. Kendine sahip ol.”

Kosarevskiy vurdumduymazca omuz silkerek:

“Peşimde dönen o kadar kız varken...”

“İşte şöyle!” Vatslav sevindi. “En sonunda, iş yapacak bir insan çıktı!”

7 rubleye dünya turu

İçim kararıyordu ve endişeliydim. Bugüne kadar, her yerde serbestçe dolaşıyor, insanların gözlerinin içine bakabiliyordum; ama şimdi bunu yapamıyordum. Karşılaştığım her insanda, omuzumdan yakalayıp bana:

“Rıkov, senin burada ne işin var?” diye sorabilecek birini görüyordum.

Bu duygu nedense ve özellikle de tramvayda doruğa ulaşıyordu ve içgüdüsel olarak daha çok yürüyerek gitmeye başladım, eğer yine de tramvayla gitmek zorunda kaldıysam, yüzümü yakama saklıyor, kondüktörün sorularına fısıltıyla yanıt veriyordum.

Liliya ile buluşmak kolay değildi artık. O beni kalabalıklara çıkartıyordu, ben ise, her mantar gibi, تنها ve gölge yerleri yeğliyordum.

Kobzikov beni sıkıştırıyordu:

“Mantarlar senden memnun değil,” diyordu. “Maaş almayı biliyorsun, ama ortada bir sonuç yok. Umoysa’nın evlenmesine engel oldun. Beryozkin’i de elimizden kaçırdın. Semyonova ile ilişkinizden de sonuç çıkmazsa ne yaparım bilmiyorum. Benim seni himaye ettiğim söyleniyor.”

“Ben hemen...”

Ama, evlilik konusu sorunluydu.

Liliya kendisini dev aynasında görüyordu ve hiçbir itiraza katlanamıyordu. Bir tek uzay konusunda bir otorite olmama hoşgörü ile yaklaşıyordu.

Bir defasında ciddi anlamda kavga ettik. Şiddetli soğuktan kurtulmak için bir ara bir konferans salonuna uğramıştık. Konusu ne olursa olsun, herhangi bir konferansı dinlemeye can atıyorduk.

Kürsüde Küçük Lomonosov’u görünce şaşkınlığım sınır tanımamıştı!

Uzun bir ceket, dik yaka bir gömlek giymiş Naum Zaharoviç Glibka kürsüden tarım haşarelerine öfkeyle verip veriştiyordu. Tarım Bilimleri uzmanının saçları birbirine karışmış, kolu omuzlarına kadar tebeşir tozu içinde, hararetle konuşmalarından olacak, yüzü kan ter içindeydi. Eski dekanın sesi kocaman salonun her köşesini kaplıyordu.

“Bir yıl içinde bir gelengi onlarca kilo tahılı, samanı yok ediyor, ekilen ne varsa çiğniyor, onun ini toprağın yapısına zarar veriyor! Daha büyük haşarelerin, örneğin, köstebeklerin inleri traktörlerin toprağı rahatça sürmesine engel oluyor, zaman zaman da onların bozulmasına yol açıyor! Kayıt altına alınamayan kocaman kemirici hayvanlar ise, tam bir felaket! Başka ülkelerde kemirici hayvanlarla mücadeleye çok büyük kaynaklar ayrılmaktadır! Yüzlerce insan yıl boyunca bu vahşi hayvanlara karşı tuzaklar üretiyor... Bizde henüz bu soruna önem verilmemektedir. Biz hâlâ bir şeylerin beklentisi içinde-

yiz. Hâlâ keyif çatıyoruz. Ama, bu arada kemirici hayvanlar korkunç bir şekilde çoğalıyor. İzninizle söylemem gerekiyor: çok yakında bu dev asalaklar sürüsü, ürünümüzü kökünden kazıyacaktır. Yoldaşlar! Benim, net olmayan hesaplarıma göre, Sovyetler Birliği'nde on beş milyon kemirici hayvan mevcuttur!”

Bu sözler salonda uğultulara yol açtı. Uğultular sıralar arasında yayılarak ilerliyordu.

“Konferansın konusu neydi?” diye sordum yanibaşımda oturan bir adama.

Komşu, not aldığı bloknotundan memnuniyetsiz bir tavırla gözlerini ayırdı ve homurdanarak:

“Unutulan tehlike” dedi. Arkadan bizi yuhladılar.

“Ne yapacağız peki?” diye bağırdı konuşmacıya sıralardan bir dinleyici.

Glibka, kafasını sallayarak perçemini geri attı.

“Benim yazılarımı okuyanlar, bu sorunun yanıtını bilirler. Bizi bu felaketlerden ancak uzun ömürlü bitkiler kurtaracaktır. Ve kemirici hayvanların saldırılarına ancak ekmek ağaçları karşı koyabilir! Yeniliklerden korkulmamalı, yoldaşlar! Geleceğimiz uzun ömürlü bitkilerdedir!”

Bir alkış tufanı koptu.

Konferans yöneticisi zilini çaldı:

“Sorularınızı alayım, yoldaşlar!”

“Senin yoldaşın, olağanüstü bir dâhi,” dedim Liliya’ya. Ama Liliya ironi kaldıracak halde değildi. Anlaşılan, kendisini konferansa kattırmıştı. Kendisinden emin, özensiz Küçük Lomonosov sahnede tur atıp soruları topluyordu.

Tahtada tebeşirle birtakım şemalar, diyagramlar kocaman harflerle yazılmıştı.

“İşte bu, tarımda bir devrimdir,” dedi Liliya hayranlıkla fısıldayarak; bir yandan da karpuz gibi dizilmiş, ağaçları andırır resimlerin yapıldığı tahtanın köşesine bakıyordu. Aşağıda, arka ayakları üzerinde bir sincap duruyordu.

Not defterini alıp bir kurşun kalemle şunları yazdım: “Sayın Naum Zaharoviç! Ya uçan tırnığa ne demeli?”

Not sıradan sıraya dolaşıyordu.

“Ne yazdın?” diye sordu Liliya.

“Gelenginin ne ile beslendiğini pek anlayamadım.”

“Karpuzla. Yoksa tahtada ne yazdığını görmüyor musun?”

“Bundan emin değilim.”

“Sen tarımdan ne anlarsın! Sen daha çavdarı buğdaydan ayırmazsın ki!”

“Ya sen?”

“Çavdar siyah, buğday beyazdır.”

“Bu bilgi buğday satış mağazasından mı alınmıştır?”

“Kes sesini!”

Glibka notu okur okumaz yazanı bulmak için sıralarda göz gezdirdi. Kendisine güveni yerle bir olmuştu. Ben kendimi birilerinin sırtına gizledim. Varsın gece ona zehir olsun!

Konferansın geri kalan bölümü sıkıcı geçti. Naum Zaharoviç sorulara isteksizce ve heyecansız yanıtlar verdi. Sonra da konferans yöneticisinin kulağına bir şeyler fısıldadı.

“İzninizle, Yoldaş Glibka’ya teşekkür ediyorum,” dedi konferans yöneticisi acele acele, “kendisini pek iyi hissetmiyor.”

Küçük Lomonosov salona göz atarak kürsüden ayrıldı.

Eve giderken yolda Liliya ile kavga ettik. Nedeni de tarımdı. Kız arkadaşım ağaçgilleri kararlıca savunuyordu.

“O bir dâhi! Bu bir devrimdir! Sen bir de alay ediyordun! Cahiller hep büyük buluşlarla dalga geçmişlerdir! Bir insan bir konu üzerinde ne kadar az düşünürse, ona o denli cesurca yaklaşır.”

“Peki, tamam, ben de dâhi olmak istiyorum. Tıpkı kuluçka makinelerinde tavuk yetiştirir gibi sığır yetiştirmeyi öneriyorum.”

“Alay etmeyi bırak!”

“Bunun neresi alay?”

“Aptallığa bak!”

“Neden ama? Neden? Onun yaptığı aptallık değil de benimki mi aptallık?”

“Çünkü o bilim adamı, sen ise bu konuda bir piyonsun!”

“Ah, demek konu bu! Hepsi bu mu?”

“Hepsi bu.”

“Şu halde yalnızca bilim adamları mı dâhi olabilirler? Bu durumda sana ne demeli peki?”

“Git başımdan! Ben eve yalnız giderim.”

“Nasıl istersen!”

“Hoşça kal!”

“Güle güle!”

Ancak, çok geçmeden barıştık. Benim uzlaşmaya gitmemin nedeni yalnızca yeni yılın yaklaşması ve yeni yılda nişanlanacak olmamızdı. Yani, ben kendime ve Liliya’ya altın yüzük alıp onun ebeveyni önünde görücüye çıkacaktım.

Bir çıkış arayan beynim hummalı bir çalışma içindeydi. Pilot olarak daha fazla kalamazdım. Er ya da geç her şey açığa çıkacak ve işte o zaman bu da büyük bir skandal koparacaktı. Bu sırrı açık etmek, her şeyi anlatmak ise düğünü sekteye uğratacaktı. Üçüncü bir seçenek yoktu.

Umudumu rastlantılara bağlamıştım. Liliya’nın babası bilge, ferasetli bir insan olup beni evladı gibi sever, yalanımı bağışlar, beni ve arkadaşlarımı elektrik santralinde işe yerleştirebilir miydi?

Her ne olursa olsun, önce altın yüzükler alınmalıydı.

Parayı, maaşıma mahsuben İvan Hristovoroviç’ten almaya karar verdim. Şefime başvurmak hoşuma gitmiyordu, ama bu yola Liliya uğruna başvurdum..

Şefim tembel biri olmasına karşın bacaklarıyla yukarıdaki halkalara tutunmuş başını da aşağı sarkıtmış halde beni dinledikten sonra:

“Para ayaklarının altında,” dedi.

Yere baktım. Döşemenin üzerinde çiğnenmiş fotoğraf filmi kutusundan başka bir şey yoktu.

“Göremiyorum.”

“Demek ki, körsün.”

Yere dikkatlice bir kez daha baktım, ama bir kopek dahi göremedim.

“Para her yerde. En basit şeyleri bile rubleye çevirebilirsin. Yeter ki becer. İl sınırları içinde iş seyahatine gitmek ister misin?”

“Hayır.”

“Yazık. İyi para kazanabilirdin.”

“Ne iş yapılacak?”

Müdür kıvrak bir hareketle döşemeye atladı.

“Foto montaj satacaksın: ‘Yedi Rubleye Dünya Turu’.

“Çok ucuz.”

“Unutma ki, biz kendimiz için değil, Uzay Laboratuvarı için çalışıyoruz.”

“Ben Uzay Laboratuvarı için çalışmak istemiyorum. Bana para gerekli.”

“Sen bencilsin. Seni beş yıl okuttular, sen kaçmışsın ve bir de para istiyorsun. Yaptıklarından utan!”

“Peki, öyle olsun. İstemiyorsanız, vermeyin.”

“Bekle. Gel, anlaşalım: yarısı sana, yarısı da Uzay Laboratuvarına.”

Anlaştık, anlamında tokalaştık ve müdürle sergilenecek malzemeleri hazırlamaya koyulduk. Amirimin fikrine göre, hemen hemen yarım metrelik fotoğrafın zeminini, orta yerine siparişi yapanın köyünün adının kocaman harflerle yazılı olacağı yerküre oluşturmalıydı. Köyün adının üzerinde ise fotoğrafın sahibinin yer alacağı füze olacaktı. Geriye kalan kısımları İvan Hristovoroviç benim zevkime bıraktı. Yanıma çin mürekkebi ve kalem alıp oturdum. İlk yolcu olarak şefimi seçtim. Şefim füzenin üzerinde oturuyordu, ayaklarını füzenin gövdesine sarıyor, kollarıyla alev kızılı saç sarılıyordu. Gövde kısmına ise kürek,

yaba ve traktör resimledim. Sonradan aklıma geldi de, sağ alt köşeye, başı yıldızlara uzanan solgun bir kadın yüzü çizdim.

‘Yedi Rubleye Dünya Turu’nun foto kompozisyonunu bu şekliyle İvan Hristovoroviç’in onayına sundum.

Yapıtım şefimin hoşuna gitmişti. Memnunca hımladı:

“Hoş. Ya bu nedir?”

“Kadın yüzü.”

“Niçin?”

“Soyut. Nasıl denir, bir simge.”

İvan Hristovoroviç simgeye hoşnutsuzca baktı, ama:

“Kahretsin. Ver şunu.”

Tabloyu arkama sakladım.

“Yedi ruble.”

“Ne yedi rublesi?”

“Ne olacaktı ya? Dünya turuna çıktınız ya!”

“Aaaaa!” İvan Hristovoroviç bir kahkaha attı ve film banyo ettiğinden dolayı ıslanmış eliyle omuzuma bir şaplak attı. Bu, onun şakamı anladığı ve takdir ettiği anlamına geliyordu. Film banyosundan sonra kıyafetlerde daima sarı lekeler oluşur ve bu lekeler hiçbir temizlik maddesiyle çıkmazdı. Bu nedenle elimi bir eriyiğe sokup şefimin omuzunu okşadım.

Bu hareketim İvan Hristovoroviç’i coşturdu ve bu duygu kabarmasıyla ayağıma bastı. Ben de karşılık vermekte gecikmedim.

“Hoş şakaları severim,” dedi şefim, omuzumu kuvvetlice sıkarak.

“Ben de.”

Bu sözlerle bir grekoromen güreşi oyunu yaptım. Şişeler ve diğer cam kaplar yerlere savruluyordu. Şefim bir kahkaha attı.

“Aferin! Hoş olana hoş demeliyiz.”

Ama, tüm vücuduyla zıplamaya hazır durumda olduğunu görüyordum. O anda Tonya odaya girmeseydi bu iltifat yarışının sonunun nereye varacağını bilmiyordum.

“İvan Hristovoroviç,” dedi Tonya, “sizi soruyorlar.”

Şefimle birlikte ben de kapıya çıktım ve donakaldım. Karşımızdaki yüzü benli kızdı.

“Kruglov İvan Hristovoroviç mi?”

“Evet...”

“İki yıl önce Beden Eğitimi Bölümü’nü mü bitirmiştiniz?”

Geri geri gitmeye başladım, ama perdenin arkasına saklanmayı beceremedim.

“Bu sizin yardımcınız mı? Bir yerlerde karşılaştık galiba.”

“Sanmam...” diye meledim.

“Ama, bana öyle geliyor ki, Tarım Enstitüsü’nü bitirdiniz.”

Bir ölüm tehlikesi karşısında insan yaratıcı olabiliyor.

“Ben dört yıllık eğitim aldım.”

“Neden bu kadar az? Genç, sağlıklı bir insansınız...”

“Ben daha yeni hapisten çıktım...”

Galiba beni kurtaran buydu. Tıçınina, nezaketinden olacak, daha fazla soru sormadı.

“Yarın Kent Komitesine uğrayın,” dedi. “Sizi akşam okuluna yazalım. Tamam mı?”

“Tamam...” diye yanıt verdim, dişlerimin takırdamasına karşı koymaksızın.

Kız ayrılırken ikimize de gülümsedi, saç örgülerini savurarak ve rüzgâr gibi kapıya yöneldi.

İvan Hristovoroviç kafasını ellerinin arasına alıp odada volta atmaya başladı.

“Garip,” diye mırıldandı. “Hem de çok garip! Nereden çıktı bu kız?.. O benim... iki yıl önce... nereden biliyor?”

“Siz mi?”

“Evet! İki yıl önce Beden Eğitimi Enstitüsü’nü bitirdim...”

Ayaklarımın bağı çözüldü ve kendimi film banyosu yaptığımız kutunun yanına bıraktım doğrudan, şaşkınlıktan gözlerim faltaşı gibi fırlamıştı. O da mantar!

“İşte böyle, Gena...”

Amirim acınacak durumdaydı. Dudakları titriyordu ve gözlerine hüznün egemendi.

Ve ben o arada amirime (biraz da abartarak) ‘bu fiyonklu kediyi’ anlattım. Onun ‘insana inanmak yöntemini’. Kobzikov üzerindeki deneyi. Sessiz Dehşet’in yok oluşunu. Beryozkin’in kariyerinin trajik sonunu anlattım.

İvan Hristovoroviç sessizce dinliyordu. Sanki nefes dahi almıyordu.

“Şimdi ne yapacağız peki?..”

“Mükemmel bir kurgu,” dedim neredeyse hayranlıkla. “Nereye el atsan kısır bir döngüdesin. Tek çıkış yolu, pişmanlık.”

“Kent Komitesi mi?! Gitmem!”

İvan Hristovoroviç iki saat boyunca bir çemberin içindeymiş gibi hoplayıp zıplıyor, böğürüyordu. Yaralı bir orangutana benziyordu. Daha sonra bir süre susup düşünerek bantı çıkardı ve tamamen iyileşmiş göz korkuyla bana baktı ve ortadan kayboldu.

Akşam döndü, melankolik ve bir parça solmuş olarak.

“Ne haber?” diye sordum.

“Novodeviçiy İlçesi, Yukarı Dergunlar köyü.” Onun tayiniyle birlikte özürlüler kontenjanından foto atölyesinin müdürü oldum.

Yaşanan korku kendini hissettiriyordu. Döşemede bir tahtanın gıcırdamasından, telefon seslerinden ürperiyordum. Yıpranmış sinirlerimi dinlendirmek için “Yedi Rubleye Dünya Turu” fotomontajının gerçekleştirilmesi üzerinde çalışmaya karar verdim.

Fotoğraf kompozisyonumuz kolhozlarda ‘yok’ satıyordu. Beş köyde bulduğum halde sayısız sipariş aldım.

Gara giderken kar fırtınasına yakalandım. Yolumu kaybetmiştim ve nereye gittiğimi bilmeden ve neredeyse belime kadar kara saplanmış olarak üç saat boyunca yürüdüm. Rüzgâr ayaklarımı yerden ke-

siyordu. Önümde kocaman, saçları birbirine karışmış birisi kollarını anlamsızca sağa sola sallayarak: “Bu-uf-uuu!” diye homurdanıyordu. Kâh koşuyor kâh yürüyor, bembeyaz olmuş saçları dağınık nesnenin peşinden sürünüyordum, o ise hüzünlü ihtiyar gözleriyle kar fırtınası arasından bana bakıp bakıp uzaklaşıyordu.

Karşıma bir çiftlik çıktığında donmaya başlamıştım artık. Bu öylesine fantastik bir durumdu ki, ben bunun donan beynimin hayal gücünün bir ürünü değil de gerçek bir çiftlik olduğuna inanamadım önce.

Kapıyı çalınca al yanaklı, baş örtülü bir kız göz attı ve bir ah çekti: “Ah, babacık! Bu da nereden çıktı?”

Akşamın inek sağma seansı bitmişti ve kızların da boş zamanı vardı. Bana acıyıp sızlanarak yumurta pişirdiler ve taze sağılmış süt verdiler. Ben sevimli, semiz bir inek fotoğrafının olduğu tablonun altındaki bir sıraya oturmuş aptalca ve anlamsız anlamsız gülümsüyordum. Vücudum âdeta ılık bir suya atılmış gibi yavaş yavaş ısıniyordu. Bu ısı bana çok iyi gelmişti. Kızlar güzel ve sevimliydiler; ineklerin böğürtüsü bana büyümlü bir müzik gibi geliyordu. Şimdi şurada bir mucize gerçekleşse hiç de şaşırmazdım. Hatta, bir mucizenin gerçekleşeceğinden emindim bile.

Ve bu mucize gerçekleşti.

Katya içeri girdi.

Daha eşikten beni görür görmez donakaldı. Ayazın oluşturduğu buharın sis dalgası ayaklarının altından yükseliyor, döşemeye yayılıp eriyor, dağılıyordu. Katya köpüklü dalgardan doğan Afrodit'i andırıyordu. Afrodit keçe çizmeler ve sıcak bir başörtüsü giymişti.

“Katerina Denisovna, kapıyı kapatın!” diye bağırdı kızlar.

Katya içeri girdi; yarım kürkünü sıralardan birine attı ve sırtını bize dönerek sobanın başında ısınmaya başladı.

“Bize bir fotoğrafçı çıkageldi!” diye çığlık attı kızlar. “Pencerenin önünde az kalsın donuyormuş. Güç bela ısıttık.”

“Öyle mi?” diyerek döndü Katya. “Gena, burada ne işin var?” Sobaya uzattığı kıpkızıl elleri, soğuktan olacak, gözle görülür şekilde titriyordu.

“İş gezisindeyim...” dedim. “Tez için hızlı tohum ekme makinesi-
nin fotoğrafını çektim...”

“İşler yolunda demek?”

“Yolunda... Peki sen nereden çıktın?”

“Danışmanlık yapıyorum. Kızlar enstitüye girmeyi düşünüyorlar
da... benden rica ettiler...”

“Engel olmayayım. Gitme zamanım geldi.”

“Beni bekle. Birlikte gidelim.”

Uzun uzun yürüdük bir nişasta gibi çıtırdayan karların üzerin-
de. Fırtına dinmişti. Yıldızlara dek uzanan bir sessizlik vardı. Binalar
çoktandır görünmez olmuşlardı.

“Gena,” dedi Buz Prenses boğuk bir sesle. “Cafede yaptıklarım
için beni bağışla... Küçük bir kız gibi davrandım. Ve tüm yaptıklarım
için... bağışla... Seni daha fazla rahatsız etmem. Bu süre içinde çok
düşünüp taşındım. Sen çok iyisin. Hem de çok... Hatta, seninle ev-
lenmediğim için mutluyum. Yoksa seni tanıyamazdım. Oğlum olur-
sa, adını Gena koyacağım... Varsın senden bir hatıra kalsın... Arasına
yüreğim öyle burkuluyor, acıyor ki... Ve işte öyle zamanlarda seni,
yeryüzünde senin gibi adil bir insanın olduğunu düşünüyorum... Sen
doğru yaptın, Gena... ben adinin tekiyim...”

Karşımıza çıkan ilk evin önünde durdu Katya.

“Burada ayrılıyorruz... Hoşça kal... Gel, seni öpeyim, Genočka...
Söz veriyorum, son kez! Biz seninle hiç öpüşmemiştik ki zaten... Tren
garındaki kaldırımında öpüştüğümüzü saymazsak...”

Katya yanağını yüzüme dayadı.

“Hoşça kal, Genočka!.. Her şey için teşekkürler...”

Kendimden, vücudumdan, ellerimden, kıyafetimden, şu aptalca
fotoğraf makinesinden, benim yüzümden siyah güllerin koparılmış
olmasından... o kadar utanmıştım ki, katlanılır gibi değildi.

Evin köşesini dönünce utanç o kadar büyümüş, katlanılmaz ol-
muştu ki, dayanamadım ve çıtırdayan karların üzerinde kentin uzak-
lardan görünen ışıklarına doğru koşmaya başladım.

Çok geçmeden, 'krallığın' esaslarını kökünden sarsan olaylar yaşanmaya başladı. Eskinin sadık sakinleri şimdi kıyıda köşede fısıldaşıyorlardı, kulaklarına isyankâr konuşmalar çalınıyordu. Bir bilinç kabarması başlamıştı.

Bütün tatsızlıklar, günlerden bir gün Yegor Yegoriç'in odamıza gelip, gözlerini kaçırarak kararsız bir ses tonuyla benim ve Kobzikov'un daireyi terk etmemizi istemesiyle başladı.

"İçkiyi fazla kaçırınca, ağzımı daha az açmaya çalışıyorum, çünkü böyle durumlarda dilim saçmalamaya başlıyor" yanıtını verdi buna Vatslav abartılı bir ifadeyle.

Ama "Nuh'un Gemisi"nin sahibi can sıkıntısıyla diretiyordu. Onun kafasının tamamıyla ayık olduğu kanısına vardığımızda Vatslav ile sorduk:

"Peki neden?"

Yegor Yegoriç yeğeninin geleceği, (kışın!) genel bir onarın yapılacağı ve zamanında burada bir kimya bölümü öğrencisinin kaldığı ve deneyler yapması sonucunda, belki de odanın radyoaktif maddelerle zehirlemiş olabileceği konularında bir şeyler mırıldanıp durdu uzun uzun.

Anlaşılabileceği gibi, tüm bunlar bizi tatmin etmedi ve Kobzikov bizzat kendisi 'kraliçe' ile görüşmeye gitti. Ondandır çok kaygılı döndü.

"Durum berbat. Dış kaplan öfkeli. Bir an önce ortalıktan kaybolmamızı istiyor. Kendi evinde bir ahlaksal çürümeye katlanamayacağını söylüyor. Daha çok sana yüklendi."

"Canı cehenneme!" dedim ben de.

Akşam bir elektrikçi geldi ve elektriği kesti. Bizzat ev sahibi radyo kablosuyla idare etti. Karmaşık bir düzenek hazırladık ve yan tarafımızdaki elektrik direğine bağlandık. Ardından pencerelere güçlü bir ispanyolet, kapıya da bir kiloluk bir sürgü taktık ve daireden çıkmayı reddettiğimizi gururla ilan ettik.

Ertesi gün Yegor Yegoriç aracı sıfatıyla bize geldi.

"İyilikle ayrılın," dedi.

“Hangi gerekçeyle?” diye sordum.

“Bu benim karımı rahatsız ediyor,” dedi ‘kral’ kirli parmağıyla beni işaret ederek.

“Bunu karın mı söyledi?”

“Ben kendim görüyorum.”

“Sen bir paçavrasın, Yegoriç!”

“Çocuklar,” dedi ‘kral’ ağlamaklı bir sesle. “Çıkın artık! Ne kaybedersiniz ki?”

“Çıkmayacağız!”

Ve bir kapışmadır başladı. Pencerelerimizi söktüler, biz de pencere-
lerin yerini kontraplakla kapattık. Isıtma sistemini kestiler. Biz de
soba aldık. Suyumuzu kestiler, biraya geçtik.

“Nuh’un Gemisi”nin sakinleri kapışmayı ilgiyle izliyordu. Onların
bizden yana oldukları açıktı. Ev sahiplerinin hem yüzüne karşı hem
de arkasından küfrediyorlardı. Hatta birisi bunları gazeteye yazıp
göndermemizi önerdi, ama biz dikkat çekmekten korktuk.

Bu durumda Tina kirayı beş ruble artırdı. Bu bizim için bir dar-
beydi. ‘Kraliçe’ bir fırsatını bulup insanları bize karşı kışkırtmanın
hesaplarını yapıyordu.

Akşam Marya’nın İvan’ı daire daire dolaştı, insanlarla fısıldaştı
uzunca bir süre ve daha sonra bana:

“Şimdilik sesin çıkmasın. Herkes evden ayrılmaya karar verdi” dedi.

Her şey ananaslarla başladı.

Bir ara Kobzikov’la elimize ananas geçti. Tropik tatlara pek de ge-
reksinimimiz yoktu, ama mağazada öyle iştahlı bir kalabalık vardı ve
herkes itişip kakışıyor, birbirine hırılıyordu ki Kobzikov dayanamadı ve:

“Almalıyız, Gena” dedi. “Yeni yılda ne yiyeceğiz?”

Vatslav kepini gözlerine çekti ve tek ayağını bükerek kalabalığın
ortasına daldı.

“Savaş mal  llerinin kuyruğa girmeme hakkı var!” diye bağırdı. “Yol verin! Geçişi boşaltın! Sen, ne diye araya giriyorsun! Teyze sen de sepetini yoldan çek!”

Hedefimize çok yaklaşmıştık ki, satıcı kadın:

“Ananaslar bitti! Beklemeyin artık yurttaşlar!” dedi.

Kuyruktakiler yaygarayı kopardı.

“Bitti de ne demek? Neden öncekilere kilolarca dağıttınız? şuna baksana, kaç kilo almış! Fileyi tıka basa doldurmuş!”

“Bundan size ne?” diyerek tartışmaya girdi tanıdık bir ses.

Parmak ularıma yükselip baktığımda Tina’yı gördüm. Kobzikov da onu görmüş ki, yanındakileri iterek  ne fırladı.

“Selam, Tinoka! Ne zamandır görüşemedik! Nasılsın? Yeni yılın kutlu olsun!”

“Sizin de,” diye mırıldandı Tina hoşnutsuzca.

“Aman tanrım, ne güzel koku!” diye inledi veteriner, kokuyu içine çekerek. “Ne ideal bir koku!”

“Size kalmadı mı?” Tina yumuşamıştı.

“Yazık ki,  yle!”

“Birazını verebilirim.”

“Hayır, bu bir rüya. Gerçekte böyle şeyler olamaz,” diye fısıldadı Kobzikov.

Ev sahibemiz sepetimize birkaç ananas koydu ve:

“D n burada muz satıyorlardı. Kendime   kilo aldım” dedi.

“Bir kilosu da bizim payımız mı?”

“İsterseniz, seve seve...”

“Hayır, bu fantastik bir öykü olmalı,” dedi veteriner kafasını sallayarak. “Gena, senin eve gitmen gerek, ben de yan taraftaki Gastro-nom’a uğrayayım. Orada Polonya karameli satışa ıkaracaklardı.”

Kobzikov gözden kayboldu. Tina’yla baş başa kaldık. Arkadaşımın eski sevgilisinin üzerinde garnit rl  bir k rk, beline kadar uza-

nan koyu kahverengi bir palto ve ona genç, havai bir görünümlü veren bir şapka vardı. Ben çaktırmadan kalabalığın arasına karışmak için geri gidiyordum ki, Tina kolumdan yakaladı:

“Benimle muz almaya gelecektin ya!”

Dışarıda kocaman damlalı bir yağmur vardı.

Kaldırımdaki kar çoraklaşmıştı ve yoldan geçenlerin ayakları altında şakırdıyordu. Yıpranmış bir çalı süpürgesini andıran çırılçıplak bir ağacın altında arabaya koşulmuş bir at hüzünle önündeki ‘Moskviç’ otomobilinin plakasına bakıyordu. Tina otomobilin kapısını açtı:

“Otur.”

Kendimi yumuşak koltuğa bıraktım.

‘Krallıkta’ otomobil daha yeniydi: otomobil, buz dolabı, vitrin ve daha pek çok şey. Kim haklıymış, Yegor Yegoriç o kadar da züğürt değilmiş. Tina doğru bir adım atmıştı.

Ev sahibem arabayı kendisinden emin kullanıyordu. Ben de yabancı bir derginin reklam yıldızına benzemesi için bir tek sigarasının eksik olduğunu düşündüm.

“Otomobil ‘Uçan Hollandalı’dan daha az sallanıyor,” dedim.

“Gena, laf sokma. Ben, senin iyi birisi olduğunu biliyorum.” Yegoriç evde yoktu. Tina kapıyı kendi anahtarıyla açtı.

Eşikte durup şık odaya bakakaldım. Kokuya bakılırsa duvar kâğıtları ve döşeme yeniydi.

“Üstünü çıkar da gir,” dedi Tina bana terlik uzatırken.

“Gerek yok. Muzları ver de gideyim.”

“Ah, Gena, Gena! Sen adam gibi davranmayı ne zaman öğreneceksin? Bir kadın seni içeriye davet etmişse, reddedemezsin. Karnın aç mı?”

“Hayır.”

“Aç olduğunu biliyorum. Kobzikov’la sen hep açsınız.”

Tina paltosunu çıkardı ve önlüğü giyip bir şeyler hazırlamaya koyuldu. Bir dakika sonra büfeden peynir, sucuk, bir şişe konyak ve şekerlenmiş limon çıkardı.

“Hoşça kal,” dedim. Tina hüzünle bana baktı.

“Gitme, Gena.”

“Kobzikov beni bekliyor. Hoşça kal,” diye yineledim, masaya konulan lezzetlerden gözlerimi ayırmaksızın.

Tina geldi ve kararlı bir hareketle paltomu çıkardı.

“Bırakmam. İstersen yardım çağır!”

‘Lanet olası midem’ diye geçirdim içimden, çizmeleri çıkarırken. ‘Bir hain gibi, bana hep ihanet ediyor.’ Ev sahibem hemen yan odaya gitti ve bir dakika sonra şık bir kıyafet giymiş olarak hafiften üşümüş ve neşeli bir şekilde döndü.

“Felsefi konulara dalacağız. Bir zamanlar olduğu gibi, anımsar mısın? Nereden başlayalım?”

Tina radyoyu açıp karşısına oturdu.

“Tanıdığım bir kadın, insanlığın anaerkilliğe doğru gittiğini savlıyor. Yüz yıl sonra bütün işleri kadınlar çekip çevirecekmiş, erkekler de çocuklara bakacakmış. O da kendi teorisini kendi kocasında deniyor.”

“Şimdi sen de bu konu üzerinde mi çalışıyorsun?”

“Evet,” dedi Tina gülerek. “Neyse, kocaların canı cehenneme. Eski dostluğumuza içelim.”

“Eski dostluğa içebiliriz.”

“Yeni dostluğumuza da.”

“Art arda iki kez kadeh kaldırılmaz.”

Tina kadehini masaya koydu. Kadeh altın kaplamaydı. Alayla gülümsedim:

“İşte senin kehanetin gerçek oldu. Altın kaplama kadehlerde içiyoruz.”

“Gena,” dedi Tina. “Neden yaşamı birbirimize zehir ediyoruz? Sen de biliyorsun ki ben... Yazgılarımızın böyle olmasının suçlusu biz miyiz? Sonuçta biz seninle yan yana olabiliriz. Gena! Dünyaya bir kez geliyoruz! Gena, beni o kadar da suçlama. Ben seni seviyorum...”

Ona bakarak şunları geçirdim içimden: "Tina istediğini elde etmiş ve mutlu. Sanki ben bunun için bir çaba gösterdim mi? Para, araba... kentte yaşıyor... Şimdi istediği her şeyi yaptırabilir... Bu da konfora dahildir."

Tina gözlerini bana dikti.

"Gena, tüm bunlar Kim'in yüzünden. Biliyorum ki, o hep ikimizin arasında bir gölgeydi. İdealist! Ben o zaman ne kadar da aptalmışım!"

Ayağa kalktım.

"Nereye, Genočka, kal. Ben... Duyuyor musun? En önemlisi de bu!"

Ben artık merdivenden koşmaya başladım.

"Sen şanssızsın, o kadar! Beni istiyorsun!" diye bağırdı ardımdan Tina. "Traktörün tıpasını söken bendim!"

"Aptal" dedi Kobzиков benim tropik tatlar için yaptığım ziyaretin sonuçlarını öğrendikten sonra. "Kadını geçtik, muzları almadan geldin."

Ancak muzları, Tina'yı ve daireyi kaybetmek beni üzmedi. Sonuçta ben de evlenecektim. Bu anlamda işler yolunda gidiyordu. Liliya, beni eve davet edip büyükleri önünde 'görücüye çıkarmaya' yakındı.

Bir defasında fotoğraf stüdyosunda geç saatlere kadar çalışmaya kalmıştım. Yeni yıla iki gün vardı. Yan odada Tonya zırlıdayıp duruyordu:

"Bu durumda, sert cisimler üzerindeki eriyikten bir adsorpsiyonun deneysel incelemesi öncelikle başlangıç ve denge konsantrasyonunun değişiminden ibarettir..."

Tonya böylelikle üniversiteye girmeye hazırlanıyordu. Sekreterimizin sesinde bir acelecilik vardı. Adsorpsiyonun tanımını bir an önce ezberlemek istiyordu. Müstakbel üniversite öğrencisinin bilgileri sular seller gibi neden ezberlediğini biliyordum. Mütevazı bir mantar olmakla birlikte büyük hırsları olan Berberler ve Fotoğraf Stüdyoları Dairesinin yeni müdürü onu almaya gelmek üzereydi.

Dının'ın başarıları benim için bir sürprizdi. Tonya sözcüğün tam anlamıyla mutluluktan uçuyordu. İşe gelirken en iyi kıyafetlerini giyiyor, saçını yaptırmak için sık sık kuaföre gidiyor, kültürünü artırmak için hararetle klasikleri okuyordu.

Dının kendisine evlilik teklif etmiş, olumlu yanıt almıştı ve çok yakında onların aşkı nikâhla perçinlenecekti.

Kapı açıldı. Dının gelmiş olmalıydı.

“Mesai saati bitti, yarın uğrayın.” Sekreterimizin sesiydi bu.

Gelen kişi onu hararetle ikna etmeye çalışıyordu. On dakika boyunca sesler bana kadar geldi. Sonunda Tonya bağırarak beni çağırırdı.

“Gennadiy Yakovleviç! Bir dakika gelir misiniz?”

Fotoğrafi sabitleme aygıtına koyup kapıyı açtım. Odanın orta yerinde duran Liliya idi.

“Gennadiy Yakovleviç,” dedi Tonya gözlerini kocaman açarak. “Bu müşteri size gelmiş. Füzenin üzerinde fotoğraf çekertirmek istiyor. Ben de ona mesai saatinin bittiğini söylüyorum, ama o bu yeni yıl için bu fotoğrafın mutlaka çekilmesi gerektiğini söylüyor. Nişanlısına sürpriz yapacakmış.”

Ama, ben hiçbir şey duymuyordum artık. Liliya'ya bakıyordum. Onun yüzünde şaşkınlık, korku ve tikslenme vardı.

“Liliya” diye mırıldandım, elimi alışkanlık gereği pamukla silerken. “Liliya, şimdi sana her şeyi açıklayacağım. Saçmalık bütün bunlar... Anlarsın ya, oldu bir kere...”

Ama, portakal kokan kızın gözlerinden öfke yaşları dökülüyordu.

“Yalancı,” dedi fısıltıyla ve kendini odadan dışarı attı.

Şaşkınlıktan ağzı açık kalmış Tonya'yı bırakarak keçe ayakkabılarım ve üzerimde iş tulumumla Liliya'nın peşine düştüm. Dışarıda sağlam bir ayaz vardı. Tembel bir kar seyrek seyrek atıştırıyordu.

Liliya'yı tramvay durağının yanında yakaladım.

“Dinle beni ama!” dedim soluklanarak. “Korkunç bir saçmalık oldu. Gülünç demek daha uygun... Şimdi sana her şeyi anlatacağım...”

Liliya elimi iterek sırtını döndü.

“Gerek yok. Yalancı! Git buradan!”

“Dur... dinle!” Liliya ardına bakmadan çekti gitti.

İhanet

İhaneti ortaya çıkaran Kobzikov'du. Ada tavşanlarına yem verirken döşemenin altında buruşuk bir mektup karalaması buldu. Veteriner hiç de dikkatli davranma kaygısı taşımaksızın mektubu okudu ve saçları diken diken oldu.

Mektupta yazanlara gelince:

“Kıymetli Tamara! Beş mantarın daha adlarını ve işyerlerini bildiriyorum (devamında isimler sıralanıyordu). Her şey harika gidiyor! Kimsenin benden kuşkulandığı yok. Yeni talimatlar bekliyorum.”

Derhal huzura çağrılan Kentli Mantarları Koruma Komitesi (KMKK) Müdürü hiçbir şey bilmiyordu. Öfkeden kuduran Başkan onu epeyce haşladıktan sonra haini üç saat içinde bulmasını emretti. Çariçe Tamara'nın ajanını bulmak için tüm iç güvenlik güçleri seferber edildi. Akşama doğru KMD'nin hainini yakaladılar.

Hain Kosarevskiy idi.

Baş laborantı Yegoriç'in bodrumuna kapattılar. KMD Başkanı haini zindandan adımını dışarı atmaksızın kendisi sorguladı, ama Kosarevskiy ısrarla susuyordu.

Günler günleri kovaladı. Kosarevskiy'e su dahi verilmiyordu.

Ama, Kosarevskiy pes etmiyordu.

Bunun sonucunda da işkenceye geçildi. Sorgu odasının en kuytu köşesine bir masa kuruldu, masanın çevresine de dört tane işkenceci geçti. İşkenceciler avurtlarını şişirerek ve şapırdatarak tüm lezzetli yemekleri yiyorlar, üzerine de şampanya içiyorlardı (böyle bir dava uğruna olacak, Kobzikov kesenin ağzını açmıştı). Kosarevskiy kıvrıyor, ağzından salyaları akıyordu, ama suskunluğunu koruyordu. Bir süre sonra işkenceciler rollerini benimseyip ağızlarını öyle bir şa-

pırdatmaya başladılar ki, Kobzikov dahi kendini tutamadı ve Sorgu Protokolünü' bir yana bırakıp masaya geldi.

Kosarevskiy'in dili, işkencecilerden biri kendisine koşup şeytanca bir gülüşle, ucundan salo damlayan sıcak bir parça sucuğu hainin dudaklarında gezdirmeye başladıktan sonra çözüldü.

“Canınız cehenneme... alçaklar! Yazın... Ama, sonuçta bana da sucuk verin.”

Protokolü ben yazdığım için içeriğini de biliyorum.

KMD'nin sekiz üyesini ihbar etmiş olan hain Grigoriy Samuiloviç Kosarevskiy'i Sorgulama Protokolü. No: 1

SORU:

Ne zaman ve hangi koşullarda ihanet yolunu seçtiğinizi Özel Kurul'a ayrıntılı olarak anlatın.

YANIT:

İhanet de ihanet olsa!.. Salağa yatmayın çocuklar. Bunda benim suçum yok. Ben elimden gelen her şeyi yaptım. Şu lanet olası gölet, bir cennet gibi betimledim. Hatta üç gün üç gece oturup seyir defterine renkli rujla çizdim.

BAŞKAN:

“Konuya gelelim.”

KOSAREVSKİY:

“Sana katılıyorum. Konuya gelince; sucuğa yakın duralım. Kısacası, benim anlatımım gölet konusunda onda ilgi uyandırdı. Kendisiyle uygun bir yer aramaya başladık. Ahlar ohlar çekiyor, etaminlere, süslemelere hayranlığını gizleyemiyor, ama ben kendimi tutuyorum. Kız beni başka bir yerimden vurdu. Konuşmayı sürekli adil olma konusuna getiriyordu. Bu da benim zayıf tarafım. Bir ara ben de ağzımdan kaçırdım: ‘Birileri yaşamlarını köyde sürdürürken, başkalarının kentte sürdürmesi âdil midir?’ Tıçnina gaza gelip öyle doğru, akıllı sözler etmeye başladı ki, bizim yaptıklarımızın tümü son derece aptalca bir heves gibi geldi bana.”

SORU:

“KMD’yi şimdi de aptalca bir dernek olarak mı görüyorsunuz?”

YANIT:

“Az da olsa, evet, öyle. Kadın başımı döndürdü çocuklar. Ben ona her şeyi neşeyle ve esprilerle anlattım. O da bunlara çok güldü, ben kızların böylesine güzel güldüklerini hiç görmemiştim.”

SORU:

“Sen de güldün mü?”

YANIT:

“Evet... Ve ona yardım vaadinde bulundum... Hoş bir kız, işin aslı da bu zaten ve ben, galiba, yaşamımda ilk kez...”

SORU:

“Tiçinina’ya nasıl yardım ediyordun?”

YANIT:

“Ben sizin çalıştığınız kuruluşların listesini yapıp Tiçinina’ya ilet-yordum.” Masa gerisinden bir haykırış duyuldu: “Hain!”

SORU:

“Hiç vicdan azabı duymadın mı?”

YANIT:

“Hayır. Bu oyundan vazgeçin çocuklar. Eninde sonunda yolumuz kolhoza çıkacak. Bırakın bu işi. Karnımızın doyması gerekiyor.”

KMKK’nın Özel Heyeti Grigoriy Samuiloviç Kosarevskiy’i ağır cezaya çarptırdı. Hükmü bizzat Kobzikov ve işkencecilerden birisi yerine getirdi.

Baş laborantı henüz havanın karanlık ve sokakların boş olduğu sabahın erken saatlerinde çıkardık. Kosarevskiy sürekli etrafına bakınarak önden gidiyordu. Neler olabileceğini kestiremiyordu, ama cesur davranıyordu. “Beni öldürebilirsiniz, ama, korkutamazsınız,” yazıyordu yüzünde. Mahkûmun arkasından Kobzikov yürüyordu, elini şişkin sağ cebine sokmuştu.

Tren garına geldiğimizde Kosarevskiy telaşlandı:

“Bana ne yapmak istiyorsunuz?”

Kobzikov susuyordu. Ama yüzüne şeytanca bir gülümseme yayılmıştı.

Perona çıktık. Birinci yolda parıl parıl parıldayan yeşil ‘N-Soçi’ treni duruyordu. Kobzikov elini cebinden çıkardı. Elinde bir tomar kâğıt vardı.

KMD Başkanı,

“Grigoriy Samuiloviç Kosarevskiy”, dedi. “KMKK Özel Heyeti sizi ağır cezaya çarptırmaktadır: cezanız Soçi’deki sanatoryumlarından birinde bir ay boyunca tutuklu kalmaktır. İşte burada da Soçi’nin haritası, tren biletiniz ve harcırahınız size tren kalkmadan önce takdim edilmektedir. Heyetin kararı nihaidir ve temyiz edilemez.”

Ceza, insan psikolojisi hesaba katılarak düşünülmüştü. Bir sahil sanatoryumuna ücretsiz gönderilme önerisine kim hayır diyebilirdi ki? Kosarevskiy’in nutku tutuldu. Başına her şeyin geleceği beklentisi içinde olabilirdi, ama bunu asla beklemezdi.

“Ne yaptım ki buna degecek?” diye sordu baş laborant.

Kobzikov kesti attı:

“Neyi hak ettiysen onu alıyorsun.”

İşkenceci Kosarevskiy’e çantasını uzattı, Vatslav da belgelerini teslim etti. Tren usulca kımıldadı.

“Bu arada, istemiyorsan, gitmeyebilirsin de” dedi Kobzikov alayla.

Vagon yavaşça hareket etti. Bir an tereddüt geçiren Kosarevskiy kendisini vagona attı.

“Alçaklar! Zalimler!” diye bağırdı. Yumruğuyla gözyaşlarını siliyordu. Döndüğümde ben sizden bunun acısını çıkarırım!”

Hainin etkisizleştirilmesi KMD’nin durumunu düzeltmedi. Kosarevskiy zaten yeterince gevezelik yapmıştı. İnsanlar, mum gibi eriyip kayboluyordu. Sonunda sıra Kobzikov’a geldi: Onu Kent Komitesine çağırdılar.

‘Mülakata’ birlikte gittik. İçim öylesine sıkılmıştık ki, heyecanlanmamıştım bile, çünkü buna gücüm dahi yoktu. Vatslav espri yapmaya çalışıyordu:

“Burada önemli olan, benim ona âşık olmamam. Onun odasından çıkıp da ‘kız hiç de fena değilmiş’ dersem, suratıma bir yumruk indir.”

Kobzikov Tiçinina’nın odasından tam bir saat on dakika sonra çıktı. KMD Başkanı’nda garip bir değişim gözlemliyordum. Bu an Kobzikov benim için bir merinosu çok andırıyordu ve benim “Eee, neler oldu?” soruma veteriner meleyerek yanıt verince şaşkınlığım daha da arttı.

“Eeee...” dedi sıkıntılı bir şekilde uzatarak ve koridorda hızlı adımlarla yürümeye başladı.

Dış kapının önünde ona yetiştim.

“Kolhoza mı sürüyorlar?”

“Ha-yır... Önemli olan da burası ya. Bu konu açılmadı bile.”

“Ne konuştunuz ya?” dedim şaşkınlıkla.

“Öylesine... Yaşama dair. Benim örgütleme becerilerimden. Beni en zayıf noktamdan yakaladı!”

“Ya kolhoz konusu?”

“Öylesine, laf arasında geçiştirdi... Güya, gürültü-patırtı çıkarmadan, iyilikle gitmeliymişiz, bizim işimiz artık bitmiş. Ama, önemli olan bu değil, Gena. Önemli olan, benim tam anlamıyla aptallaşmamdı. Bunu kendimden beklemezdim... Bu korkunç bir hataydı. O, alçağın ta kendisi.”

“Ne oldu ki?”

“Kız, bakanın yeğeni, Gena...”

“Ne dedin?!!”

“Evet... Gena. Bir de, enstitüdeyken benden hoşlandığını söylemesin mi...”

Gece Vatslav’ı uyku tutmadı. Rüyasında konuşuyor, yatakta kıvranıyordu ve sabaha karşı dudaklarından: ‘Baksana, kız da fena değil aslında’ sözleri dökülüverdi. Ama, ben onun suratına yumruk atmaktan kendimi zor alıkoydum: zaten benim de derdim başımdan aşkındı.

Durumun ciddiyeti dolayısıyla KMD'nin Üçüncü Kongresinin toplanması kararı alındı. Üçüncü Kongre çalışmalarına Pazar günü erken saatte başlandı. Kongre'ye katılan delegelerin sayısı ikinci kongreye katılanların sayısından iki kat daha azdı. 'Vats'ı Yaga ile evlendireceğiz' marşı söylenmedi. Kobzikov'un, KMD'de gidişata ilişkin raporunu bir ölüm sessizliğiyle dinlediler. Ardından görüşmelere geçildi.

"Tüm bunlar Kobzikov ve diğer dalkavuklar yüzünden" diye köpürdü Umoysa. "Ofis. Ofis Kobzikov'un neyine? Ya divan! Divan niçinmiş? Peki ya sekretere ne demeli? Kobzikov bürokratlaştı. Mahalli örgütlere uğramadı. Kendisini putlaştırdı. Parmağını dahi kıpırdatmaksızın çeşit çeşit dalkavukları topladı etrafında. Dalkavuklar önemli makamlara geldiler, değerlerimizi yağmaladılar, hiçbir şey yapmadan başkalarının işlerini elinden alıyorlar. Atom elektrik santralleri dairesi. Neden atom elektrik santralleri dairesi? Parmaklarını dahi kımıldatmıyorlar, Rıkov. Rıkov ne iş yapar? Yer, içer, değerlerimizi yozlaştırır. Neden bugüne kadar evlenmedi?"

Kongre arı kovarı gibi kaynıyordu. Kobzikov sağduyusunu yitirmişti, herkes bağırıyordu. İnsanlar moral olarak çökmüş, kendisi oturmuş çay içiyordu! Başkan'a ulaşmak için tüm gününüzü harcamanız gerekiyordu! Spor tesisleri departmanı başkanına şamarı aşketti! Kendisini büyük bir stratejist sanıyor, oysa benli kızın önünde teslim bayrağı çekmişti!

Kongre fraksiyonlara bölündü. Delegelerden bir bölümü, topluluğun üçlü başkanlık sistemiyle yönetilmesi görüşündeydi. Diğerleri ise şu anda Umoysa yerine kuaförler ve fotoğraf stüdyoları dairesi müdürü olan Dının'ın peşinden gidiyordu. İlçe merkezlerine gidilmesi görüşündeydi Dının, oralarda yaşamak daha kolaydı, daha çabuk evlenilebilir ve iş bulunabilirdi. Hatta 'ilçecilerin' sol kanadı insanlara demiryollarına yakın ve kentlere en fazla 50-100 km mesafede yer alan büyük köylere gidilmesi çağrısını dahi yapıyorlardı. Birileri de Tıçınina'ya gidip onun dizlerine kapanılmasını salık veriyordu.

“Hainler!” diye bağırdı Kobzikov kürsüden. “KMKK Başkanı! Herkesi bodruma topla!”

Kırılmış olan ‘ilçeciler’ kongreyi terk ettiler. Odada yalnızca acınası, suskun bir avuç delege kalmıştı. Bu, KMD’nin iflasıydı. Başkanı izliyordum merakla. Galiba müsibet onu işte şimdi bitirmişti.

Kobzikov’un son sözü kısa ve apansızdı:

“Hatalıyım, elbette,” dedi. “Hatamı telafi etmeme izin verin. Moskova’ya iş gezisine gönderin beni. Ben bir Bakan kızıyla evleneceğim! Bu bir Kobzikov sözüdür! İşte ancak o zaman kurtuluruz.”

Bir oy farkla kongre Vatslav’ın Moskova’ya iş gezisine gitmesine onay verdi, beni de bir hafta içinde Liliya ile evlenmeye yükümlü kıldı.

Yangın

Beni 5 B sınıfına kaydettiler. Önce bu komik geliyordu. $a+b=b+a$ ’dır gibi mutlak doğrular beni şaşırtıyordu. Pedagoji Enstitüsü’nü daha yeni bitirmiş, çelimsiz, sinirli, gözlüklü genç matematik öğretmeninin, suyun iki boruyla dökülüp, tek boruyla çıkarıldığı havuza kocaman kocaman delikanlıları kör kediler gibi batırışını bir ironiyle gözlemliyordum.

Ama, sonradan sıkılmaya ve sinirlenmeye başladım. Daracık mekânda uykum geliyordu. En uzak köşe olan ‘Kamçatkaya’da oturuyor ve tüm derslerde kestiriyordum. Yukarıda sözünü ettiğim Sergey Sergeyeviç dışındaki öğretmenler buna son derece hoşgörülü yaklaşıyorlardı. Matematik öğretmeni derslerde benim rüya tanrısı Morfey’in kollarında sistematik olarak kestiriyor olmamı kendisine bir hakaret kabul ediyordu. Beni rüyanın en ilginç anlarında uyandırmayı kendisine görev edinmişti.

“Değerli yoldaş!” Kinayeli bir ses tatlı uykumun içinde beynime işledi. “Neden gözleriniz kapalı oturuyorsunuz? Yoksa siz dersin böylece daha iyi kavranacağını mı düşünüyorsunuz? Ayağa kalkın.”

Kepçe kulaklı öğretmene lanet okuyarak ayağa kalktım.

“Değerli yoldaş, bu kuralı tekrarlayın.”

Kuralı milyon defa hiç kekelemeden yineleyebilirdim, ama, sırrımı dışa vurmamak için suratımı asarak sustum.

“Görüyorsunuz ya, değerli yoldaş,” dedi Sergey Sergeyeviç Katalog alayla, “matematik derslerinde kapalı gözler nelere yol açabiliyor. Size ‘zayıf’ veriyorum. Yine de, bir itirazınız varsa, size ‘iki’ koymaya da hazırım.

Benim itirazım olmadığı için, matematik öğretmeni defterime ‘1’i ellerini ovuşturarak koydu.

Bir süre sonra okulun en kalın kafalı öğrencisi olarak bilinir oldum. Not defterinde adımın karşısı ‘2’ ve ‘1’ler ile doluydu. Öğretmenler bir öğrenciyi aşağılamak istediklerinde ‘Rıkov gibi tembel’ ifadelerini kullanıyorlardı. Hatta ikiye abone kaşarlanmış şoför Senkin bana hor bakıyordu. Duvar gazetesindeki fotoğrafımı çok iyi benzetmişlerdi: önümde diz çökmüş ‘2’ müdavimleriyle çevrelenmiş olarak iki adet ‘1’in ucunda çarmıha gerilmiştim.

Benim diferansiyel hesabı bilmediğimden hiç kimsenin kuşkusu dahi yoktu.

Martin başında tarlalardan kalkan sis kentin üzerine yürüdü. Sis sokaklara doluştu, vitrinlere ve fenerlere sardı, incecik soğuk damlalarıyla çıplak ağaçları kuşattı. Ilık ve nemli bir hava vardı. Parklarda gebe bir ineğin memesi gibi kabarık, şişkin kar taneciklerinin arasından yemyeşil otlar başkaldırıyordu.

Bir gün Fotoğraf Stüdyosu’ndan çıktığım sırada yüzümü güney rüzgârına uzatırken lale kokusu geldi burnuma. Uzaklarda, çok uzaklarda bir yerlerde dağların dorukları yeşeriyordu. Nedenini bilmediğim halde en son sonbaharda uğradığım parka geldim. Park çıplak ve bomboştı. Zincirlerle bağlanmış büfenin yakınındaki bir banka bıraktım kendimi. Hava bir anda karardı. Yanıbaşımındaki ağaçta çığırktan alaca karga sürüsü kendilerine pinekleyecek yer arama telaşındaydı.

Ve birden kendime uzaktan bakma merakına kapıldım. Gözlerine çektiği kepi altında ve eski paltosu içinde büzülmüş birisiydim.

Yeryüzünün efendisi. Maddenin gelişiminin doruğunda bir ürün. Tüm bunlar, bu bankta oturmam için doğanın milyonlarca yıl önce hayat verdiği bir taş üzerinde çalışmış olmasındandı. Kendimi bir taşın yerine koydum. Taş gri, cilalanmış olarak sonsuz bir okyanusun kıyısındadır. Yani, bu geleceğin Gennadiy Rıkov'u. Gelecekteki insan soyu. Tüm bunların yerle bir olması için bir çöküntü yeterliydi: ne bu park, ne sisler arasından sızan kent ışıkları. Tam bir karanlık. Rüzgârın, ölüme yatmış yeryüzünün üzerinde esmesi.

Ama, çöküntü olmadı... Ve doğa kendi idealini yakalamak için milyonlarca yıl Gennadiy Rıkov üzerinde çalışmalıydı. Galiba, yaşamın anlamı da buradaydı. İdeal olandan ne kadar uzaktım acaba?

“Yurttaş!”

Ürperdim. Yanıbaşımdaya duran, kardan bir nineye benzeyen başörtülü, elinde ahşap küreğiyle Klava teyzeydi.

“Neden kar yığınınına oturdun? Kalk da temizleyeyim.”

“Sağ ol, ben böyle rahatım.”

“Bir tavuk bile bu kadar kendini salmaz, tövbe tövbe...” dedi Klava teyze homurtuyla. “Şimdi amirlerim gelirse, gürültü koparırlar: “Niçin bu müşteriler karın üzerinde oturuyorlar’ diye...”

“Klava teyze, neden tavuklar kendilerini salsınlar ki?”

“Niçin olacak, yumurta için.”

“Sizce, bizim yaşamımızın anlamı nedir?”

“Güzel yoldaşım, biz kendimiz için değil, çocuklarımız için yaşıyoruz. Onlar soğuk görmesinler, aç kalmasınlar, olur olmaz nedenlerle ölmesinler diye...”

Klava teyzenin yanağında kocaman berrak bir gözyaşı belirdi. Temizlikçi teyze silmedi gözyaşlarını. Gözyaşları karın üstüne damlayıverdi.

“Yani, olur olmaz nedenlerle ölmesinler diye,” diye homurdandı Klava teyze. Benim varlığımı hepten unutmuştu. “Çocuklarımız... İsterim ki, şekerleri olsun ellerinde.”

Ayağa kalkıp parkı turladım. Çevreme bakındım. Klava teyze küreğine dayanmış kımıldamadan duruyordu ve şaşırtıcı derecede siyaha bulanmış mart ayı karından çıkıp şaşkınlık yaratacak derecede kardan bir nineye dönüşüyordu.

Park nemli, sıkıcı ve bomboştu. Orta Rusya sıradağları karanlık bir kütle olarak sabitlenmişti.

Banklardan birinde siyah paltolu ve şapkalı bir erkek oturuyordu. Analapneh'ti bu. Şaşkındım.

Boris Drikin gevşekçe elimi sıktı.

“Ne yapıyorsun burada?” diye sordu.

“Yaşamın anlamını arıyorum.”

“Buldun mu?”

“Sayılır. Klava teyzenin katkısıyla.”

“O ne ki?”

Şampiyonla yan yana oturdum.

“Biliyor musun Borya, milyonlarca yıl önce deniz kıyısında bir taş varmış... Ve doğa da bu taştan kendi idealini oluşturmaya karar vermiş. Doğa bu taşı rüzgârla şişirmeye, güneşle kavurmaya, yağmurlarla yıkamaya koyulmuş ve sonuçta sen ortaya çıkmışsın. Karmaşık ve şaşırtıcı bir mekanizma.”

“Yeryüzünün efendisi. Zincirin ideale götüren bir halkasıdır bu. Anlıyor musun, yiyoruz, içiyoruz, seviyoruz ve sürekli ve değişmek-sizin mükemmelleştüğimizden kuşku duymuyoruz. Her kuşak bu zincirin bir halkasıdır ve bu halka her defasında daha iyi ve daha da güzel oluyor. Borya, neden öldüğümüzü şimdi anlıyor musun? Çünkü doğa eksikliğe katlanamaz. İdeal olan sonsuza dek yaşamaktır. Belki de bir taş olarak...”

“Ben berbat bir halkayım,” diye içini geçirdi Analapneh. “Bugün sırtımı yere getirdiler.”

“İnsanların buraya neden geldiğini biliyorum artık. Tedavi olmaya geliyorlar.”

“Evet, içimde bir sıkıntı var. Uluslararası bir turnuvaydı. Ama suç bende. Antrenman yapmadım. Balayındayım. Balı yedirdiler bana.”

“Eşin güzel mi?”

“Görmek ister misin? Ben onu şimdilik kimseye göstermiyorum... Ama, sana gösterebilirim, âşıksın ne de olsa. Ben âşıklara güvenirim.”

Analapneh’in karısı Liliya’ya o kadar çok benziyordu ki, ben de ilk başta ne yapacağımı şaşırdım. Sadece onun görünüşü daha kadınsı, daha yumuşak, hareketleri daha esnekti. Bu, yaşı artık oturmuş Liliya idi, yani Liliya’nın kadın haliydi.

“Anečka,” dedi şampiyon. “Sana ilginç bir insanı getirdim. Gece ormanda yaşamın anlamını arıyordu. Şimdi de bulduğunu iddia ediyor. Hadi, dokun ona.”

İncecik, kuvvetli avucu sıktım. Derin gözler hükmedercesine ve soru işaretleriyle dolu olarak dikildi bana.

“Galiba siz anlam peşinde koşanlara karşı acımasızsınız. Gözleriniz sizi ele veriyor.”

“İltifata başvurma, lütfen,” dedi Analapneh tencereye bakarak.

“Ooo, hayır! Ben aptallara karşı acımasızım yalnızca.”

“Tehditkâr bir giriş.”

“Anlatsanıza, ben erkeklerin dağılmasını sevmem.”

Akıllı derin gözlere bakarak Gri Taşa ilişkin öykümü yineledim. Anečka dikkatle dinliyordu. Öyküyü bitirdiğimde Anečka:

“Size katılmıyorum. Yaşamın hiçbir anlamı yoktur, çünkü biz mükemmelliğin ne olduğunu dahi bilmiyoruz. Doğa bizi rastgele yaratmıştır ve, belki de ben bundan memnun değilim. Biz gereğinden fazla meraklıyız” dedi.

“Görüyorsun ya,” dedi Boris. “Ne demiştim ben sana? Hiçbir anlamı yoktur.”

“Ben aptal mıyım?”

Anečka dudaklarını büzdü.

“Hayır.”

“Ya ben?” diye sordu şampiyon.

“Sen g re cisin.”

Hep birlikte güldük. Mutfaktaki masanın başına oturduk. Boris bir    e şarap çıkardı. Isınmı tım ve keyfim yerindeydi.

“ imdi ‘Gri Ta ’ın ya am y k s n  yazıyorum,” dedim kendimden de beklemedi im bir şekilde. “Onun anlamı bizzat kendisindedir. Beni ikna edemediniz.”

“O da ikna edemedi” dedi Analepnah. “Ane ka ikna etmeye kalkı t  ı an aklını yitiriyorsun. Bu benim başıma geldi.”

Sonra sis   km    sokaklarda beni tramvaya kadar u urladılar. Islak kar ayaklarımın altında   t rdiyordu. Nedendir bilmem, şiddetli bir  am yaprağı kokusu alıyordum. Analepnah ve Ane ka birbirine sıkı sıkıya sarılmış ve el ele tutu m    yürüyorlardı.

“Nasıl ama karım?” dedi Boris. “ ltifat etmeden lütfen.”

“ ltifatsız olmaz.”

“Baksana! Eski arkadaşın Kim bendeydi.”

“Eee?” diye sordum endişeyle.

“Senin  imdi nerede olduğun konusunda a zımdan laf almaya çalıştı. Beni ba ı la, ama söyledim. Anlıyor musun,  u uluslararası turnuvadan dolayı moralim çok bozukt  ve başıma bir de o   kmı tı. Ama, ben sizin oyuncaklarınızı d   enecek durumda değildim. Gali-ba sırtını yere getirmiş oldum, değil mi?”

“Hiçbir şey anlamıyorum,” dedi Ane ka.

“Senin yeni arkadaşın Damat Adayları Derneği’nin  yesi. Ve anlaşılan, orada önemli bir makamda...”

“Anlatma,” diye rica ettim.

“Hayır, anlat!” diyerek ayaklarını yere vurdu Ane ka. Tıpkı Liliya idi.

“Peki  yleyse... Aslına bakarsan, Gena ve arkadaşları köye dönmeyi istemiyorlardı ve bu nedenle de yüksek bürokratların kızlarıyla evlenmeye karar verdiler. Böyle bir şey, değil mi?”

“Damat Adayları Derneği? Hah-ha-ha!”

“İşte. Onların başında ise Kobzikov var. Bir bakan kızı araklamaya karar verdi.”

“Hah-ha-ha!”

Utanç verici bir kaçışa başvurdum. Gecenin bu bomboş sokağında Anečka'nın tiz sesi beni epeyce kovaladı.

Tahmin ettiğim gibi, Kim evde beni bekliyordu. Ondan gizlenmenin yararı yoktu artık. Eski arkadaşımın karakterini biliyordum: gece boyu oturup bekleyecekti. Kim'in başında fiyonklu fötr bir şapka vardı ve bu onu, anlaşılan, korkunç utandırıyordu. Kaptan şapkalarından korkardı hep. Başındaki gri kepi çevresinin baskısıyla atmak zorunda kalmış olmalıydı: enstitümüzün bilim dünyası yalnızca şapkayı kabul ederdi. Bunun dışında, kaptanın kıyafetinde bir değişiklik yoktu.

El sıkıştık.

“Seni görmek için uğradım işte, yoluk hindi” dedi Kim köşelere bakarken. Ardından masaya bir şişe şarap koydu. Bu, pahalı ve tiki-sinç tadı olan bir likördü. Kim, şarap seçiminde hâlâ beceriksizdi.

Bardak çıkardım, şişenin kapağını açtım.

“Bağışla, meze yok.”

“Ben her şeyi getirdim,” dedi kaptan acele acele ve diğer cebinden de sucuk, bir baş soğan ve ringa balığı konservesi çıkardı.

“Üstünü çıkarsana.”

Kim paltosunu çıkardı. Ceketinin yakasında enstitümüzün rozeti parılıyordu. Kaptan bakışımı yakaladı.

“Güzel, değil mi? Yeşil üzerine altın kaplama. Sen de aldın mı? Ah, öyle ya, bağışla.”

“Şimdi yüksek lisans mı okuyorsun?”

“Evet.”

Oldukça tatlı, ılık likörü sırayla içip ringa balığı atıştırıyorduk. Kim, alışmadığı için olacak, kafayı çabucak buldu. Kocaman yassı alnını büyük büyük ter damlacıkları kapladı.

“Evet... ‘Uçan Hollandalı’ üzerinde iyileştirme yapıyorum. Biliyor musun, değerli bir aygıt olacak!”

“Kretov beni sormadı mı?”

“O her şeyi biliyor.”

“‘Her şey’ de ne demek?”

“Bilirsin ya... Sizin KMD’yi. Bizde kendi meslek alanında çalışmayan tüm mezunların listesi hazır. Sen de bu listedesin.”

“Ben sizin listenize...”

“Dur bakalım, hemen kızma. Diplomayı, komsomol biletini ve benzeri ne varsa iptal edebilirler. Bu yüzden de Kretov’la biz seni uyarmak istedik. İş başvurusu yap da bir yerlere... seni listeden çıkaralım.”

“Ciddi misin? Bu bir şaka değil ya?”

“Şaka yapmıyorum.”

“Gerçekten mi?”

Kim ringa balığından başını kaldırıp bana baktı.

“Sen hep aynısın, Genka.”

“Oysa sen değişmişsin. Fiyonklu şapka takmışsın.”

Kim suratını astı.

“Şunu unutma ki, ben gelmeyebilirdim de!”

“Evet, ya! Bana çok büyük bir bağışta bulundun. Ancak, anlamadığım bir şey var: beni neden yüksek lisansa almadınız? En azından ‘Uçan Hollandalı’da emeğim var.”

“Kretov seni yüksek lisansa alacağını söyledi, ama şimdi, senin de anlayacağın gibi... bir-iki yıl çalışman gerek...”

“Suçumu mu bağışlatmam gerekiyor?”

“Evet, istersen elbet.”

İçimi bir kin kaplamıştı. Karşımda tertemiz, günahsız ve şapkası fiyonklu bir tip oturuyor ve yüce gönüllülük satıyordu. Başarılı olmuş tiplerden nefret ederim!

Yapmacık bir kahkaha attım.

“Boşuna zahmet etmişsin. Görevini yap. Beni listeden çıkarma. Yaptığınla kalacaksınız sadece. Yakında evleniyorum. Atom Elektrik Santrali müdürünün kızıyla.”

“Öyle mi?” Kim gerçekten de şaşırmıştı. “Ve... tüm bunlar herhangi bir dalavere olmadan mı?”

“Evet, dalaveresiz.”

“Kızdan hoşlanıyor musun?”

“O da söz mü? Öyle bir kızı sen rüyada dahi göremezsin!”

“Ne diyelim! Kutlarım” dedi kaptan isteksizce.

Bu kendinden emin, şıklık düşkününe en ölümcül darbeyi vurmak istiyordum.

“Bu arada, orada elektrik istasyonunda, reaktörü bir parça rasyonel çalıştırabilecek bazı işler yaptım. Bu günlerde bana yedi bin ödeyecekler. ‘Uçan Hollandalı’... benim için geçmişte kaldı. Buluşuma el koyduğunuz için sizi mahkemeye vermek istiyordum, ama, daha sonra, sizi vicdanınızla baş başa bırakmaya karar verdim...”

Kim alaycı alaycı güldü.

“Demek öyle?”

“Öyle ya! Ama, yine söylüyorum, korkacak bir şey yok. Vazgeçtim.”

Kaptan masanın başından kalktı.

“Sen çok değişmişsin,” dedi. “Ben önce anlayamamıştım.”

Verandanın karanlığında ayaktaydık.

“Listeyi çarşamba günü teslim edeceğiz,” dedi Kim. “Önünde daha iki günün var.”

“Boşuna. Bu işi geciktirmeye gelmez.”

Kim yerinde tepinip duruyordu.

“Tina nasıl?”

“Mutlu. Seni andığı yok.”

“Peki, hoşça kal.”

Ve Kim çıktı gitti. Gerçek, sadık bir dost. Böyle bir arkadaşım olmayacak bir daha. Aptalım ben, aptalım...

Kobzikov Moskova'ya gittikten üç gün sonra bir telgraf aldık. "İz peşindeyim. Umut var. Acilen otuz ruble gönderin."

KMD'nin kaynakları artık eskisi gibi değildi. Yönetim Kurulu uzun bir toplantı yaptı ve kendi başkanı için yirmi ruble çıkarabildi. Havale kâğıdına, 'Vatslav! Sen orada pek saçıp savurma. Çok az paramız kaldı. İki mantarı daha kopardılar. 'Keyfimiz kaçık' yazıldı.

Kobzikov bir hafta boyunca sustu, sonrasında ise bir postacı beni bir gece yatağımdan kaldırdı.

"Kızı öptüm. Elli ruble gönderin."

Sabah tüm yönetim kurulu üyelerine telefon ettim. Vatslav bakanın kızını öpmüştü! Bu haber yıldırım hızıyla yayıldı. Herkes kuşkuyla başını salladı, ama parayı çabucak topladık.

İki saat sonra postacı hoşnutsuz bir telgraf daha getirdi:

"Evlenmek için dilekçe verdik. 12:30'da dönüyorum."

Mantarlardan birisi sinir krizi geçirdi.

"Bakan damadı! Bakan damadı!" dedi hem kahkaha atıp hem de ağlayarak.

Tüm KMD'ciler o gün işe gittiler. Akşam herkes evimizde toplandı, hep birlikte telgrafi tartışıyorduk. Görüşler her beş dakikada bir değişiyordu. Kentli mantarlar başkanlarını kâh paylıyorlar kâh övüyorlardı. Yalnızca Umoysa aynı şeyi söyleyip duruyordu:

"Bakan kızı. Peki. Ama yirmi ruble niye? Öpmüş. Peki. Neden elli ruble? Dilekçe vermişler. Peki, neden telgraf parası harcansın?"

Moskova trenini karşılamak için bir saat önceden gittik. Kobzikov'u bildiğim için KMD'den para sızdırmak amacıyla önümüzdeki stratejik adımdan kuşkulanıyordum. Ve bu yüzdendir, veterinerin

yanında cılız, uzun boylu ve ördek burunlu bir kız kurusunu görünce şaşırdım.

KMD Başkanı mütevazı ve işgüzarlı.

“Çocuklar, taksi çağırın,” dedi.

En az beş kişi taksi çağırmaya gitti. Ne yolda ne de eve geldiğinde Vatslav ile iki laf edebildik.

“Daha sonra, daha sonra...” dedi bize göz kırparak, “genç eşim kendisiyle ilgilenmemi istiyor.”

Gençler geceleme için Başkan’ın çalışma odasına yerleşirken biz evin içinde tembel tembel dolaşüyor ve küçük bir gürültü yaparı dahi ıslık çalarak uyarıyorduk. Ama, haddinden fazla boğucu ve harap olmuş bu ev zaten suskundu. Tek farkla ki, Yegoriç’in eski kulübesine bir bakan kızı gelmişti!

Karısının evde olmayışından yararlanan ev sahibi odasında bir büfeyi açıp önüne gelen herkese ikramlarda bulunuyordu.

Bir bakanın çevresinden kendisine arkadaşlar arıyordu. Ama, biz hava atıyor, burnumuzdan kıl aldırıyorduk.

Bakan da, ne bakanı? Bu soru iyice aklımızı kurcalıyordu. Sakın tarım bakanı olmasındı?

En sonunda iki yönetim kurulu üyesi KMD Başkanı’nı yatak odasından çıkarmayı başardı. Derin derin nefes alan, heyecanlı mantarların kuşattığı karanlık, dar koridorda Vatslav demeç veriyordu.

“Ayrıntılar yarın,” dedi aceleyle. “Tabii ki, biraz uğraşmak zorunda kaldım. Ne kadar ucube suratlı olduğunu gördünüz mü? Her şeyi yalnızca sizin için yaptım. Ne bakanı mı? Özerk bir cumhuriyetin ağır sanayi bakanı. Ben kıza kendimi üst düzey bir yönetici olarak takdim ettim. Yoksa, anlarsınız ya...”

“Peki, nasıl başardın bunu?”

“Seri hareket, takipçilik, entelektüel düzey. Yarın her şeyi anlattırırım. Toplayın bavulları, çocuklar, iş yerinizle hesabınızı kesin: yakında bu özerk cumhuriyetin başkentine gideceğiz. Bir vagonu kiralarız. Orada tüm bakanlıklarda sizi işe yerleştireceğim.”

“Şunu bir silkeleyelim!” diye fısıldadı birileri.

“Yapmayın, çocuklar! Kıyafetimin ütüsünü bozarsınız!”

“Silkeleyin! Silkeleyin!”

Biz Başkan’ı on beş yirmi dakika kadar sıkıştırıp muncıkladık. Sonunda veteriner elimizden kurtuldu ve çalışma odasına kaçtı. Kapı kancasının sesi geldi.

“İyi geceler! Valizleri hazırlayın!” sesi geldi kapının arkasından.

“Gip-gip-urra!” dedik coşkulu bir fısıltıyla.

O gece KMD’cileri uyku tutmadı.

Cumhuriyet bizim! Başkent bizim!

Benim aslında başkenti düşündüğüm dahi yoktu, ama çevremdeki seferberlik hali beni de içine çekti. Ancak sabaha doğru uyuyabildim.

Korkunç bir kabusla uyandım. Önce, evimize birkaç kaplan girmiş gibi geliyordu bana ve bu kaplanlar odada bir kurban arayışı içinde böğürüp dolaşıyorlardı. Dehşetle uyanıp yerimden fırladığımda odada dolanıp böğürenin Kobzikov olduğunu gördüm. Görüntüsü korkunçtu. Saçları darmadağınaktı ve kudurmuş yüzünü ter basmıştı. Üzerinde kıyafet olarak yalnızca donu vardı.

“Ne oldu?” diye sordum. “Yangın mı var?”

“Yangın var!.. Alçak mumya!.. Öldüreceğim şıllığı! Parçalayacağım!” Hüngür hüngür ağılıyordu Kobzikov.

Maşrapaya biraz su koyup Başkan’a verdim. Kobzikov suya ağgöz-lülükle saldırdı. Çelik maşrapaya çarpan dişlerinin sesini duruyordum.

“Her şeyin... sonu geldi,” dedi veteriner ve hıçkırmaya başladı. “Kandırdı beni. Mumya, parmağında oynattı...”

“Asıl sen beni kandırdın, tilki!” sesi geldi koridordan ve odaya bakanın kızı girdi.

“‘Daire’, ‘araba’, ‘üç yüz ruble maaş’. Lanetli enstitülü! Seni öldürmek bile yetmez!”

KMD Başkanı’nın eşi hıçkırmaya başladı.

“Ya ben ne o-la-ca-ğım!” diye uluyordu berbat sesiyle. “An-neeee! Ca-nım an-nem!”

“Her şey bitti... her şey,” diye yineledi Vatslav hıçkırarak.

Benim karyolamda oturmuş ağlıyorlardı. Devamındaki konuşmalardan bakan kızının bir bakan kızı değil, yalnızca bir şoförün kızı olduğunu anladım.

Kız geçen yıl tarım okulunu bitirmiş, uzmanlık alanında çalışmaya gitmemiş ve kendisine koca aramaya başlamış. Ve sonunda bu cömert, otomobili ve kariyeri olan adam karşısına çıkmış.

“Talihsizlik” dedim veterinere, “tüm bunlar senin talihsizliğin!”

Kobzikov ayağa fırlayıp çalar saate baktı.

“Birazdan gelirler,” diye mırıldandı. “Beni öldürecekler!”

Onun kentli mantarları kastettiğini tahmin ediyordum.

“Evet,” dedim iç geçirerek. “İşin kolay değil.”

“Gena, dostum, kurtar beni, bunu hiç unutmam! Ben toparlanıncaya kadar oyala onları. Pılı pırtıyı toplayıp kaçmalıyım”

“Bırakmam!” diye bağırdı ‘bakanın kızı’ ve veterineri kıllı bacağından yakaladı. “Sen hâlâ yasal kocamsın!”

“Bırak beni, aptal!” diye homurdandı KMD Başkanı.

“Bırakmam! Benimle oynadın, şimdi de lazım değil miyim? Bırakmam!”

“Peki... peki... gidelim... birlikte... daha sonra konuşuruz...”

Onlar hazırlanadursun, ben sabırsız KMD’lilerin baskılarına güçlükle karşı koyabiliyordum. Daha hava ısrır ışırmaz valizleri ve çuvalarıyla kapıya dayandılar. Hepsi de yola hazırды.

“Daha gencecikler... varsın biraz uyusunlar,” diye oyalıyordum mantarları.

Sonunda Vatslav beni odaya çağırdı.

“Peki, hoşça kal!” dedi ve kıllı çenesini yanağıma götürdü. “Seni Başkanlığa atıyorum. Diş tedavi makinesi ve geriye kalan ne varsa

hediyem olsun... Kendini bırakma.. Biz ne olduğumuzu bir kez daha kanıtlayacağız. Dünya ölçeğinde bir dernek daha kuracağız!”

“Ben sana gösteririm derneği!” dedi ‘bakan kızı.’

“Sessiz ol!.. Kapıda insanlar var!”

“Peki, şimdi nereye?” diye sordum.

“Ben de bilmiyorum... Önce karımla her şeyi açıklığa kavuşturmam gerek... Peki, Gena... Kendini bırakma... Bana tutun, ayakta kal! Zamanı gelince, ben seni bulurum..”

Ve Kobzikov bir daha ortaya çıkmadı.

Devamında neler olduğunu yazmak içimden gelmiyor. Elbette, korkunç bir skandal koptu. KMD’liler küfrettiler, lanet okudular, yalvardılar, ama ben ne yapabilirdim ki?

Kocaman bomboş binada biz üçümüz kaldık: Ben, Tina ve Yegor Yegoriç. Alışılmadık, kasvetli bir sessizliğe bürünmüştü bina. Özellikle geceler dayanılacak gibi değildi. İnsanlara alışmış olan eski bina ofluyor, inliyor, derdine yanıyordu. Kapı gıcırıltıları bir top sesi gibi yankılanıyordu. Yeni gelen sakinler bir türlü tutunamıyorlardı. Bir-iki gece kalıp inleyen sessizliğin ağırlığı altında ezilerek ortadan kayboluyorlardı. Belki de komşu binalarda tek bir boş daire yokken bizim binanın bomboş olması gibi bir çelişki onları rahatsız ediyordu. ‘Bunda bir iş var’ diye düşünüyor deneyimlerle akıllanmış bir sakin ve bu gizemli mekânı alelacele terk ediyordu.

Birbirimizden kaçmak için büyük çabalar gösteriyorduk. Tina’nın ya da Yegoriç’in adımlarının sesini duyar duymaz boş bir odaya gidip gizleniyordum. Onlar da aynı şeyleri yapıyordu.

Bu yaşam beni ölümüne usandırıyordu. Bir yerlere çekip gitmek gerekiyordu. Ama, bu konuksevmez evde beni tutan bir şeyler vardı. İşte kaç gecedir bir o çağırışı duymuyordum. Neden olabilirdi ki?

Bir gün sokakta Liliya ile karşılaştım. Babasının elini tutmuş yürüyordu. Kır saçlı, heybetli Noel Baba ve al yanaklı Sneguroçka. Kışlık kıyafeti içinde güzeldi...

“Bağışlayın,” dedim birdenbire, kalbim küt küt çarpıyordu. “Liliya, bir dakikanı alabilir miyim?”

Sneguroçka gururlu bir edayla olumladı ricamı ve bir kenara çekildik.

“Liliya, beni bağışla” dedim, paltosundaki tüylü düğmeye bakarak. Sneguroçka susuyordu.

“Seni bir daha asla kandırmayacağım. Gel, herkesten kaçıp gidelim. Kuzeye gitmek ister misin? Oralarda sürekli topraktan mamutlar çıkarırlar. Düşünebiliyor musun, mamutlar göreceğiz.”

Tarım Bakanlığı binasının tepesindeki külâhının arkasından güneş ışınları yaylıyordu, ama güneş ışını sisler arasından sıyrılamıyor ve bir kılıç parçası şeklinde havada asılı kalıyordu. Sneguroçka üşüyordu. Benden tarafa bakıp gözlerini bir yerlere dikmişti.

“Liliya... bu kadar basit bir şey yüzünden mi?” Moralem çok bozuktı. Toprak ayaklarımın altından kayıyordu ve Liliya şu an tutunabileceğim yegâne daldı. En azından şu an bana öyle geliyordu.

Bir çocuk yaklaştı ve parmağını ağzına götürüp gözlerini bana dikti.

“Affetmeyeceğim tek şey yalandır,” dedi Liliya. “Yalan bir alçaklıktır.”

Çocuk parmağını ağzından çıkardı ve uzaklaştı. Çocuğun canı sıkılmış olmalıydı.

“Liliya! Söz konusu olan bizim yazgımızdır. Gel, bir yerlere gidelim, sana her şeyi anlatacağım... söz veriyorum, çok fazla sürmez. Ben ne pilotum ne de fotoğrafçıyım. Bu yıl Tarım Enstitüsü’nü bitirdim...”

“Demek öyle?!”

Durum aptalca ve gülünçtü...

“Peki... Seni ilk ve son kez bağışlıyorum.” dedi yavaşça. “Ama, her şeyi babama anlatmam gerek...”

Ve bu sırada alaycı bir ses duydum.

“Değerli yoldaş, siz neden derste değilsiniz?”

Döndüğümde karşımda koltuk altında zehir yeşili bir dosya olan gözlüklü, kepçe kulaklı matematik öğretmeni Sergey Sergeyeviç Katalog’u gördüm.

Ben, bu sözler beni ilgilendirmiyormuş gibi yaptım.

“Değerli yoldaş, karınızın, ya da neyiniz oluyorsa onun yanında size söylemek zorundayım ki, aritmetik gibi böylesine önemli bir dersi ciddiye almıyorsunuz. Eğer tutumunuzu değiştirmezseniz, müdürün önünde sizin beşinci sınıfa ikinci yıl da gelmeniz konusunu gündeme getirmek zorunda kalacağım.”

“Çenenı kapat!” diye çıkıştım, ama artık çok geçti. Liliya’nın yüzünde bir tiksınme ifadesi belirmişti.

“Sen korkunç bir insansın!” diyerek dehşetle fısıldadı.

Kızgın bir serçeyi andıran küçücük, tombul, pembe yanaklı Sneguroçka yanibaşımda durup yalanımı ortaya çıkarıyordu. Ve ben de artık kurtuluşumun olmadığını anlıyordum. Uzaktan gelen bir çığlıkla içimde bir şeyler koptu...

Çevreme bakınmaksızın oradan çekip gittim.

Kendimi okulun yanında buldum. Ayaklarım gayri ihtiyari beni buraya getirmişti. Zaten tam da zil çaldı. Şimdi nereye gittiğimin önemi yok muydu artık? Hiç olmazsa okulda insanlar vardı.

Gardroba doğru yürüdüm.

Sınıfta gürültü vardı. Herkes çözülmemiş bir problemi tartışıyor-du hararetle.

“Galiba Rıkov çözdü” dedi bir ses. Bir kahkaha koptu.

“Rıkov, iki çarpı iki kaç eder?” Şoför Senkin ile yan yana oturdum.

“Sıyırmak yok mu?” diye sordu yine aynı ses ekmek ve soğan kokan ağzıyla. Öylesine, vicdanını rahatlatmak için sormuştu.

“Bugün ne sordular?”

“Üçgenler. Biz de şiştik.”

Sıranın üzerinde bir gazete vardı. Okumaya başladım, ama hiçbir şey anlamıyordum. Kafamın içinde çanlar çalıyordu sanki. Bum... bum... bum...

“Değerli yoldaş! Niçin matematik dersinde gazete okuyorsunuz?” diye vızıldadı bir ses kulağımın dibinde. Meğer ders başlamış. “Öğretmen sizinle konuşurken ayağa kalkın. Tahtaya çıkın bakalım!”

Ayağa kalktım ve içimde köpüren nefretimi gizlemek için önüme bakarak tahtaya çıktım.

“Değerli yoldaş, eee, Rıkov” dedi Sergey Sergeyeviç. Sesinde bir parça nefret vardı. “Karşınızda ne görüyorsunuz?”

“Sizi.”

“Rica ederim, değerli yoldaş, matematik derslerinde şaka yapmayın. Şaka büyük yarım kürenin kabuğunun hassasiyetini azaltır. Doksan iki derece dönün. Peki, ya şimdi?”

“Geometri figürünü.”

“Bu figür nedir?”

Yere bakıp sustum.

“Üç-gen, üç-gen” uğultusu yayıldı sınıfta. Ve yalnızca şoför Senkin gürledi:

“Pusula kertes!”

“Bu eşkenar üçgen,” dedim.

“E harfinin üzerinden noktayı kaldırın.”

“Kaldırdım.”

“Şimdi ne oldu?”

“Eşkenar oldu.”

“Siz açıkça başarılı çıkışlar yapıyorsunuz, Rıkov. İşte böyle, değerli yoldaş, bu üçgenin alanını hesaplayın.”

Sınıf, eğlenceyi hissedince canlandı.

“Ne kadar zamanım var?”

“Zamanınız sınırsız, Rıkov, yani dersin geriye kalan tüm zamanı sizindir.”

Sınıf güldü. İyi yürekli bir kız olan tombul Maşa, bana yardım etmek için kocaman göğüsleriyle sıraya dayanıp fısıldamaya başladı:

“Önce elliye otuz beşle çarpacaksın, sonra da...”

Ben tahtaya döndüm, tebeşiri aldım ve bir dakika içinde integral denklemini yardımıyla alanı hesapladım

Sergey Sergeyeviç’in suratı uzadı ve aptallaştı. Sınıfa bir ölüm sessizliği çöktü. Maşa ağzı açık oturuyordu. Sadece şoför Senkin vurduğumduymaz bir tavırla börek çiğniyordu.

“Alttan ikinci sırada hata var,” dedi Senkin.

“İşte bu kadar,” diye düşündüm, hatta biraz rahatlamıştım.

İlk ilkbahar buzu ayaklarımın altında gıcırıyordu ve etrafımda her şey kırılıyordu, cam gibiydi: hava, yıldızlar, ağaçlar, kar... Şaşırtıcı bir sessizlik vardı ve adımlarım, uyuyan sokaklarda gürültü çıkarıyordu.

Bir de uzaktan bizim sokakta yangın olduğunu gördüm.

“Nuh’un Gemisi” yanıyordu.

Alevin uzun kıvılcımları çatıda tur atıyorlardı. Binanın pencere-leri açık bir aydınlık cümbüşü içindeydi ve sanki burada bir gece düzenlenmişti.

Müthiş bir gürültü vardı. Komşular avluda koşuşturana ada tavşanlarını yakalıyorlardı. Garip bir tip, kasketiyle kum taşıyıp ateşin üzerine atıyordu.

Yegor Yegiriç yalınayak ve üzerinde bahriyeli gömleği, sağa sola emirler vererek avluda koşuşturuyordu. Tina ise bir kaplan gibi, kâh alevlerin üzerine atlıyor, kâh içinden elinde birtakım eşyalarla çıkıyordu. Kızıl saçları yan taraftan bakılınca bir parça yanmıştı.

“Yangın neden çıktı?” diye sordum orada aylak aylak duranlardan birisine.

“Bir yerlerde kısa devre yapmış.”

Valiz, çuval, sandalye, kap kacaklar arasında eşyalarımı bulamadım. Odamızın yerinde bembeyaz alevler kabarıyordu. Ateşin içine dalınacak gibi değildi.

Geri döndüm ve buzunu ateşin erittiği toprakta yürüdüm. Çevrem su birikintileriyle kaplıydı, komşu binaların çatılarından, tıpkı ilkbaharda olduğu gibi sular damlıyordu.

Bir süre sonra gürültü kesildi ve ben kendimi bomboş sokaklarda buldum. Çitler ve bahçelerden geçerek dümdüz gitsem yarım saat sonra kentin dışında olacaktım. Bahçeler üzerindeki gökyüzü hâlâ aydınlıktı, ilk iki solgun yıldız, yeni taşınmışlığı kutlar gibi yerlerinde tepiniyorlardı. Ve o yönden düzenli, ılık bir rüzgâr esiyordu.

Çağırıyor getiren rüzgârdı bu.

1960-1965 Voronej

Yevgeniy Panteleyeviç Dubrovin 20 Ağustos 1936 yılında Voronej iline bağlı Talova ilçesinde doğdu. Voronej Tarım Enstitüsü'nü ve dışarıdan eğitim yoluyla da Maksim Gorkiy Edebiyat Enstitüsü'nü bitirdi. Kısa bir süre mühendislik de yapan Dubrovin, çeşitli gazetelerde sorumlu sekreterlik, redaktörlük ve yayın yönetmenliği görevlerini yürüttü.

1971 yılında Moskova'ya gelerek her sayısı 5-6 milyon basılan dünyaca ünlü mizah dergisi Krokodil'de çalışmaya başladı. 1975 yılında ise aynı derginin genel yayın yönetmeni oldu.

Yevgeniy Panteleyeviç Dubrovin'in mizah yapıtlarında savaş sonrası yıllarının sayısız sorunu çok net olarak ele alınmıştır; savaş sonrası yıllarda ülkenin perişanlığı ve insanların endişeleri, kişilik gelişimindeki zorluklar, doğayı koruma ve insanlık değerlerinin savunulması, ahlâksal değerlerin değişimi, yakın on yılların çöküntüsünün yarattığı kompleksler... Ama, soruların son derece net sorulduğu ve çelişkilerin alışılmış olanın terk edilmesine, yıkılmasına götürdüğü yeni bir gerçeklikte tüm bunlar mizahın berrak ışığında parıldamaktadır. Ve işte tam da o noktada çağın özü ve yazarın yurttaşlık ve etik tavrı tüm acımasız çıplaklığıyla ortaya çıkmaktadır.

Yevgeniy Dubrovin yazarlık serüveninin daha en başında 1966 yılında yayımlanan 'Asfalttaki Mantarlar' yapıtında sergilediği mizahi fotoğraftaki inceliği, kahramanlarının kalın çizgilerle çizilmiş belirginliğiyle eşine az rastlanır derecede ilginçliği ve derinliğiyle dikkatleri üzerine çekti. Yapıtta içsel bir özgürlük, zincirleri kırma anlayışı ve de konunun finalinde bir kurtuluş ateşine dönüşen ve okurun ruhunu temizleyen yadırgayışın öfkeli gücü vardır.

